

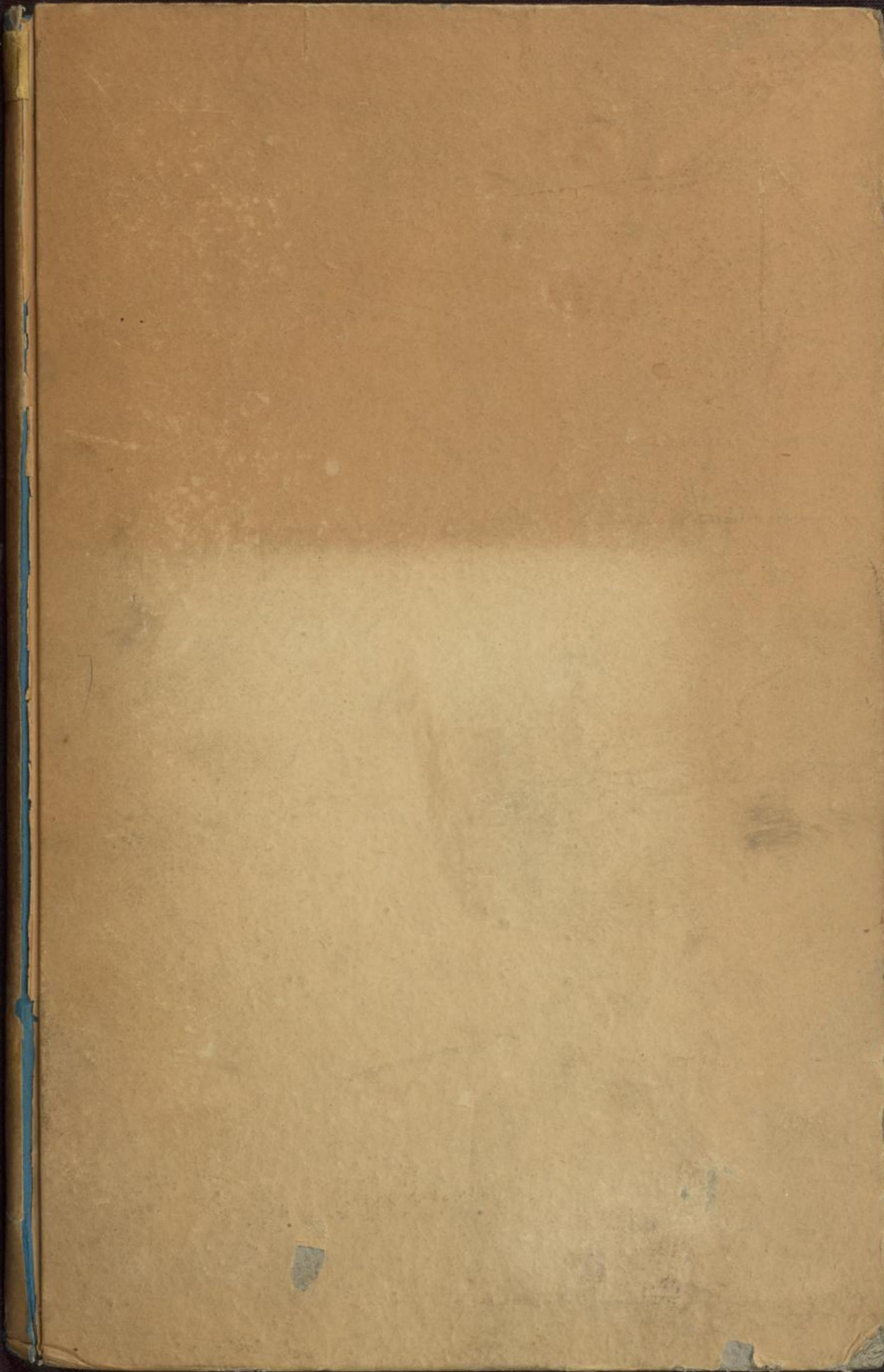
Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Terrae sanctae vetus effigies ex. scripturae libris
adumbrata - Cod. Ettenheim-Münster 117**

[S.l.], [18. Jahrh.]

[urn:nbn:de:bsz:31-111337](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-111337)

G. M. 117

7
Effigies
TERRAE SANCTAE
adumbratae
per
P. Gallum Cartier.
Ettonianum.
e j

Faint, illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Fragment of handwritten text from the adjacent page, including words like "Ter", "frat", "nem", "ten", "libi", "qua", "nem", "gole", "gati", "cup", "in", "conle", "mwa", "nec", "hwa", "ex", "ad", "horo", "id", "libe".

2

Terra Sanctæ
VETUS EFFIGIES
Ex
S. Scripturæ Libris
Adumbrata.

Proœmium.

Terra S. nomine eam Regionem intelligimus, quam
Israëlitæ seu filij vel populus Nabates Patriarchæ Jacob ex Aegypto
venientes pulsis et subactis illius populis Ineribus Moysse et Josue
occuparunt, et qua utramque Jordanis fluvij ripam occidentalem
scilicet et orientalem attingit; sicque non modo regionem illam,
quæ ab occidentali Jordanis ripa ad Mare magnum seu meditera-
neum protenditur, atque cis-Jordanica vocatur, Sed et eam com-
plectitur, quæ ab hujus fluminis ripa orientali ad montes
Galad et Arabiam usque porrigitur, ac trans-Jordanica nun-
cupatur, in qua Moyses subspere à Deo fuisse montem Nebo,
in Moabitide situm ostendit, à quo regionem cis-Jordanicam
contemplatus ibidem vitam posuit, Deut. 32. 49. et 34. 1. p.

Ubi ad novam S. Bibliorum nostrorum editionem ani-
mum adiecit, inde alia non modo consultum, Sed et velut
necessarium ducimus, speciali quodam tractatu veterem hujus
terra sanctæ effigiem ex ipsis sacris codicibus adumbratam
exhibere, ut sic non tantum major tua eadem asunderatur,
Sed et Commentariorum nostrorum et notarum Lingulis horum
hororum Codicum capitibus adjectarum moles minueretur, ac
ibidem omisso, qua inseri debuerent, nobis Geographis,
liberalius alia comentaremur.

Et hoc est huius Tractatus argumentum, quod, ut omnia recte procedant ordines neque verum in eo expendendarum multitudine confusione in aliquam eadem afferre videatur, in duas partes dividimus, varijs capitulis et paragraphis distinctas, in quarum prima de Terra Sancta limitibus ambitu, varijs nominibus et Jacolis, libertate, aquis, montibus, vallibus, campis, desertis saltibus & dispersis: in secunda vero singulas ejus regiones et provincias, earumque urbes et oppida expendemus.

TERRA SANCTA
VETUS ET NOVA
2. Scriptura Libris

3

Terra Sancta vetus effigies.
Ex S. Scripturae libris adumbrata

Pars I.

De
Terra S. limitibus, ambitu, varijs no-
minibus et incolis, ubertate, aquis,
montibus, vallibus, campis,
desertis, saltibus p.

Hujus partis duo erunt capita, suis paragraphis
distincta, in quorum primo de Terra S. limitibus,
ambitu, nominibus, incolis, et ubertate agemus,
in secundo autem de illius aquis, montibus, vallibus,
campis, desertis, saltibus p. tractabimus.

CAPITULUM I.

De
terra S. limitibus, ambitu, no-
minibus, incolis, et ubertate.

Hoc caput quinque §§ concluditur, in quorum
primo terminus et ambitus Terra S. exhibemus, in
secundo de terra Chanaan dicta S. ubi et de Chananeis
agemus. In tertio unda Palaestina vocata fuerit, ubi
de Philistinis. In quarto de terra promissionis
et Terra S. nuncupata fuerit, exponemus. In quinto
denique de illius ubertate disceptabimus.

§ I.
De limitibus et ambitu Terra Sancta.

Jam superius in prooemio memoravimus terram S. utraque
Jordanis fluvij ripam occidentalem nempe et orientalem
attingere, et ubi ab occidentali hujus fluminis ripa ad ma-
re magnum proceditur, cis-Jordanicam nuncupari, ubi
però ab illius ripa orientali ad montes Galaad et Arabia
porrigitur, trans-Jordanicam dici.

Terminum terra S. universon limitem sunt ad ortum
Arabia, ad austrum Desertum Pharan et Aegyptus,
ad occasum Mare magnum seu Mediterraneum, et
ad septentrionem montes Libani, qui illam à Syria
et Syria distinguunt.

Quod illius ambitum abinet, juxta S. Hieronymum,
Josephum, Eusebium, et Vinerarium vetus Jerusalemi-
tanicum, ejus longitudo à Meridie in Septentrione m.,
nimirum à Bersabee in Tribu Simeon usque Dan
in Tribu Nephtali, est 160. miliarium Romanorum

* Miliare Romanum seu Hebraeorum: * ab Emmausa vero usque Dan 183.
aeque ac haebraum-
mille passibus geome-
tricus, quorum quilibet
est quinque pedum, m-
meratur. quatuor hujus
miliaria unicum
germanicum efficiunt,
et una leucam gallica.

Latitudo autem ab Occidente in Orientem, nempe ab
Ascalona urbe Tribus Juda in litore maris Mediterranei
posita usque ad montes Galaad et Arabiam 89. miliarium
Romanorum; et à Joppa urbe maritima in Tribu
Issachar usque ad eundem montes 97.

§ II.
Unde terra S. dicta fuerit Terra Chanaan,
et de Chananeis, seu filijs Chanaan, eo-
rumque posteris.

Regio, quae à Jordanis ripa occidentali ad mare me-
diterraneum porrigitur, olim, et primitus terra

Chanaan dicta est, à Chanaan filio Cham unius de
fratribus Noë filijs: ambarum fit mentio gen. 9. 18. et
10. v. 1, 6, 15.

Comunis opinio est, Chanaan in hac regione post
diluvium vixisse sac. diem supremum obijisse, antiqui-
tus ostendebatur ejus sepulchrum 25 pedes longum,
in spelunca montis Parcorum non procul ab Jeru-
salem.

4
9. Josa
9. leg.

Verum quinquid ea de re sit, exploratum habemus
ex Scriptura Gen. 10. 12. et quidam ejus filios terram
hanc primum habitasse atque inter ipsos diversas, quorum
causa poteri singulorum nominibus in scriptis fuerunt
specialiterque populos constituerunt, qui omnes terram
hanc, priusquam ab Israelitis occuparetur, incolerunt,
quorum primas sedes posuit Moyses. Gen. 10. 19. inter
urbes Sidonem ad Septentrionem et Garam ad Mari-
diem, et ab Occidente versus Orientem usque Sodomam,
Gomorkham, Adamam, et Gebaim urbes ad mare Mor-
tuum sitas, nec non Garam, qua, inquit S. Hieronymus,
quasi ad gen. 10. 19. nunc Callithoi dicitur, ubi aqua ca-
lida prorumpentes in mare Mortuum defluunt.

Hae Chanaan filios Scriptura hoc ordine recenset. Gen.
10. 15. et Leg. Sidon primogenitus, Chanaan, Jobab, Amorrhaeus,
Gergaseus, Hevaeus, Aracaeus, Sidonius, Fra-
dus, Samaratus, et Amathaeus.

5

A Sidone dicti sunt Sidonij Sidonis urbis ab ipso con-
dita et Chanaeae Metropolis incolae. Hi populi Spa-
cialia Chanaanorum nomen retinuerunt, atque inter
caetera videtur Scriptura. Num. 13. 30. et Jos. 11. 3. ali-
ter de Chanaanis singulari inter populos Chanaan-
gentis sentit Salardus. vid. infra. n. 22. Sidoniorum
regio ab ubera palmarum, quam praefert, à Graecis
Chamaice ipsique Chamaeae appellati sunt. Posuere enim
palmarum significat. Urbs Sidon sita est ad Medi-
tanearum in finibus borealibus terra Chanaan in
agro amano dicitur inire à Canade, ubi Jordanes flu-
vius è lana, cujus meatibus à lacu Chamae, è quo or-
turi ducit, parvulis erumpit. Commode postea ornata
est. Quavis Josa in sorte Tribus Aser. Jos. 19. 28.
ubi Josue eam Magnam Sidonem appellat, et Jud.
1. 31. recensita fuerit, nunquam fames hujus Tribus
viri illa aut illius tractu potiti sunt, quod incolae
Josis semper mascula resistebant.

Clarissima sunt Sidoniorum nomina Baal lu-
Sol, et Astarte seu Luna. Herculeam etiam colere
Chamaeum cultus phoenicis lope inter Hebraeos
ingressit, potissimum post ductam ab Achab Rege Israe-
lis Jezebelam filiam Ethaalis Sidoniorum Regis. 2. reg.
16. 31.

6

Ab Hathaei Hathaei procreati sunt, sedamque sua
habuerunt circa Hebronem in meridionali terra Chana-
an ora. Gen. 23. 2, 3, 7, et 10. Num. 13. 30. dicuntur una
cum Jobabae et Amorrhaei habitasse in Montanis. No-
men istud alijs quoque foris quodam cum ipis profugis
gentibus dari videtur. Jos. 1. 4. Jud. 1. 26. et 2. Reg. 9. 26, 27.
ubi videtur Salomon Hathaeos facisse tributarios. Jos. 6. 29.
Leges Hathaeorum memorantur, qui in Aegyptum aut in Sy-
ria misse videtur. Item 4. Reg. 7. 6. ubi dicitur Rex Israe-
lis adversum Syriae conduxisse Reges Hathaeorum et Aegyptiorum.

7

Jobabae palae sunt Jobabaeorum. Gen. 10. 16. Jos. 15. 63.
profugiam, qua ipsorum, sui ipsius patris sui illius con-
ditoris nomina Jobabae dicta sunt, viciniorque montes tena-
bant. Haesticosi erant, hancque urbem adversus Hebraeos
tenuerunt usque ad Davidis aetatem, in qua ea pulsi fuerunt
2. Reg. 8. 6.

8 Amorrhæus, ex quo Amorrhæi. Hi habitabant in Apont-hamar. Gen. 14. 7. quæ est Engaddi. 2. par. 20. 2. id est, Urbs palmarum et in convalla Mambra et Ecol seu in valle Betri iuxta Habronem. ibid. 4. 13. Deut. 1. 29. Num. 13. 30. Exploratores missi ad explorandam Terram promissionis referunt Hethæos, Jebusæos, et Amorrhæos habitare in Montanis. 2. Reg. 21. 2. Jabaonita dicitur esse ex reliquijs Amorrhæorum. Amorrhæi etiam trans Jordanem Sodam suam protulerunt, scilicet ad Septentrionem Arnonis fluvij, ubi pabat ex Num. 21. 42. ubi Arnon dicitur esse terminus inter Moabitæ et Amorrhæos, quoque Sidon Rex Amorrhæorum possedit omnia ab Arnon usque ad terram Jaboc. Num. 21. 24. Ino etiam ultra terram hunc habitant Amorrhæi. Num. 32. 39. Josue. 24. 8. Quare non Sidon tantum, sed et Og Rex Basan seu Basanea appellatur Rex Amorrhæorum. Jos. 9. 10. pueris nempe Ammonitis et Moabitæ, qui prius has terras possidebant, Sidon ad Meridiam imperavit, Og vero seu Rex Basan ad Septentrionem. Num. 21. 21. et 22. 33. 35. Deut. 1. 4. et 2. 9. 24. 26. 30. Psal. 134. et 135. Josephus, l. 4. antiq. 5. horum Amorrhæorum regionem peninsulam esse scribit, cuius latus occidentale Jordanes constituit, Arnon meridionale, et Jaboc Septentrionale.

9 Gergesæi à Gergesæ quinto Chanaan filio, trans mare Hæriadis et ad illius littora potissimum resederunt, Gergesæna urbs in hujus maris ora posita guberni Mesopotæ fuit, quæ postea Garesæ etiam dicitur fuit, postquam Garesæni apud ipsum Christum hujus Demoniacos et hereticos, demonesque à quibus obsidebantur, porcos, qui forte ibi pascebantur, intrare permisit. Math. 18. 28. Cuius Jordanem apud terichuntam unacum Amorrhæis, et Jebusæis adversus fratilitas pugnasse narrantur. Jos. 24. 11. foris etiam ultra Jordanem terras quasdam possederunt.

10 Harai Har Sexti Chanaan fili progenies Sodam habuerunt ab Haserim urbe, quæ Hasereth creditur, in Arabia paraa, ubi Hebræi in itinere par desertum castra metati sunt, Num. 11. 34. et 13. 1. Num. 33. 17. regna Harum urben firmæ in extremitate meridionali terre Chanaan ad mare Mediterraneum positæ. Inde eos postmodum Sidon seu Philistinæ extirparunt. Deut. 2. 23. et Jos. 13. 4. Sichemite etiam et Gabao inter tripos Harorum fuera; hi circa Jerusalem et alii vero ad Euro agulum mesem in Sindria inco luerunt. fuere etiam Haræi trans Jordanem ad radices montis Harmon Chamici ad Orientem, Jos. 11. 3. qui Gen. 15. 19. Admonæi, id est, Orientalis summen pantur; Radam anim vox hebræa Oriente significat.

11 Aracæi poster Aræ Septimi Chanaan fili ad radi ces montis Libani Sodam fixis dicuntur, quorum Mo topolis Aræ, seu Aræ, quam Arab tribus Aræ supe quædam volunt.

12 Sinacis, à quo Sinai. Stos in monte Libano non parant ab urbe Aræ seu Aræ Sodam habuisse ait S. Heron: quod lib. in genesi. Aræ mentionem facit propugnaculi in eodem monte positi Sinna dicit. Sinac apud Arabes sunt tripolis in Camaria prole.

13. Aracis, ab ipso Aracis dicitur sunt. urbem et Insu lam Mediterranæ ad latus Chamici incoluerunt, quæ iporum nomine Aracis dicitur est, et cujus ambitus Septem dracæ radiorum fuit. Quamquam fræ tribus destinata fuit, ea tamen diu caruerunt, ac primum Sub Davidæ et de Comona iporum facta est.

= Cheræis, Chanæis, Hethæis, Haræis, et Jebusæis

7 Caphtorim

14

Samaritanus pater Samaritanorum, qui creduntur fuisse veteres Simyra urbis Phoenicia ad Orthosiam eisdem regionis civitatem maritimam incolae.

15

Amath, à quo Amatheni, quos nunc Amath den Amath vel Emosam in Syria ad Orontem fluvium incoluisse quidam opinantur. Hi omnes generali nomine à fundatore suo Chananei dicti fuerunt.

16

Præter hos modo recensitos filios Chanaan eorumque posteror, alibi Scriptura paulo alium valerum terra s. Incolarum numerum mit, atque iterum, quos mox ad docuimus, quibusdam omnibus, videlicet alios supponit. Gen. 10. 19. et 25. hi dacom numerantur: Cincæ, Canezæi, Cedmonæi, Hethæi, Cheruzæi, Raphaim, Amorhæi, Chananei, Gergesæi, et Jabulæi: ubi non tantum incolae terra Chanaan, sed et Libani et aliarum regionum ad Euphratem usque recensentur. Alibi etiam eadem Scriptura eisdem duntaxat gentes terram Chanaan ante offuscationem adventum inhabitasse commemorat, nempe Dent. 7. 1. Jos. 3. 10. act. 13. 19. et alibi, nempe Hethæi, Gergesæi, Amorhæi, Chananei, Cheruzæi, Hethæi, et Jabulæi.

Item alio loco scilicet Exod. 3. 8. et 23. 23. duntaxat numerantur, Amorhæi, Hethæi, Cheruzæi, Chananei, Hethæi, et Jabulæi. Ibid. vero. c. 23. 9. quæque solummodo numerantur, nimirum Chananei, Hethæi, Amorhæi, Hethæi, et Jabulæi, Cujus rei, inquit Pelandus, varia probabilia, non tamen certa afferri possunt argumenta, ut, præcipuas gentes nominari, neglectis reliquis, quæ aut nullo numero potius ceptæ sunt, aut deletæ ab alijs abserptæ, vel latentes sub peregrino nomine, aut in alias regiones migraverint.

His igitur Scriptura locis hi populi numerantur velut terra Chanaan incolae, quorum Gen. 10. nulla saltem nomine lenis fit mentio, scilicet Cincæ, Canezæi, Cedmonæi, Cheruzæi, Raphaim, et Chananei.

17

Cincæ ab occidentali mari Meridii in ea regione quæ Tribus Juda ditionis facta est usque in Arabiam petraeam præcedenti fuerunt, omniumque eorum regionem infra illius fines longè excurrere ex eo intelligimus, quod pater Moysi cognatus sacerdos Madian fuerit. Exod. 2. 1. Madianitis autem Arabiam petraeam incoluerunt: sicut Cincæ Jud. 16. ac. 1. par. 2. 25. nec non Saulis tempore Cincæ inter Amalecitas apud eam etiam Arabiam incolae habitaverunt. Ea quæ inter pater Moysen intercedebat acceptitudo, causa fuit, cur Cincæ omnibus, qui sponte se Hebraeis subiecerunt, regio servata fuerit, quamvis ex eis essent, quorum sedes Deus Israëlitis destinaverat. Gen. 15. 19. Caleni, qui iterum jugum declinaverunt, ad Phumæos, et Amalecitas se recaperunt. Montes inaccessos et cavernas incolabant; hinc eorum pater Cui dictus est, quod nunc et cavernam dicitur, et Cincim, quæ reddi potest, τρωγυλαί, id est, populi cavernas incolentes. post regnum Saulis de illis Scriptura silet, quamvis cum Phumæis et ceteris Arabum petraea populi confusi adhuc subsisterent.

♀ significat

18

Canezæi creduntur montes ad Meridiam Judææ locum. Conjectura est, quod Canezæi quartus filius Eliphaz filij Esau roman et domicilium ab illis obtinuerit. probabile est iterum nomen Esau deservisse, quod post obijt tempora altum Etia illis silentium.

19

Cedmonæi ipsam fuerunt ac Hethæi, de quibus egimus sup. n. 16

20

Cheruzæi caprorum Chananaorum progenies, ab illis duntaxat in eo distincti videntur, quod certis sedibus carentes huc illuc per eandem regionem scy-

tharum et Nomadum in bar vagantibus; hinc Cheruzer
id est, sparsi et dispersi vocab. hnt. Jordanis oras, mon-
tes, et agros sparsim incolabant.

21 Raphaim id est, Gigantes, qui terram Chanaan, ante
quam Hebraeis eaderet, incolabant, vallem praecipue occu-
pabant in finibus terrae Juda, de qua suo loco agemus.

22 Chananeos eodem esse ac Ticorios. Jep. 12. 5. dixi-
mus. Reliquos tamen eos speciales populos gentiumque
singularem, quae inter Chanaan posteros sibi Chananeos
cum nomen retinuerit, esse vult, eorumque regionem
a maris Magni seu Mediterranei litora ad ripam
Jordanis praedictam fuisse conjicit ex Num. 13. 30. et
ex Jos. 11. 3. ubi Chananeos dicitur habitasse ab Orien-
te et occidentem. Tertius terra Chanaan. Montana
vero incolabant amonhai, athhai, cheruzer, et ja-
tuzai, ibid. adeoque hinc inde versus mare et Jorda-
nem ad occidentalem, et orientalem plagam Chana-
neos habitasse scribit. Haec de nomine terra Cha-
naan, primisque ejus post diluuium Incolis.

§ III.

Unde Terra s. dicta sit Palaestina, et de
Philistaeis.

23 Eodem terra Chanaan Palaestina dicta fuit
a Philistim seu Philistim, ~~quod~~ id est Philistaeis vel
Philistinis populis, qui ex Insula Cappadocia, quam Vul-
gata nostra Cappadociam, Jen. 2. 24. et Jerem. 47. 4. Sp-
magistra vero Καππάδοκία latine Cretam, quae nunc Candia
dicitur, vocant, solantes in eam appulerunt, quibusque
litora, relictis Hebraeis Chananeorum populis, Cheruzer
cum magna occupaverunt, Jen. 2. 24. ubi Vulgata go-
stra eos Cappadocia nuncupat. Sunt, qui velint,
Philistim seu Philistim nomen a Calusis urbe Egypti
ad officium orientalis Nili rami id est Hadys a maribus
ista derivatum esse, promissa regionem Cappadocia trideri
in ora maritima circa Calusum quaerendam esse, nec
vocam Calusim aliunde commodius duci, quam a Caluso.
Nonnumquam hebraeis Scriptura lucris eos Crothim,
id est phara Septuaginta Cretones vocat. Esach. 25. 26. et
Isaiah. 2. 5. quod Vulgata nostra interlocutores, et gentem
paucorum reddidit ad liberam, quia Crothim homines
significat, qui excivium et desolationem movent.
3. Reg. 30. 14. mentio fit Crothi, heb. Croth, seu Croth,
id est terra Crothim, seu Philistinorum. 2. Reg. 8. 18.
et 20. 23. idem 3. Reg. 1. 18. ac 1. Para: 18. 17. Crothi et
Chalethi ex Geth Philistinorum urbe ortundi sub Da-
vide celebrantur lingua fortissimi miles, et corpo-
ris ipsum custodes.

Quavaluit autem nomen Philistim seu Calusim, la-
tine Philistaei seu Philistini, ex quo Graecorum et lati-
norum Palaestini, quo regionis hujus populus infig-
nitus, regionem vero ipsam Palaestina dixerunt.

Philistim seu Calusim vox hebraea non est, quam
promissa Septuaginta Allophili, id est, alienigena reddere
conseruerunt, ipsorumque regio ab Israelitis terra alie-
nigenarum dicta est, non quod primum alunde ad ea
delati sint, ut qui ante Israelitas in ea fuissent, sed quia
prope ea habitanter religione et moribus alieni, respec-
tu ipsorum alienigena fuissent.

Philistim originem ducisse dicuntur a Castuchaeis,
i. e. Castucim seu Castuchim qui patrem habere Misraim
Gen. 10. 14. Populi isti in parte polim Cyrenaicam,
seu tractum Cantarchenitem in Aegypto inferiori seu
prope Aegyptum a regione Creta Insula Incoluerunt.
Strabo. lib. 17. p. 837. inter portum Cyrenas et portum
Creta Orion, metopon, id est, Stellam arabio dictam.

1000 Stadia ponit. Olim frequens erat commercium
 Lyrenaiam inter et Cretam insulam, prout ex eadē
 Strabone et Plinio habemus; hinc omnino verisimile
 est, Carthagenos ex Lyrenaiā colonias in hanc insu-
 lam misisse, quae postea ad Palaestina littora transme-
 tes, ea occupaverint, à quibus deinde universa regio no-
 men accepit, nec non Palaestina dicta fuerit.

§ IV.

De ceteris nominibus Terra Sanctae.

24

Ullarius Regio haec Terra promissionis vocata fuit, quae
 Deus populo in libro d. populi Israelitici dicitur
 La illam regionem posteris daturum promiserit. Nam
 Terra Israelitica (quod post fugatos ac magna ex par-
 te subactos Chananaeos populus Israeliticus in ea tepe-
 rit, nec non inter tribus suas illam distribuerit. Terra
 Sancta quoque eam vocant Iudaei ac Christiani:
 Illi quidem, quod ipse Deus eam suam dicit, etiamque
 in terris agerit velut sedem suam, nec non species li-
 beris cultus sacraverit, praeterquam quod ut primum dixi-
 mus, illa populo suo promiserit, ac suo tempore, ex-
 pulsis profanis gentibus, incolentiam tradiderit. Chri-
 stiani vero, quod Christus ipse Deus filius deus et verus
 humana carne indutus in hac terra à virgine nasci
 voluerit, atque incoluerit, ac praesentia sua terra
 verit per omne spatium illud, quod à cunis eius ad af-
 cessum in caelos usque effluerit, nec non innumeris pa-
 ne ipse Augustinis et hactenus inauditis miraculis di-
 vinae doctrinae suae illustravit. Denique etiam Ju-
 daea nominari videtur à Iudaea sicut propria, quod haec
 omnium tribuum Israeliticarum praecipua esset.

§ V.

De ubertate terrae Sanctae.

25

Terra s. etiam admodum montosa est, et fertilissimam
 in non fuisse Scriptura variis locis testatur, sed quae ex
 sacris et helle manantem praedicat, celebrat et omnino
 antiqui Scriptores, id, quam omnia à ista necessitate
 et communitatem abundantem praesentem memorant,
 sicut oleum, vinum, Salem, frumentum, hordeum, aliisque
 frumentis species, armenta, oves, capras et porcos, quos
 praecipue mare Magnum seu Mediterraneum, Jordanis
 flumen, et lacus sine mare Tiberiadis copiose supra-
 ditant; omnis generis volatilia quoque, item mel tum ab
 apibus elaboratum, tum ex arboribus in silvis maranis
 terra Libani dicitur esse, quod et Joannis Baptistae eli-
 mentum fuit, Math. 3. 4. Omnis species arborum
 fructifera, videlicet quae palmas et Balsami fructices
 emittunt, lanam et lenam ad hominum vestitum
 necessariae sunt.

Equidem nunc paulo tristioram exhibet haec regio
 faciem, quod certissimis observationibus testatur faciunt,
 qui ibi peregrinasti sunt, propriisque oculis illam
 perlustraverunt; adest enim magna terra parte nisi
 nisi rupe horridaque silvas continere, paucos agros
 in ea cultos et cultos esse.

Verum haec minima obstat, quia verissima sunt,
 quae de eius ubertate et omnium rerum abundantia
 sunt s. Scriptura, sunt Scriptores antiqui Ethnici, Hebraei
 et Graeci uno velut ob praedicantur. Nec mirum
 quod, postquam Iudaei ad eam redacti fuerint miseriam
 ut à suis exurbati sedibus per orbem usque ad extor-
 ces dispersi fuerint, bellum ipsa via divina usque in
 gerens aliam eamque tristissimam induerit faciem.
 Saeva etiam bello, quod Ptolemaeus per Iudaeos iteratis
 vicibus in hac regione susceperunt, ut eò Chabona-

hanc exuerant, parva devastata fuit. Sed quodam
S. ab eis, alijque Romanas confirmis bellis inter Legatos
illam afflictiſſimum populationem, et agrum confite-
rentur, ac etiam adhuc confiduum, ita ut in tota terra
eius ordo nunquam minus fuit ab infidijs et frequen-
tibus avarorum hominum extorsionibus magis molatu-
rifer carpatur. Accedit quoque incedatque penuria et
desidia, qui terram colere negligunt, atque vel raptu
vel commercio vivere malunt. Certe rupes illa, quae
modo in hac regione mœta carantur, antiquis tem-
poribus terra uespita vineis et frugiferis arboribus
luxuriabat, silva nitidius erant, arborum copiosius
numerabant cultores p.

C A P U T II.

de
Terra s. aquis, montibus, val-
libus, campis, locis in-
cultis, et saltibus
Seu silvis.

Huius capituli quinque sibi paragraphi, quo-
rum unus est de aquis, de maria, lacu, flumine,
fontibus p. terra s. de montibus, alius de valles, alij
campis, deserta et solitudines. De loca inculta et
saltibus seu silvis.

§ I.

De aquis Terrae s.

Præter Mare Mediterraneum seu Internum, 26
quod hic ~~Magnum~~ ~~Philistæorum~~ idem Philistæorum
appellari solent, aquae terram s. ab Occasu affluit, ali-
quot adhuc magni lacus, quos Hebraei etiam nomen
Mariae appellant, in ea continentur. Eorum facila
precipuum est, quod ~~appellatur~~ i bitumine graecè 7 Asphaltites
ἀσφαλτῖται, quod egerit, idem ~~Mare~~ ~~Asphaltites~~ ob ni-
miam visum aquarum salitudinem, ac etiam
Mare mortuum, quod pisces non alit, sed hi, ob
nimiam visum salitudinem, eum fugiant, aut si
in illum desati fuerint, statim embriantur, nun-
cupari solent.

Longitudo eius est 60. miliarium Romanorum
et latitudo dicitur. Et dicitur antiquitas, quod in illo
velut in solido omnia ferantur, ac supernebant, ni-
hilque mergitur, id autem maxima ac in solida aqua
cum visum salitudinem tribuendum est, enim visum aqua,
quo salior est, eo visibior evadit, et corporibus dif-
ficiliorem concedit ad ima transire.

Verum omnia in illo velut in solidis ferri non
arbitramur, cum non modo navibus sed peruis, sed
et natantibus, cui quidem experientia e majori
vi sursum ferri ac suspensari quam in alijs aquis,
id, ut dicitur, aquarum salitudinem tribuendum, noxa-
quam verò, ut tradunt, nihil in eo nargi posse. 7 Debeat,

Situs et locus ista ad orientem tribus Iudae. ~~plena~~
lingua extrema lingua nuncupatur, ab australi
lingua ad borealem Iudae limes est orientalis. In
boreali lingua Jordanes in eum habitat.

Sunt, qui credant, lacum hunc primum eo tem-
pore natum fuisse, quo Sodoma, Gomorpha, Adama,
et Belorim a Deo subversa fuerunt, ita ut aquis illius
facta et mersa sint: et nostro iudicio perperam, nec
que enim in tota Iudaea, a qua harum urbium
subversionis historiae ~~et~~ terrarum, ubi est
earam subversionis memoria. Gen. 19. 24 et 25, dum
taxat dicitur Deus pluisse super Sodomam et Go-

montem Sulphur et ignem, ac subvertisse civitates
has et omnem circa regionem, unipetis habitatorum
urbem et cuncta terra vicinia. et 128. Abrahā
vidit ascendentem favillam de terra quasi fornacis fu-
mum: nihil huius de eluvie, nihil de inundatione, nec
Sulphur et nitercat, ignis, fumus, subversio.

Equidem ibid. c. 14. 3. et 8. dicuntur Reges Sodomorum
Gomora, Senna, Labim et Bala seu Regor conve-
nisse in valle Silvestri, quae est Mare Salis, ibique
dirigisse aciem contra Reges suos, ex quo id dicitur
appellatum, postea Mare Salis. Leu. 13. 13.
Sunt enim vallis illa aquis maris huius intrudite
fuisse, aut exuberantia fluvio Jordane, aut aquis sub-
terraneis aliisque, de quibus, quia incertum, quomodo
et quando contigerit, nihil adire necessarium est.
Non dicit Sacer Lix tu quinque urbes illas Sodomā
nempe et reliquas, sed quae in valle Silvestri; imo
contrarium ex eo praeiur, quod illarum quinque ur-
bium Reges coepto exercitu, per se valem Silve-
strum se contulerunt, ibique convenerunt; proinde
vallis illa diversa fuit ab illa regione, in qua quinque
illarum urbes illae erant.

27 Occurrunt duo Lacus seu Mara Tiberiadis vel Gere-
sareth, item Galilaeae, quae nomina habet sunt a
Galilaea, in cuius plaga orientali positum est in
ab urbe Tiberiade seu Gerasareth vel Gereseth seu
Ceneseth quondam celebri, quae ad illius occidentale
latus sita est.

Josephus l. 3. de bell. c. 15. longitudinem ejus 100
stadiorum patitur, latitudinem vero 190. latitudinem
40. adeoque iuxta Josephum $12\frac{1}{2}$ circiter miliarium
Romanorum, et secundum Hegerijum $17\frac{1}{2}$ est ejus
longitudo, latitudo eadem 5.

Citharae figuram exhibet, aqua ejus dulces sunt
et agrissime potabile, pisciumque divites. Jordane
a Borea in Austrum lacum hunc perfluit medium
Lacum. Strabo l. 16. ait, lacum hunc, calamum art-
maticum et microbotanum seu glandam unguenta-
riam ferre, aqua ejus acida frigida sunt, et valde sa-
mi Solis radij, et calofaccha, haud valent. S. Be-
nignus, Andreas, Johannes et Jacobus, qui piscatores
erant, erem illam in hoc lacu observaverunt.

28 Hic lacus Samathonides. situs est inter Tribum
Rephathim ad occidentem, et dimidiam Manasse,
trans-Jordanicam ad orientem. Jordanes enim lacum
medium. ad illius ripam septentrionalem fuit urbs
Hasor seu Hese, in qua fabii Chananeorum Rex
imperavit, Jos. 11. 1. cuius loco postmodum Sabucia
visa est.

Centum stadia a lacu Tiberiadi distat versus Aqui-
lonem. 60. stadia longus est et 30. latus. Nomen
ejus quidam a voce Arabica Samach, quae piscem
significat, dicunt; alij a Chaldaica Samach, quae ru-
brum denotat, quod aqua ejus rubra, turbida, nec non
particulis ferrosibus turbida sit.

In S. Scriptura, quantum videmus, nullibi huius la-
cus facit mentionem.

Quidam arbitrantur aquas Merom, quas etij-
mologicè aquas superiores interpretantur, de quibus
Jos. 11. 13. sit mentionem, ad quas Joseph fabii Regem Hese et
Hegerios ducit, ac Sodomam huiusmodi usque persecutus
est. ibid. 13. sic hunc possum lacum; hinc etiam in pla-
tibus huiusmodi Geographis lacus Merom scribitur. At
alij verisimilius contendunt Merom campum esse seu
regionem sanctam de Merome, et Aquas Merom.

9 seu Hasor

de quas ipse cum hostibus dimicavit, fuisse inter
horum in Cifon, monte in Carmelum, Thanae et Mag-
gedo urbes dimidia Tribus Manasse cis-Jordanica,
ubi etiam postmodum Barac Saceram Regis Jabin
Bellum cum David et fugavit. Jud. 4. 15. et 5. 18. et 23.

Enimvero quod Josue praelium atrox, longe cri-
spilius est, Jabin et federatos Reges usque ad Terren-
tem Cifon perrexisse, ibique vicum in regiones suas
occidentium occupasse angustias, quod Josue Graecorum
Ducem ab irruptione arcerent, vel ut eum in pro-
prios possessionibus adirentur, quam ut illum in
vicis provinciarum suarum prosequerentur, ac univer-
sam Galileam, totamque tractum a torrente Cifon
usque ad Simachoniam lacum ei relinquerent solue-
runt. Ex his Merom, seu Merum urbem dicit,
campus colorat in milliariis Romanis a Sebaste
seu Samaria versus Bethaim urbem Tribus Zabulon
cis-Jordanem.

Praelium vero, quod Barac Saceram fugavit, initu
fuit haud procul a torrente Cifon prope Thanae
et Maggedo urbes in dimidia Tribu Manasse cis-
Jordanem sitas, unde et ubi Merom in hancum
tractu colorandi videtur, hic ergo non solum videtur
Barac et Saceram, sed et inter Josue et Jabin fe-
deratorum suorum initum et praelium; locus enim
propter vicis angustias magni erat momenti, diffi-
cilisque erat per eum exercitum deducere a Judaea
in Phoenicem seu Galileam, et vicissim in Phoeni-
ce et Galileam in Judaeam.

He. Lacus Chiala profundissimus sub monte
Hermom seu Baraa vel Banis, qui est pars Libani,
ad fines Tribus Naphtali versus orientem in
Thachonitide seu media Tribu Manasse trans Jor-
danem, suo radio a Caprea Chitipi seu Gre-
neade, quae ab aliquibus Dan, seu Danis spe di-
citur in Tribu Naphtali, positus.

Chiala, dicitur a sua figura, quae in nomine
Chiala rotunda est: ejus aqua nec minuitur
nec augetur, sed intra margines suos se con-
tinet. censetur esse verus fons Jordanis, qui ta-
men olim pro eo habitus non fuit, quod aquae
ejus sub terra inde usque Baneadem laberentur.
Tandem illum esse verum Jordanis fontem primus
demonstravit dicitur Agrippa Rex in actis in hunc
lacum paleis, quae per ductus subterraneos jux-
ta Baneadem redita fuerunt.

Aliae a ligni minores dactes in Terra I memo-
rantur, quae cum exigui nominis sint, nec ad
fons Jordanis nostrum quinquam conferant, recense-
re omittimus.

30 Et lacubus ad luminia transiquus, videtur
quod Jordanes in descriptione celebratissimus adeo
amnis, ut solus nomen fluminis merori videatur,
unde Josue l. i. arripit. nulla alia voce addita illi
velut per antonomasiam fluvium nuncupat.
ubi originem suam habeat, prae indicatissimis,
nec quidquam verisimile proferant, qui a fonte illi
civili autumant; corrigenda quoque sunt Geogra-
phica illa tabula, in quibus duo rivuli velut ejus
fontes, quorum unus for, id est fluvius, alter Dan,
ab urbe Dan vocentur, exarati sunt; Jordanis enim
nomen iam diu ante conditam urbem Dan notum
fuit. Probabiliter dicendum, Jordanis nomen a
Hebraea for-edan, quod iam est, ac fluvius de-
ducitur, deduci.

Quam illam dividunt in Majorem et Minorem;
at haec eque in amnis sunt nomina: qui fons proxi-
mus est Minor, at majori alveo exceptus Major dicitur.

7 Chiala

29

Illius cursum ita describit Josephus l. 3. de bello c. 19. for-
 dānes ea strata ostendit, ut deinde p. 120, strata sub terra
 means ac deis & Paracada erumpens lateralium Amacho-
 nitum, postmodum alia 120 stadia emens, nec non a liquid
 fontium aquis auctus Laphar nam inter et Corodaim Sa-
 cum Genesareth permeat, et cum Sitisolis seu Bethsa-
 urbis tractum perfluit, atque ad ostium vergens prope
 aurum suis compluit, et ad Decasum Cistnam, ad Orien-
 tem vero pulchrum Jacob sibi iungens intumescit. Brevis
 à Samaria liquorat, quocumque debetata oppida irrigat, ad
 ostium camporum elioab, et ad Decasum regionem Jerichun-
 tis palmis ditatam, ac deinceps per alios sibi iunctos fo-
 tos lacui Aphelkith seu Mari Mortuo velis inuitus in-
 mergitur. Apud enim illum cum gubentibus et vene-
 nosis huius maris aquis per integrum horam spatium
 colluctari, spualis inque per illarum nocuum sibi offer-
 mara cursum, donec tandem ab ipsis absorbeat. Ita-
 tem ac lacum hunc ingreditur amenam et salubram
 entedinem suam amittit, piteoque quos lacum in illa
 desert, statim deso innatant, ac moriuntur.

Sunt qui dicant, Jordanam, ubi Mare Mortuum in-
 trant, hinc non vertide, sed ab ipso absorberi, atque per sub-
 terraneos ductus in Mare Rubrum et Mediterraneum
 duci. Id à verò ablicera non videtur, cum enim Mare
 Mortuum Jordanis influxu non augetur, verisimile est,
 illud eam, quam à Jordane accipit, aquarum coham
 in unum et alterum horum Marium vel alterum in
 alterum remittere.

Jordanis latitudo, in tractu Jerichuntino est circiter
 60. pedum, ipsa vero ita rapidus est, ut nemo illum vado
 transire valeret. utraque ipsa latera planities ripat, qua à
 lacu Genesareth seu Mari Sitisolis ad Mare Mortuum
 usque porrigitur. Josephus de bello l. 3. c. 4. ait, huius plani-
 ties longitudo inchoat ad 1200, latitudine in vero ad 120 stadia
 protendi, eamque asate aridissimam esse, aerem qui
 in ea spirat, ob nimium asum valitudine officere, atque
 solas Jordanis ripas humectari, reliquum desertum esse.
 Tempore maximo fluvius hic supra alveum suum ma-
 xime effertur, et aquis abundat. Ripae illius siccis, a-
 ruidissimis, canis, salicibus atque tyrrum dumatis accipit, quae
 illas ad se attrahunt, ut per ea ipsa aqua via conspicui
 possint. Inter haec dumata latrant Cones, quae ubi flu-
 vius exundat, deserere coguntur. illius etiam duo sunt al-
 vei, unus in quo communiter fluit, alter quam in pbb, quan-
 do exundat, sumque Cones ex suis exposita salicibus.

Erasmus in Jordane patrata narrat de iudicis sicut,
 cum dicitur est, ut liberum Habraio duce populo pararet
 idar, Reg. 3. 12. cum Elias et Eliseus hinc passim illum
 proiecissent. 4. Reg. 2. 8, 12. Cum Eliseus falcis ferrum in via
 flymen delapsum aquis irruerit iussit, q. Reg. 6. 6. Cum
 hoc in Jordane passisset cali aperti sunt, et Spiritus d. in
 eum descendit, Math. 3. 16.

31. Reliqui terra et fluvij admodum exigui sunt, nonnulli
 sinone in excipiunt, cunctis propius est in l. de iudicis me-
 moria. Alij trans, ad Jordanam alij fluent. Trans for-
 danem pl. antio ad aquilonem occurrunt. Id paros torrens et
 Moabitarum limes. ab oriente ad Occidentem fluens Mari mor-
 tuo mergitur. de eo. Num. 21. 12. Deut. 2. 13, 14.

32. 2do. A 1700. hoc montibus Galaei seu Moabitarum pro-
 fluvio primo ex Septentrionali in Meridiam directo cuspis
 postea converso ex Oriente ad Occidentem in plagam orientalem
 Maris mortui desertur. De eo fit mentio. Num. 21. 13 p. et 22. 30.
 Deut. 2. 29, 36. et 3. 8 p. item 4. 44. Josue. 12. 17. Gen. 13. 9, 10.
 Jud. 11. 13, 18, 22. 4. Reg. 10. 23. Isa. 16. 7. Jer. 48. 20. Limes
 inter Moabitarum et Syrochaeorum regiones fuit. Jordanem
 concludunt, cum orbem habere in finibus Arabia atque in
 illum velis communi alveum alios labi, quos Num. 21. 14.
 torrens sinone memorantur. Multi homines tractum illum
 difficilem faciunt, arbitrantur, Deum spualis illius transire
 facilem efficiere vel humos utroque vel fluvio, que proximam
 in Mare rubro, vel quos homines per spualis lapsos occurrunt.

Et loci Silam invenimus urbem, quae in Syriae Iudith. p. 1. admodum appellatur, in Vulgata nostra vero Chulmor, quae for-
te fluvio hinc, qui alius Cifon dicitur, etiam nomen adu-
erbi dedit. Ad hunc fluvium seu torrentem Elias 450, pro-
phetas Baal occidit, 3. Reg. 19. 40.

43

7mo. Belus, Belus, Pagida, Pigada, Bel exiguus (a
Silam in Tribu Aser fluvius in mare Mediterraneum sub
dip. duobus à Helamada influens, cuius idem infra Men-
tis Carmeli radices in quoda lacu hinc palude, quae Canca-
ria vocatur, oriri, ac quinquaginta circiter miliaria percurre-
rare. ejus aquae non hauriuntur, alperumque habent li-
mosum; ab unda maris, quae ejus ripam superant, fac-
tum hinc repulentes aranae adhibent, quae sunt vitium.
Ejusmodi ora, à qua haec arena educitur, quingentis ad he-
tam passibus protenditur, et quamvis ea illa post bat-
tecula arena longae educatur, minima tamen, et hanc
ritur, nec non novis quotidia arenas acquirit, optimo
est, haec arenam vitri invectionem occasionem ~~prae-
buisse~~ prae-
buisse, Strabo l. 36. c. 26. sic rem narat: cum mor-
cabores nitri negotiationem exercebant huc navim mto
conspam appulsiant, saque excocta cibos cocturi delecti
aliorum lapidum calcem nitri frustis superposuerunt,
quae ubi eadem superpositus ignis excoctis, ac lotoris are-
na imiserunt, hinc prothera limina vitri novi cupida
liquoris, qui ubi eos defecit calor, vitrum a parvulae.

44

8o. Ethan. Lex fluvij Ethan, de quibus p. 79. 18. he-
"casti fluvios Ethan. id est rivos junta vim hebraici
nominis Ethan, quod valde est, seu forte significat. de
Neminius ab offialibus trajectis, cum in terra s. con-
derant, eundem locum intelligunt Iudaei, admodum
Arnon hanc lacus ac Jordanem hinc plura transmittunt
Iudaeis praevisse. Iudaei, qui hunc Galilaeum de aqua
Ethan intelligunt, loco ubi per aquas irriguo, nec non
hortorum elegantia amano dubio Iudaeis hinc sexa-
ginta stadiis ab Ierosolima in ora meridionali, quae
Vestimon traerandi animi gratia non raro diversabat.
Iudaei eundem nominis urbem ex parte confos. i. par.
4. 22. et 2. 6. Hic opinantur fluvios Ethan esse flu-
vios nova sacra et sacca, qui ambo conveniunt circa
Susaum et in vira s. Iudaeis Tom. 1. ad. 55. p. 6. 83. et
Tom. 2. p. 294. et 309. appellatur fluvij eorum, quos he-
mus, maximis et profundissimi; nimirum hi fluvij in
Mare Mortuum labuntur, cui adiacet regio quatuor ur-
bium à Deo coersum; haec etiam videtur esse opinio
Theodorici, qui Commentario in hunc Psalmi locum ait,
Deum hic esse fluvios Iudaeorum, Gomorraha et regionem
adiacentem.

45

A fluminibus et torrentibus Terra s. ad ejus fonte
progrredimur. Clarioris quidem in terra haec obvia olim
fuisse inde colligitur, quod Deut. 3. 7. appellatur terra ri-
vorum agrarum et fontium. Item 2. par. 32. 3. Rex E-
zechias magna vi hominum coacta iussit eos alturare
capite fontium, qui extra urbem Ierosolimam erant,
et Iudaei per invenerunt. et modo longe diversa est
haec haec terra s. facies, nec enim habet, quod ad e-
gloriatur de fontium copia. Igitur hinc de temporis per-
multa ex parte in ad fontes, postea autem, cum iam
Dei, neglecto ejus cultu, ac praecipue parata fuit Ho-
ae intoramento pondus divina indignationis provoc-
averunt, quae in fontium explicatione eorum palam
ps. psal. 120. ipsa bellus persensit; enim vero rari admo-
dum hinc in terra Iudaeis haec coeperunt, rarissimi
circa Ierosolimam tractum, ubi modo bellus fons
Silae existit.

46

Igitur praecipuos eorum, qui adhuc superant pro
vixit, hinc ratione hinc laeder, coeperunt.
1o. Accurrit Silae, Silae, vel Silam, fons infra Ie-
rosolimam in eam ad latere orientale eam inter ac fontem
hinc Eudaron. Cum fons Regal hinc Iudaeis, de quo ps.
117. et 118. 16. Item 2. Reg. 18. 13. et 3. Reg. 1. 9. fons hinc
fundendus est, cum enim fons Regal hinc ad orientem
et infra moenia urbis Ierosolimae esset, hinc qua uni-
tantam hinc fontem expulsa confos, quidni nomen hinc quo
confatur?

Si etiam erat fagnam, seu piscina, natatoria
 P. dicitur, quia fontis Siloe aquis replebatur, ad eam
 Jo. 9. coecum natum ad oculos sibi largiendos misit. Joan.
 9. 7. alba quoque piscina, qua in Vespere nostra Joan.
 5. 2. Bethsaidi dicitur, legi debet Bethesda. / græce
 Probatica, id est Leucalis, quod in ea pecora, græce
 κροβάρι in beneficiis applicata abluerentur. etiam ad
 orientem profectus lita erat, nec non ortum à fonte
 Siloe videtur quoque habuisse. Quingue porticus habebat
 ob formam forte pentagonam, quas multi agrati occu-
 pant, singulum, qui ovis aquam moveret, prestolante,
 quod certis quorundam temporibus observabatur, et qui tunc, omni-
 nem se movebatur, in eam infundebat, à quo tunc mor-
 bo sanabatur. Si Jesus hominem triginta et octo annos
 habitantem in infirmitate sanavit. Jo. 5. 2. 6. 7.

47. 200 Gihon seu Gion fons ad occidentem Ierosolyma,
 ubi Gelothon regia constructa à Sumo Sacerdote Gedas et
 Nathan profecta inauguratus est. 3. Reg. 1. 33. Superiore
 hujus fontis casulam Rex Seditis in urbem deducen-
 dum curavit, ut hostes eandem offendant illius aquam
 comendo privarentur. 2. Par. 32. 30.

48. 30 fons Seditis seu Seditis fons amarus est,
 cuius aqua fons Seditis alius Bath-san in Jor-
 danem provelantur.

49. 40 fons Samsonis ad propectam à Samone ofini ma-
 xillam ortus, Gen. 15. 19. Et dicitur molari hujus maxilla
 seu mandibula a fini ortum inueneri velle videtur locutus,
 et fons pulvis à Silice, qui nomen dno molariis fuit he-
 braice מַשְׁכֵּל מַשְׁכֵּל ^{prosilice} cum voluit, qui dicitur et for-
 tase in tribu Dan prope urbem Beth. Mandibulam i/
 persit. Rabinus opinatur prope torrentem ludon in
 tribu Juda, alij iuxta torrentem in tribu Zabulon; alij de-
 nique in suburbio Elantheropolis in tribu Dan illum collo-
 cant. Sape scriptura precantibus uicaria à nudas pedras
 copulabatur dades nuncupat. ut. i. Reg. 14. 4.

50. 50 fons Seditis seu Seditis fons amarus est
 in tribu Benjamin, cuius papimum laporem ipsa conuad
 à delubrum officio. 4. Reg. 2. 19. et 20.

51. 60 fons seu pulvis Jacob prope Bethem urbem Sama-
 ria in tribu Ephraim, supra quem Jesus ex diuina fatiga-
 tus sedens cum muliere Samaritana colloquutus est. Jo. 4. 6.

52. 70 fons Judicii seu Misphat, Gen. 14. 7. idem est ac aqua
 contradicthore, in tribu Juda ad meridiem Hebron, et cir-
 ceter milia. Romanis ab ea distans. hic Moyses et Aaron
 aqua penuria laborante populo, et ad id mlti murante,
 ex silice subente Domino, aquas eliduerunt. Num. 20. 11.
 qua ob populi murmuracionem aqua contradicthoris
 dicitur. Num. 16. 13. et quod Moyses et Aaron hic omni-
 potencie Dei dignitate signatulum visi essent, morte
 ab ipso damnati sunt, quod ipse terra promissa potun-
 da procijs. 16. 13. et 27. 14.

53. 80 fons Agar sic dicitur ab Agar aegiptia et Sara
 Abrahami uxoris ancilla. hoc in monte Sara ab Abraham
 una cum Hamaia filio suo dimissa in aegiptum patriam
 suam redire cogitante in deserto seu solitudine Beth-lata urb.
 qua tribu Simeon cepit, Jos. 19. 2. errabat, cuius aqua
 deficiente filio eius iura sibi iam animam ageret, fon-
 tem hunc in Angelis ostendit, cuius aquis fons ille roso-
 uitatus est. Gen. 21. 19.

54. 90 fons Daphne in tribu Naphthali. Cuius aqua pr-
 dantes argatur. Plus namin vulgata nostra Num. 34.
 2. sub nomine fontis Daphnim, iuda habet Chaleus;
 hebraus Chumoniis habet fontem.

55. 100 fons aethiops, cui nomen hoc ex hebræo per
 philippum Thacatum, act. 8. 36. Eumulo latere Regina
 vnam costato inditum est. flum alij ad Bethlaam s. l. ad
 Bethsuram in tribu Juda collocat. Cuius aqua et vetusto
 Ierosolyma Sincerario est ad radicem montis, cui Bethu-
 ra insidet. Bethsuram vero distat 20. mil. ab Ierosolyma,
 atque prope Bethsuram lita est.

56. 110 fons Seditis carb. 4. 13. ad Seditis castellam sig-
 nificandam superius videtur. In Sincerario est fons ingon-
 tanea cum dimidia à Bethlaam, quem Phax, id est quod si-
 pra equimus, ipse voluit iterum huius incertus.

57.

Plures etiam thermas numerabat terra phoenicia. Ca-
tebriores facere thermas libanensis, iuxta hunc nominis us-
um posita, Gaadara urbis calidissima in plaga orien-
tali lacus libanensis, et Calirhois urbis transjordanica aqua
lacum Asphaltitum, p. Therma ista libani utiles et
griffini gratissima erant.

58.

Cisternae frequentissima erant in urbibus, domibus et
agris terra. Cum enim urbes illius ut plurimum in
montibus sita essent, nec nisi duobus per annum tempo-
ribus, p. verno diluit et autumnali pluerat, conservandi
aquis in animum et hominum usum plures cisternae
parari debebant. Prope Dosthim urbem, qua postea, dimi-
dico urbi Mana p. circocanica cepit, fossa a patribus
suis in utramque cisternam aqua carentem demissa est. gen.
32. 29.

59.

Culorum quoque frequens et in J. paginis memorata
ubi nomen hoc interdum aliam in fontibus dicitur, quorum
Saturigias e terra velis a fundo pulvis ebullunt. Hujus
generis est pulvis, de quo ~~libani~~ spongia (ant. 9. 15.
aid.) pulvis aquarum exentium, qua fluita impetu da-
libani. In recentioribus itinerariis fontis est uberrimus
in plaga a Tyro leuca distans. et aquas illas spongia
sive salomonem in Gaudis indicare voluisse vix credi po-
test, quia illius colles in Tyrorum praesidia esset.

60.

In agro libanica, quem postea occupata lacus Asphalt-
itum dicitur, frequentes erant pulvis bituminis. gen.
19. 12. a quibus bitumen aducebatur, quod nunc in J. p. s.
Asphaltis aquis innovat.

61.

Culorum idem videntis et videntis, gen. 16. 12. videri Aed,
et Sarad urbes Tyrorum Tyda, ad montem liban. ubi
agar Sara ancilla Dominam suam fugiens ad eam re-
verti jubetur ab angelo. J. p. 1. et 29.

§ II.
De montibus terra S.

62.

Terra S. ut alibi jam annotavimus, montes est, praesertim
post illa quae mare magnum inter et Jordanem medio loco
sita est. Ad mare montes non sunt, si Carmelum exci-
pias, ibique non nisi plantis coarctis distincta collibus con-
spiciuntur. Ad Jordanem utrumque lacus lacus est mon-
tium tractu videtur, montes hos singillatim ea pendimus,
aque intium huminis a libani, deinde eos, qui trans Jor-
danem sunt, et postmodum circocanicos recensabimus. J. p. s.
imo libani Mons celeberrimus terram S. a Syria distans
minuas figura ad ferrum equinum accedit, ejus caput in
bus vel quatuor lacus ultra mediterraneum supra Libanem
at apertione dein ad austrum circa Sidonem ~~extenditur~~ currit, J. p. s.
navigandi exempli a meridie ad septentrionem a Damasco
ad lauricam Libanem circumit. Pars illius occidentalis J. p. s.
Tano hinc Libani Libani macedonum, qua vero orientem
facit ab a meridie ad septentrionem protenditur antiliba-
nus a grecis appellatur, utrumque vallis intersecat, ut is
prolepta, qua Calirhois, nempe Syria cava, J. p. 1. 17.

63.

* Syria Phoenice urbs
ad mediterraneum in-
ter annum Eleutheru
ad meridiam, et Ma-
ratham ad septentrio-
nem sita.
** Non urbs Phoeni-
cie vastissima simul
et florantissima ad me-
diterraneum posita,
diei itinera a Barca-
de. Quamvis in lorte
fuit a ter recensita
fuerit 4 of 9, 28. et
J. p. 1, 31. nunquam
tam non hujus tribus
vivi ea possit sunt.

Planities libani vocatur, nostra vero abula Dabak, habita;
Dabak, id est planities simpliciter dicitur.
Nomen libani ex hebraeo Liban sine Liban, quod ab hinc
significat nivivatum est, montes enim perpetuo candidi,
de quibus paramus. C. 18. 29.
Exstat Libanus ambitu suo 160 circiter Leucas gallicas,
quatuor ~~collis~~ montium veluti gradus alios super alia crescit;
primum statum ubi pinguis solo Libani marina praes-
et fructuum. succidit altitudo parva, ac non nisi spissis osti-
tum et perisum. Surgit super haec Libanum perpetuo sine
leatham; nunquam ibi silivatae sua ea poliantur arboros,
nunquam horti et pomata fructibus, uno verbo amarus est
ad et fertis locus, ut in eo nonnulli Paradisum Libanum
quosdam. Quarta hinc veritate Libani amant, ut
nunquam fera liberatur a montibus. Cava libani in liba-
na castrantur.

64.

Templum ierosolimitanum quondam libani appellatur
in scriptura ubi Jeremias 17. 3. et Zachar. 14. 1. J. p. s. Regia a
delomona ierosolymus est fructu domus Libani, J. p. s.
est, quod hebraeo a calphina atque nitore gressu, vel a ca-
reorum columnarumque copia in forte iditum est.
200. Hermon hinc Chermion et Hermon seu Baal Hermon
Tyrorum Libanon J. p. s. 9. Amorrhais Liban, etiam
non nuncupatur; unde arbitramur Hermon generativum Mon-
tis nomen esse, qui in plura latera dividitur, quibus haec

Diversa nomina tribuntur. Montem hunc I. Hieronymus
supra Gadanae locas, ex quo rivum a saly tyrum deduci con-
suevit testatur. Chaldaeus et Samaritanus ad Deut. 4, 28.
Ipsam montem rivis vocant, quod pra. nimia altitudo in-
semper nivosis appareat. Montem hunc tanquam Re-
gionis Israeliticae trans Jordanem terminum ad Septentrio-
nem, sicut torrentem Arnon ad meridiem statuit Josephus
Deut. 3, 8. et 4, 48. Haec radices ejusdem montis in terra
Masseba incolant Jos. 11, 3. Hermon ~~est~~ diuina Regis
Og ad Septentrione in districtis, antequam ab Israelitis
occuparetur. Jos. 13, 11.

Hermon anathema dicitur. A nomine huius montis ab
Angelorum anathema obvenisse. Liber Enoch apocryphus
et Sabelotus. C. i. vult, quod filias hominum concupis-
centes sicut patriarchae caelestis in hunc montem de-
scenderint, multaque anathemata sibi obstruxerint, nunquam
a se invicem discessuros nisi ductis in uxores filiius
hominum.

Psal. 41, 7. Mons Hermoniam memoratur, ubi modicus
appellatur. Et montem ex Jordanem in tribu Issachar
ad Thaboris meridiem designari vidam autumant, quem
Salmisa modicum vocat, ad alterius magni trans Jordanem
nemp. montis Hermon distractionem. Atque etiam de eo
skim loqui voluit, cum psal. 132, 3. ait. Iacobos Hermon
qui descendit in montem Zion, ibi enim suam montem
fuisse aruit, cui nomen Zion fuit, ab urbe Leon seu Zion
in eadem tribu Issachar sua Jos. 19, 19 sic dictum.

65. Oris Montes Galaad ad orientem Jordanis, Ammonitas,
a regionibus Moab, Ruben, Gad, Manasse, et
Arabia deserta Libanensis. Interdum hoc nomine uni-
versa regio trans Jordanica venit. Montes hi, sicut Lu-
cabus, a Libano usque ad Regionem, quam pulso Leon
Rage Amorrhaeorum, Rubenite tenuerunt, procedeban-
tur, ac perpetuo montium iugo spatium 10 leucarum
a Septentrione in meridiem, suoque ductu montes Her-
mon, Basanitis seu Babanae, Trachonitis, aurani-
dis seu Surrae aut Baraa, et Libi continere videbantur.
Iam Genebras 22, 6. innumere videtur montes Galaad in
capite Libani constitutos esse: Galaad tu mihi caput
Libani.

Rex i. in septemvia Jacob sex vicium itinere ad hos
montes peruenit, gen. 31, 21. ibique sub tentorio quiescen-
tem Laban eum iter assecutus est. post mutuas quere-
las ambo tandem fœdus iurere, cum parente monu-
mentum exceda lapidum hinc veluerunt extare. acervo
illi uterque vernaculo Hermon et iuxta proprietate in-
lingua sua nomen indidit, Jacob acervum se Simonij
vocavit, et Laban humulum castis, lingua sua Gal-haed,
unde locus appellatur est Galaad Gen. 46, 27. ex quo
montes hi etiam nomen hinc sere.

Montes isti arboribus usque manantibus abundabant
quare usque Galaad celebratur apud Jeremiam. 3, 2, et
46, 11. item 51, 6. ac mercatores, qui Josephum a fra-
tribus suis emerunt, comparatum in Galaad usque in
in aegyptum transferebant. Gen. 37, 25.

66. Ho Nebo vel Libo mons excelsus in Moabitide, post-
terum in tribu Ruben rex adversus perichontis fuit. In
eam Moyses ascendit ut terram promissionis conuideretur,
ibique vitam posuit. Deut. 34, 1, 5. mons iste ita Chasga
et Sup. c. 32, 29. Alterum suam nuperratur.

67. Ho montes Libi ad orientem et meridiem maris mortui
et ad meridiem terra chanaan positi sunt. Sicut montem
Moreb et Tadesberne urbem in tribu tua Israelitis per-
levi in situentibus huc montes Libi circumventibus Deut.

2, 1. 4. 5. 8. via undecim dierum interceptis deut. 1, 2. Dominus
e ten egratum dehora in tuo castris recepit. Gen. 8, 11. Dominus
populo suo apparuit super lignum, sicut, et Hieron. ait Moyses
in castris. Deut. 34, 2. hinc intelligimus, montes hinc ad orientem
diem maris mortui Elaf ad Aphonfeler. Pinnatae rupes per suos
ad mare rubrum constitutas. Inter hos montes deest hinc
lat. Elan; ad quam Jacob a Mesopotamia rediit, peribique, et
quid mali. Elan sibi. Iniqua interpretatur, videri quocum ad illum ipse
miser, a quo paulo post exortus est Chamel iuxta torrentem
Jeloc inter et Jordanem. Hinc eodem die rediens est Elan in
paulo igitur longius ab eo loco eodem habetur in montibus ad orientem
lex maris mortui. Gen. 32, 3. et 33, 14. Moab et hinc iunguntur
2, Bar. 20, 10. 22, 23. Ezechiel. 25, 8. Chabitis vero in orientali parte
maris mortui sola erat. Job. 18, 10, 11. Mons hinc dicitur esse
in confinijs tribus Juda, proinde etiam ad meridiem terrae cha
naan, cuius partem meridionalem occupavit tribus Juda, pro
terribatim.

68. Hinc Jordanem loquaces occurrunt montes, qui vocantur
mercurium.

1° Mons Oliveti, hinc est ad orientem Ierosolima, a qua de
Iordanis Cadron et vallis Josaphat, qua a Ierosolima ad mari
diem protenditur, interyallo Iericho est. In hoc monte Salomon tem
plum Ammonitarum et Moabitum templum edificavit in gradibus
uicorum, quas ex illis partibus duxerat, 2 Reg. 11, 17. hinc mons
ista. 4 Reg. 23. vocatur mons offensionis, heb. Corruptionis. a Ie
rosolima quinquaginta pedibus, id est 625 passibus geometricis sed qu
ta parte unius hinc Galilea seu itineris unius hora, vel ut
meminit I. Lucas ~~hinc~~ act. 1, 12. Honore diei sabbati, quam
hinc siluam Iudaeis die sabbati conficere liabat.

9 Duobus Tribus caucasijs mons Oliveti seu Olivetum surgit, seu ad
tribus veluti montibus confus, quorum alter alterum consequntur
a septentrione ad meridiem. Ab eo qui meridius est, Christus in ca
elos ascendit; in meridionali Salomon templum solis erecti, hinc
fronialis vero alij est alior, dicitur a medio duobus pedibus, hinc
furgit Galilea; inde quidam autumant hinc montem inlele
xise Regulum math. 28, 7. Cum ait Christum discipulos suos in Ga
lileam praecipuum; alij autem volunt illud hinc Galileam
dicitur, quod Galilei, qui Christum ad caelos ascendere
viderant, in eo die fuerunt commemorati; alij autem hinc die sum
putant.

Equam Dominus hinc caelos ascendit, mons Oliveti Christianis
patebat argumentum esse capit. refert Eusebius in vita Con
stantini. lib. 3. C. 43. in ascensionis loco speluncam exhibuit, in
quam certissima Traditione Dominus ingressus fuisse creditur; in
Discipulos hinc circa praecipua Religiois Christianae mysteria
doctus. Veterum Cadum la frontibus consentis, eo in loco, ex
quo Dominus ascenderat, haec ipsa vestigia solo ipse adfuisse, et
eorum abate adhuc separaverunt, quatenus pietas et devotione
impulsi Christiani illius quidam quatenus asportare et

9 hic excitavit templum.

I. Helena Constantini Imperatoris mater peractam Ierosolima
ita, ut locus ascensionis Christi illius centrum esset; cumque, per
montem inferretur, locus ille sicut non solus, nec etiam ad
per quem Christus caelos ascendit, conamerrari. Extat adhuc
vestigium Christi Domini vestigium tribus digitis alte in lapide effu
layis autem, cui haec pergit dextrus, hinc sacri Imperator inde, ut
Ierosolima transfugeret, et, ut in illo templo collocatus, ut
monte praecipua turarum mofchea est, ubi adhuc aservantur
tur, quo tamen nulli Christiani palat adire. alij enim Chris
vestigia in monte isto fuisse asserunt, et eorum locum quam maxime
Christianis fuisse locatum asserunt; licet enim hinc Ierosolima
obsidente decima Romanorum hinc in isto asserit habuerit, et
tamen maxime potuit, ut haec Domini vestigia asserantur, vel
eum memoria inserunt. plures meminit I. Hieronymus in
his Ancy in monte Oliveti erecta, qua et procul conspicua est

69. ad Mons Moria, in urbe Ierosolima in super vertice hinc
plum Ierosolymitanum Salomon edificavit, a par. 3, 1. Valde
ferunt hinc montem immolante Isaac Domini Abrahamo
dicata. Gen. 21, 14. qua tamen, quibus difficultate non caret
Samaritani pro Moria legunt Mora, et ipsum a Deo Abrahamo

antiquant ad Mora juxta Sichem Gen 12, 6. Dent. 11, 30. atque sacrificij certum locum montes Gariſim designatum tradunt. Mora mora, alias aham mora lion dicitur, quod hic in illius lateri populus lib. servat de his forte alibi, et ubi de jerosolyma notis erit sermo, plura.

70.

Mo Gariſim et Hebal duo montes sibi vicinam vicin, ac quorum cunice in media valle jacet urbs olim Sichem, postea Neapolis dicta in regione samaritanica et tribu Ephraim. Montium montium parimus serilis omnino est, alter vero fratilis simus. Eodem hebraei post gordani transitum de abaraque urbem hai et nicolaz eius ascendit jubi dunt a deo divis hinc et inde duodecim tribubus. Dent. 11, 29, et 27, 12, 13. Ita vero divis, qui Gariſim ascendit, bona in divina legis judicia; ab quo Hebal, imale in obprobria paritari condemnat. Trajecto igitur gordane prope judia divinum proceptum in verticem montis Hebal universum duxit populum, ac post offarum in athari eam in un excivato sacrificium, divis que tribubus, nec non parte una Gariſim ascendere, altera in Hebal manere jubi benedictio um et maledictionum ceremonia nilo peracta est, ps. 8, 23.

Et vertice montis Gariſim joſaphat filius jeroboni sichi mitas allocutus est angue ingratitudinem suam ex probavit maledixit, jud. 9, 7 et leg.

Dux Alexander Magnus Tyrum opul. Sanababat Moabita pro Tanis Rege benjarum Samaritanica principis Leu praefectus, ad eundem Alexandrum desecit, oblatore ei 9000 selectissimorum militum auxilio ab eo impetravit, ut dom plum in monte Gariſim excitaretur, cui praefect Manafes gener Leu Judaorum summus sacerdos, qui ob inibum con tra legis proceptum cum ejus filia uxore alienigena commi tiunt jerosolyma; a Nehemia exturbatus. 2. Ps. 13, 28. Samaritanica, ad eum Leu cazaret. Illius exemplum plures fracturae, etiam sacerdotes, qui cum alienigenis concupis miserant, secuti, illuc quoque confugerunt potius que excitium quam divortium subire malentes. igitur in montis vertice templum adificatum est, atque fracturam Deo consecratum. de hoc ps. lo locuta est mulier tamaritana, quand sermonem habuit cum Christo fonti in pulo jacob juxta urbem Sichem aspiciant. Joan. 4, 9.

71.

Mo Lezeron Leu Someron mons fertilis, latiusque Leu comodo et militaribus a Dothaim fortidumque a Merom, est 4. ab Utharoth, ubi res Amri samaritanam condidit in tribu Ephraim. antehac cele stem locum opere erat victoria, quam Abias Rex Juda vatic 900000. exercitu numeros in proboamo Rage fractura majori et 800000, selectissimorum veteranorum, exercitu supra reportavit, ubi 500000 fracturam desiderata fuere. 2. par. 13.

Alaudis montem, in quo exercitus proboami Abia oc currit, Temaraim vocat, vulgo alium est a Lezeron, quam vis illum etiam in montanis Ephraim collocet.

72.

Mo Geth Mons sex militaribus ab Daethan Leu Sytopoli in dimidia tribu manasse vijordanica, ubi vicum supra flo rentissimum nomine Geth ajunt Syctus et S. Hieronymus; proelio Philistaeos vicer et fracturas in ibis, ubi hi caesi fuere, Saul et Jonathan ejus filius interfecti. 1. Reg. 31, 1. et leg. David in lugubri namia de Saulis et Jonathanis obitu uberissimum supra montem insinat. 2. Reg. 1, 6.

73.

Thabor mons Galilaeae, Gracis Phaburim sive Attaburim. Situs est in finibus tribus Zabulon in media Galilaeae decem milibus passuum a Syphori Leu Diocezarca orientem versus, ac finis tribuum Maachar et Naftali contingit. Illum supra 6. leg. in finibus Maachar condidit. Centrum amplissimum et potentis agri, hinc vallis Israël sive magni campi altum sine padura 30 occupat, atque velut conus in sublime origitur visu amanissimus virentibus herbis et arboribus vestitus. in illius vertice vastissimus pancisus campus ubi olim urbs assura insigne fuit monasterium, at mois regno nilis regis monasterium ubi erat. Thabor et Hermon tunc et inde ad latera opposita valli Israël origebantur. de utroque canis Galles legunt. ps. 84, 13.

Thabor et Hermon in nomine suo seu habuit. hic ille ipse est, quem idem psalms ps. 132, 3. Hermon numquam de Thor tem modicum dicit ad spem tionem Magni montis; Hermon in transjordanicis, de quo supra dicitur n. 54.

locus in monte Thabor capiti Thabor et Baraa Haram in
fata Doliduam ad radices montis Thabor adorti sunt ac desce-
runt, Jnd. 4. 6.

Spe C. 5. 11. Principibus fructus et sacerdotibus videlicet aure-
la probat ac vito verbis, quod facti essent rebus ou parsum in
Thabor, quod tunc ad iudicium seu altaria profana ad seducendos in
sepulchrum populos istam erecta spectasse videntur.

Traditione plurimum retro seculorum receptum est, quod cum
sum illi Petro, Jacobo et Joanni in monte Thabor transfurati
de spectandum ducisse, Math. 17, 1. Luc 9, 28 ad non desunt, qui
id negant, aliumque fuisse montem volunt non procul ab urbe
Tari seu Caesarea Philippi in tribu Naphtali positum. Certe
Pater Euklio, Hieronymo et Damasceno, qui hinc traditioni
stipulantur, antiquiores, ubi de transfurati Domini ipsi et
sermo, de monte Thabor altum libent, ut et Evangelista ipse.
Paulo ante suam transfurati Christum ad rilos beneam
seu Caesarea Philippi in finibus septentrionalibus tribu Naphtali
prophetus est. Math. 16, 13. Marci, 8, 27. fiqua aliquando in mo-
tibus est. Sum post sex dies, ait factus Math 17, 1. Marci 9, 2.
a sumpositi Petrum, Jacobum, et Joannem
nulla facta mentione itineris ad locum remotum, equali et mon-
Thabor, qui plus quam 18 leuis galicis a Caesarea Philippi
distans est, et dicit illos in montem excelsum locum
remanebant ubique in vicinia caeteri discipulis, nam hinc
ac Dominus cum diebus tribus e Luis discipulis de monte de-
scendit, illico illi et reliqua turba eadem obviam venire equi-
tur. Luc 9, 27. et Marci 9, 14. atque veribile est, si
tres istos discipulos in aliquam non procul a Caesarea positum
montem certo nomine hanc notum ducisse, et aliquos discipulos
sientes eum non longe abesse, in illo ubi eos reliquerat, loco
exspectasse, donec ad eos rediret, prout revera videtur, nec enim
verisimile est reliquos discipulos prope Caesarea relictos, quibus
visum cum coram tribus in montem decederat, quibus vestigia
de alio proficere aut procul a Caesarea ei ex illo monte descendere
una cum turba occurrerant.

Denique mons iste trans Jordanem collocandum videtur, non
illic Domini sic describunt Evangelista: a Regione Genesareth
Math. 14, 24. et Marci 6, 53. perierunt ad fines Tyri et Sidonis, Math
15, 21, et Marci 7, 24. inde reversus est ad mare galilee
Math 15, 29, et Marci 7, 31. quo navi transfurati venit in fines mo-
per in fontes Jordanis Math 15, 39. Marcus C. 8, 10. scribit eum in
partes Dalmanatha venire, quam a Magadan non procul ab
credunt interpretes. prope in regionem Caesarea Philippi transfurati
Math. 16, 13. Marci 8, 27. inde in montem dicit hinc de discipulos
Math 17, 1. Marci 9, 1. Sum per Galileam Math. 17, 24. Marci 9, 29
venit Capharnaum, Math. 17, 23. Marci 9, 32. inde transfurati Jor-
danem, ac per Peraeam in Juceam Math 19, 1. Marci 10, 1. venit
perichytem, Math 20, 29. Marci 10, 46. Luc 18, 35. ad denique
montem oliveti Ierosolymam, Math. 21, 1. et 12. Marci 11, 1, 11. Luc
19, 29. 45. Ratio huius itineris invidere videtur, quod a Ca-
sarea Philippi non fuisse profectum ad montem Thabor
et inde reversum Capharnaum sed montem istum, in quo
transfuratus est, esse ignoti nominis, ac prope Caesarea
locus querendum. Et profecto, cum scribentes hinc adeo
gentes nomina locorum notent, in quibus aliqui memorati
a Christo patratum est, hic montem Thabor hanc omiserunt
si in eo Christum transfuratus fuisse. I. Petrus Ep. 2. C. 16.
referens de transfurati Christi ad fuisse, montem, in quo
facta fuit, montem hanc hanc hanc dicit.

74.

70 Gaas mons ad meridiem Thammath - hanc in
tribus Zabram mora ad sepulchro hanc celebri 19, 20. et 21.

75

710 Montes Bethel, quorum sit mentio Gen. 28, 17. et C. 8, 14
montes aromatum vocantur. nomen habent ab urbe Bethel
quae ab aliquibus putatur esse Bethoron in tribu Ephraim

76

720 Carmelus mons ad mare mediterraneum Dora ad
Pentecostem, et Holoim, ad meridiem in tribu Issachar colli-
catus est. ad istos radices in regione septentrionali hanc
flus, mons iste scribitur fuisse, verum qui hanc hanc hanc
scribatur. Cum scriptura celebrat Jos 19, 26. et 3. Reg. 16, 13

alibi scriptum. In ejus latere ad mare occurrit antrum, quod
 Elia domicilium fuisse creditur. nota sunt, quae Elia in hoc mon-
 te, ut populum israeliticum ab idololatria ad verum Dei cultum
 revocaret, agit; quomodo ejus precibus ignis de caelo descendens
 holocaustum suum immolavit. 3. Reg. 18, 38. Carmelita contem-
 ptus dicitur in hoc monte ab Elia fundatum fuisse,
 et ad hoc usque tempora propagatum fuisse; ab haec opinio
 ab alijs rejicitur.

Carmelus juxta suam etymologiam vineam Dei significat.
 hoc Carmeli nomen omnibus locis, vineis et arboribus buxi-
 feris non raro tribui solet. Sunt, qui credant, illud etiam de
 pomis dictum fuisse, quod à radicibus hujus montis versus
 septentrionem ostrea in hunc usum piscatum caperentur.

§ III

De Vallibus et Campis terrae S.

77.

Postquam de montibus terrae sanctae egimus, modo etiam
 quaedam de ejus vallibus et campis subjungimus.

Vallis ab hebraeis dicitur *valley*, quod inter duos montes
 montes intercipitur, item regio littorali maris adfuit. Ea
 autem saltem earum praecipuas in camporum, quorum

78.

1. Vallis benedictionis in tribu Juda ad occidentem maris
 mortui in deserto Thecae, sic à Josephat Rege et populo Juda
 vocata, quod postquam ibi benedixissent et tunc perierunt dominum,
 Amnon, Mobbaba, et Incola montis Leir, qui adversus eos di-
 micaturi venerant, Deo ita disponente, in leijfor conversi
 multis vulnibus conciderunt. 2. Car. 20, 26. vid. inf. n. 89.

79.

2. Vallis silvestris gen. 14, 2, 8, 11. in hebraeo vallis hapudim
 nuncupatur, quod alij reddunt agrorum, alij salis, septuaginta
 vallis salinam dicunt. In ea quondam civitas ab aliquibus di-
 cuntur urbes *Edoma* et *Gomorra*, quibus tamen alij obstant.
 Exyhor 1. gen. 1. c. v. 3. aut valem hanc nunc, id est, ea qua scri-
 ptum est, *abale*. *apud mare salis*, quo nomine etiam mare mor-
 tuum seu lacus asphaltus vocatur. forte locus iste ea Jordani
 influxu ex valle lacus factus est. vid. qua de mari mortuo
 sup. *cap. 26. dicitur*

80.

3. Vallis *hava*, id est urbis *hava*, alio nomine vallis
 Regis è Regione *perseptima*. hic *Abel-hadach* Abrahamo
 à victoria quinque Regum *perseptima* *radix* occurrere dicitur,
 gen. 14, 18. alij volunt id ad radices montis Thabor contigisse.

81.

4. Vallis salinarum vulgo collocatur in *Summa* meri-
 dionali ad austrum maris mortui; at videtur in *Summa*
 orientali inter *Thadmar* et *Bofram* consistere. Hi duo
 prolio vici *Summa* dicuntur *Level* à *David*. 2. Reg. 8, 13.
 1. par. 18, 1. et 2. par. 2. iterum vero ab *Amasia* filio *Joas*
 Rege Juda. 4. Reg. 24, 7. nomen habet à *hale* *copio*,
 quo velut disseminata est.

82.

5. Vallis *Saphaim*, id est *Siphaim*, seu ex Greco *Sipa-*
rim. 2. Reg. 23, 13. In finibus *perseptima* *perseptima*, *perseptima*, et in
 libris Regum, ubi à illa sermo est, constituitur. adeo autem
 ad *perseptima* proximè accedebat, ut dubium sit, *perseptima* an
Benjamin Tribubus adscribenda sit.

83.

6. Vallis *perseptima* seu *perseptima* *perseptima*, *perseptima*, nomen
 vallis terra *perseptima*, in parte illius australi *perseptima*, ubi
 exploratoris *perseptima* magnum *perseptima* carpsera, quem
 à *perseptima* pendantem, ne *perseptima*, in veche ad *perseptima*
perseptima uno *perseptima* *perseptima*. *perseptima*, 25. Hac nostra *perseptima*
 in terra *perseptima* *perseptima* *perseptima*, quodum *perseptima*
 novem circiter *perseptima* fuit.

84.

7. Vallis *perseptima* eadem est ac vallis *perseptima* sine magno
 campus ab oriente in occidentem *perseptima* à *perseptima* sine
perseptima usque ad radices montis *perseptima*. *perseptima*, 16.
 2. par. 6, 33. *perseptima* à *perseptima* *perseptima*. *perseptima*, 19.

85.

8. Vallis *perseptima* in parte meridionali terra *perseptima*
 et in tribu *perseptima*, in qua urbs *perseptima* *perseptima*, forte à nomine
 vici *perseptima* sic appellata. in ea dicitur *perseptima* de no-
 mine *perseptima* *perseptima*. *perseptima*, 27. hic sub arbore *perseptima* *perseptima*
perseptima *perseptima*, septuaginta *perseptima* *perseptima* reddunt.

~~de quercu~~
aliqua quercum seu ficem, ulmum, castaneam, vertuat. vult
gabi nostra hic suspiciter arborem nominat, abraham in
Anglos hospitio recepit. gen. 18, 1. Cum Lea pater ab Hebraeo
removeret Josephus de bell. l. 6, c. 7. 2000 passuum Hieronymus
et vultu itinerarium ab ea ea urbe distare aseruat. 16. 20
menus hist. l. 2. c. 4. is pater ab illa eam removeret.

Quam arborem hanc cum illa turbintho, ad cuius radice
facit ex oleo profetama reuix idola a domesticis suis inde apo
stata defodit gen. 35, 4. male confunditur. hoc enim retro ur
suelum in tribu Ephraim collocata erat. sub eadem arbore
innocentium creditur fons Domini cum pater. Jos. 24, 26. et
melch filius pateris in Regem a Behimisti inauguratum
fuit. Jos. 9, 5. utroque loco eam quercum appellat nostra vulgata.

86.

9mo Vallis Achor in agro fruchtunio non procul a
Galgalis in tribu Benjamin, ubi Achan sacrilegus cum tota
sua familia et suppellectili armatis et pecoribus lapidibus
vinctus est et combustus. Jos. 7, 25.

87

10mo Vallis Aijalon, ab urbe nomen habet, posita est in
tribu Dan inter Bethsamem et Thamnaim. videtur ea esse
qua fuit Regibus qui urbem Gabaon edificabant. Josue
sua luna allocutus est. C. 10, 12. luna contra vallem
Aijalon ne moueris.

88

11mo Vallis arundinis seu arundineti, in Hebraeo vallis
seu forens tanxa, non procul a mari mortuo et Taphne
Jos. 11, 8. et 17, 2.

89

12mo Vallis Josaphat. Putat Aeneas hanc vallem esse
esse, ubi Rex Josaphat a Moabitibus, Ammonitis, et Naonibus
seu habitatoribus montis Seir facili negotio magnam re
tulit victoriam 2. par. 20, 1. p. quoque ab ipso vallis Benedic
tus o iha est, ea qua sup. n. 78. agimus. alij eam non
procul a profetima urbem hanc inter et montem oliu
locant, iunguntque illam a torrente Cedron inter huius, nomine
Josaphat regis dictam, quod ipse fors in ea quidquam ad
causet, aut memoratu dignum gessisset.

Vallis Josaphat meminit propheta Joel C. 3, 2. his verbis
"Congregabo omnes gentes in vallem Josaphat, et disceptabo
cum eis ibi. Nam. V. 12. "conuergent et ascendant gen
tes in vallem Josaphat; quia ibi, dicitur, ut iudicent omnes gen
tes in circuitu. hinc nata praefatum inter Iudeos et gra
no vallem Josaphat Ieropolimam inter et montem oliu
etiam vltimo et vniuersa li Dei iudicio destinatum esse
abque vniuersalem hominum resurrectionem ad mortem
vlti fore. et verisimiliter alijs videtur, nomine vallis Josaphat
Ieropolimam hinc regi locum aliquem designasse, in quo
omnes homines iudicandos ante suum tribunal adducet, et
Josaphat enim Hebraice iudicium Dei sonat, sique vallem
Josaphat seu iudicij Dei symbolicè a Joële exprimi, quod
ad modum eodem C. 3, 14. eandem vallem vltimè conuersionem
in qua sibi et Deus hostes suos conuincet et disperdet, omnes

90.

13mo Vallis Emon seu vallis filiorum Emon Jos. 15, 11
et 18, 15. 4. Reg. 23, 10. et 2. Esdr. 11, 20. Nam Jerem. 7, 31.
et Topseth vocatur a sacrificijs infantium quos Choloche
oblatis obrepentibus simpanis, qua Hebraice Topseth dicitur
et dum comburentur, eorum, quod dicitur, audiretur epulatio
et edificarentur excelsa Topseth, quae est in valle filiorum
Emon, ut mementent filios suos et filias suas igni
inquit Jerem. C. 7. aduersus filios Iuda.

Ex eodem propheta ~~Topseth~~ C. 19, 11. intelligimus
Topseth locum fuisse impurum, in quem caeuera et pu
ta privata honore propicebantur. Josias Rex locum
hunc, ubi templum Choloche festerat, profanauit, et
in manifeste muneri sacrificia ibidem a quoquam ex
hiberetur. 4. Reg. 23, 10. p.

Topseth nomine etiam designata videtur cloaca pro
fotigra in eadem valle posita, ubi perpetuus ignis erat

13
dicebatur absumendis mortuorum et immunditijis ex urbe de-
latis. huic onerem comburandi in Tophet cadavera Isaacph
videtur Isa. C. 2, 33. Item Jeremias. C. 31, 40 ubi vallem hanc
vallem cadaverum nuncupat. Vallis Canon sita dicitur jux-
ta murum propetyma versus meridiem

91. 14° Vallis Abulicum. i. par. 4, 14. et 2. Ep. 11, 35 ad for-
tarem in sorte Benjamin collocatur. ab artificibus, qui
in ea morabantur sic dicta est.
92. 15° Vallis Lapis. Isa. 14, 21. in tribu Benjamin ignoti tamen litus
93. 16° Vallis Leptael. Isa. 19, 17, 18. Litus Sabulon quo lito sita, vicin
94. 17° Vallis Lozee in tribu Dan a torrente, qui eam perfluebat,
abque a tribu Simoon distinguebatur sic dicta. huius Dalia cum ponis
amasia habitantia dicitur. Jud. 16, 4, 5 vid. supra: n. 38.
95. 18° Vallis Labrim. i. Reg. 13, 14. Labrim urbs erat ex quatuor
villis, quas ignis a caelo dalaptes absumit. gen. 10, 10. et 14, 2, 8.
Jud. 20, 25. osce 11, 4. ad mare mortuum contra desertum, ja-
cebat. i. Reg. 13, 14. quo lito vicinatum. videtur urbs hanc Luc-
ceson temporis restituta fuisse. 2. Ep. 11, 34.
96. 19° Vallis Gad. Trans Jordanam sita est in ejusdem nomi-
nis tribu facit secundum Arnon fluvium. per eum transiit
Joab cum Davidis supra populum numeraret. 2. Reg. 24, 5.
97. 20° Vallis Lachrymarum seu flentium. heb. Bochim, graec.
Clanthmon, quod idem est ac locus flentium. Vallis hanc sic dicta
est, quod in ea Angelo Israëlis prævaricationes suas ex-
probrante amare fluerent. Jud. 2, 4, 5 Quidam contendunt
eam prope urbem Silo in tribu Gad sitam fuisse, quod
populus, postquam flerit, beneficia Abulise digunt. 1. 5.
sacrificia autem operi in lege non permitteretur, nisi in loco
ubi Tabernaculum collocatum erat erat autem in Silo; alij
prope Jerusalem eam fuisse dicunt; ubi namque David. 2. Reg. 24,
Philistaei judit. ab vulgata nostra locum libum hic Cyra
vocat ab Hebraeo Bochim, quod non modo flentium, sed etiam
pyra et moros significat. forte duo hinc in terra sancta vallis,
que Hebraice Bochim vocantur. Vallis Lachrymarum etiam
meminit psalmista. psal. 80, 7.
98. 21° Vallis visionis Isa. 22, 1, 2, 3, 4, 5. videtur nomen hoc a
Silo propetyma non ab appellatione vulgari alicujus loci ortum.
Propetyma igitur et figurato Silo propetymam significat,
Vallis quidem per antiphrasin dictam, quippe quae monti in-
ferretur; visionis vero, hinc quod oraculorum Isaie argumen-
tum est, hinc quod templum propetyma in monte Silva,
namque monte visionis. gen. 22, 14. Isa. 22.
99. 22° Vallis pinguium. sita est ad radicem et circum urbem
Samaritanam in terra Gad. Regio erat pinguis et optima;
unde Isa. 28, 1. Samaritanos habitantes intelligit, quando ait
eorum aspe in versus vallis pinguissimae.
100. 23° Vallis interfectignis. Jerem. 7, 32. Eadem est ac vallis
concessionis et Soldaphat, vide n. 89.
101. 24° Vallis Victorum ad orientem maris, Isa. 39, 11.
hoc nomine quidam designatam arbitrantur regiam viam
ad radices montis Carneli ex Judaea in Aegyptum, et ex
Regione Philistinorum in Chanaan, et vice versa ducentem,
quae ad orientem maris erat. alij vero putant vallis
hanc aspe trans Jordanam, per quam viatores ab orientem
venientes transiunt ad mare mortuum, vel Libani per-
gentes.
102. 25° Vallis multitudinis Gog seu Sepulchra exercitus
Gog, Ezechiel 39, 11 et 12. hoc nomine vallis propetyma de-
signari videtur, ubi exercitus Cambyses igni per Gog hic
intelligitur, post quos montem fusus sepulchrum crederetur.
103. 26° Vallis montium. Zachar. 14, 3. hoc nomine quod
hinc prophetam vallis propetyma circumjacentis designan-
tur, ad quas Judei Christi a Romanis urbe in lo à pra-
sentissimo periculo subiicerent, confugerunt.
104. 27° Vallis seu convallis Israhel gen. 12, 6 à quercibus
et agrorum amœnitate sic nuncupata videtur. sita est juxta
Jerusalem in tribu Gad. hebraeus ly à
Ehon Mors, vallis querens.

105.
106
107
108
109
100
iii
iii

24vo Vallis Cedron . 4. Reg 23, 4... 6. ad orientem Jero
solyma inter hanc urbem et montem olivarum.
29no Vallis seu convallis Gihon . 2. par 83, 14. ad occide ab
jeropolyma, ex quo procedit, unde fluit gurgis fontis Gihon
qui ab occidenta ad meridiem labens in torrentem cedron in
fluit . ab hoc fonte vallis ipsa nomen habet. vid sup. n. 47.
20no Convallis tabernaculorum, ps. 57, 8. et 107, 8. in
trao vallis locoth, ubi ejusdem nominis trans Jordanem et
me ad fluminis hujus ripam in tribu Gad posita subiecta.
31no Vallis Lennim . Jud. 4, 11. ~~vid sup. n. 47.~~ Locus olim Haber
Haber Linai a posteris Jethro Moyses sacer, et fatalis via in
Saram Barac, a quo infus fuerat, fugientem hophnia rece
atque dormientem adale in lamp. ius clavo inplecit
vid 18 et 21. locus erat in Galilaa in tribu Nephali et prop
Cades Nephali seu Lennam urbem.
32no Vallis Terabynthi . 1. Reg 17, 2. ubi Goliath Philista
fficialiarum exercitui sub latib. exprobravit, 26. et a Davi
adhuc juvene interfecit sp. 249. Sita erat ad meridiem Jero
solyma loco et Abzaram urbes versus.
33no Vallis Ephata . 2. Bar. 14, 9, 10. ubi Asa Rex Juda
a vigentem aethiopum exercitum fudit. Sita erat in tribu
Juda ad meridiem Jeropolyma Chanrasam urbem versus.

§ IV.

De Campis Terrae S.

Duorum praecipue lena S. Camporum frequenter me
minit S. scriptura, atque ambo ab Historicis et Geographicis
Magni appellantur, in sacris paginis vero plerumque sola
nites dicuntur. Unus Esdrelon, Legionis, et Legionis cam
nuncupatur; alter vero magnus Jordanis campus dicitur
hic trans Jordanem ad mare Tiberiadis seu Ceneroth o rugib
urbis Genezarath seu Tiberiadis sumit initium, ex quoque loc
gibus usque Legor urbem ad austrum maris mortui collo
tam protenditur, atque 1200. Stadium, latitudo autem 120.
Mm scriptura nominat Deut. 4, 49. Jos. 11, 2. et 12, 3.
— Alter ab oriente ad occidentem extendit a Siphon seu
Bethlan urbe ad Jordanem Sita usque ad radices montis Ca
meli et Holmaudem urbem maritimam in tribu Aser por
gitur spatio fere 75. miliarium. ab urbibus, quas ambob
suo continet, campus Esdrelon, Legionis seu Legionis inter
vocalur. In eo sub nomine campi magni fit mentio Judic. 4,
1, 8. et 4, 5. ambo campi isti seu Cavities quandoque de
nominibus Aulon, Aulos, araba, id est planities designantur.
Praeter hos duos campos adhuc alij in lena lena occurr
ut in regione maritima a monte Carmelo versus austrum
usque ad terminos ejusdem terrae S; nulli enim montes in
hoc tractu inveniuntur, bene autem colles et arenarum
tumuli. In hac vigenti planitie campopria Saron, praecip
celebrantur. Saron, inquit S. Hieron. tom. vi ff. 33. omni
et circa Joppem Lydamque appellatur regio, in qua latissim
et campi fertilesque raduntur. et in ff. 65. pro campopria
in hebraeo Saron ponitur. omnis regio circa Lydam Joppem
et Jamniam quae est pasceus gregibus. De campopria
Saron fit mentio 1. par. 29, 29. item 1. machab. 4, 15. ubi
Juda Maccabaeo dicitur quod hoes persequens fuerit usque
in campos Pinnacae et Aoti et Jamniae. Notandum hic, quod
hinc temporis australis Judaea portio nomen Pinnacae gessit
Campopria quoque Thabor et mare Tiberiadis etiam Saron
vocata fuisse. Item ex 1. par. 5, 11. trans Jordanem in tribu
Gad etiam Saron fuit. Notandum quidem Galat. h. i. c. 25. p. 1.
nullam hujus nominis regionem trans Jordanem agnoscer
quod autem scriptura l. c. dicit Gaditar, habitasse in Galat
et in Saron et in vicinis ejus, et in cunctis suburbaniis
et in Saron, aut, eos oves in regionem urbibus Joppe, ca Pinnacae
et Lyda finitimam, quam sextus scriptura adducit sub no
ne suburbanorum Saron designavit, pasceas deducit
in quo hallucinari videtur, enim verb locorum designatio
por videtur, quod quod si credere possumus, eo minus, quod

Regio Dajan sibi amoenitate et ubertate nulli secunda spat.
 ad hoc tam pestifera alluere videtur Gen. 33, 9. et 35, 2.
 Regio ista, quae ab Urbe iudea ad mare me-
 diterraneum usque Iordanem usque etiam ad idem Mare in
 dimidia Tribu Manasse iordanica posita aut usque ad
 montem carmelum per Tribus Dan et Ephraim extenditur,
 etiam campestris est, ut liquet ex Isa. 1. 5. ant. c. 1. ubi
 ait Regionem Danitarum complecti valem chananaea
 ad occasum, et terminari a Ioseph et David. et eod. lib. c. 2.
 Danitas à chananeis et expulso fuisse regione campestris,
 et ad montana fugisse.

Collocatur etiam regio campestris circa Emmau urbem,
 quae postea nicopolis dicta est, in Tribu Dan 176. Psalm. 120
 et miliaribus Romani ab ierosolyma ad occidentem disita,
 aliam utique à uico Emmao et duntaxat 120 seu 120
 miliaribus Romanis cum dimidio ab ierosolyma disita
 de quo Luc. 24, 13. Huius campestris regionis sit mentio
 i. mach. 3, 40. Erat etiam campus affor urbis in Tribu
 Ephraim ad lacum samachonitem posita. i. mach. 11, 67. p.

De locis incultis et salinis seu litvis terra sanctae.
 Per loca inculta intelligimus solitudines, deserta et etiam
 montes apud Hebraeos Midbar et Graecos Oreos nuncupatos;
 quibus solibus nominibus omnia inculta loca à iudeis etiam
 consueverunt ea, quae ad pasua pacuum destinata et silue
 arboribus constituta sunt. huc nomen Solitudinis aut Deserti in
 scriptura non semper statim desertum locum et sine urbibus
 aut vicis aut etiam cultoribus sonat; cum non raro agrum
 significet ubi aut uico alicui adiacentem et pasuis destinatum,
 sed à uicere italicum. Huiusmodi apud illos erant deserta arida et
 sparsa, erant et amena, ac pasuis uberima; hinc amena norunt
 desertorum saepe scriptura meminit: psalm. 134, 3. Super speciosa deserti planabitur
seren. 9, 10. Ignis devorabit speciosa deserti. psalm. 134, 20. Ita etiam
 in scriptura singulis fere urbibus suum desertum tribuitur,
 pasuis et lignationi destinatum. hoc nomine potissimum de-
 signatur Arabia deserta, in quibus israelitae ab aegypto de-
 gressi spatio 40 annorum pererraverunt.

In terra sancta occurrunt et à s. scriptura celebrantur
 Inca solitudo, seu desertum iudeae, in quo s. iohannes Bap-
 tista populo iudeis praedicavit, et illuc aduentum anthon-
 ianum. Math. 3, 1. in Tribu iudea ad occidentem lacus Asphaltitis
 seu maris mortui. Gen. 1, 10. ponitur ad meridiem Arad etiam
 solis iudea urbis 20 circiter miliaribus ab Hebron ad austrum
 sita. Vasta est haec solitudo, illiusque variae sunt partes, quae
 à locis et urbibus vicinis specialia nomina acceperunt. ut
Monte solitudinis, seu desertum Ezech urbis iudea octo passuum
 miliaribus seu octo miliaribus Romanis seu sibiis ab He-
 brone ad orientem distans, in quo David suam iniquitatem
 se fugiens aliquamdiu latuit. i. Reg. 23, 14 p. Desertum
Madn ad austrinam oram solis iudea et ad occidentem latus
 maris mortui, in quo huiusmodi David quicquid profectus est
i. Reg. 23, 29 p. Desertum Thacue ab egipti nomine urbe
 duodecim miliaribus passuum à ierosolyma versus austrum,
 et sex miliaribus septentrionem seu sex miliaribus à Bethleem
 posita sic dictum non procul à mari mortuo. In eo Isa. 37, 36
 Rex iudea adversus Ammonitas, Moabitas, et Manitas seu
 habitantes montis Seir morans ad suum exercitum sermo-
 nem habuit. 2. Cor. 10, 10. Desertum Engadi ab eadem
 nominis urbe ierichum et oppido iordanis procul ad mare
 mortuum 300. passuum seu 30. miliaribus cum dimidio ab ieru-
 salem collocata. in huiusmodi spelunca David latitans suum
 se insequenti persequens, cum illum insequere potuisset. i. Reg. 24, 17
 haec deserta solitudinis seu deserti iudea partes erant, nec non
 eo comprehendebantur.

Aliquorum fere opinio, desertum iudea fuisse trans iordanem
 ibique orientem à iordanis Barispe etiam collocarunt. Equidem
 Regionem transjordanicam alypi iudeam quoque nuncupaverunt.

Stadium complecti
 vulgo dicitur partem
 avarum miliaris
 Hebraei seu Hebraei,
 et à d. al. cum istud mille passu-
 rum fuit numeratur stadium
 habet passus 125. id
 fuit passus Romanos 625.
 in Graecum Stadium 1250
 non nisi 600 passuum est.

117

at ubi desertum Iudae memoratur, id semper de solitudine
Jordanem intelligitur, id quo in sacris libris ubi semper col-
locatur.

118.

Græci hoc desertum seu tractum iudæam, alia adhuc sol-
itudines et solita in sacris libris memorantur. id desertum
Gabaon, ab eisdem nominis urbe occupatum in tribu Benjamin
ad confinia tribus Ephraim. 2. Reg. 2, 29. Desertum
seu solitudo Jerichensis tribus quoque Benjamin urbis illius
qua ita c. 18, 12. solitudo Bethaven videtur appellari, et
qua Josue urbis illius excolas fugitales caecidit. Jos. 8, 24. et
hanc solitudinem videtur fuisse ubi Ephraim seu Ephraim
in qua Christus barabbas furoribus declinans delinuit. p. 11.
Desertum seu solitudo Bersabee, in qua Agar ab Abrah-
ama cum Ismael filio suo dimissa creabatur. Gen. 21, 14. Bar-
bee seu Beer-labee urbs est tribus Simeon 20. Militariibus
ab Hebron ad occidentalem et versus mare mediterraneum.
Desertum Cades iuxta Cades - Barne urbem positionem
australem iudæ ad extremam illius orbis oram in Arabia
petraea. p. 28, 8. Desertum Pumæa. 1. Reg. 29. cuius
miles et dimensiones exacte definiti non possunt, quia enim
Pumæa longius intra montes Arabia præcedebatur, atque
plagam iudæ australem attingebat, imo hæc ipsa australis
iudæa plaga Pumæa nomen habebat. Desertum seu
campus solitudinis Pator seu Patora ubi tribus Ruben
trans Jordanem. Jos. 20, 8. et alibi. Desertum Deblata
Ezech. 6, 14. iuxta urbem eisdem nominis trans Jordanem
in parte montis Saba sive Chagga positam inter Moabi-
ticas. Jer. 48, 22.

119.

Græci hæc deserta aliorum adhuc extra terram iudæam
occurrentium meminit scriptura, et desertum Balmyra
2. par. 8, 4. à Balmyra urbe in desertis Euphratem inter
et amnes Orontem et Chrysonum iacentibus condita à Sa-
lomone. Desertum Sui ad extremam maris rubri ora-
m quo Agar Sarai dominam suam fugiens pererrabat
Gen. 16, 7. Græcice pedem referentis à mari rubro seu
istud continere. Ezech. 15, 22. Sui quoque Amalecitas à
Hevila Arabia felix regione usque huius perculsi. 1. Reg. 15, 7.
Desertum Charan circa quendam nominis urbem in Ara-
bia petraea ad meridiem terra sancta. Cedarahomor facia
siquis Reges hebrei in Reges Sennariorum seu quinque urbium
stat, regionem usque ad arva Charan vastaverunt. Gen. 14, 6.
Agar ægyptia Sarai ancilla è domo Abrahæ expulsa in
deserto Charan una cum Ismael filio suo Isom facti. Gen.
21, 21. Græcice in Sinai montes in eodem deserto ca-
stra metati sunt. Num. 10, 12. Iude Chryso ad explorandum
Chanaiticam seu Chanaanem vel terram sanctam quendam
Græcicos misit. Num. 13, 3. Cuius cum viri illi in Pagan
a Cades Num. 13, 27. ea urbe in deserto Charan fuisse dicitur
Iosue etiam montem Sinai in eodem deserto iuxta Moysen
videtur; cum Dominum in monte Charan esse Græcice vi-
dum exhibuisse dicit, Deut. 29, 2. et Tamm Hebræis in de-
serto Charan apparuisse testari videtur Habucuc c. 3, v. 3. Iam
sacrum declinaturo in deserto Charan descendit, 1. Reg.
25, 1. Cum Iosue mensuram faceret, quibus in Pagan
memoratur est, omnes mares ibidem interimeret, sed à
Pumæa filium adhuc infantem Levi patris huius acci-
derunt, atque ea Pumæa orientali in Madianitium
se in Charan, ac demum in ægyptum illum deportavit.
3. Reg. 15, 16.

120

Desertum Sui ad meridiem terra sancta in Arabia
petraea. duo huius nominis deserta memorantur in sacris
codicibus, non tamen eisdem libris scripta; unum enim
per Simeon, Jos. 15, 2. Scribitur et ad ægyptum ac mare
rubrum propius accedit inter Elim et Sinai, in quo He-
brai ægyptum via agræpi castra metati sunt. Ezech. 10, 1.
17. 1. nec non ubi primam illam polium. Alterum Sui
seu Sini per 2. Reg. 10, 2. dicitur; ad meridiem
Cafina est deflectens tamen versus mare mortuum.

Da hoc urbe fil. moysi
2 Reg 10, 6. 8.

20. 1. et 33, 36. item Deut. 32, 51. E' Charan à Moysi
missi, qui terram Chanaan explorarent; ab hoc deserto usque
Rohob & urbem Lyria in confinis Septentrionalibus Galilæe
Libanum inter et antilibanum sitam in via, quæ ducit in Emath
Leu Emesam ad Orontem fluvium populum pervenerunt, Num.
13, 1, 3, 4, 22. usque universam Chanaaniticam seu Galatiam
à plaga Australi ad borealem peragraverunt, ac penetraverunt.
Hi etiam Moyses et Aeron ad aquas contradictionis Domi-
num Lenkaryns. Num. 27, 14. Desertum hoc regionem
Chanaan et Iordem sua ad quædam terminabat. Num. 34, 3.
Jos. 15, 1-3. ubi Sina vocatur

121.

Desertum Sinai circumjacet seu adiacet monti Sina in
Arabia petraea. In eo per annum Israelita commorati sunt,
ubi Decalogus variisque leges à Deo sancta promulgantur.
Moyses altare conficit; tabernaculum quoque sacerdotis con-
struit et Aram. Opusculis absente Moysi vitulum aureum
ab Arone confectum adoratur, puniuntur per Exod. 19, 1. p. ibid.
20, 2. p. 21, 1. p. 22, 1. p. 24, 4. p. 26, 1. p. 32, 1. p.

122.

Desertum Arnon ab Arnone fluvio, qui à montibus Galad
Leu Moabiticis profluens mare mortuum impergitur, sic
dictum. Hi etiam castra metati sunt Israelita, Num. 21, 13.

123.

Desertum Egypti, Ezech. 20, 36. ubi captivi migraverunt de
deserto, in quo Hebraei ex Egypto pedem referentes per
40 in laqueos annos peregrinaverunt. Gen. 15, 8, 9. Raphael
Angelus Demonium in deserto superioris Egypti, facili
Thebaidis, reliquit.

124.

Desertum sine adito lege exprimit deserta Arabia inter
Jordanem et montes Galad ac Euphratem media: 2: 9:
Exod. 23, 31. sollicitur Deus Israelitis, se curaturum totum
regionis tractum à deserto usque ad fluvium, scilicet à mon-
tibus Galad usque ad Euphratem. et Deut. 11, 24. ac Jos.
1, 4. dicit de illis permissurum, quicquid excurrit inter
Libanum, Desertum, Euphratem, ac Mediterraneum.

125.

Silvitudinibus seu desertis Libas seu Salsus jungimus:
emin vero ab ipso sacris scripturis etiam incultis annu-
merantur bos, in qua plurimum saluosa sunt et silva se.
Occurrit pro Salsus Haret in Tribu Juda, ad quam da-
vid Sauls persecutionem declinans, à Moabitibus iuxta moni-
fiam Gad transiit et receptus, ac delituit. 1. Reg. 22, 9. Post-
modum in alia silva, qua in solitudine Iph. erat, se abscon-
dit. ibid. 23, 15.

126.

2do Salsus Eglaim trans Jordanem, in quo Absalon cum
exercitu patris sui David conflixit, ac devictus est. 2. Reg. 18, 6. p.
nec non fugiens arboris ramo hospit, atque sic ex eo pendens
à pedibus fractus fuit. ibid. 9, et 19. Hic Salsus non longè
aberat à Mahanaim urbe Levitarum in Tribu Gad, ubi fane
David morabatur, 2. Reg. 17, 24. ubi urbs hac castra nuncu-
pantur. Mahanaim enim hebraicum latine duo castra signi-
ficat. Tradunt aliqui ex hoc Salsu geminos urbes prom-
issa, qui pueri Eliseo à Jerichum in Bethel a ten-
denti in via iterantes columnam per constantem iterum
appellantes, devoraverunt. 4. Reg. 2, 24.

127.

3to. 4. Reg. 14, 9. fil. moysi Salsus Libani et Libiarum
Leu ferarum ejus. Ceteris aliisque arboribus densus fuit.
Hoc etiam nomine in Assyria appellatur Libanum à Salo-
mone Hierosolymis excubatum. 3. Reg. 7, 1, 2. et 10, 17.
Nomen istud autem adibus suis videtur sine ex ligni cedri-
ni affluentia, hinc ex columnarum silva, quibus tota moles
fulgebatur. Sunt, qui eas adas in monte Libano constructas
credant; Sed nos malumus credere eas Hierosolyma ex-
cubatas fuisse.

Terræ sanctæ vetus effigies.
ex I. Scripturæ libri adumbrata

Pars II.

De

Singulis illius Regionibus, et provinciis
earumque urbibus, oppidis et vicis p

128

Ubi Israëlita, partim pulso partim ~~subactis~~ subactis
scribitur. Terra s. Sibi a Dae in parente suo Abrahamo
misa gen 15, 18. nicolis, illius possessionem ad poli
tum clonges, et post ipsum Ioseph eam in duodecim portio
eisdem tribubus assignatas iuxta numerum filiorum
col, qui duodecim erant, distribuere; e quibus Simeon
Levi specialem regionem hanc obtinuit, nec Ioseph, cuius
locum Sibiere Manasse et Ephraim illius filij; sic ut
vixit duodecim tribus tota regio fuerit distributa ea ratio
ne cis Jordanem novem tribus et dimidia, trans Jordanem
vero huc cum dimidia Simeon duas accepissent.

129

Cis Jordanem ab Austro ad aquilonem fuerit Tribus Ju
tribus Simeon, tribus Dan, tribus Benjamin, tribus Eph
raim, dimidia Manasse, tribus Issachar, tribus Zabulon, tri
bus Aser, et tribus Naphtali. Trans Jordanem ab Aqu
lone ad Austrum fuerit dimidia tribus Manasse, tribus
Gad, et tribus Ruben.

130

Postquam sancta Sibi et templo secundo in quatuor
duodecim principales regiones terra sancta divisa fuit
nimirum cis Jordanem in Judæam, qua tribus Juda, Sa
jamin, Simeon et Dan comprehendebantur; in Samaria
qua tribus Ephraim et dimidiam Manasse complectebat
tur; et in Galilæam, qua tribus Issachar, Zabulon, Aser
et Naphtali continebantur. Trans Jordanem vero in
Bithoniam seu Thuraam, qua in duas alias provincias di
visa erat, nempe in Trachonitidam et Bithoniam, quæ
huc altera dimidia tribus Manasse, nec non tribus Gad
et Ruben includebantur; alij in Pannæam adjuvunt.

131

Tandem aule Christi Terræ sanctæ veteris Terra sancta
universam in sex regiones seu provincias distributa erat
quarum tres cis Jordanem versus mare mediterraneum
collocata erant, scilicet Galilæa, in qua tribus Zabulon
Aser, et Naphtali continebantur; eam D. Calmet in super
riorem et inferiorem dividit, atque inferiorem huc
memoratas tribus complecti ad occidentem maris Iose
ph et Simeon; superiores vero etiam ut postquam
ultra Jordanem porrigit Trachonitidam, Bithoniam, et Bithoniam
versus, atque Galilæam gentium apertam
sive quæ vicinas serebat Ethnicos, sive quos Chænicos,
et Arabes finitimos haberet. Samaria, qua proprie
tribus Ephraim et dimidiam Manasse continebat. Et
Judæa propria, qua tribus Juda, Simeon, Dan, et Benjamin
comprehendebantur. Duæ vero trans Jordanem, nempe
Trachonitidam, in qua dimidia tribus Manasse, regiones Sa
jamin seu Bithoniam et Galilæam includebantur; et Pannæa
seu Caræa, qua omnia tribus Gad et Ruben complectebat
— Tonique Pannæa, quam alij in orientalem et occi
dionalem dividunt; huc ad meridiem terra sancta colli
fuit; vis enim in plaga australi Judæa Thibonem usque
porrigebatur; orientalis vero ad orientalem maris artem
erat. verum de Pannæa postea suo loco agemus.

132

Hanc hinc veteris Terræ sanctæ distributionem huc in
re animus est; provincia hanc tractatum nostri partem

16
In hae capita varijs & difficiela dividimus; in quorum
uno de Judaea, in 2do de Samaria, in 3to de Galilaea,
in 4to de Trachonitide, in 5to de Phoenicia, alii 6to demigne
de Syria differemus.

CAPIT. I. de Judaea.

133 Judaea, quod primum diximus, quatuor tribus com-
pletitur, scilicet tribus Juda, Simeon, Dan et Benjamin.
Similes habet ad orientem mare mortuum et partem for-
dam fluvij, ad septentrionem tribus Zabulon, ad occiden-
tem mare mediterraneum, et ad meridiem phoenicem et
israelitarum regionem. Eius longitudo ab oriente
in occidentem est circiter 80 miliarium Romanorum seu
hebraeorum, latitudo vero 20. Singulas, quas continet, tribus
singulis & exhibemus.

§ I

De Tribu Juda.

In Tribu Juda ambitu clauduntur Tribus Simeon et Dan,
unde ipsam ac Judaea limites ei sunt, nisi quod versus sep-
tentrionem Tribum Benjamin attingat. In ea occurrit.

134 Ino. Jerusalem urbs antea Jebus Jos. 15, 18. et, quod
multorum est opinio, Salem, Gen. 14, 18. Hebr. 7, 1. vocata
Salem Solyman et Ierusalymam dicunt. Hebraei pronun-
tiant Ierusalaim live Ierushalem, quod reddi potest,
visio, possessio, et hereditas patris. Sita erat 27. miliari-
um Romanis a Joppe et mari mediterraneo ad orientem,
et 30 a mari apertio ad occidentem.

Metropolis seu caput fuit non modo totius Judaea, sed
et universae terra sanctae, ex quo Jona etiam in eodem tempore
sui elegit, adeo exacte fines tribuum Juda et Benjamin
occurrebat, ut ejus illarum spes haud satis digno haberetur,
unde modo illi modo huic attributa fuit. filij Juda Jebusos
urbis hujus incolae debere non potuerunt, sed locum in ea
habitare eos permittere debuerunt; deinde filij Benjamin
cepit, qui se Jebusos locum in illa manere siverunt. Jos. 15, 28.
Ephraim Josue filij Juda ad eum applicuerunt, expugna-
tione in eadem tradiderunt. Jos. 18, 28. quam tunc et sic
de Bethelam relinquerunt, vel iterum amiserunt, aut non nisi
inferiorem urbem tenuerunt Jebusos arcem defendentibus
preces quos et ea hora regne ad Davidem asalem, qui statim
Regni sui initio ea partitione in eam suscepit. 2. Reg. 5, 6, sed
causamque tribui Juda adiecit non modo, sed et filij Regni
eodem praecipuum constituit; unde Jos. 7, 67. ait. "Domum
non Ibraim elegit sed tribum Juda et montem Sion.
in quo ipse novam urbem aedificavit hogue nomine
insignivit.

Quia Jerusalem jure veteris divisionis ad Benjamin
spectabat, postea jure acquisitionis ad Judam, post illam
hostibus bis capta, ac primum sub Davidibus, ac
tandem sub Davide.

Urbs haec duobus collibus insidebat, montiumque corona
ambiebatur. Jos. 15, 2. ubi erat petrosus et stans. 60 sta-
diorum longitudinis. Suburbana illius fontibus Gihon et
Siloe irrigabantur, ac torrentes Cedron et aquae Ethan me-
nia alluebant. Urbs urbs, quam David Jebusos eripuit,
a Jebusis pomerijs claudebatur, quippe quae mon-
tem Sion, in cuius vertice postea Salomon templum aedi-
ficavit, tandem complectebatur. In monte Sion, priori e
regione opposito et ad aquilonem Sion, David novam urbem
aedificavit. Sio nomine appellatam. 2. Reg. 5, 7. 9. et 1. Cor. 7, 8.
idem 3. Reg. 6, 12. et 2. par. 3. 1. 47, 3.

Inter binos montes istos vallis Mello saeculab, quae Da-
vide et Salomone ejus filio ac successoribus curantibus a
aggesta humo completa urbes ambas conjunxit. 3. Reg. 9, 15, 29.
et 11, 27. Post Manasses Rex Juda e captivitate re-

duo novam urbem extruxit ac moenibus circumdedit. 2. 17.
33, 14. Deinde Machabei quibusdam adjectis à se plethra
illam produxerunt; adeo ut alium levium collem com-
pulerent. Joseph. de Bell. l. 5. c. 6. quartum collem nomi-
ne Bezetham ad septentrionem templi lacum in torre al-
cedron Agrippam addidisse et moenibus ambire coepisse
idem Josephus. quare urbs Jerusalem nunquam antiquior
fuit quam ubi à Romanis obsessa est, quippe cuius tunc
temporis ambitus 33. stadiorum seu 4125. passuum erat
qui leucam Gallicam et fere dimidiam exsuperat.

Jerusalem magnifice exornatam et aulam à da-
vide Salomon ejus filius praeclaris aedificiis ita ampli-
avit ut urbem orientaliem magnificentiis firma haberetur. Cap-
tum varijs calamitatibus pressa fuit, multotiesque oc-
cupata et capta. Regnante Roboamo Salomonis filio et Sa-
lomonis a ~~rege~~ Sese Rege Egypti occupata est, sacerrgue
Regis thesaurus deportatus. 2. Reg. 12, 18. et 2. par. 24, 25. Aliqua
tempore ad illam exercitu illius parabal expugnatio-
nem Joas Rex Juda, missi ad ipsum templi et Regis Ararij
sacerdotum, impediunt. 2. Reg. 12, 17, 18. et 2. par. 24, 25. Aliqua
tempore post Amasias ejus filius bello contra Joas Regem Isra-
elitero imo victus in hostis venit Jerusalem, qui ea occu-
pavit. Jerusalem ingressus thesaurus templi et domus Do-
mini, urbisque muros à porta Bethan usque ad portam
angusti spatii 400 cubitorum dejecit, ac eam Samariam
versus est. 2. Reg. 18, 17. et 2. par. 25, 23, 24. Sub Sese
Rege Juda Amasias Rex Assyriorum quidam validum
exercitum, qui Jerusalem obsideret, ad Ezechiam et Sa-
lomonem deprecantibus angelus Domini 185000 Assyriorum
relaxavit. 2. Reg. 18, 17. et 19, 17. Regnante ~~Sese~~
Joachim filio Joasim Nabuchodonosor Rex Babylonis
anno urbem hanc obsedit et obtinuit, ablatisque domus
domini et domus Regis thesaurus, Regem ipsum unacum
sua familia, Principes omnes, uniuscujusque populi
solus relictis pauperibus, Leum Babylonem traxit captivum
pro Joachim Chathamia ejus patris in Regem constituit
in ~~rege~~ nomen impedit. 2. Reg. 24, 18. Cumque hic
adversus ipsum rebellasset, coacto ibidem valido exercitu in-
victi in Jerusalem, captamque penitus evertit nec templo
caeteris aedificijs parcenti. populo vero et Regem Sada-
ciam in fugam adducens post occisos coram eo filios suos et
oculos suos jussit, sicque orbatum oculis in captivitatem
abduxit. 2. Reg. 25, 1. Hic initium sumunt 70. anni ca-
ptivitatis Judaeorum à Jeremia 26, 11. et 29, 10. predicti.
Quibus exactis 70. anno primo, quo Babylone regna
relaxata captivitate Judaeis facultatem ad propria reme-
di dedit: tunc ipsi templum ac urbem restituerunt, pro-
prie narratur in hinc Esrae libris; postquam usque ad
tempus Vespasiani Romanorum Imperatoris, cum in per-
pino secundo Christi 70. Titus ipse filius post graulum
suor mensuram obsidione à mensis aprilii postea usque
Augustum eam apertam obtinuit ac penitus evertit. Hic
omnium, quae urbs ista sustinuit, memorabilissima fuit
quippe in qua usque 110000 Judaeorum perierunt. In
quibusdam urbs sacrosancti palatium formidabilem obsidionibus
tedius, quidquid admirabilem nihil tunc à Romanis con-
spicere; nec aggressorum seu peritiae militari, seu videlicet
constantiae quicquam cepit obsidionem arce resistere. In
vito omnia, quae diuturnarum obsidionum sunt aperi-
miseri hoc urbs ex parte fuit, fuitque illa, quod de illa ju-
antea vaticinatus fuerat Jeremias. C. 7, 21. et C. 9, 11. ac
visum est Christus ipse Matth. 24, 2. et Luc. 21, 24. emiserit
postea, fuitque, videlicet, multaque caeteris non minus
ipsa urbs laetum est, quam hostium Syriae. Hoc factum
supremum fuit divina justitia de sorte et exitu super-
biger metropolis in perfidia ac ingratisseimi regum
omni ultionem latum judicium.

135

2do Eleutheropolis. De hac urbe S. Hieronymus tam me-
minit, eam Salomon hic salim amosari placuit, quod Lib-
anus et S. Hieronymus, quorum aule celeberrima erat, ab
ita omnia urbium meridionalium Juda notantur inlerada.
Sita erat ad occidentem Ierosolyma medio ferme itinere ab
hac urbe ad mediterraneum. 20. miliaribus ab ea a Philis-
traid Josephus, et 27. ab Ahalona, nec non 18 a Lyda in
ghineralio Antonini perhibetur. Eusebii istam 8 miliaribus
a Geth, ad latus, 25. a Gerara, 20. a Jether, et 4. a Caria re-
novet.

136

3to Maeceda Urbs 8. miliaribus ab Eleutheropoli Dorien-
lem versus et Ierusalem juxta Eusebium. Jotue i Maeceda
libanum processit. Jos. 10, 29. et 15, 41. Maeceda Tribus Juda apud
notum.

137

4to Libna seu Lobna Jos. 15, 42. ubi Labana nomen
patris. Urbs sacerdotalis et Refugij. ibid. 21, 13. et 1. par. 6, 37.
Cum summi sub Regno Ioram regum exciperent, Lobna
etiam te in libertatem aperuit. 2. Reg. 8, 22. In parte me-
ridionali Tribus Juda sita erat. Eusebii et Hieronymus
in Eleutheropoli regione istam locant. alia non est a Libna
Lex Libna prope quam Graecitarum per desertum itineran-
tium passio fuit. Num. 33, 20. Athamen quidam voluit locum
hunc in Arabia fuisse. Somaeharib Rex asyriorum hanc
urbem obsidebat, cum angelus Domini una nocte 185000 de
exercitu ipsius trucidavit, Regne afflictionem obvere eum
coegit. 4. Reg. 19, 35. et 36. et 37.

138

5to Canathiarum, ~~Canath~~ Canath. Baalath,
Baal, urbs in confinij Benjamin, Iuda et Juda 12. miliari-
bus Romanis circiter a Ierosolyma versus occidentem. Primum
Gabaonitarum supra dicitur Jos. 9, 12. Tribus Juda attribuitur.
ibid. 15, 9. Iste Arca Domini in anno amine ab
fandem levata est, donec a Davide Ierosolymam exferre-
tur. 2. Reg. 6, 2. et 1. par. 13, 5. p.

139

6to Oollam, Oollam, et Adulam urbs sita 12. milia-
ribus ab Eleutheropoli ad austrum versus mare mortuum.
Jotue hujus urbis Regem interfecit. Jos. 12, 15. Tribus Juda
istam adripit. ibid. 16, 26. Davit a hunc profugus in
spelunca Oollam delituit. 1. Reg. 22, 1. Idem fuit in
praesidio, dum Christini in valle gigantum castra ha-
terent. 2. Reg. 23, 13.

140

7to Marisa seu Maraschi urbs 2. miliaribus Romani,
ab Eleutheropoli ad orientem posita. Castra Michaca Cro-
phata, Mich. 1, 1. iuxta istam in valle Ephata inibunt est
proelium inter Ista Regem Juda, et Tarum Regem Ethiope,
quem 100000. militum exercitu Nipatum Ista fugit fu-
gantque, nec non Geraram usque persecutus est. 1. par.
14, 8. p. Cro Marisa. 1. Mach. 8, 66. legitur Samaria,
quod nomen est Libanij.

141

8vo Bethsur, Bethsur, seu Beth-Dura urbs vel arx
validissima in Iudaea Reg. Juda mentionibus instructa,
2. par. 11, 7. Sita 20. miliaribus a Ierosolyma Hebronem
versus. Tribus Juda a parte est. Jos. 15, 58. De ea etiam fit
mentio. 1. Cor. 2, 45. et 2. Cor. 3, 16. Castellum a tali Macha-
beorum celebrata fuit, ac de ea fit mentio. 1. Mach. 9, 61. et
61, 7, 26, 31, 40, 50. ibid. 9, 82. et 10, 14. nec non 11, 65. ac
14, 7, 33. 2. Mach. 11, 5. ubi dicitur quinguo duxit ab Iudis a
Ierusalem a sepe, verum error est, qui in lectum inposit.

142

9vo Socho seu Soc, urbs 9. miliaribus ab Eleutheropoli
Ierosolymam versus sita. Tribus Juda attribuitur. Jos. 15, 35.
Philister adversus latulem proelium inibunt inter Soc et
adeca urbem Eleutheropolim inter et Ierusalem positam castra
metati sunt. 1. Reg. 17, 1. Saul persequens Davidem ad
Ispernam magnam, quae est in Socho venit. ibid. 19, 22.
Benkesed urbem ex duodecim profectis, qui Salomoni
Regi et omni ejus annonam providebant, partimuisse
dicitur. 3. Reg. 4, 10.

143

10. Jerimoth urbs 4. miliaribus ab Eleutheropolis ad Jeronem Hierosolymam versus. Hinc Regem occidit Jofue. Jos. 10, 23.

144

11mo Maspha, sive Chiffna, et Chiffat urbs ad mare in Jerusalem posita, ad 6. leucas ab illa distans, ad Septentrionem Hebronis et Eleutheropolis. De ea fit mentio Jos. 15, 38. et Jos. 18, 26. et Jos. 21, 5. ac Jos. 21, 16. Duo Hebraei orandi gratia convenire solent, ac catervis dicebantur. i. Reg. 1, 3. p. 10, 12. 3. Reg. 15, 22. 2. par. 10, 6. 2. Ep. 3, 7. et i. Mach. 3, 46.

145

12mo Thecue seu Thocua urbs 12. miliaribus a Jerosolyma versus meridiem ab Eleutheropolis et Hieronymo celebratur. Atque tamen idem Hieronymus, 6. miliaribus a Bethlatham meridiam versus sitam apparet. ejus fit mentio 2. par. 11, 6. De Thecue Thocue occurrit 2. par. 20, 20. quod non longe a mari suo palabat. i. Mach. 9, 4.

146

13o Bethlatham, Beth-latham, et Beth-latham, id est domus panis. Jos. 17, 7. urbs exigua in colliis clivis posita duabus leucis Gallias ad austrum a Jerusalem. Vulgo dicitur Bethlatha. Tuda, ut ab alia spaciata nominis urbe in Tribu Zabulon dicitur quatur. Ruth. 1, 1. Vocatur etiam Ephraim gen. 48, 7. et Jos. 17, 12. Nunc magis Ephraim nec quibus celebris celebras tamen ob natum apud ipsam mundi servatorem nobilitate antecellit. Agrum seu hunc in quo Christus natus est, non inza sed extra urbem in parva sub, atque pro stabulo adhibebatur.

147

14o Gomorha urbs regia et inter florentissimas palestinae urbes. Gen. 10, 19. Atque Abrahami speciales filios habuit. Regum ac civium horum cetera una cum ipso igne caelesti consumpta est. Jos. 19, 24. p. et Jos. 29, 23. In hunc eam inter quinque Gergas urbes maxime Splendorem constituit, cuius ruinae in mari mortuo non procul ab Engaddi adhuc cerni dicuntur.

148

15o Engaddi alio nomine Asaphthamar, id est urbs palmarum 2. par. 20, 2. regioni hinc palmarum confusa. In pace ad mare mortuum 300 stadiis ab Jerusalem. Vinetis, lignis et balsami arbutibus abundabat, hinc vinea Engaddi a monte celebrantur Cant. 1, 17. In spuma aquae Engaddi latens laus et integranti necem inferre possit. i. Reg. 2, 29. Hujus urbis alio etiam fit mentio in Hieronymo, ut Jos. 15, 1. ubi Tribu Juda ascribitur. Item Jos. 47, 10.

149

16o Leborim inter quatuor urbes Gergas caelestis igne absumptas una. Gen. 19, 24. p. et Jos. 29, 23. posita in partem inter et Engaddi ad lacum Asaphtham et mare mortuum. Hujus nominis urbem ad ripam occidentalem maris mortui adhuc sua etate existisse Eusebii et Hieronymus morant. forte post Abrahami et Ischi tempora in eodem loca altera ejusdem nominis urbs edificata fuit. Vallis Leborim. i. Reg. 13, 18. et hujus nominis urbs in Tribu Benjamin. 2. Ep. 11, 39. occurrunt.

150

17mo Sodoma Metropolis Gergas prope mare mortuum in parte australi Judaea Thamar inter et Leborim celebrata. In ea loci Abrahami filios aliquamdiu versatos et provocantibus, ignis a caelo delapsus illos in sanguine consumpsit una et destruxit Gomorha, Leborim, et Sodomam, quae in orientalem maris mortui ripam sita perhibetur, criminum communitate conjuncta civitates. Gen. 19, 24. p. Jos. 29, 23. In amano et fertile agro urbes istae sita in ripis pariter fraxim en exhibebant. Gen. 2, 8. et Jos. 15, 34. ubi vicia nam fulmine caelesti incensum latens in illa regione firmen exarsit. In aqua fluminis succedebat blum uniantur, et ipse subinde succedebat mare mortuum pro tempore ambitu suo ibidem residit, cui etiam lacus Asaphtham et bitumine seu Asphalto ex aquis abuliente nomen inditum est. vid. nota de isto lacu vicinis par. I. n. 26.

Spaw Gergas uniantur Sodoma et Gomorha loca fit mentio. ut Jerem. 49, 18. et 50, 38. Amos. 4, 11. et Jerem. 2, 19. Tradit Josephus in bello l. 5. c. 5. circumiacentibus istis urbibus agrum vicinorum etiam servare reliquias, et eorum parum urbium extare vestigia. Sodoman testimonium restitutum fuisse, sive in eodem agrum erat solo, sive juxta illum locum eo conspicitur, quod in veteri notitia Ecclesiastica Sodoma urbs Episcopalis recensatur.

* Gergas seu Gergas nomina quinque sunt urbes Sodoma, Gomorha, Thama, Leborim, et Sodomam significantur. Iste omnes, igne caelesti delapsi consumpta fuerunt, praeter Sodomam, ubi nomine Pala Gen. 19, 2, 6. qua ad praesens loci servata est. Gen. 19, 29. Sodomam vero urbs exigua ad alteram partem anguli meridionalis maris mortui sita erat.

cujus laevus Episcopus Concilio Picensi suffraganeus, nec non
Thamar inter et Engaddi confirmatur.

151

1870 Thamar urbs. Eam veluti terminum meridionalem
Judaea Eschiel constituisse videtur. Esch. 47, 19. et 48, 28. Ad
angulum meridionalem maris mortui semper videtur unius
diei itinere Jerusalem versus à Bethlora urbe 20. circiter milia-
ribus Romanis ab Hebrone ad austrum lita. Jos. 15, 26. et 19, 2.
Fuerit eadem esse ac Chaceloth. Num. 23, 25, 26. Tribus Simeon
attributa Jos. 19, 2. i. Bar. 4, 28.

152

1900 Gerara urbs 25. miliaribus ab Eleutheropoli ultra du-
romam in plaga meridionali Tribus Juda posita. Illam
Choyser inter Tades, et Sur Arabia Baraa urbem collocat. Gen.
20, 1. et S. Hieronymus de Trad. Heb. in Genes. ab ea Hierabo-
lymam litem iter metitur. Torrentis seu vallis Gerara fit
mentio Gen. 26, 27. Aa Rex Juda Geraram Ethiopeum Regem
paralio filium Geraram usque persequitur. 2. par. 14, 13. Cra-
schuram talis ora à Bolemaude usque Geraram seu Geru-
nos Antiochus Eupator Juda Otachabao dedit. 2. Mach. 13, 24.
Abraham et Isaac etale Reges Gerara communem Abi-
melech nomine appellabantur: cum ambo hi Patriarcha
pater et filius successore eodem aliquantulum verberis cogerebantur,
uxores suas, quas apud se habebant, broeo suas dixerunt,
verberis, ne quia solmote erant, repererunt, ipsi vero ceci de-
rentur. Gen. 21, et 26.

Geroma sive Gerom
ve Hebraea meridiem
gnificans; et plagam
meridionalem Juda apud Eu-
thium et Hieronymum.
Isti hoc nomine totius ille
tractus appellabatur, qui
Eleutheropoli. Arabiam
Arabiam versus ex liden-
tione ad meridiem spatium
milliarium, ab oriente
ad occiduum à ma-
mortuo usque Geraram
Berthabae extenditur.

153

2000 Tades seu Tades Baraa urbs, alio nomine
Fons Mispah, id est Fons iudicij dicta. Gen. 14, 7. 24. circiter
milliaribus ab Hebrone ad austrum distans. Celebram esse re-
sum Maria Soror Moysis et Aaronis in ea diem iudicij sum
ipsi Moyses et Aaron, cum super ad aquas contradictionis per-
cutere ipsi des omnipotentia diffidere aliquantulum usque morte
damnari fuerunt ostendit. Ipe terra promissa potunda praecipi,
Num. 27, 14. Hujus urbs Rex à Jera dicitur Jos. 12, 22. In-
ter urbes Tribus Juda receptus. Jos. 15, 23.

154

2100 Hebron seu Chebron una ex vetustissimis mundi ur-
bibus, ut quae lexen anno ante Turrim Inferioris Egypti
meropolim condita fuerit. Num. 13, 22. Cuiusque Egypti suam
urbem iudens Jerusalem, ac cevera illorum regio post dea-
telis dispersionem omnium prima vicolas habuerit, omnium
antiquissimam fuisse Hebronem fatendum videtur. In loco apud
lita erat 22. miliaribus à Jerusalem versus meridiem, et
20. à Berthabae ad orientem.

Nomen ipsius nomen fuit Arba, seu Arbae. Gen. 23, 2. et 35, 27.
Dein Ariath-arba id est civitas Arba Jos. 14, 15. ab Arba
quo institutore: qui fuit gigas palestinae vetustissimus ex
patre Enac genitus, à quo Enacim gigantes dicti sunt,
Jos. 15, 13. qui adhuc Hebronem incolabant, dum Jephia cha-
naanidem subegit. ibid. 14.

Quando urbs Haec Hebron nunciari coepit, ignota est.
Nonnulli autemant lalab ea positum Jos. 15, 13. istam He-
bronis filij sui nomine vocasse: et nomen Hebron antiquum
ac potius lalab filium hunc illius nomine decorasse videtur.

Abraham ex Egypto movens in convalle Mambræ prope
Hebronem sedem fixit, Gen. 13, 18. In sub Quercu seu Tere-
bintho huc Angelos excepit. Gen. 18, 1. Sara ejus uxor
ibi etiam vitam pepit, ac in Mambræa falvica angelici
laxelitur. ibid. 23, 2, 19. post ipsi Abraham. ibid. 25, 7, 8. ac de-
nyre Isaac eorum filium. ibid. 35, 29.

Isaac in Mambræa redire venit ad patrem suum Isaac,
qui et ipse in valle mambræ prope Hebron, quae hinc adhuc
Arbae vocata fuit, morabatur. Gen. 35, 27. Isacit à Isaac patre
de valle Hebron mittitur ad fratres suos, qui in Sichim
greges pascebant, Gen. 35, 14. Isaac Hebron ex pugnet
Jos. 10, 37. fit civitas refugij, et datur filijs Aaron. Jos. 10, 7.
et 21, 10.

David adhuc aulam fugiens caesis Amaleitis, de Hebron
Solij dona mittit ad habitatores Hebron. i. Reg. 20, 21. In
haec urbe Rex Juda primus, deinceps Rex Israel proclamatur
et unigitur. 2. Reg. 2, 4. et 5, 5. Regnat in ea septem annis,
ibid. 45. et 2. Reg. 2, 11. Nam i. par. 20, 27. Hic etiam conjuratio
Abylon in David Hebron Num. evanpit. ibid. 18, 17.

155. 22.º Lijoh urbs tribu Juda concessa Jos. 15, 29, 55. a quo
suum millium ab Hebrone ad orientem posita. In eam
David aliquandiu latuit fugiens de Bethleem. 1 Reg. 23, 19.

156. 23.º Gata urbs 8 miliaribus ab Eleutheropoli scriptis Aulph
et Hebronem. In ea, ut fert, Domemus. Hyl. l. 8, c. 19. et de
pulebrum Sabacne Prophe. Phil. 1, 20. eam oppugnante
David p. Saul profugus cecidit, ubi tunc cecidit, inde
cecidit eum Saul erant trahunt, aufugit, atque in desertum
Lijoh se recepit. 1. Reg. 23, i. p.

157. 24.º Lachis urbs sub Chananaei regia, quatuor leuca
gallia a Jerubalam ad austrum, septem miliaribus Ro-
manis ab Eleutheropoli ad Eurostium. De ea fit mentio
10, 26. et 15, 39. Sennacherib Rex Assyriorum supra dicitur
obdit, ac inde Bethleem protynam misit, ut urbis hujus
vicinas ad seditionem incitaret. 2. Reg. 18, 17. et 19, 8.

158. 25.º Lanath Lepher item Lanath - Lanath, et Dabir urbs
non procul ab Hebrone ad occidentem sita, a Josue capta
et vastata fuit, atque Jis interfectus Jos. 10, 38, 39. In
Lanath et Lanath - Lepher nuncupatur. Jos. 15, 15, 18, 49. et Jos.
1, 11, 12. p. Tribu Juda assignata Caleb cepit Jos. 15, 15. eum
Dominum obtinuit opa Othonielis qui eam expugnavit.
atque in rei hanc gesta namum filiam illius Atham accepit
in uxorem. Jos. 15, 17. et Jos. 1, 13. dicitur et filius Aaron et
refugij facta Jos. 15, 15. et 1, par 6, 58. ubi Dabir vocatur.
18, 58. fit mentio urbis Dabir a filio Juda inhabitata, quae
videtur eadem esse ac Dabir seu Lanath - Lepher, ac ubi
Jos. 12, 13. vulgata nomen ex Hebraeo Dabir habet, septuaginta
Dabon legitur.

159. 26.º Arad sive Arad Arath, Arad, Ara. urbs Chan-
naei ad meridiem tribus Juda in Arabia petraea, in vi-
cina Cades quatuor miliaribus a Malathi, et viginti ab He-
bron ad africanum posita. Hujus urbis, Rex iter Israelitarum
qui in Chananaem non profecerant Num. 21, 1. prohibere
public cum illis certavit profere primum successu, ad He-
bron eam. Regione in Arabia caevocentibus, iterum ca-
misa praesidio excipit est, tunc in regione igni et ferro juva-
voti obligationem fuderit. Num. 21, 2, 3. Arad post eam cla-
dem restituta fuit.

160. 27.º Gaza urbs sita ad mare mediterraneum ad ostium
torrentis Baser, quem quidam putant esse illum torrentem
Aegypti, a quo Jos. 15, 47, 47. et Jos. 27, 12. sita 22. miliaribus
ab Jerusalem ad africanum. De ea fit mentio Gen. 10, 19.
Jud. 1, 22. Inter quinque oppida Philistinorum recen-
sebatur, cumque loci opportunitate ea urbs maximi aspectu
momenti, utriusque vicine fortuna capibus iudicata fuit. Jos.
illam occupavit, ac nihilominus Philistaeos in ea religiose
videtur. Jos. 10, 41. et 11, 22. Urbs tribu Juda tradita est
Jos. 15, 47. cui et cepit. Jos. 1, 18. tum domo Philistaeo-
rum facta est, in qua sancta duo miracula miraculosa fore
fuerunt sua faciemina edidit. non pa. urbis hujus porta
una cum portibus erectas humeris suis imponens in mo-
tus verticem datus. Jos. 10, 13. Item domum seu templum
Poli Dagon concupit, qui hinc remittebatur. Columbis suis
veritibus, ubi sua millia utriusque sexus animarum una
esse viderentur. Jos. 20. Epachias Rex Juda eam hinc
legitur. 4. Reg. 16, 8. Culpis Syris Asramonae seu Chan-
naei non semel istam subegit. Jos. 1. Mach. 11, 61. et 13.
I. Inca atale deserte erat. act. 4, 26.

161. 28.º Ascalon urbs in regione Philistinorum inter
et a. ad mare mediterraneum positae quinque milibus
dico de locaginta duobus miliaribus cum dimidia a Je-
salem. Haec urbs una ex quinque urbes p. Philistaeo-
rum Juda post obitum Josue occupavit. Jos. 1, 18. ad Jos.
ad Philistaeos recipere debuit, nam Jos. 14, 19. sancta
nem de condita tribus quinque viros occidit. Scribitur
Ceterum hujus urbis frequens occurrit in I. Scriptura
mo, ut 1. Reg. 6, 17. 2. Reg. 1, 10. Jos. 25, 20. et 47, 5, 7.

162
 29° Azotus, juxta lectionem Hebraicam Azod urbs
 ad mare mediterraneum a Bealonem iplex et Accarone m-
 posita. Is. 15, 23. Tribus Juda ascribitur. Dni a Phil. scis
 valente fuit castra illorum quinque latrepianum possidissima
 habebant. Is. 17, 34. In ea templum Dagon fuit quod Philisti
 Israelitis sub saule devictis, eoque interempto, Arcam Dei, qua
 Israelitis cum ipso congnaturis ad castra sua aduxerant,
 castram intulerunt. 1. Reg. 7, 1, 2. Juas Machabeus in
 monte a Doh occisus est. 1. Mach. 9, 15, 18. Jonathas ejus
 frater Dagonem una cum templo Dagon ac omnibus, qui
 in illud fuerant, succendit. 1. Mach. 10, 84. Philippus baptisato
 Candaris Reginae Cuacho a spiritu Domini captus inven-
 tus est a Soti. act. 8, 38, 39. alia etiam alibi in scriptura
 Azoti memoria ~~recurre~~ recurrit, ut Is. 17, 32. 1. Reg. 6, 17.
2. par. 26, 6. 1. Reg. 20, 1. 1. par. 25, 20. Amos 1, 8. et 3, 9. 1o
Is. 2, 4. Zach. 9, 6. 1. Mach. 4, 15. et 11, 4. item 14, 34,
et 16, 10.

163
 30° Bethpales urbs sacerdotalis tribus Juda Is. 21, 6.
1. Reg. 6, 12. 4. Reg. 14, 21. 1. par. 6, 59. quae Beth, saltem
 sub hoc nomine in catalogo urbium Juda, quas huic tribui
 assignavit Is. 21, 10, non legitur. Decem miliaribus ab
 Bethheron, ubi ad Bethsaronem versus Nicopolim seu Emmaus
 hinc erat. Arca Domini a Philistaeis dimissa peruenit Beth-
 pales, cumque quidam ex populo nimis ducti cupiditate
 eam respicere ausi fuissent, Dominus ex principibus 70 viros
 ex ea plebe 5000 hominum interfecit. 1. Reg. 6. Amasia
 Regem Juda Jona Pax Israel praetio vivit, ac in hac urbe
 captus. 4. Reg. 14, 3. et 2. par. 25, 23. Alibi etiam hujus Ur-
 bis non raro meminit scriptura.

164
 31° Bethania urbs seu oppidum in Juda, seu 2000 ci-
 viter passibus ab Jerusalem distans Joan. 1, 18 ad radices mon-
 tis Oliveti. Matth. 21, 1 ad orientem Jerusalem secus viam
 Jerichentis ad Jerusalem. hic Martha et Maria unacum
 fratre suo Lazaro, quem mortuum jam, Christus ad vitam
 revocavit, habitabant, Joan. 11, 1, 43, 44. Ibi etiam Maria
 unguento unxit pedes Jesu, et capillis suis lavit. Jo. 12, 3.
 Haec etiam est Jerusalem Christus discipulos suos eduxit,
 dumque illis benediceret, sublevis et in caelum. Luc. 24, 50, 51.
 Haec Bethania non confundenda est cum alia oppidum no-
 mine urbe trans Jordanem posita, ubi Joannes Bap-
 tista. Jo. 1, 28.

165
 32° Bethphage pagus ad radices montis Oliveti Be-
 thaniam iplex et Jerusalem a qua 15 passibus ab-
 erat posita. Cum Christus Bethania rediens Jerusoly-
 mam appropinquaret, mandavit Discipulis, ut Bethphage
 se conferrent, ad querendam sibi asinam, cui suum
 pharis assar infidens Jerusalem ingrederetur. Matth. 21, 2.
Matth. 21, 2. Joan. 12, 14.

166
 33° Beza urbs in extremis finibus Juda ad meridiem
 posita. Tribus Juda ascribitur, Is. 15, 55. Nomen deserto
 tribuit, in quo Nabal Carmelus longum regionis tractum
 possidebat. 1. Reg. 25, 2. et David dicitur delituit castris per-
 secutionem fugiens. 1. Reg. 23, 24, 25.

167
 34° Carmel haud procul ab urbe Maon sita civitas,
 Tribus Juda ascribitur. Is. 15, 55. Eam Nabal Carmelus vir
 Abigail faciebat, 1. Reg. 25, 2, 3. De eo et uxore ejus
 plura Is. 2, 29, 3, et 30, 5. Item 2. Reg. 2, 2, et 3, 3. Hic
 Saul post victoriam de Amalictis relasam Trochaeum sibi
 erexit. 1. Reg. 15, 12. Inter triginta fortes viros exercitus
 Davidis receptus Hestrai de Carmelo. 2. Reg. 23, 38.

§ II.

168
 De Tribu Simeon.
 Jacob Patriarcha morti proximis, in Simeon et
 Levi filios suos, ob crudelitatem in Hemor filiumque
 Simeon Sichem, nec non et urbis Sichem incolas occidit.

vilam gen 34, 25. commotior dixi eos infectatus
 & malitiosus prout ibid 49, 2. furor eorum, quia
 & pertinax; et indignatio eorum, quia dura. dicitur
 in facit et dispersam eos in israel. et tunc amba
 tribus non nisi in israel dispersa habitaverunt.
 la enim certa terra et hereditas egi; constituta est
 tui vero Simeonis pars quadam et tribu iuda conuella
 fuit assignata, Jos. 19, 1. quam huius tribus iura mon
 leit ad meridiem palestina, ubi amaleitarum reli
 quias persecuerunt, et nonnullis regionibus, in deserto
 Gador, quo plenitudine circa Tydam et Emman
 Sabactis nonnulli auerunt, i. par. 4, 38.

igitur tribus Simeon, in medio tribus iuda substituta
 ita, ut ad occasum propior esset mediterraneo, quam
 ad ortum mari mortuo; ad aquilonem vero tribum
 & Philistaeos respiceret, ad austrum vero Arabiam
 fream. Illius longitudo ab oriente ad occidentem erat
 45 miliaria Romanorum, ha. Hebraeorum
 latitudo autem a septentrione ad meridiem 30. In
 praecipua numerabantur sequentes urbes

169

1° Bersabee, seu Beerabee, cuius iuramentum
 vel pulena eadem, quod tibi Abraham fecerat cum
 Abimelech rege Gerara, gen. 21, 22. idem eadem
 in iurati federis monumentum illi dono dederit, Jos.
 Bersabee primum tribui iuda a Josue tradita Jos.
 Jos. 15, 28. deinde tribui Simeon cessit, Jos. 19, 21. In
 ad austrum 20 miliaribus ab Hebron. Sa. p. 1. de
 ha terra iuncta fines his uerbis notat, a Dan usque
 Bersabee, 2. reg. 17, 11. et alibi. ad aquilonem enim
 per terminum Dan, ad austrum Bersabee, prout
 alibi indicauimus.

170

2° Molada, Malatha, Malathim urbs ad orientem
 posita. primum tribui iuda, Jos. 15, 25. dein tribui
 Simeon adscripta, ibid, 19, 2. Eadem videtur esse ac
 celoth. Num. 33, 25. Praecipua in suo itinere ea ag
 mouentes a Lydar uenerunt Iudae, inde Maagla, quae
 ut dictum creditur esse Malathim seu Malatha.

171

3° Hazerhual Jos. 15, 28. tribui iuda attribuitur
 dein. c. 19, 3. tribui Simeon.

172

4° Asem Jos. 19, 13. eadem forte ac Asemon
 seu Asemona, Num. 33, 29. ad meridiem Aegyptum
 uersus Seta, Jos. 15, 4. quae regio fuit depraedatum
 deserto, Num. 34, 4. videtur etiam eadem esse ac
 Simeon, de qua i. Reg. 23, 29.

173

5° Bethul seu Bethuel et Bethuel, prout
 eadem ac Bethulia seu Bethulia Garam uerbis
 quam Hieronimus lib. Eccl. lib. 5. c. 15. Suburbium
 dicit. Eam quinque dierum iterum sinere a
 Aegypti urbe ad ortum nili uersus palestina collata
 distare ait. Hieronymus in uita S. Hieronymi. Sa.
 Gisa Bethulia obsequio Holophernis a Judith in
 fecti celebri. Judith. 6. i. p. 13, 10.

174

6° Horma, Herma, Harma, et Arama urbs
 in ultimis finibus Simeon ad meridiem uel Euro
 posita. ab Hebraeis Horma, id est anathema
 men accepit, cum prius Aphaat appelleretur, quod
 cum Lex uerbis Iudae meridiana terra promissa
 feneat Hebraeo prolio uicisset, illi, ut uictoria
 Deo obtinerent, omnia quae illius forent, anathema
 deuota se habituros Domino responderunt. hinc

nomen *Herma* inuitum, Num 21, 3. Hujus tamen
 non taligione non antea soluisse videntur, quam
 post ingressum Josue in terram promissionis. *Josue*
 dicitur a Josue Rege Rex *Herma* seu *Herma*, et
 Rex ~~Her~~ *Her* seu *Her* vel *Her* recipitur, Jos.
 12, 14. Porro *Herma* ad tribum Juda proximum, Jos.
 19, 20, deinde ad tribum Simeon pertinet, Jos. 19, 4.

175

2mo *Siceleg* urbs sita in septentrionali regionis
 plaga ad orientem, tribum Juda adscripta, Jos. 15, 31.
 Tribum Simeon ceditur, Jos. 19, 5. nec tamen illius Jos.
 possessionem adissa videtur, enimvero Saulis principis
 Hebraeorum Regis abale adhuc philisteorum erat,
 illam quippe Achis Rex Gath Davidi dono dedit eo
 tempore, quo saulem fugiens in terram philisteorum
 secesserat, 1. Reg. 27, 8. Tunc regibus suis mansit.
 Absente Davide, Amaleitae urbem hanc occupaverunt
 ac diripuerunt, 1. Reg. 30, 1, 2. quos persequens David
 cecidit, eorumque praedam tulit, Psal. 135, 13.

176

3mo *Remmon*, Jos. 19, 7. urbem hanc confundenda
 censet D. Calmas cum alia in parte Juda, Jos. 15, 8. et
 2. Esd. 11, 29. qua interdum *Remus* a passatur. Sita
 est in miliaribus ab Eleutheropoli austrum versus.
 Eadem facile est, de qua Zacharias loquitur, 14, 10.

177

quo *Atthar*, *Etter*, seu *Sathor* urbs proxima tri-
 bus Juda, Jos. 15, 42. Deum tribum Simeon asserat, Jos.
 19, 7. octo miliaribus ad meridiem ab Eleutheropoli
 juxta malatham. Caetera urbes et loca, quae in
 hac tribu occurrunt, cum in ipso nihil, quod memoria
 dignum sit, inueniat hic annotare superuacuum
 videtur.

§ III

178

De Tribu Dan.

Danitarum Regio seu Tribus Dan limites ho-
 bebatur ad orientem tribum Juda et tribum Ben-
 jamin, ad meridiem demum tribum Juda et tri-
 bum Simeon, ad occidentem philistaeorum re-
 gionem, qua postmodum tribus Juda facta est,
 et ad septentrionem tribum Ephraim. Solent
 pinguis et fertili, sed arcti adeo finibus, ut quae
 quod portio eius regionis, qua tribus adhaeret, ut
 colonas in alias regiones mittere danda locis
 fuerat; quare missi quinque selectissimi viri ad op-
 timum locum explorandum Gen. 18, 1. p. Hi renun-
 ciaverunt lais urbem ad fontem Jordanis, civibus
 nulli periculi timore inanis, facile occupari posse.
 Illuc igitur destinata est colonia constant 600 viri ad
 arma idoneis cum his familiaribus, qui in itinere junio-
 rem quemdam leuitam in domo Michae idoli diuidi
 mystam in monte Ephraim offe videntes secum sine
 cogitauerunt. urbem vero lais improposito adorti facile
 obtinuerunt; cui domum nomen Dan indiderunt, su-
~~perbia~~ ~~qua~~ ~~deli~~ ~~mi~~ ~~per~~ ~~fidia~~ ~~in~~ ~~qua~~ ~~pos~~
 Michae cultum in eam inuicem exiit.

Jos. 19, 40 p. post assignatam tribum Dan urbem,
 enumeratasque urbes illius tum v. 47 haec adiungit:
 "Assederuntque filii Dan et pugnaverunt contra
 Belem, et percusserunt eam in die gladii, et possederunt
 et habitauerunt in ea vocantes nomen eius *Cheza Dan*
 ex nomine patris sui Dan. Belem vero danda in
 esse de lais plerique asserunt; cuiusque cum viri
 illi tribum dan primum post obitum Josue Belem

Seu lais occupaverint, dicendum videtur, ea, quae
19, 47. leguntur, deinceps ab alio, qui Joseph recepit
fuit, addita fuisse, nec non ex Jud 18. huc transfusa
majoris claritatis gratia, et ut omnes post se habentes
Dan legentium oculis simul subicerentur. Praecipue
hic annotatur

179. ~~180~~

1° Dan, lais, seu lesem, alias etiam Baneas, in
caesarea Philippi, de primis, Neronias dicta. Urbs
in ultimis finibus septentrionalibus terra Israëliana
ae tribu Neftalim ad radices montis Libani, ubi Joseph
e terra erumpit, collocata, quare ut jam alibi asserimus,
quod sacros scriptores in designando ditione
Israëlica extremitatibus non raro haec Joseph
currit, a Dan usque Berfabee, ut i. Reg 30, 20, 2, 29,
et 17, 11 item 24, 2. atque passim. Dan neque ad
septrionem terram Israëliticam terminabat, et ad
ridiem Berfabee. In urbe Dan ferobeam filium
Nabath post ad eum adversus Roboam filium Salomonis
regnum Israëliticum, simul aureum consecra-
vit, 3, reg 12, 29.

~~181~~

Dan dicta est a viris illis ejusdem nominis tribus
rum Supra meminimus, cum prius etiam Baneas
diceretur a monte Banis, ad cuius pedem sita est, ut
a Phenicibus. postmodum in honorem Augusti Im-
peratoris, vel ut alij placet, Tiberij ejus successoris
Lippus Magni ferodis filius Caesarem Philippi ap-
pellari voluit. Illius huiusmodi nomine fil. med. 1
Math. 10, 13. et Marc. 8, 22. famina illic, quae
bruce vestis Christi contacta a fluxu sanguinis libera
est, Math. 9, 20. et Luc. 8, 43. ex hac urbe fuisse dicitur.
Denique Caesarea nomen junior Agrippae in Neronias
nomen ab Nerone in peratorem commutavit.

Nonnulli post Eusebium et Hieronymum Baneas
a Dan distinguunt, hancque ab illa quatuor miliaribus
in via Syriam versus collocant; posterique sanam ur-
cam urbem credunt, quod Hieronymus in Ep. 48.
Dan seu lesem Canadensis nomen habuisse testatur.

180

2° Saraa huc Beara urbs sita in plaga me-
dionali tribus Dan versus Africum, et ad confirma-
tus Simeon non procul ab Esthaol, 10, 19, et
urbs Eusebii Sitam pariter 10, 19. 10 miliaribus ab Eleutheropoli Nico-solim seu Caesarea
versus. fuit patria Samsonis Jud 13, 24. Et Saraa
et Esthaol duo viri illi Danite, quorum Saraa
meminimus, praecesserunt ad urbem lais seu lesem
Jud 18, 11.

181

3° Esthaol urbs in torrentem Sorec, et urbs
raa ad Africum posita 10 miliaribus ab Eleutheropoli
Nico-solim versus. Crimpe tribus Juda fuit
deinde tribus Dan affusa Jud 19, 4. Urbs hanc
inter et Saraa Danite castra metati sunt, ad ver-
Philistaeos, ubi Samson Agreca superdca fortitudinis
sua edidit specimina, Jud 13, 25. hic quoque
fuit in tumulo gibbis in Manasse postquam
annorum spatio Israël Judicasset. Jud 16, 31.

182

4° Selebin huiusmodi Selebin urbs Esthaol ad Caesarea
10, 19, 22. Selebin amonhai sibi asseruerunt,
Esthaimita et Manassai filij Joseph, eos subjugaverunt,
nec non tributariorum Joseph effugerunt, Jud 1, 35.
Rex Salomon profectum hadrus unum ex illis.

dicim, qui per linguas nerijs ei et domini suae
annonam parabat. 3. Reg. 4, 9.

183. ~~183~~ Urbs Hierusalem in esp. Civitas Sclis Jos. 19, 41. Sclis
ad Agularem, et Saraa ad Caeciam. Quibusdam eade
esp. videtur ac Bethsabee, quae domum Sclis significat
et de qua Lyp. § 1. legimus, id non obscure colligi possit,
ex 3. Reg. 4, 9. ubi inter Sclis et Elon civitates Sa-
nctas urbes collocantur. Cum enim tribus Juda et Tri-
bus Dan sint finitima, hinc fit, ut in Sclitura,
modo uni modo alteri eadem urbs tribuatur.

184. ~~184~~ Urbs Sclon, qua et Athelon aliquando Elon, et
Silon dicitur, Tribu Dan aserta Jos. 19, 42. ac Levi-
tis ex familia Caath tradita. Jos. 21, 14. Ioseph et
morrhoeos oppugnans linam supra vaselem Sclon
stare iussit. Jos. 10, 21. de ea etiam Jos. mens. 2 par.
28, 12. urbi Sclis ad Caeciam sua videtur.

185. ~~185~~ Urbs Thamma, alias etiam Thamina urbs pri-
mum Tribu Juda. Jos. 15, 57. postea vero Tribu Dan
aserta Jos. 19, 43. locata etiam fuit Thammara
Symbon historia celebris, Jos. 14, 1. po. quae tunc
tenebant Philistaei. Sua erat infra Saraam Modin
inter et Emmaum seu Nicopolim, versus mare medi-
terraneum in valle praecelsis vineis ornata, in
quibus Samson, catillum Leonis, discerpit. Jud. 14, 6.
ad haec vinea aluisse videntur, Ios. 5, 2. et Je-
remias, 2, 21. urbem hanc munitur Jonathan Ma-
chabeus. 1. Mach. 9, 50.

186. ~~186~~ Urbs Modin vicus seu urbs celeberrima, in qua
Machabaeus pater Machabaeorum una cum filijs suis
confedit. 1. Mach. 2, 1. po. Judas unus ex filijs Matthe-
thiae filijs eaeque circa Modin confidit nocte
aggrederetur Antigochi regis praetorium atque 4000
viros interfecit. 2. Mach. 13, 14. po. Postmodum cum
eaeque 800 virorum manu adversus Bacchidem
et Alcimnum 20000 pedum et 10000 equum vi-
suetor dimicans occidit, ac in civitate Modin
a fratribus suis Jonathan et Simone sepelitur. 1. Mach.
9, 6. po. Urbs Modin haud procul a mari sita
erat, turulis enim in honorem Machabaei erectis
a navis e mari spectantibus videri poterat. 1. Mach.
13, 27. po.

187. ~~187~~ Urbs Accaron seu Aeron Akron et Ekron, urbes et
Suzania Philistinorum. Haec in prima Tribuum divisione
Tribu Juda cessit. Jos. 13, 43. sunt Tribu Iuda concessa est.
Jos. 13, 43. Haec procul a mediterraneo sua erat, Aro-
sum inter et Jerusalem. Eadem erat civitas, quam Je-
brius pacificus possidisse magnam ex historijs patet.
Accaronite Tribu Arcam Domini, quam sub Saulis
exercitu ipseque occisus Philistaei ceperant, temerariam
considere Iuda a moribus, quos eius praesentia ipsi accer-
ptas, liberarentur. 1. Reg. 5, 10. Solum Musca seu
Beelzebub primum Accaronitarum Numen fuit.
4. Reg. 1, 2, 3, 6. po.

188. ~~188~~ Urbs Gath seu Gath urbs quingenta ~~celebris~~ celebris
Philistaeorum urbis et Sazapiarum ordine quarta.
Jos. 13, 13. 1. Reg. 6, 10. po. ad mare mediterraneum
Arosum inter et Accaron communiter collocatur. Quia
vero illam longe ad meridiam versus Arabiam Extremam
collocant, quod 1. par. 2, 21. illius vicola, qui caprina
vivore solent in Aegyptum, ubi praesentia adme ver-
bantur defendentes Philistinias primo occurrentes
adorti occiderunt, at vero id accidere potuit, quin pro-
pterea urbs Gath in Arabia petraea collocetur.

falsis autem hunc scriptura locum interpretari videntur
qui ex eo colligunt, Ebraimitas in Aegypto adhuc versan-
tes inde egressos in urbem Geth expeditionem molitos
atque hac occasione ab illius indigenis fructibus fuisse.

6. Germani Carder commemoratum in hunc locum.
Inter nubes Damiricas à Josepho antiq. lib. 8. 2. i. recensetur
quoniam in catalogo tribuum Israel à Josepho
nunquam legitur.

Ab hac urbe ortum dixerunt gigantes Goliath albi-
dinus sex cubitorum et palmi i. reg. 17, 4. quem David
fravit 2. reg. 21, 19. et eius frater, cuius hasta lignum
quasi licinorum texturatum, quem percussit Davidus
filius Isachar. 2. reg. 21, 19. et alius Senor
bens digitos, id est, simul viginti quatuor, quem percussit
Jonathan filius Samae fratris David. 2. reg. 21, 17. Hic
fuerunt filij Leu de origine Ryscha in Geth 2. reg. 21, 17.

Quid regni sui initia in huius urbe ex pugnatione au-
catus est. 2. reg. 8, 1. et 1. par. 18, 1. Davidi Absalom
filium suum fugienti se iunxit Ethar de Geth cum
Sexcentis Gethicis validis pugnantibus. 2. reg. 19, 18. et
2. reg. 21, 20. recensetur bellum à Davide susceptum
versus Geth, inter bella ipsius ordine quartum. ab hinc
hoc non videtur esse aliud ab illo, quo regni sui initia
auspicatum cum fuisse quidem diximus, atque regni
Geth Gethicorum sicut tributarios dimittere fecit.

Septem servos suos ad Achis regem Geth profugos por-
tans Ierosolymam rediens, quos contra mandatum
Lombis urbe egressus est, iussu ipsius interfecit.
3. reg. 2, 36. et
2. par. 11, 8. Geth inter urbes munitas à Roboamo
Lombis filio edificatas recensetur. ex quo colligere licet
vel urbem hanc à Salomone occupatam fuisse, vel quod
ejusque filius Roboam ius passivum in ea habuerint, et
tributum ipsorum tributarii fuerint. laborum regno ipsius
Geth jugum excussit, quare ab Ozia rege Juda captus
et in urbe munita, 2. par. 26, 6. postmodum Hozai
rex Syria eam obtulit ac obtinuit, 4. reg. 14, 17.

Prophecia Amos et Michae Geth tanquam urbs
delictissima atque à jure regni Juda exorta habebatur.
Amos 6, 1. Mich. 1, 10, 14. quare illi recurrenda Ozia
ut dixerimus et post ipsam Gethias sub Michae quae
hanc frustra impetierunt.

Eadem est ac Gethaim, de qua 2. reg. 4, 3. et 2. par.
11, 33.

Sub Davide inter milites corporis sui custodes Leu
torianos legio etiam Gethicorum, cui praeserat Ethar
recensetur. 2. reg. 19, 18 et 18, 2.

Cum autem vox Geth Leu Geth fortiter sonet, quae
multa huius nominis loca in Palestina occurrunt.

189

11mo Gethethon urbs in Palaestina orientali tribus
Iuda 1. par. 19, 45. Eadem forte ac Gabbatha. Geth
filius Aphia de domo Leu tribu Issachar, Nabal
Issachar Gethethon, quae tunc Philistinorum erat, ob-
pugnata est, atque pro eo regnavit. 3. reg. 15, 27.

190

12mo Geth Remmon 1. par. 19, 45. 10 miliaribus
Troisoli Leu Tepax in via ad Eleutheropolim loca
tas. Levitis est familia Geth cespit.

191

13^{ho} Gammia Leu Gammia urbs maritima inter
Adonum et Joppem, commoda portu videtur. eius
in lexone Hebraeo et vulgata nostra 1. par. 15, 45. non

22
quibus sed tantum in Græco rubi Jamnani dicitur
Abne post Accaron in enumeratione urbium sua
recensetur. hanc urbem ofias rex Judo filius Amasia
à Philistæis redemit, 2. par. 26, 6. Tribus Dan caput,
Esa Josepho antiq. lib. 5. c. 7. Joabum Jamnia 240
stadiis seu 30 miliaribus Romanis à Jerusalem ab-
fuisse legitur 2. mach. 12, 9.

§ IV.

De Tribu Benjamin.

192

Regioni Benjamin terminus describitur Jos. 18, 11. p.
Sed autem ad orientem Jordanis flumen, ad occidentem
tribus Juda, ad occidentem tribus Dan, et ad septentrionem
tribus Ephraim. In ea notari meretur

193

1mo Jericho urbs æque in novo ac in veteri Testa-
mento celebrata, tribus Benjamin aserta, Jos. 18, 21.
Septem circiter miliaribus à Jerusalem aborientem, et
duobus à Jordanis ad occidentem distita. Eam Moyses
Deut. 34, 3. urbem palmaram appellat, quoniam ex
planities palmarum abundat.

Hanc in Chanaanitis primam urbem Josue pro-
missis exploratoribus novo æque miraculoso obsidionis
genere expugnavit, penitusque caecam diris devovit,
maledictionibus, utpote cum, qui propter illam re-
staurare cogitaret, Jos. 6, 26. et 27. Hæc maledictio
post 875 annos implata est in Hielle de Bethel Rex
regno Achab, qui eam urbem restituerat, cum illius
fundamenta jaceret primogenitum suam Abiram ami-
sit, et cum portus imponeret. Legit illius nati mini-
mus filius extractus est 3. Reg. 16, 34.

Quis tamen ante Hielle caecam urbem quædam
in ea regione fuit, cui Jericho nomen, in vicinia Beth-
el veteris posita; nam tempore Judicum in eadem
plaga Eglon Rex Moab paravit urbs palmaram
Jos. 3, 13. que non alia à Jericho fuisse videtur. Nam
legati Davids ab Ammonitis profecta habiti somnii
in Jericho sustulerunt, donec barba eorum creverat,
2. Reg. 19, 4. p. Hæc duas ejusdem nominis urbes, sicut
aperte distinguit Josephus de bello 5, c. 4. ubi ait, mo-
do hinc tempore hinc quædam occurrere prope ve-
terem Jerichuntam à Josue olim eversum, quo circum-
jacentia arva late irrigabantur. Post reparatam
à Hielle hanc urbem urbem in ea locum habere
nemo renuit: Elifas et filii Prophetarum in illa do-
micilium habuerunt, etque Elifas illius fontis aquæ
pernis amarus et calidus dulces et jucunde potabiles effudit,
4. Reg. 2, 18. p. Jesus prope Jericho cæcis visum reddidit,
Math. 20, 34. Marc. 10, 52. et Luc. 18, 43. Hi etiam
apud Sackam principem publicanorum dicitur
Luc. 19, 1. p. Sicut Jericho scriptura commendat
Ecli. 24, 18. aliam etiam hujus urbis, sacri præfer-
ri veteris instrumenti, scripturas frequen-
ter meministunt.

194

2° Emmaus vicus 60 stadiis seu 7 miliaribus
Romanis cum dimidia à Jerusalem distans versus
Lyonturam. Hinc sola præteractionis Christi die
videntibus duobus illius discipulis esse vellet iter agens
se junxit eorum, ac libenter cum illis conversatus se
agnoscendum illis præbuit, nec non subito ex illorum
oculis evanuit, Luc. 24, 13. p.

195

3^{io} Maspha, Masphata, Maspha, urbs sanctissima
Jos. 18, 26. 3. Reg. 15, 22. 2. par. 10, 6. Hic phœlisa

juramento se obtinuerunt, quod filijs Benjamin uxores de filiabus suis daturi non essent Jud. 21, 1. olim in Maspha hebraei orandi gratia convenire solent, et caetera indicabantur, 1. reg. 7, 5, 11, 16. 1. mach. 3, 25. Siqua erat in plaga occidenda regionis non procul à Gabaon proclivitate ad Eaurum. Conne Maspha generativa nomen est, atque locum in sublimi positum significat, unde in remotiora prospectus est, vigileque locuti solent. unde plures hujus nominis urbes in terra sancta occurrunt.

196 2to Gabaon Metropolis Gabaonitarum, qui post eam à Josue urbes Jericho et Hai religionis specie illam latentes Israelis in castris Gabaon adhuc moram facientes decaperunt à longinqua regione se venire clamantes facientes cum populo Dei Jos. 9, 3.

Urbs Gabaon colli insidebat, quod ejus nomen indicat. Gabaon enim collem significat 40 stadiis seu 5 milliariibus Romanis ab Jerusalem versus apudtonem. aliquando Gabaon in scripturnis lacus appellatur hujusmodi hinc per libetis de eodem sensu 2. reg. 8, 25. ubi dicitur David percussit per hinc de Gabaon usque Gader, quod 1. par. 19, 10. reperitur his verbis: David percussit castra Philistinorum 1. de Gabaon usque Gadera

Gabaonita à quinque charaneis regibus oblati operam à Josue ingloriam, qui accurrens eorum castra caecidit ipsos castris ac trucidat. Jos. 10, 1.

Tabernaculum et altare holocaustorum olim à Moysa in flata Gabaone erant sub finem regni Davidis et initium domus, cum templum novum constructum esset, 1. par. 21, 29, 30. Salomonque regno inito illi ad operanda sacrificia contulit 3. reg. 3, 4.

Gabaonita ab Hebraeis veteribus regionis habitatoribus quod dicebant, ac in eorum ditione, praeter Gabaon caeterarum metropolim, tres adhuc numerabantur urbes, scilicet Gaphara seu Gaphara, Bereth, et Cariath-jarim, quae tribus praecipuae

197.

2to Gabaa, Gabai, Gaba, et Gabee, idem Gabath, et Gabaeth, nec non juxta pronunciationem hebraicam Gaba Jos. 18, 22. 1. reg. 13, 3. 1. Esd. 2, 26. 2. Esd. 7, 30. urbs, hujusmodi testimonio famosa; patria sancti primi Israelitarum Regis, unde Gabaa laudis dicitur 1. reg. 11, 4. Haec procul à Rama posita erat ad occidentem Jud. 19, 13. Josue phara de libro lib. 6, c. 2. et antiquo lib. 5, c. 2. viginti stadiis, hinc minus vero ad c. 5. septem milliariibus à Jerophta distans fuisse asserunt versus expeditionem.

Civium hebraeorum notissima fuit, praesertim violata juramento, cuius ad eam veniens ibidem perniciter conjuge, cuius caecidendi facinoris historia sup. describitur Jud. 19, 20.

198

2to Rama addum quae sonat, hic eo nomine intelligitur urbs tribus Benjamin caetera Jos. 18, 25. posita Gabaa inter Bethel Jud. 4, 5. et 19, 13. montes Ephraim versus milliariibus à Jerusalem juxta Ephraim in loci, et 7. juxta Hieronymum in Osae 5. ad orientem. nec à Rama Jerophtam imminet, unde David rex Israel, cuius ditione erat, illam munitionibus vallavit 3. reg. 15, 1. et 2. par. 16, 1. ne quis unquam à ditione Juda in Ephraim transferat.

Nulum esse videtur dubium quin haec eadem sit à Ramatha sive Ramathaim, hujusmodi patria Samuelis Propheta 1. Reg. 1, 1, 19. et 2. reg. 1, 1. cumque in confinio Ephraim sita esset, utriusque tribus hominum incolae habebat.

3to Rama Jeremias Propheta ex omnibus, qui à Jerusalem et Juda in Babyloniam captivi ducebantur, libertate donatur per 40, 1. Rama etiam designatur ubi Dominus Rachelam plorantem filios suos videns

Jer 31, 15. quam prophetiam Mathaeo ad luctum Ra-
chelis pro haec puerorum in ~~Bethlem~~ Bethlem ab
Herode parata interpretatur Math 2, 18. et cum vulgata
nostra apud Jeronimum le. in excelsis habet, apud Mathaeum
ponit in Rama.

199

2mo Bethel urbs ad occidentem Hai Gen 12, 18. in confi-
nijs Iudaei Ebraim, in miliaribus Romanis à Ierusalēem
versus mehem secus viam, qua ducit Sichem collocata. tri-
bus Benjamin ad Iudaeam legitur Jos 18, 13.

Jacob viam fratris sui declinans ac in mesopotamiam
decedens prope hanc urbem post solis occasum requievit,
dormiensque angelorum visionem habuit, qua occasione urbs
haec, qua prius Luzra nuncupabatur, Bethel, id est domus
Dei ab ipso dicta fuit, Gen 28, 11. et 19. Num 35, 6. et 48, 3.
Jos 10, 12. et 18, 10. De hac urbe alias in scriptura fre-
quens fit mentio.

In defectione decem tribuum Israel à Roboamo Rege
Iuda et Salomoni filio sub Ieroboamo filio Nabath Ibra-
himo urbs haec regni Israel facta est, utque in ea Rex
ista vitulum aureum creavit, 3 Reg 12, 10. ... 28. Tum
filijs Iuda, qui domum Davit adhererant per contemptum
eam loco Bethel id est domus Dei, Bethaven id est
domus nihil, seu iniquitatis appellarunt 2 Reg 4, 15.
et 5, 8. item 10, 5.

Verum jam ante tempora ~~Roboami~~ Ieroboami
nomen Bethaven in scriptura usurpatum legitur,
quo vel urbs vel campus seu campus hanc partem
à Bethel designatur. Josue capta Ierichum misit, qui
urbem Hai explorarent, qua ad orientem plagam
Bethel ~~et~~ Iudaeam Bethaven sive dicitur Jos 17, 2. et
18, 12. filiorum Benjamin Ierimini per solitudinem
Bethaven trahebant. 1 Reg 13, 5. Philistaei in Machmas,
vico 9 miliaribus à proflyna Ramam usque ad orien-
tem Bethaven castra metati sunt, praelium cum Iudae
institui, et ibi 14, 23. victi fuerunt philistaei, et pugna
pervenit usque ad Bethaven.

200

3mo Hai urbs non procul à Bethel versus orientem
sita Jos 7, 2. inter Lachis usque et Bethel Abraham
à Sichem regione locavit tabernaculum suum, et
aedificavit altare domino invocans nomen eius Gen 12, 6. 8.
Ad hanc urbem expugnandam Josue 30000 Lalec-
thim viros miserat, quos strenue excipientes incesse-
nt fugam verperunt, Deo ita pervergente, ut violatum
Abrahae anathema in hierichum prolatum ulci-
ceretur, cum scilicet ex praeda ejusdem urbis Josue sibi
spolia eripuit Jos 7, 3. et prius tandem criminis urbs
capta, diruta, et incendio consumpta est ab hebraeis; om-
nes incolae succidati, Rex quoque cornu in parvulo
suffensus Jos 8, 19.

201

4mo Betra Remmon, rupes aut urbs supra pra-
eruptum saxum posita, ad quam Benjaminis praelio
hebraei se receperunt, Jud 20, 47. Sita erat non procul
à Gabaa et Hai 15 miliaribus à proflyna ad
orientem.

202

5mo Gulgala locus celeberrimus ad occidentem
Jordanis et ad orientalem plagam urbis Iericho, ubi Is-
raelitae post trajectum Sicco pedem amnem castra me-
tati sunt Jos 4, 19. Successu temporis urbs ibidem con-
stita est rerum gestarum memoria in scripturis sacris
celeberrima. Hic Josue jubente Domino, filios Israel
circumcidit Jos 5, 2. Manna quoque descendit ibi Jos 12. de
Gulgalis ascendit Josue, ut Gabaonibus foederatos suos
a quingentis Ligebus obsessis liberaret Jos 10, 9.

Quicum aetate dolo Gulgalis fuisse memoratur
Jud 3, 19. Hic fuit à populo in Regem electus est
1 Reg 11, 15. Osepea idem Saul immolatus ante

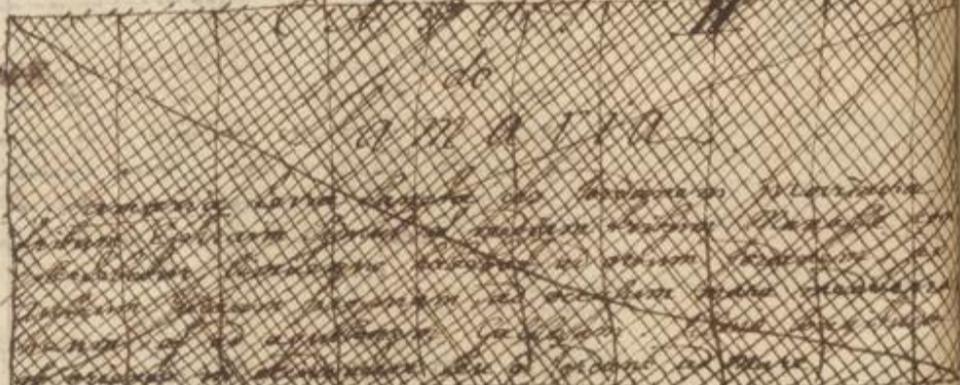
Samuelis adventum victimis Dei indignationem, in se
miserit. 1. reg. 13, 9. p. qui et regem Amaleciorum sententiam in se
prolatam accepit, quod dicitur Amaleciorum regem in
vire permittit, quumque spolia servasset contra Domini
praeceptum. ibid. 15, 2, 3, 12, 18, 23. p.

Et cladem Abalom David regiam repulens transiisse
Jordanem venit in Galgala omni populo Israe comitante. 2. reg.
19, 40. Cum levare vellet Dominus Eliam per turbam in
caelum, idem Jise et Eliseus de Galgala. 4. reg. 2, 1. videtur
quod Eliseus etiam in Galgala domicilium suum habuerit
Ibid. 4, 38.

Vinculum aureum populorum cultum ibi vel a Jeroboam
rege Israelis, vel ab alio quodam ejus successore excivum fuit
destitutum facere videntur. Regum 4, 5 et 9, 15. et 11, 18.
et Amos 4, 4, et 55.

203

¶ Non hic praetermissa est urbs Nobe seu Nob
videtur eadem esse ac anathoth, de qua 1. reg. 13, 18. quam
Eusebius v. anathoth tribus miliaribus ab Hierosolymis rem
vel, quem Hieronymus in Jerem. vel 31. Josephus
vero ant. l. 10 c. 10. 20. Padis ab ea dybulam fuisse memora
quod ferme ad eandem redit distantiam. in colligi videtur
2. reg. 2, 26. Auctor libri 2. Ep. c. 11 v. 32. eas disti

¶ quere videtur, aut enim filios Benjamin occupat
anathoth et Nob. Verum quoniam ea de re Lib. 1. lib. 1. m
cc. n. adeo vicina fuisse sibi debent, ut unus idemque loc
fuerint reputare.

204.

Anathoth 1. reg. 21, 14. filii civitas confugij et filij Aaron
tribuum. 2. reg. 23, 27. Inter insignia fortis exercituum
Davidis receperat Abiathar de anathoth. 2. reg. 2, 26. Salomon
Abiathar sacerdotem filium Achimelech sacerdotis in No
amandavit in urbem suam anathoth sibi unde colligi, ante
hanc eandem esse ac Nobe, cum in Nobe Abiathar habit
fuisset. 1. Ep. 2, 23. Inter Israelitas, qui duce Zerobabel in
captivitate Babylonia reversi sunt in Jerusalem, viri in
anathoth 123 ab 2. Ep. 7, 27. 128. numerantur. Iam 10, 138
urbs haec pauperentia vocatur. fuit patria prophetae
Jo. per. 1. Conversus fuit, qui ei mortem ministravit
et contra eos prophetas, exitum praedixit. c. 11. v. 21. p. 1.
Sedecia Regis babilonij, in carcere detentus agrum in
anathoth emisit. 16. 32, 7. 32.

Nobe seu Nob, si non eadem cum anathoth, saltem ei
adeo vicina fuit, ut eam attingere videretur, atque etiam
sacerdotis aut ipsi patria Achimelech sacerdotis, ad quem
David a Saul profugus veniens ab eo gradum Goliath, qui
ibidem a ferretur, et panes propinquos, quos Achimelech
quale ante a sacris mensis habuerat, ad comidandum
accepit, qua de re a David sumas certior factus fuit
ipsum Achimelech et omnes sacerdotes Nobe. 1. reg. 21,
et 22, 9. 16. 20. urbs hanc populatus est. ibid. 21, 10.
cap. 10. v. 32. Sennacherib regem Assyriorum in Nobe
cum exercitu venturum praedixit.

Nobe haec conjungi non debet cum alia, ejusdem nomi
ni urbe trans Jordanem, ut in amirata tribu Manasse

nec non in una plaga Septentrionali posita, quae prius
Chanath seu Canath dicta, tunc primum Robe vocari
cepit, cum eandem quidam Sadael, qui pariter Robe
vocabatur, occupavit, atque nomine suo insignivit Num.
32, 42. Sed con usque ad hanc urbem, hinc est Maria
vitas Jud 8, 11. Jair filio legit ascribitur. i par. 2, 23.

C A P U T II

De

S A M A R I A .

205 ~~206~~
Samarina terra sancta cis Jordanam provincia tribu
Ephraim simul et mediam tribum Manassae complectebatur,
limitesque habebat ad orientem Jordanam, ad austrum judaeam
propriam, ad occidentem mare mediterraneum, et ad occi-
dentem Galileam. Illius longitudo ab oriente in occidentem
seu à Jordane ad mare mediterraneum erat circiter 63
milliarium Hebraeorum seu Romanorum; latitudo au-
tem à meridie ad septentrionem seu à judaea ad Galileam
33. circiter.

A Regno Israel, quod decem tribubus, quae montes
Salemora à regno juda secessionem fecerant, constabat,
distinguita non fuit, atque primum Samarina nomen
adopta est ab urbe Samaria, ab Amri Rege Israel à
fundamentis exstructa atque solius Israelitici regni me-
tropoli facta. unde Samaritanorum nomina censeri
possunt decem tribuum Israelitae, qui regnum hoc
vivere sine tenebant; et consueto sacerdotum assessorum
sibi illi duntaxat Samaritanum vocabantur, qui tri-
bum Ephraim et mediam manassae incolunt, et quos
Salmanassar Rex Assyriae occupatis hinc duabus pro-
vincijs earumque omnibus incolis ad longinquas re-
giones in captivitatem abductis, et remotissimis trans-
euphratae regionibus in illas deduxit. 4 reg 17, 24.

Ili cum veteri Dei cultum ignorantes falsa sua numi-
na colere pergerent, à bonis subitè inveniuntibus
deverabantur, unde à captivitate missus ad eos sacerdos
Dei Israel, à quo Hebraeorum religionem edocuerantur,
quam ita amplexi sunt, ut pristinam idolorum reli-
gionem retinentes cultum veri Dei cum veteri su-
perscriptione jungerent. ibid v 28 et seq.

Quamvis is rerum status permaneret, vicentium
est: post regressum Sardan à captivitate Bala jam
abierit videtur, tunc omni Israelitas etiam latente
stiahi rogantur, ut in edificatione templi se socios
adhiberent, sedati se jam à diebus Aor Haddan regis
Assyriae, qui Salmanassari successerat, veram reli-
gionem professos est. 1 Ed 4, 1, 2. Neque sane
inspiciam, quod cultura idolorum populo illis ex-
probrat, quamquam aliorum criminum per infirmos,
veluti invidi in eos animi, atque infructuorum in illos
fraudum et calumniarum, ut regna edite contra illos
ostenderent. 2 Ed 2, 10, 11. et 4, 2. item 6, 1, 2. Boh-
morum ipse sibi templum vere Deo dicatum in mon-
te Garizim exstruxerunt, qua de re disputamus
supra parte I, c. 3. n. Eundem montem et
templum indicavit Samaritana cum Christo misens
Semonem Joa 4, 30.

Samarina frumenti, vini variorumque fructuum
nec non palmarum feracissima fuit, Samaritanis
regio, ut quod Joseph de bello fr. 12. Inter judaeam et
Galileam sita est. namque nisi à judaea discedat,
nam ante montem hunc et campos agroque co-
nferendo molles atque optima, nec non et arboribus

« Sene : pomique tam subiectibus quam manibus
« dant, atque natura sunt prima, inordinumque Paris ha
« beat : dulces autem per eas summa modum sunt aqua
« bonique gremio copia, praeterea alias carum pecora tam
« abundant, quodque maximum virtus est, atque quidem
« ha specimen, utraque viris valere est. ad modo
« Samaria plerumque delecta est et munita.

Huius regionis nomen non raro occurrit apud sacros
N. T. Scriptores : transitus IESU per mediam Samariam
id est, per regionem Samaritanam Luc 17, 11. « oportebat
« eum transire Samariam Jo 4, 4. « venit in civitatem
« Samariam quae dicitur Sichar ibique cum femina
« maritima collocatus est Jo 4, 5. Post accom I. Iesu
« ni discipuli per urbes Iudaea et Samariae dispersi sunt
« act 1, 1.

Samaria ut iam dictum binas continet provincias
tribum Ephraim nempe et dimidiam Manasse, quas haec
§ § expendimus.

§ I.

De Tribu Ephraim.

206

Tribus Ephraim inter tribum Benjamin et mediam
Manasse collocata est, haec ei ad aquilonem, illa ad austrum
est. in ea notari merentur loca sequentia.

207. ~~208~~

Inter Samaria metropolis regni eiusdem nominis inter
decem tribuum, ab Amri Rege Israelis condita 3 reg 16, 24
atque ex montis Sion, quem duorum tabernaculorum
argenteorum pretio a viro quodam Sinar, dicto omi, et
cui illam inedicavit, nomina Samaritanam dicit. Spina
in collis amari et culti vertice posita erat, 17 milliaria
Romanis a Bethaim, totidem a Meron, et quatuor a
Atharoth et 36 a Jerusalem versus Septentrionem.

Sunt, qui ante Amri statum iam ista quadam in
ejusdem nominis exhibitis suspicentur, ut cuius ante
tempora mentio occurrit 3 reg 13, 32. ad alij volunt hoc
loco virtum Dei per prolepsin seu anticipationem de ur
tribus Samaritanam locutum fuisse.

Verum quicquid ea de haec sit, illud sane constat, Sa
maritanam nomen post Amri celeberrimum fuisse, neque ante
quam post illam abasae regis in ea constituta
qua prius Therse erat.

Eius gloria auferenda qua munitionibus qua divitijs
ges Iffigil totis membra viribus. Achab obnoxias
Kithet abera instructissimas in ea edificavit 3 reg 16, 34
praecelaram urbem huius idem sub Irotho mo. et
exhibet Amos 3, 15. et 4, 1, 2.

Fora publica seu vias Benadad Rex Syriae suae in
pensa Samaria edificaverat 3 reg 16, 34. forte ut com
dis suorum mercatorum ibi negotiorum causa versan
tium servirent. Benadad eius filius armis eam inva
dit proelio victus obsequiumolvere coactus est 3 reg 18, 25
cuiusque anno Septem reparato caesura bellum repit
legraret, novo proelio fractus annis aliquot se confinat
3 reg 20, 26. His electis deinde Samaritanam archa et
ne proficit ante, ut dicitur fame cives vexante mater in
hae dit, quo filij sui carnibus vescerentur. tandem non
sine Dei prodigio fugientibus hostibus a praesentissimo
culo urbi liberata est 2 reg 17, 26. et 17, 34. Denique
post triennale toleratam oppressionem armis Salmana
sani regis Assyriae cessit, cuiusque a victoribus non
in urbem tantum, quam secundum Michaeam prophe
tiam c. 1, 10. in fruem lapidum redegerunt, sed et
dictum Osee c. 10, 14. in civis sine servitum, et in cap
vitalem abducti sunt 4 reg 17, 26. deserta regio Chanaan
alijque Babytonia populo ad incedendum tradita est
a Rege Assyriae 2 reg 17, 34. qui ut narrat Iosephus antiq.

lib. i. cap. ult. eversam urbem negligenter, sic hanc cogni-
metropolim confirmaverunt. non tamen Samariam adeo
neglexisse videntur, quia sub ipsam Israëliticum à capti-
vitate aegrum quaedam illius adeo reparata cernuntur
i. Ep. 4. 17. et 2. Ep. 4. 2. Demum Herodes magnus
Christi illam Helenam restitutam in honorem Augusti
Imperatoris Sabastiam Latine Augustam dici voluit, Ep. 4.
ant. l. 15. c. 11.

Philippus Taurinus ad hanc urbem veniens pluri-
mos ad Jesu Christi fidem traduxit, quibus S. Spiritus
illapsus confirmandis Petrus et Barnabas in eam se con-
tulerunt. Ea occasione Simon magus in ea urbe ve-
rans jam à Philippo baptizatus munus conferendi spiritum
S. pecunia blata comparare sibi ab Angelis tentavit,
act. 8. 1. 5. p.

Ea loci corpus Abdia Esopota sepultum fuisse vul-
go creditum tradit Hieronymus in Abdia; ubi de
puella Elisei et S. Joannis Baptista ibi fuisse ait
in Mich. i. 4. et in Ose. i. nec non Ep. ad Marcellinam.

208. 209

Sichem urbs Samaria et Levica posita in confinio
Manasse Jos. 17. 1. et in monte Ebal Jos. 24. 7.
prope montem Garizim id est miliaribus romanis seu
hebraeis à Heo ad aquilonem 20 à Jerusalem pariter
ad aquilonem, et 52 à Sichem ad Euro-aquilonem - m. 50.

Stipra per Jerusalem eam Sichem vocant, quod
Sivritem exprimit, forte sumpta hujus nominis occa-
sione ex eo, quod Sajas Ephraimitarum Siccoria, id est,
ebrios nuncupat. E. 38. 1. de corona superbia ebriarum
Ephraim. Incola eam Mabartha seu Marnotha
dicunt. Tandem Romani, postquam Judaeos perditos
oppresserunt, urbem hanc inquisitionibus intrinsecerunt,
atque Nazareth vocaverunt, quod nomen haec urbs ser-
vata videtur.

Abraham praecipiente Domino relicta patria sua
venit usque ad locum Sichem ibique altare Domino
aedificavit Gen. 12. 4. 1. Jacob agrum apud eam urbem
emit Gen. 33. 19. in quo ossa Josephi, quae Hebraei de
Aegyptum secum ducebant, sepulta sunt Jos. 24. 32.

Sichem filij Jacob occiso habitatoribus exciderunt,
Gen. 33. 25. et refamulatum Abimelech filij Gedeon ex
concubina oppugnavit, interfectis, quae habitatoribus daturu-
m ista ut sit in ea disperseret Jos. 9. 45. Postmodum
refutura fuit, ad eam enim venit Roboam filius Salo-
monis, ut ab Israëlitis ibidem congregatis in regem
eligeretur, ubi cum ipsorum postulatis annuere re-
cusat, duraque ipse respondisset, tum eo adriato Jero-
boam filius Nabath Ephraemum Sibi regem constitu-
erunt, qui Sichem pendens refamulavit ac aedificijs auxit,
Eodemque suam fecit. 3. Reg. 12. 1. p. Est eversam à
Salmanasare rege Assyria Samariam Sichem regio-
ni Samaria metropolis facta est, idemque privilegium
etiam Alexandri Magni huic urbi mansisse auctor est
Josephus ant. l. 11. c. 11.

Juxta hanc urbem fons seu puteus Jacob exibat,
cuius JESUS Christus effudens cum muliere Samaritana
sermonem habuit Jos. 4. 5.

209 210

Urbis Mello juxta vulgaram nostram Jos. 9. 6. urbs
prope Sichem, cujus incolae una cum Sichemitis Abi-
melech Gedeonis ex concubina filium regem constituerunt.
verum hebraei pro urbe Mello legunt Domum
Mello, unde videntur a ligni Mello ponere esse viri Si-
chimita, seu vici urbis Sichem. et sane nulla Asia
in terra Israëlitica urbs hujus nominis occurrit, cujus
sermo in S. vulgaram nostram locis citat, metoni-
cis.

210

4to Scariota vicus ad orientem licem. de illo scripsit quidem non meminit, memoravit autem Eusebius, et Hieronymus in Jer 28, 1. in eo natus creditur Judas proditor alij vero Carioth in tribu Juda urbem, cuius nomen est Josue 15, 25. si patriam fuisse volant; alij demigne eum ex Josue 15, 25. si patriam fuisse putant, atque Scariotam nuncupari, cum Scariotes dici deberet.

211

3to Baalhafor urbs Sila in plaga meridionali tribus Ephraim in confinijs Benjamin versus Jordanem, ex ea condita dicitur gratas Abalom filij David, ibique Ammon alter filius David occidi ab ipso iussus est in vindictam supra Thamar uxori sua illati 2 reg 13, 23. .... 29.

212

5to Ephraim seu Ephrem Baalhafor ad occidentalem in confinijs Benjamin. ad hanc urbem Christus paulo ante passionem suam se recepisse creditur. Jos 11, 24.

213. 214

ymo Sila urbs celebrata Jos 18 et 19 idem 21. militibus 12 iuxta Eufalium et 10 tantum iuxta J. Hieronymus a licem supra montem seu collem posita, inter Balhel ad aquilonem et licem ad meridiem, vi via ab illa urbe ad ipsum ducente Lebona * ad Euronotum seu meridiem, prope notatur Jos 21, 19 quidam apertam eam etiam Rama in loco edito collocata esse J. Rama enim editum quid Lebona cat. vocatam fuisse.

* Lebona ad Lebon - Prionem seu caurum Sila sita urbs et licem ad meridiem.

Hic caeco a Josue populo de secunda terra promissionis divisione actum est Jos 18, 1. 10 ubi diem suus altare et tabernaculum Jos 18, 25 a populo in Chanaan, 2 reg 1, 10 et 19, 51. Urbem ipsum manet donec paulo ante mortem Statis summi lacedaemonis a Philistinis capta quod 2 reg 4, 11. .... 18. quidem demum clara capit 2 reg 13, 19 est Ahas propheta idem habuit. 3 reg 14, 4.

Jeremias templum domini ad eandem quam Sila, 2 reg 23, 12, 14 26, 6, 9. quando autem haec urbs Sila devastata fuerit libi scriptura exprimit; nisi forte id factum fuisset videlicet cum Salmanser Rex Assyriorum solatus quidem pervagatus est, ac devastavit 4 reg 17, 5. certe Hieronymus causa nihil de re urbis hujus gloria reliqua fuisset, nisi ruera altaris holocaustorum eo tempore erectus quod tabernaculum idem erat; Hieronymus in Isaiah 1, 1 et in Isaiah 66, 10.

214

6to Bethoron. Scriptura duarum hujus nominis urbi rum meminit, quarum unam Bethoron superiorem at terram inferiorem nuncupat Jos 15, 3, 5. ut raque a tribu Ephraim edificata dicuntur 1 par 7, 29, ambae etiam terram nos tribus Ephraim constitutae videntur superior ad agrim nem in confinijs dimidia tribus Manasse inferior vero ad meridiem in finibus tribus Benjamin Jos 15, 3, 5. Hae ad orientem Gazer seu Garzaba condita 32 miliaribus circiter a Jerusalem est Jos 15, 35 de bell 2 c 11, et ant 9, 120 c 4. Tribus Ephraim capit Jos 15, 5, inde facta est refugij et curtis tridua Jos 17, 22, 23, et 1 par 6, 68.

Bethoron superior communiter ad aquilonem in confinijs Benjamin ut dictum, diei ipsum ab inferiori distat da est sed paulo obscurius meminit Jos 15, 5. Ubi factus est ingus, ferminuz filiorum Ephraim ... contra orientem Atharoth addar * usque Bethoron superiorem.

* Atharoth addar urbs erat in tribus Ephraim sita in confinijs Benjamin inter fa nos et Jericho, Jos 15, 7. Haec vero urbs erat eadem quae ad finos dimidia tribus Manasse posita, Jos 15, 6. Eusebius illam hanc vocat, et id miliaribus a licem removet.

Bethoron superiorem. Seron princeps exercitus superior prope Bethoron superiorem funditus a Juda Machabe 1 mach 3, 116. .... 23, 24. Mecanor ad eandem urbem capit applicat, Judas vero prope Acartem seu Avazer urbem 32 miliaribus Romanis a Bethoron ad aquilonem positus, inter que qualis Mecanorem vincit et interficit 1 mach 7, 30 AC. quidem que persequitur usque Gazara unius diei itinere est 1 mach 7, 30. Bathides munus Bethoron inferiorem 1 mach 9, 30.

Etale Eusebii et Hieronymi a se ipsa urbes ad viciniam con-
 ditionem in Thracia jam fuerant. Si enim ~~hic~~ ille scribit
 in Chronologico scilicet duo esse vicos 12 miliaribus ab alia
 non Ierusalim versus Nicopolim seu Emmaum, quorum unus
 a seipso dicitur Bethoron superior, quam edificavit Salomon
 et aliter Bethoron inferior latius lecto in possessionem. Josephus
 de bello l. c. 11. et ant. l. 10 c. 4. centum miliaribus a Ierusalim
 Bethoron locat, et S. Hieronymus in Epistola ad Paulum
 et Paulum a Sichem seu Neapoli Ieroblymam pergentem
 per utramque Bethoron transisse, urbes esse a Ierusalime
 conditas, sed varia postmodum bellicum tempore deletas.
 et in Iosaph. i. ait: Rama et Bethoron et reliquae urbes
 nobiles a Salomone constructae parvi viculi demonstrantur.

At Eusebii nimis sibi invicem vicinas has duas ponit
 urbes, ut qui utramque 12 duntaxat a Ierusalim miliaribus
 distare a seipso cum certum sit, tum ex Iosaph. 10, 3, 5. tum
 ex I. mach. 4, 45. eas longius a se invicem remotas esse,
 nec non Bethoron superiorem ab inferiori diu itinere quam
 ad modum Gadara s. ut quae sub eadem cum ipsa linea
 paulo versus orientem sit constituta, distabat esse. quod ergo
 sibi Eusebii de ambarum viciniam seu viciniam a Ierusalime
 distantia loquuntur, intelligi duntaxat debet de Bethoron
 inferiori.

Quod demum dicatur Salomon has duas urbes edificasse,
 cum coniectum sit, eas jam diu ante huius regis aedificium
 fuisse, id ipse accipiendum, ut nonne eas haec destruxerit atque
 munditionibus intraverit, qui loquendi modum in sacris li-
 bris admodum frequens est.

1no Thamnath - Sarea urbs, quam filii Israel Iosaph.
 postquam singulis tribubus terram possessionibus dedit di-
 visisset, dederunt in possessionem Iosaph. 50. hinc mor-
 tuus est ac sepultus Iosaph. 24, 30. et Iud. 2, 9. ubi urbs haec
 Thamnath - Sarea nuncupatur. Sita erat in plaga septen-
 trionali montis Gaas Gazet inter et Bethoron infimo-
 rem in confinibus tribus Benjamin.

2no Gazet seu Gazara item Gadara s. urbs sub
 Chanandis regia, cuius regem Josue una cum populo
 Josue percutit ad interfectionem Iosaph. 10, 33. et Iud. 12.
 Urbs huiusmodi facta est ad certis assignata Iosaph. 21. nec tamen
 Chanandis, erepta fuit, sed Josue eam retinuerunt fueruntque
 Ephraimitarum tributarij Iosaph. 10, 10. et Iud. 1, 29. Pharae
 postmodum illam occupavit et micendit, deinde filia sua,
 quam Salomoni uxorem tradidit, dedit in uxorem, eamque
 Salomon restauravit, 3 reg. 9, 10, 11. Diu itinera, ut si-
 pra dictum, a Bethoron superiori distabat posita in con-
 finibus Benjamin quatuor miliaribus Romanis ab Emmao
 seu Nicopoli ad septentrionem versus Ierusalim et Iosaph.
 Iosaph. 4, 15. Gazara nuncupatur, et 2 reg. 25, 25. Gazet,
 tandem I. mach. 4, 18. Gazeron.

3no Lyda seu Lyda vel Diopsolis hebraice Lud Lue
 Iud. 12 vel 13 civitate miliaribus Romanis a Iosaph. ad Euro-
 notum. ad tribum Ephraim pertinebat, ab ipso capti-
 vataem babyloniam a Benjaminis frequentata e creditur
 ex 2 Esd. 4, 34. ubi ipsi in Iud. fuisse dicitur. una est
 ex Iosaph. a Samaria devulsa atque Iudaeis tradita
 I. mach. 11, 34. Hic S. Petrus curam paralyticum
 sanitati restituit Act. 9, 33, 34.

4no Ramatha urbs sive Lydam inter et Iosaph.
 et quatuor miliaribus a Iosaph. et 3 a Lyda, quae ipsa ad
 latum est versus meam, in plaga meridionali tribus Ephra-
 im et in confinibus tribus Dan, sive inter Ierusalim et
 Iosaph. 36 miliaribus Romanis a Ierusalim. Postmo-
 dum et jam abate Christi, Arimathia seu Iuxdam vul-
 garum nostram Arimathia fuit nuncupata, nomen
 a Ramatha, quod celsitudinem significat, derivatum.
 patria fuit septem annis postmodum est decurionis, nec non
 Christi discipuli occulti, qui laudatur ab Evangelistis

ex 3 reg 9, 17. et par 8, 5.

219

210

217

218

Math 27, 57. p Mar 15, 42. p Luc 22, 50. p Joas 19, 39. p
Luc 23, 81. civitas Judaea vocatur, non quod in Judaea proprie
solum habitaret, sed quia etate Christi, et post reditum Helias
rum e captivitate tribus haud amplius distincta fuerint, ut
ista i. mach 11, 39. ubi Ramatha vocatur, e ditione Samariae
sive tribus Ephraim avulsa Judaea adiecta dicitur. alias etiam
Rama vocatur.

219

130 Joppe urbs maritima in valenti agro Sameniam
et Caesaream palistinam, seu Tyrium praedictis, et Ramatha,
qua e val 7 miliaribus dista est, interjacet, portum habet
copulis in eo prominentibus satis instructum. Jos 19, 46. Leviticis
tribus Dan Joppem vocare praedictum. In Joppem appella-
bantur sales hiram regis Tyri, qua Salomoni ligna in mor-
le libano caesa pro templi Hierosolymitani constructione adve-
hebant, 2 par 2, 16. Hebraei e captivitate revertere suam
donos et hircos mercede conducebant, qui ligna ad novum
pli adificium de libano Joppem conducebant. i. Ep 3, 7. Joppe
Ninivem perire a Deo Jussu imperium Nabuchodonosor in Joppe
navigem confudit Tharsum Cilicia fugitivus Jon 1, 17. Joppe
saxha Machabeus Joppem oppugnavit i. mach 10, 75. p et
etiam frequens est hujus urbis in libris Machabeorum me-
moriam, ut i. mach 1, 16. Jos 12, 32. p et alibi. S. Catrum
Tabitham mortuam resurrexit, ac multis diebus commemoravit
est, act 9, 36. p Joppe Caesarem a Cornelio gentili cohortem
Galicea continentione accersitur, act 10, 17. p

Joppe maritima vetustissima mundi urbis creditur et
a Japhet Nae filio fundata. Jafa seu Jazha et Jafa
a media etate et novissimis scriptoribus nuncupatur.

220

140 Saron seu Saronia urbs aliquibus videtur ad septem-
trionem Joppe et non procul a mari ad orientem collocata
Joppe regem Saron praedicti victimam et captivum interfecit
Jos 12, 18. i. par 27, 28. praedictis, qua pascebantur in
Saron, praedictis fuit Saroni Saronites. act 9, 35. Saron
na habitantes convertebantur ad Dominum. Jafa hanc
in ipsi nomen regionis, non urbis exprimitur, videri, quae
de Saron distinctimur parte I. c. 2. 3. 4. 11. 112.

221

150 Japha urbs non procul a Samaria. occiso a Sath-
filio Jafes Zachariae Rege Israelis vacuum regnum Ma-
nahem dux copiarum Saron occupavit: cumque
hujus urbis cives ipsi Sathas obdicerent, turba ex pugna
santa crudelitate in eos Sathas nec fatibus ipsis disiecto
matrem ulero pepercerit 4 reg 15, 10. p

§ II.

222

De Dimidia Tribu Manasse.

Dimidia tribus Manasse posita est inter tribus Ephraim et
Sachar; haec ei Septentrionalis est, illa meridionalis, ad ma-
rem Jordanem attingit, et ad occidentem a mari mediterraneo
ablitur. hos limites ei tribus Josephus ante c. c. et Sathas
dux c. 156. p Jos 17, 40. alios ejus fuisse terminos
contendit, illamque ad orientem habuisse tribus Sachar
duxerat, et ad boream tribus Aser, adeoque ad Jordanem
usque non perhigisse. verum potuerunt postmodum horum
terminos limites ista mutari, ut tribus Manasse ij fuerint de-
le Josephi, quos ille ipsi adscribit, et Sathas ipsos assignatos
Josephus huius tribus terminos, quos Relatorem ea adscribit
Quem Josephus eodem cap 17. v. 7, 8, 11. ex tribu Aser ipse videri
urbs adscribit, inter quas Dor qua maxima Borealis
est, et ex tribu Ephraim fentem Ley benam Japhica, qua
versus meridiem Jordanem attingit, et ex tribu Sachar
Bethsan, qua pariter versus boream huius fluvio iungit
Unde et ea de re sic nos hic consuevit et commodum
ximus tribus Manasse terminos ad mentem Josephi tribus
quos procul dubio ipsius etate habuit. In ea regione sequen-
tia loca a nobis notantur

223 jmo Thebes urbs Ephraim, deinde dimidia tribui Ma-
nasse adjecta, 13 millibus passuum à Sichem Bethsan seu
Sycopolim versus, Abimelech Gedeonis ex concubina filius
eas offidit, jacto in eum à muliere mole fragmine occi-
ditur Jud 9, 50. Abimelech filij probat. seu Gedeonis at
urbis Thebes fil. mentio 2 reg 21, 21. conjectura est esse
Tabath urbem illam, de qua Jud 7, 22. ubi narratur,
quod cum madianita in valle Bethraiel seu campo magno
contra Gedeonem castra locassent, uoxis in la artibus effusa
fuga ad Bethelam, et propinquam Abelmehula in Tab-
bath profugerint.

224 2do Thebes urbs primam Ephraimica deinde tribus
Manasse facta. De Thebes huc occidisse perhibetur Jos 12, 27.
Thebes fuit una Regum Israelis de decem tribubus à
regno probat filij Nabath uque Amri 3 reg 14, 17. 15, 21, 33.
16, 6, 9, 15. 17, 23. Sita erat 12 millibus passuum à la-
maria versus orientem.

225 3to Taphua urbs pariter Ephraim sed et tribus Manasse
attributa Jos 17, 2. Sita fuit ad fontem seu torrentem ejsdem
nominis illiusque regio terra Taphua dicitur ibi 2 Reg. in
utrisque Tribus finibus non procul à Jordana, in quem
torrentis ille influat.

226 4to Ephra urbs in confinijs Ephraim, quam aliqui
eidem ascribunt, Theban inter et Taphuam, patria Ge-
deonis ubi ipse ex vitauribus aureis, quibus ~~et~~ Thabith-
ta Madianitas spoliaverat lib. Ezech. consecit, quod ejus
domni factum est in ruinam Jud 6, 11. 8, 24. 27. et 9, 5.

227. 226 5to Abelmehula urbs sita non procul à Bethsan 3 reg
4, 12. à qua 10 millibus passuum com Eusebijs remouet
versus meridiem. Madianita Gedeonem fugientes ad pignus
urbis eripidinem se receperunt Jud 7, 26. fuit patria
Elisei 3 reg 19, 16.

228 6to Aennon locus octo passuum millibus à Bethsan
versus meridiem juxta Bethel et Jordanem, ubi Joannes
Baptista Joan 3, 23.

229 jmo Bethsan urbs primam tribus Sactar, sed dimi-
dia tribui Manasse adjecta Jos 17, 11, 18. Jud 1, 27. Sita
erat in plaga Septentrionali ad Jordanem et in finibus
campi magni locentis Sadijs seu 65 miliaribus roma-
nis à Jerusalem ad Euro-aquilonem 2 Mach 12, 120. Jse-
phus de vita sua 120 Sadijs seu 15 miliaribus cum di-
midio à Tiberiade ad austrum eam locat. post pugna
Galboe Philistaei cadaveri Saulis posth. illud è manibus
Bethsan suspenderunt, at habebat Sadeq-gatead usq. trans
Jordanem noctu uenientes illud Bethsan honorifice coi-
diderunt in nemore prope Sabes una cum cadaveribus fi-
liorum suorum. 1 reg 31, 10. qua postea David inde hu-
lit atque sepeliri curauit in terra Benjamin in sepul-
cro patris Saul Cis, 2 reg 21, 13, 14.

Urbs haec postmodum Sycopolis dicta est, quod nomen
jam etiam Machabeorum ualuerat, nam 2 Mach 12, 29.
ciuitas Syccharum, et ibid 130 ciues illius Sycopolitae nun-
cipantur, illudque à Sycis, qui imperante Ptolema filio
Anor Rege Ptoea pallopinant uirari, derivatum quidam
arbitrantur.

Bethsan seu Sycopolis potissima fuit inter decem urbes,
à quibus regio illarum Decapolis uocata fuit, cujus quid
Math 4, 45. et apud Marcum 5, 20 et 7, 21. fit mentio,
quo urbes praeter Bethsan et Trans Jordanem circa Hippum
Bethan, et Gadaram teste S. Hieronymo collocata fuerunt.
Hippi et Betha non meminit Hieronymus; Hippus tamen
celebratur à Josepho uelut Hyperos modica regionis me-
tropolis (S. Ep. de bello ultra lacum Genesareth 30 Sa-
dis à Tiberiade et 60 à Gadara eam reponit lib. de
vita sua. Bethan uero Strabus ex iuuentis agrarum
fuerit laudat (S. Ep. Eusebius in Opus. V. Aristot. 6 millio-
ribus à Sabes inter ipsam et Gerasem collocat.

230

1no Beth-Zecha urbs decem circiter miliaribus à Bethsan ad occidentem. Eam invadens Baachides plerosque incolas in puteum projecit i mach 7, 19. fors eadem est ad Bethach de qua Jud 1, 4, 5. et i reg 11, 8.

231 229

2no Bethaim urbs 12 miliaribus à Samaria ad occidentem. hic Joseph à fratribus venditus est finaalibus mercatoribus ex Galaditide venientibus gen 37, 29. p. Holofernes castra in Bethaim usque Chelmon urbem prope Babelon posuit in tribu Issachar habuit Jud 7, 3. Urbs haec etiam vocatur Bethaim, ubi Elieus fuit, quando Regis Syria infirmitas in qua Graeli delavit 4 reg 6, 8... 13.

232 228

3no Merom à regione Bethaim ad meridiem ac sita in miliaribus versus Capurum à Samaria prope torrentem seu aquas merom, ubi Ioseph exercitum habuit et federatorum Regum delavit Jos 11, 5, 6, 7. sita urbs. Jud 5, 18. Merome vocatur, ubi duo tribus Zabulon et Neptali belli aleam habuerunt.

233 227

4no Dor urbs maritima cum portu satis incommoda sita in Balastina inter et montem Carmelum posita, et 5 leu, et quidam volunt, 9 miliaribus à Borsam ab ea distans. haec apud antiquos scriptores inter Phoenicia in his recensetur. Regnum habuit regem, caputque fuit Regni, quod ab illa nomen habuit, Jos 11, 2. Nam Ioseph et frater eius interfecit, ac dimidia tribus manasse tradidit Jos 12, 23 et 17, 11. quae Chananeos veteres illius vicinas locum habitare permisit, etque postea ibi habitatores fecit. Jud 1, 27, 28. in hac urbe Antiochus Demetrius filius Triphonem Syria tyrannum occidit i mach 15, 11.

234 226

5no Caesarea Balastina antea Turris Stratonis dicta. Hanc urbem Herodes Magnus in honorem Augusti aedificavit ac loco, in quo olim turris Stratonis eminebat * sita erat ad orientalem maris mediterranei litus; 600 stadiis à Jerusalem ad occidentem remotam, iudaei Balastus de bell. lib. 2. art 13 c. 19. cum portu satis commo- Huius urbis frequentis est in novis testamento mentio. Huius agrorum populi laudibus sumens rex Doo gloriam referens à Doo preclusus est act 12, 23. Cornelius centurio istiusmodi hospitio habitavit et à Doro ait 10, 130. Caesarea domicilium habebat Philippus diaconus quatuor virginum pater ait 21, 8, 9. Hic Agabus propheta Saulo apostolo carcerem et vincula Hierosolymis imminere praedixit Act 11, 11. Tandem iam apostolus in hac urbe tandem custoditus fuit donec Romam abduceretur act 23, 35 et 24. item 25. Hanc urbem longius intelligitur, quod in scriptura nomen Caesarea hic addito legitur.

* Sicut Graecus quidam fuisse creditur, qui constructa à se huius fuerim de suo nomine appellaverit. prof. xavilla 103 in corpore juris confari.

235 225

6no Tanach urbs 4 miliaribus à monte Carmelo versus orientem, nec procul à Merom et Bethaim ad occidentem posita; facta ab civibus refugii ac civitatis concessa Jos 21, 25. Eadem est ac Thanae, cuius Dax à Ioseph interpretatus dicitur Jos 12, 21. Jud 5, 18, 19. Reges Chananaan in Tanach pugnas, magedo pugnasse memorantur. i. reg 6, 70. Dax vocatur, utque Cutha ex familia Caath tradita dicitur.

236 224

7no Magedo urbs Tanach inter et Bethoron sita, rem sita procul ad meridiem nec procul ab ea; nec multum à Merome abesse conjicitur ex Jud 5, 18, 19. ubi duo tribus Zabulon et Neptali animas suas obtulerunt in regione Merome, et Reges Chananaan pugnasse in Tanach iuxta aquas Magedo dicitur in cartis triumphali gratiarum actionis Dabara et Dax, i. reg 7, 20. victoriae causa ad radices montis Thabor reportatum, qua neco dicitur Jud 4, 60. Illius Regem interfecisse dicitur Jos 12, 21 et 17, 11. Manasse Chananeos locum hic Magedo habitare permittit Jud 1, 27. qui deinde tributarios fecerunt ibi 28.

à talemone noviter edificata seu restaurata prohibetur.
 3 reg 9, 15. Urbs hac etiam eade exercitus, Syria regio, per
 de quoque lethali vulnere à Sackao rege Egypti inflictio
 abstrahit 4 reg 23, 29, 30 et 2 par 28, 22 ubi Sphas in
 campo Magludo dimicasse dicitur. Cum enim Nethao Rex
 Egypti Assyrijs bellum illaturus et Charcanis urbem
 ad Euphratem positam occupaturus mari cum exercitu,
 ut dicitur est Sackao, Samaria & litus attingeret per
 eandem aliasque terra fraeilica regiones iter inhy-
 furus, ei occurrit Sphas in campo Magludo in judicibus,
 ne ultra progredatur, tam huius verisimile est, ne regio
 ab ipsis exercitu quidquam detrimenti pateretur. Huius
 ne Semel dato transitu, eundem exercitum sub eodem
 regionis damno excipere cogatur donec, tum denique,
 quia metuebat, ne aegyptij se victores in Syria essent,
 feraciores effecti graves sibi magisque metrandi forent.
 Haec magna occasio esse videtur, quae sibi funesta fuit.
 Iste Machmethata urbs sita in confinio Ephraim et
 Manasse à regione et in confinio Sichem Jos 16, 6 et 17, 7.
 ubi Tribus Manasse adscribitur.

C A P U T III

De Galilea.

Galilea ampla terra sancta provincia plagam iustin
 septentrionaliter possidendum occupans à pluvie belicet
 fraeil live campo magno, hinciter habebat ad meridiam
 Samariam, ad orientem Jordanem et lacum Genesareth
 seu mare Tiberiadis, ad septentrionem montes Libani, Li-
 donem usque praesensam fuisse scribit Josephus ant 18, et
 ad occidentem mare mediterraneum.

Dividetur in Superiorem et Inferiorem; has duas
 Tribus Machar et Zabulon complectatur, illa vero Tribus
 aser et Nephtali circumscripta erat, atque etiam Galilea
 gentium mixta fuit, live quod, sicut iam Galili anno
 laurimus, inter Hebraeos quamplurimi in ea numerarentur
 Ethniis, live Chonices, Syros, et Arabes idololatrias festi-
 mos haberet. Hanc D. Calmet ultra Jordanem et mare
 Tiberiadis ad orientem Trachoniticam, Libanum et Pa-
 thianam versus excurrere vult his praecipue argumentis:

Quod Judas Gaulonides in actis Apostolorum 15, 37 et a-
 pud Josephum ant 12, 3. Galileus dicitur, Gaulonitis regio
 autem trans Jordanem sita est. quod Bethsaida urbs Ga-
 lileae fuerit, ut è qua oriendi Hypotheti Galilei dicitur fuit,
 eam autem Josephus trans Jordanem collocat de bello 12, 13.
 Quod Eusebius in Joz 9, 1. conceptis verbis Galileam trans-
 jordanicam sitam aserat. Quod Sophaginta in Joz 33, 9

pro Balan, quod habet vulgata hebraea, quae regio trans-
 jordanica est, veritas Galileae, quae in re nomen patris
 pro toto usurpasse illos S. Hieronymus animadvertit in
 coment. lib. 1. unoz habetur, illius etiam opinione Gali-
 taam ad Balaniticam excurrere. Hic addi potest, quod

Galileam gentium trans Jordanem collocet.
 Verum respondet Blondus li c 31, p 181. Huius judae
 nomen, huius dicitur, potuisse ab urbe pedali belicet, à loco
 educationis, et habitationis. Tunc patriam fuisse Gamala
 gaulaniticam urbem, ad eum in Galilea domicilium ha-
 buisse. Iohannem Josephum, qui belicet Galileam et Gaula-
 niticam distinguit ant 12, 3. illum Galileam appellare,
 eum prius belicet lib 18, 1. gaulaniticam dixisse. Bethsai-
 dam vero Josephi non eandem esse cum illa, quam Hiero-
 nymus sacris commemorant, hanc enim eis Jordanem sitam

fuisse, quod postea ostensum est. cetera D. Calmeti argu-
 menta praeterit. Nos ubi nobis de urbe Bethsaida sermo
 erit, hanc illius exsequemur.

238 238

237

Marginal notes on the left side of the page, including:
 - "peragere Syria nulle completis"
 - "Dicitur nempe eadem Tribu"
 - "in Assyriam 4 reg 17 di-"
 - "michi fuit inter Regnum"
 - "da et fraeilis, ad usque"
 - "operabat Sphas, ut qui no"
 - "tura habebat, sed et in"
 - "Tribus Samaria 4 reg 23,
 - "in uribus Manasse,
 - "Ephraim, et Simeonis usque"
 - "Sachabali cultum ubi"
 - "Sachabali habitaverit. 2 par 34, 6.
 - "237"

Marginal notes at the bottom of the page, including:
 - "das ita auctor fuit, hanc"
 - "na quibusdam post Christi"
 - "atum annis aedifici coepit."
 - "ncha du hanc occasione"
 - "rabunt celsus imperij Ro-"
 - "manani subditurum ad Augu-"
 - "stus imperator, hic 2, 1. pra-"
 - "cedens hi traditioi solum"
 - "jordanicam tanquam domum"
 - "agnoscendum, promissa"
 - "donum fore fraeilis ubi"
 - "kalar ipsum quidquam"
 - "decedit, quod nec impera-"
 - "si libanum se pendendum"
 - "nae Turae parissa, eique"
 - "habentis dist. rator fuisse"
 - "erit quidem tempano, a"
 - "nabul nomine in acti Re-"
 - "solentum 5, 37. Athanet"
 - "on post ipsum Gamalide"
 - "lectarium fuisse super fuisse"
 - "et Calmet in suo dictiona-"
 - "rio Biblio V. Judae XII.
 - "uanavis quo temore, qua"
 - "meq; genere obiarit"
 - "ignotum sit.
 - "Quia Christus ac eius de-"
 - "scribitur à Galilea exortum"
 - "hinc hanc suspensionem ad-"
 - "misti fuerunt, unde Cari-"
 - "tai miserunt, qui ab eo que

erant, num haret dare
 tributum caesari ~~caesari~~ Math
 22, 17 ut videret, ut advertebat
 Hieronymus, occasionem
 comparandi eum acaesari; ~~caesari~~
 digne id praebere, coram
 illato a praesentibus: hunc
 inuenimus subvertentem
 "exatem nostram, et pro-
 hibentem tributa dare cae-
 sari Luc 23, 2. et sunt
 qui dicant, hunc summe le-
 ditissimum auctorem fuisse,
 qui factionem fecit, non
 vero Lecharium qui hanc
 in commentariis fuerit.

Galilaea nomen habere videtur ab hebraeo Galilath, quod
 miler, seu confinia significat, atque hinc regionem fieri
 indigunt, quod confinia illa sancta attingeret. Ex eo graeci
 latini Galileam effecerunt.

Primum in sacra scriptura Galilaea nomen occurrit Jos 19,
 20, 21. et postea i reg 9, 2. 2 reg 15, 9. 1 par 6, 75. Jos 19, 13.
 Galilaeam gentium memorat, atque hic primum gentium co-
 mina vocatur, ex quo conijci potest, quod nomen ei sum pri-
 mum fuerit inditum, postquam namque Reges Assyriae Galilaeam
 destructo regio, in partibusque in orientem Libani, et in
 Syriam et Assyriam colonias in illud deduxerunt, aut post
 ipsa Assyria gentes eam hoc nomine nuncupavit. Tota
 Galilaea superioris, alibi etiam non in veteri
 quam in novo Testamento Galilaea regio memoratur, at
 in novo frequentius adhuc quam in veteri.

Galilaei in genio esse bellicosos, audaces, et imperiosos, qui
 feris nationibus bellum semper manu referunt, ait Josephus
 lib 3, de bello 22. Pedites in super Galilaeam et soli natura
 ut qua tota fructuum ferax sit, et agraria cultura uberi-
 mam esse, virosque alere bellicosos et laboriosos, vides in ea et
 vicos frequentissimos occurrere viculisque, adeo ut om-
 nium omnino vicus 15000 vicinas exhiberet.

Galilaei nomen Jos 19, 13. et Nazareth Galilaeae urbe ubi
 puerulus annos exegit, videtur fuisse confectus. Josephus vero
 Galilaeam appellat, eodem et ipsi complemento appellat, sunt igitur
 et in caeteris scripturis et fides omnes derivatum est ut
 colligitur ex Act 13, 27. Galilaei quidem nunquam spectari
 religionis veri sunt habiti, neque ex illis populum pro-
 futurum unquam Iudaei arbitrabantur Jos 4, 9, 52. Ita
 caeteri a caeterorum pogorum diversa utebantur, quo videtur
 Betrus Galilaeus agnitus est Math 20, 73. haec generatio
 de Galilaeis et ipsa Galilaea, vero singulari ius provinciae
 sed Tribus expendimus

§ I

De Tribu Issachar.

Tribus seu regio Issachar, de qua Jos 19, 18. una ex septem
 tribibus terra Israel provinciae secus campum magnum
 seu vallam Israel in Galilaea inferiori sua limites habuit
 ad meridiem dimidiam tribum Manasse, ad orientem Iordanem
 et lacus Genezareth partem, ad septentrionem tribum Zabulon
 et ad occidentem mare mediterraneum, ubi montem Carmel
 tum alluit.

Relandus hic 28, p 158. contendit huius tribus regionem
 non ad ipsum mare sed usque ad partem tribum Manasse se-
 realem et maritimam distendat, pertinere, nam alia
 inquit, Afer non contigit Manasse ab Aferis, quod legitur
 Jos 17, 10. Verum quod jam supra § 12. n. ubi de tribu
 Manasse notis sermo est, ambratimus successu temporis
 vis jam ipsa supra capite hominum tribuum limites mutatos
 fuisse, istud facile evenire potuit, ut regio Issachar eo pro-
 te fuerit, ut ad occidentem mare mediterraneum etiam
 attigerit, haecque opinio a plerisque Geographis communiter
 accepta est, quae et nos hic laquei commotum arbitrari
 Ita ea notatur

Ino terra Israel seu Israel urbi primum tribui Iuda
 a terra Jos 18, 25. Secunda tribui Issachar Jos 18, 25. celebris
 regio haec non ut ait Hieronymus tam in opus, in
 vicia metropolitae, prope quam sunt campi latissimi et
 vnumia insularis, quae plerumque ad valem per millia
 vnuma conditur. Namque ista erat in campo vnuma
 in campo Ephraim, atque ut dicitur Jos 18, 25. mediam
 eam possidebat, in confinis tribus Manasse non procul a
 thaim, et ad radices montis Galilee usque occidentem, ubi
 scaturit, cuius aqua prope Bethan, in Iordanem labitur.

Ad hanc urbem castra sua metati fuerant Manasse et
 Amalecites, cum eos Ieremias seu Jeroboam Jos 18, 25. et
 in huius etiam urbi confecti, et prope fontem illius

239. 237.

x

240. 238.

raclita castra habebant, quando philistini eos fugaverunt & occiso saul et ejus filijs. 1. reg 29. ii. et 31. i. p. Hic locum Thabor Rex israel salathim habuit, juxta quod erat vinea laboth. Ista caelita, quam cum nec permutatione nec pecunia ab isop obtinere possit, sedabel ejus uxor curavit, ut magna hostilia sanguine blasphemus lapidaretur, tum Achab vineam hanc occupavit 3. reg 21. i. p. Nam Achab praelians adversus Syrios juxta Ramoth-Galaad lethala vulnere accipit et moritur, 3. Reg 22. 34. 37. Ochozias ejus filius regem sua gram, qui in obsidione Ramoth-Galaad, qua ibique iterato contra Syros bello, urbem hanc circumerat, accepto vulnere in Jechazael deportari se fecerat, ut curaretur, vivens a Jechu misericorditer, reliqua urbem egressus occurrens ab eo in agro Naboth Jechazael occiditur 2. reg 9. 30. Deinde Jechu turbe ingressus sedabel octidit matrem per sexipram in glaciem precipitari iussit, a persequere sanguine ejus pariete equorum unguibus concussa est, caroque huius cadaver eorum raverunt. Idem 2. reg 9. 35. Cives Syriam juxta Jechu septuaginta filios Achab interficiunt, et eorum capta ad eum in Jechazael mittunt, 4. reg 10. 6. Regio, qua huius urbi adiacet, ipsius nomine vadit Jechazael, idem campus Ebron vocatur.

241 237

2do Lunam seu Lunam, idem Iulem urbs Tribu Issachar ad Jersa Jos 19. 18. Ista in campo magno 5. miliaribus a monte Thabor seu Galath-ijue Galath-Thabor urbe ad pedem huius montis collocata, de qua Jos 19. 12. 18. versus austrum, nec procul a monte Galath ad occidentem. Ista Jersa cum saul praeliatur ad hanc urbem castra habuerunt, dum saul ad montem Galath Ista confugeret, 1. reg 28. 9. Ista quod alibi memoravimus, Jersa est Jersa exercitus isopque et filij sui occubuerunt Jos 31. i. p. Istaque regio illa a Davide long, quo ab isop fuerunt, ducta ex hac urbe originem duxit 3. reg 1. 22. et 2. 17. 21. 22. Eadem nomine in scriptura vocatur mulier illa, qua Elysem prophetaem, quondam Lunam veniens, hospitio accipiebat. 2. reg 4. 8.

242 240

3tio Ramoth urbs non procul a Lunam ad orientem. Tribu Issachar erat Jos 19. 21. Eadem videtur esse ac Tara-moth Jos 21. 29. et Ramoth i. par 6. 78. fuit urbs levi-tarum. ad cives Ramoth dona de praeda sua mit. Jos 2. diuisi David 1. reg 30. 27.

243 241

4to Endor Urbs quamvis in Tribu Issachar collocata, tamen Tribu Manasse attributa Jos 17. 11. 4. miliaribus a monte Thabor juxta meridiam versus non procul a Naïm. hic Saraam a Gadone salum fuisse videri Jos 22. ii. vid Jura 4. 6. p. Endor dabo Elythonia fuit, quam saul ante praelium Galath combulit. 1. reg 28. 13.

244 242

5to Naïm urbs, Ista in confinio Tribus Zabulon duobus miliaribus a monte Thabor ad meridiam non procul ab Endor. Ista Christus induca filium, qui ad tumulum effere-batur, ad vitam revocavit Luc 11. 12. p. Torrens Ebra inter Thabor et Naïm fluit ad Jordanem pergens.

245

6to Aples urbs in valle Jechazael Ista non procul a Jechazael et ad illius septentrionem, ubi primum castrametum saul Thabor, cum saul ipse vel exercitus vicinam Jechazael et montes Galath occupabant 1. reg 29. i. p.

§ II

De Tribu Zabulon.

246

Tribu seu regioni Zabulon communiter hi designantur, terminum, abisset ad meridiam Tribu Issachar ad orientem, mare Tiberiam, ad septentrionem Tribus Aser et Nephthali, et ad occidentem mare mediterraneum. Hic datus ob-munias Palanons l. i. c. 28. pag 189. ubi non pugnam vident, hanc Tribu Zabulon, usque ad mare extensam, et ista, qua leguntur Jos 19. 10. et 19. 20. ad orientem fuit, mare Tiberiam et pars Jordanis Math 4. 13. ad Pereaem. I. Jochthali Jos 19. 34. ad austrum Issachar. Thabor erat in confinio Jos 19. 12. 22. Ista Palanons. Varium, quod alibi jam diximus, non ipse semper fuisse singulari

Tribuum limiles, quos ipsi intig. f. signavit, mo q. d. huc vivente quidam illorum mutasse fuisse videtur: praeterea limiles hi, quos assignat f. signavit, tantum involvuntur locum dicitur praesertim quia praerogative loca, quae velut tribuum herminas et cognat, vel nunquam amplius locant, vel nom. q. mutarunt et ex ip. certum quid praesertim dicitur tribuum limitibus erui haud possit.

Certe Gal. 40, 13. Jacobi praedicti in Zabulon in littore maris habitaturum, et in parvum navigium pertineturum, utque dicitur provide illius herminas occidentalis mare mediterraneum haud improbi assignatur. Et quomodo Math. 4, 13. dicitur Capharnaum esse in finibus Zabulon et Naphtali, non tamen inde sequitur dicitur Tribuum Zabulon praeter mare Tiberiadis etiam ab ipse dicitur. Denique eadem dicitur Gal. 19, 29. Zabulon esse ad rivum Naphtali, ut id non dicitur, quoniam etiam sic quoque, ad meridiem dicitur. huc recedenti merentur loca leguntur.

247

pro Zabulon seu Tareo ad terram Leb. lita urbs versus mare mediterraneum, inter et Napareth. Gal. 19, 19. dicitur, quod tribus Zabulon limiles usque Tere proleantur, indeque versus orientem ad fines Galilee Thabor vergunt, forte sic fides est ad mare Tiberiadis usque porrigi impletur, quod Tribus Zabulon terminus est.

248

2do Napareth urbs exigua in confinio Tribus Machabae versus occidentem in latere seu radice montis, ad quem in cunctis Zabulon campus desinit, 7 miliaribus a mari mediterraneum versus orientem, et 2 a monte Thabor ad occidentem posita. In undique montibus circumdatur, qui tamen arva hinc hinc frugifera, nec non et pulchris arboribus et plantis variisque salubribus herbis luxuriantur, unde notum Napareth non incongrue quidam interpretes florem, et sursum seu germen vocant, atque hanc urbem et Christum servatorem nostrum, qui in ea conceptus est et educatus, suam intellexisse apud C. 11, l. ubi ait: Excipietur virga de radice Jesse, et est ex familia David, et flos de radice Jesse ascendet.

Urbs Napareth in veteri Testamento nulla est mentio, et quia prioribus temporibus obscura admodum fuit, vel quia forte nomen mutavit, et in novo Testamento magis celebratur. In ea enim Christus homo Deus carnem induit, Luc. 1, 31. et quae pluribus dominis eam incoluit, ac postquam et Mariae matris suae subditus, vixit Luc. 2, 52. nec non ea eadem Napareth non accepit. Postquam predicare cepit, interdum in eius Synagoga concionatus est, Luc. 4, 16. cum quidem a suis persecutus, generis ipsius ignobilis, ut qui fabri filius diceretur, adignanter, minime ei fides praeparatur, proinde ibi paucissima paravit, Math. 13, 54. Cumque eos invidiosissimi argueret, dicit eum in monte, ad quem civitas erat edificata, supercilium dixerunt, ut illum inde precipitem accerant Luc. 4, 29. Inde alio transmigratione ultimis vitalibus annis in urbe Capharnaum habitavit. Math. 4, 13.

Modo Napareth nomen vili vici est, quem incolunt Mariae et f. de observantia ubi concionam habuit et Ecclesiam eo loco ut ajunt, in quo domus B. V. Mariae fuit, posita.

249

3tio Caphala seu Caphala-Thabor, Gal. 19, 21, 18. urbs eadem montis Thabor versus orientem posita, pro uno terminorum tribus Zabulon a tribu assignatur, Gal. 18, 21. etiam

250. 248

4to Tiberias urbs celebris sita ad litus seu littus orientalem talem lacus Genesareth seu maris Galilaeae, quae ab ipsa in mare Tiberiadis dicitur 12 circiter miliaribus a Bethsaida et a Capharnaum versus meridiem.

Est herode Agrippa condita dicitur an. Ch. 11, atque in honore Tiberij Imperatoris eius nomine Tiberias dicta. non procul a ipsa versus austrum in loco Emanu dicto fuisse candidia appellatum Thabca.

Communis prope Eusebium et v. Hieronymum non solum quibus urbem non recens ab Herode constructam fuisse sed habentem duntaxat, utriusque illius nomen esse Genesareth. Constat hanc seu Genesareth. ut id admodum viciniam esse inde colligitur videtur, quod urbs Genesareth sita fuerit in Tribu Naphtali, Gal. 19, 25. Tribus autem haec eo austrum ultra Capharnaum

prohenta non fuerit; Capernaum enim sita fuit in con-
finiis Zabulon et Neptali Math 4 13. cum igitur Tiberias
in tribu Zabulon posita longius ad austrum à Capernaum
remota fuerit. Genareth autem ubi fuerit Tribus Neptali
ultra Capernaum ad Boram collocata, certe non potuit esse
eadem ac Tiberias. De hac urbe in novo Testamento non
fit mentio nisi occasione maris, quod ab illius nomine mare
Tiberiadis dicitur (Mat 6, 1. 23 et 23, 1)

251. 249

Urbis Bethsaida ex ipso urbis sita erigitur ad ripam ma-
ris Genareth in confiniis Tribus Neptali non procul à Ca-
pernaum. at D. Calhes cap ultra Jordanem prope Jordanis
os, ubi in illud mare influunt colles fulvis aut hirsutis fulvis
qui ant. 118 cis et de solo l. 23. eam trans Jordanem in he-
gone Gaulanica ponit, atque à Philipo herodis anti. pae
fratre Hurca et Trachonitidis regionis Tetrarcha restaura-
tam beatam et auctam, nec ubi antiquas epus veteri no-
mine Juliam seu Juliadem, appellatam memorat.

Verum non Trachonitidis aut Hurca sed in Galilea ad
mare Genareth, prope ad illius occidentale latus Beth-
saidam, sitam fuisse testatur Evangelista Marcus 6, 95. et 8, 22.
Joan 12, 21. Eadem non ignoramus quendam fueri par-
tem Gaulaniticam etiam Galileam dictam fuisse, atamen que-
stione in eam proferunt argumenta non sunt omnino de-
cisa. Certe novi Testamenti scriptores Evangelista uni-
versam Galileam in Jordanem collocare videntur. ut naviga-
verunt ad regionem Gerazenerum, quae est contra Galileam,
inquit S. Lucas 8, 26. Hoc supposito Josephus, quem eruditissimi
in Jordanem orientem arguunt, combloa cum Evangelisti
notis conciliari posse videtur, si linea quaedam terminus veteris
Tetrarchiae, quarum una cis, altera vero trans Jordanem in
Gaulaniticam sita fuerit: de illa locutionem esse usum Evange-
listas, hanc vero in illis Josephum, dumque ipsam posse,
quam Philippus Tetrarcha restauratam, beatam, et auctam,
antiquas hujus veteri nomine Juliadem nuncupavit. Neque
etiam absurdum videtur, huius adhiberi hujus nominis ur-
bes, quarum una cis altera trans Jordanem seu mare Ti-
beriadis sita fuerit, cum enixe nomen Bethsaida, ex he-
braeo Beth, quod domum, et saida, quod fontem, seu
fontem significat, compositum sit, quod est, qui
nomen hoc pluribus ad mare positis concaciat locis? Denique
cum Evangelista Tiberiadis, quod etiam recens nomen fuit,
meminerint, Juliadem vero nunquam, quamvis tamem ante-
quam Christus predicandi munus exorsus esset, Philippus
Tetrarcha Hurca se iam speret Luc 3, 1. atque Beth-
saidam in Juliadem mutavit, omnino verisimile est, quod
ubi apud Evangelistas nomen Bethsaida occurrit, urbs
Jordanica intelligi debeat: quod manifeste colligitur, quod
Luc 6, 17 Christus post decollationem suam in Bethsaida
à patria sua, quae cis Jordanem erat, exiens mari accitus
trans mare Tiberiadis in desertum lacum cum discipulis suis
egressus, Math 14, 13. Marc 6, 32. Joan 6, 1. quibus postea
regredi atque navis apente trans fessum ad Bethsaidam
illum pervenire iussit Marc 6, 45. Joan 6, 17. unde quando
Luc 9, 10. desertus hic lacus dicitur, quod sit Bethsaida, lan-
guis non est, quod prope Bethsaidam fuerit, sed à regione
illius trans mare duntaxat.

inf. 400. possitibus, abbas
ta fuit litom fuit
antidam verus meridiam
bet alii volunt via mit-
pafibus ob Bethsaida
quare galilaea situm
ulla iniquo. Inas
ntum nota fuisse Maria
dalana, a qua Do-
mus septem Occurria
mit Luca 3, 11, 2.

Ad hanc urbem sepe divertit IESUS, ubi etiam è des-
erto loco, ad quem se trans mare receperat, regibus cacum
useravit Marc 9, 22 se. Hic etiam quavis pluribus alia mira-
cula edidit, quibus usque ad hunc diem huius nihil per moti
incola tandem aliorum ex ipso miraculum audiverunt.
Math 11, 21. Luc 10, 13. 9

Bethsaida azarphorum Petri et Andree et Philippi patri-
fuit Luc 9, 49. et 12, 21.

252

Urbis Saphoris ubi celebris et Galilea, metropolis, dein
Diocalarea appellata, 18 vel 10 duntaxat miliaribus à Ti-
beriadis ad occidentem posita non procul à Thabor et à pra-
eno campo. de ea in sacra scriptura nulla fit mentio.

X

eam tamen recessu placuit, quoniam amplissima ac velut
in palatina medietate sita, et post concessam fuvioni Agrippae
Galileam illius metropoli constituta fuit. Optima quoque totius
regionis habitatio est.

253

7mo Geth-Gabar huc Geth-Estar, vel Geth urbs inter civi-
tates tribus Zabulon recensita Jos. 19. 13. Exo. 31. 2. militari-
bus a Siphori ad meridiem montem Thabor versus statuit S.
Hieronymus, fuit patria Jona propheta 4 reg. 14. 15.

254

8vo Cana Galilea urbs Siphorim inter et nazareth
6 miliaribus a Siphori ad occidentem et 4 a Nazareth ad
Euro-agulonem vulgo locata. Primo Christi miraculo, ubi
aquam in vinum mutavit, celebris facta. Joan. 2. v. 1. 2.

255

9to Tchernam huc facoram urbs tribus Zabulon assignata
Jos. 19. 11. et hinc ha familia Merari attributa Num. 21. 34.
Eadem est ac Tchernan Carmeli, sic dicta quod hanc pro-
cul a Carmelo distat, in monte asae Josue de pra alijs urbi-
bus proxima Haris, cujus eadem Josue videtur. Jos. 11. 17.

256

10° Zabulon urbs sita in confinio tribus Aser Jos. 19. 27.
non procul a monte Carmelo ad Septentrionem. Abulon
quidam iudea eam patriam habuit, ac in illa sepultus est
Jud. 12. 12. inter urbes tribus Aser numerata fuisse videtur
Jos. 19. 22.

§ III

De Tribu Aser.

257

In designandis finibus Tribus Aser non sibi convenit inter
Christos. Relandus ex Jos. 12. 18. contendit eam ad austrum
habuisse tribum Manasse, ad occidentem mare magnum, ad
Septentrionem fines terrae Israeliticae, et ad orientem tribus Zabulon
et Neptali ex Jos. 19. 134.

Cum vero hoc eadem terminos assignat ad occidentem
Phoenicem, ad Septentrionem Libanum, ad meridiem Ser-
pionem et tribum Sacher, et ad orientem tribus Zabulon et
Neptali, adhaec hanc tribum nunquam eam regionis trac-
tum sibi attributum solum possedisse, utque ultra Libanum
ad Syria et Phoenicem pertinet, et portus fuerit, hinc
rei causam fuisse sive hominum cupiditatem et torporam,
sive Crimina, sive haec omnia suspul.

Cum autem legamus Jos. 19. 28. Tribui huic pro termino
assignari Tyronem, Sidonem, Tyrus, et Sidonem, qua
urbes maritima fuerunt, merito arbitramur eam versus
occidentem mari conterminam fuisse. nec etiam affirmamus,
quia Josue abale ad latris suum Orientale castrum terra
Sacharum seu Linguam, quam nos alibi Tribus Zabulon
et Sacher adhaerens, possedisse usque ad tribum Manasse,
neque quatenus ad hanc portionem, ambe tribus Zabulon et
Sacher ~~tribus~~ si fuerint orientales, qua tamen
postmodum hinc tribus cepit. Quod si ea da re sit
nos huc eos sequimur, qui huic tribui hos assignat limites
scilicet ad meridiem tribum Zabulon, ad orientem tribum Ne-
ptali ad Septentrionem montes Libani, et ad occidentem
Mare magnum.

Reges haec solum habebat omnium maxime pingue,
praecipueque qui eam perfluunt fluvij, sunt Belus seu
Belus, qui prope Belem, et Eleutherus, qui Ty-
ronem et Sidonem inter in mare influunt. In ea notari
merentur sequentia loca.

258

1° Belem urbs maritima ad belum sita, cujus
vetus nomen Hebraicum Bece seu Aeche fuit Jud. 1. 31.

2° Anna urbs, qua Jos. 19. 29. Tribui Aser assignatur, aliud
ignota, forte eadem est ac Aeche, cujus nomen an-
Namenasum incuria corruptum fuerit. unde Belem
dicta fuit, incertum est. veteres ipsi faculas Tribus Aser,
cui ipse obligeat, non delerit, sed quidam et sub Chabra-
xabrum seu Phoenicem ditione reliquit Jud. 1. 31. Sub no-
mine Belem, ambe Machabaeorum libri illius fre-
quenter meminere, ut i. mach. capitulis 5. 10. 11. 12. 13.
2. mach. 12. item act. 14. 21. 7.

259

3° Cabul Jos. 19. 27. huc Chabel, 2 reg. 9. 13. urbs non
procul a Belem ad meridiem Syria prope sita. ab

hac urbe regem Tyri eas urbes, quas pro exhibitio ad templi
constructionem. Salomonis a Salomone accepit, terram Chab
appellasse plerique auctores.

260 288

3to Asaph seu Asapho urbs cuius regem Asaph pro
ligavit Jos 12, 20. et quam Tribu Aser Asaph Jos 12, 20
ad mare mediterraneum sita fuit Tyrum Itin et Holemon
Tyrum circiter horarum itinere ab hac distat.

261. 289

4to Tyros urbs Phoenices florentissima Hebraice Zor
seu Tor in ap. Chab, Tribu Aser Asaph Jos 12, 20 ubi at
civitas munitissima vocatur. non tamen Cognomen hujus
suo viros possessionem unquam accipere fuisse, aut Chanaan
ex ea Asaph. Sane David et Salomon ab ea propria
regem habuit. 2 reg 5, 11. 3 reg 7, 1, 13. 9 ill, 12. 1 par 17, 1
2 par 2, 3. alibi de ea tum in rege Tyrum in novo Testam
to supra est memoria. Sunt qui contendunt, hanc
urbem primum post Abel Jos exercitatum fuisse, postea
urbem Machab Tor, quam vulgata recedit civitas
munitissima Tyrum aliam esse a Tyro, de qua nunc
cognitur, et quae Jos 12, 20. Salomon filia 12 est colonia
nuncupatur, unde videtur esse Lydon recedit. Jos 12, 20
aut 18 c 5. etiam tradit Tyrum non nisi 290 ante templi
Salomonis conditam fuisse, 12 ap 200 post Jos anno. et Ho
meus Solus Lydon unquam vero Tyri memini.

At cum certum sit hoc eodem nomine binas venisse urbes
quarum una graecis Cata Tyros latinis Tyros antiqua, salu
impliciter Lydon dicitur, itaque in continenti ad latus ma
ris posita erat, altera vero in insula exiguo 20 stadium
ut Arabo memorat, vel 700 passuum, ut ait Isidorus 12
distans intervalle a continenti diffinita, dicendum de Tyro
antiqua Salomonis esse, apud Jos, imo forte etiam in
libris regum et psalm. Salomon loc est quod velint aliqui
aliter Tyrum usque vel Jos, Salomonis ante conditam
fuisse contra quam tamen conditio Jos 12, 20 et hanc ab
Asaph Tyris filiam appellari. Jos 12, 20 contra appria
ex Tyris et Memoria Epaphro Chanaan historia Lydon
refert Hiram Salomonis amicum aggere in mari construct
urbem et templum sterculi unicum in hac insula junctum
et Plinius loc est eam opera Alexandri magni, dum cum
officeret, continenti junctam fuisse ait.

Tyri excidium prophetae praedixerunt Isa 23, 18 Jer
mias 27, 3 et 47, 4. Ezechiel 26, 2 et 27, 2 et 28, 2 et 29
Joel 3, 4. Amos 1, 9 et Zacharias 9, 2.

Primum quidem a Salomanis obsessa fuit a Demetrius
deinde a Nabuchodonosore quam obsessione in hac insula refert
lib 1 Ezechiel loc est. Demetrius ab Alexandro magni cooper
plam excidit an hac insula et Sanctis Scripturis pro
nunciata Tyri obsessio et vastationes de ut ut ut ut ut
intelligenda an vero de una tantum. certe ut ut ut ut ut
iam fuisse comperit habemus, novamque quam re re re re re
oppressam tamen semper restauratam fuisse ac caput et
fulisse, proinde de ea intelligendum esse, quod hinc Isa
23, 18, 17. eam scilicet in obsessione Septuaginta annis
duram, ac post ea denovo restauratam fore, vel etiam vero
numquam at plius fuisse re re re re re, quod non isid graecorum
remanens vestigia, ut agna ductum et colunt in hac
insula agnas de centum in era; ac de illa posse re re re re re
curis fuisse videtur Ezechiel 26, 2, ubi hinc illam allogu
are: in insulam et redigam et non eris, et regnum re
et in in insulam et redigam et non eris, et regnum re
et in in insulam et redigam et non eris, et regnum re

In libris Machab omni lib etiam Tyri memoria ut 1, 1
5, 15 et ii, 59. Item 2 mach 4, 13, 22, 24. Item in no
testamento Mach 11, 21 et 15, 21. Mar 3, 6 et 7, 29, 31
Luce 11, 17 et 10, 13, 14.

Apostolorum et Abel Tyrum ad Christianorum cura tra
missa, atque in ea melius fuisse judicis colligetur ex
act 21, 3, 7.

262 260

260 Sto Serepta urbs Sidoniorum in Phoenicia inter Tyrum et Sidonem 5 miliaribus a mari, 20 a Tyro et 10 a Sidone. Elias Propheta, cum famem regnum Israel dire vastaret, ad hanc urbem veniens, in domo pauperum vidua divertit, cuius annonam multiplicavit. et hoc illo triennio, quo famelo dura vit, multam parte sed penuriam, illiusque quoque filium novum ad vitam revocavit 2 reg 17, 9, 2 et 18, 1.

263 261

261 Sto Maara Sidoniorum. hoc nomina alij ushem, alij paxum, primum hinc regionem Sidoniorum intelligunt inter Sidonem et Sereptam hinc ad Euro septentrionem. Regionem videlicet vocatur Josue 13, 4 Maara hebraice dicitur caverna.

264 262

262 Sto Sidon urbs insignissima simul et florentissima, hodie Saida nuncupatur, a Sidone filio Chanani natu majori cognita, prout alibi jam advertimus; sita est ad mare in aditum rariorum in ameno 1000 pedibus seu 25 miliaribus Roma a Tyro ad septentrionem viginti sinere a Boreade seu Dan ubi fontis fons, ad occidentem. Portu commore instructa est. Emphoriarumque suis celeberrima.

Tribu aser describitur Jos 19, 28 ubi Sidon magna vocatur, inde nata quorundam opinio, duas fuisse et ante Sidones, quarum una magna, altera parva dicta fuerit, seu minor, cuius tamen apud veteres scriptores et Geographos alibi libentium, ad eque credendum, et propriam illam dixerat excellentiam et sine ulla ad aliam mixturam respectu sic a Josue nuncupatum fuisse. Jos 1, 31 etiam in eadem tribu aser recensetur; mixturam tamen factum est, ut ea hujus tribu vix referentur.

Clarissima Sidoniorum numina fratre Baal, et Asar, seu Mol et Luna item Hercules. Phoenicum seu Sidoniorum, cultus, Serepta, inter Hebraeos irripuit, postquam ab Achabo rege Israelis Jezebel filiam Elbaalis Regis Sidoniorum 2 reg 10, 21.

De hac urbe in usque testamento frequentissima legitur scriptura. ut Jos 10, 19 et 49, 13. Jos 11, 8 et 19, 28. Jud 1, 31. et 10, 6. Item 18, 7, 28. 2 reg 24, 6. Hag 23, 24, 12. Jer 25, 22 et 27, 2. Item 47, 4. Zach 27, 8. Mal 2, 21, 22. Mal 3, 4. Zach 9, 2. 1 Mach 5, 15. Math 11, 21, 22 et 15, 21. Marc 3, 8. et 7, 24, 25. Luc 6, 17. et 10, 13, 14. act 27, 3.

265 263

263 Sto Rekoh urbs tribu aser a porta Jos 19, 28, et levis de familia Gerson, ad habitaculum tradita ib 21, 31. In via seu in montibus Emath sita erat, Num 13, 22 et 2 reg 10, 6, 8. Civitas laici seu Dan in regione Rekoh collocata fuit Jos 18, 28 et Hebraeis Rekoh nuncupatur.

§ IV.

266 264

264 De Tribu Nephtali. Tribus Nephtali regio frumenti, olei et piscium diversos limites habuit ad septem Jordanem, ad austrum mare Tyberiadis et Sidonem Zabulon, ad occidentem Sidonem, et ad aquilonem montes Libani Jos 19, 32. Nephtalitis ad frida fuit, hincque, ubi illius adire possidem, non omnes Chananaeos expulerunt aut dale velunt, sed vestigabunt duntaxat hi fecerunt, Jos 1, 22. cumque pra caeteris Tribus maxime septentrionalis esset, hinc inter primos fuit, quos vixit Lea Syria, et captivos abduxit 2 reg 25, 29. Jos 1, 21. quodammodo ipsos videri lucem Christi, et ipsos annumerandos fore, qui priorum Evangelij luminis preparaverunt, et profecto Christus Dominus frequentius et diutius quam alibi, in Galilea et postquam in Tribu Nephtali praedicavit, Math 4, 15, 16. hic notari merentur legentes urbes.

267 265

265 Sto Emath urbs ad radices montis Libani sita in contermina Provincia Damasci. verisimile est eam ab Emath seu Amath, quam vulgare nostra Gen 10, 18 Amathiam nominat, fundatam fuisse, atque nomen assumpsisse. Jos 13, 5. Terminum terra promissa a Deo ad septentrionem designatis recensetur Jos 19, 35. Tribu Nephtali tribuitur qua tamen istam fuisse urbem scriptura non meminit, prout colligitur Jos 1, 31.

Emath, ea pot fuit ejusdem nominis regni. De quo non laus ac de ea frequens in scriptura laus occurrit sermo: ut Num 13, 22. ubi a Moysa ad exploranda terra

promissum nisi a deserto sin usque ad ebor vibrantibus
 id est, usque ad confinium regionis Emath penetrantibus et
 terminibus septentrionalis regionem terra promissa Emath a
 designant. Jud 5, 3. inter populos qui tunc in disjunctis
 ab Israelitis castris hanc figurat, reprobatur sibi, qui in
 monte Libano habitabant... usque ad introitum Emath
2 Reg 8, 9. Thou Rex Emath amicitiam Davidis expe h't esse
 vel. 1 par 13, 5. David congregat unctum exercitum a Siba
 Regis, id est a Siba Aegypti flumine, usque dum ingrederetur
 Emath, ut adduceret eum in Cariahaem. 13 Reg 8, 16.
et 2 par 1, 8. Omnis exercitus multitudine magna ab introitu
 usque ad introitum Aegypti cum Salomone septentrionalis castris
2 par 8, 3, 4. Salomon urbem Emath cepit et obtinuit, ac
 ejus regione munificenter civitates edificavit. post nomina
 affyris occupata sunt, quibus probatam II Rex Israel
 cepit, ac terminos Israel ab introitu Emath usque ad
 is latitudinem seu maximum extendit, nec non usque
 tribui sua, ad quam prius pertinerat, reddidit ibid. De
 muru labefcente Israelitico regno iterum ab Affyris occupata
 sunt; nam 4 Reg 17, 34. Salmanasar Rex Affyria
 latis Israelitis in affyriam, pro illis inter alios
 latis etiam eos, qui da Emath fuerunt in civitatibus
 Samaria collocavit, qui hinc dum fabricaverunt
 id est hircum bluestem. ibid. v. 30 et c. 18, v. 34. Item
 Emath velut ab Affyris jam longe prius derivata sit
 hic ibid. c. 19, v. 13. Illius etiam derivatis eque ac regionis
 Emath, saepius meminerunt Prophetae, ut Isaias 10, 9. ibid.
35, 19. et 58, 13. Jeremias 39, 2. 49, 23. 52, 9, 22. Esaias
47, 10, 17, et 20. Amos 6, 12. et Zacharias 9, 2.

* vid. Calmet in Commento
 in Isaiam, et diction. V. Saba

264 268

1° Raba seu Rabata urbs in regione Emath, prope
 ad quo hinc vicatum. Num 34, 8. hinc super septentrionalis
 ter terra promissa constituitur, illius sit mentio. In
 missimo loco collocata gratissimam Regionem Babylonicam
 praebuit. Pharae Necho Rex Aegypti ab expeditione in
 Charchanas redire steterat subitum, quo deductum Joachin
 regem suum, substituit in ejus loco Joachin, regno exau-
 toravit. Cum Nabuzardan peropolymam obsideret, Na-
 buchodonosor Rex Babyloniae in ea urbe habitans, hinc
 obsidionem eventum operiebatur 4 Reg 25, 6 et Jerem 52, 8
et 52, 9. Regem autem Deiram, post captam Jeropolymam
 eo capti caeteri captivi ductum, primo caeteri filii
 um spectatores esse coegit, deinceps ipsi oculos eruit, et
 nunquam Principes ejus etiam interavit. ibid. v. 18 et
19.

269 267

2° Saba seu Saba urbs hinc septentrionalis terra pro-
 missa. Eam Isaias 47, 10. inter fines Emath et Sa-
 mahi constituit.

270 268

3° Dan seu Lani in tribu Neptali. Sicut ad tri-
 boni Dan pertinens, qua septem in scriptura finem seu
 extremitatem ditionis Israeliticae versus septentriones
 designantur a vid. Isaias cap 1, v. 3, 4.

x
 271

4° Cedes urbs in tribu Neptali, tradita Isaias 19, 37
 Civitas refugii constituitur et locus ex familia Gerson
 traditur. ibid. v. 21, 22. Patria filii Barai, qui
 unquam Sathora Prophetae Saram principem in
 lita Regis Saba dicitur ibid. v. 6. Sub Pharae Rege
 Affyrii Theglathphalasar Rex Affyria eam occupavit,
 et universam terram Neptali et illius incolae trans-
 tulit in Affyrios. 4 Reg 18, 29. Eusebii et S. Hieronymi
 istam ad miliaribus a Tyro, prope Canaem collocat
 Dicitur esse Cedes Neptali ad distinctionem aliam, quae
 eam hominis urbem in alio tribu collocatam
 J. Calmet arbitrat, quod sit eadem ac Neptali, prope
 Tolia. Isaias 1, 1. Communiter tamen utraque distinguitur
 de Neptali mox erit nobis sermo.

272.

270

6to Enan urbs. Illius non meminit Iosephus, at Num 34. 9. ubi terra promissa dicitur, et limites iuxta quatuor orbis plagas describuntur, villa inoccupatur, atque una cum Enath et Zaphroga velut territoria agrolarum terra promissa constituitur. Ezechiel quoque 48, i idam circa eam statuit, quam 47, 15. agrum Enon inoccupat. Creditur eadem esse ac En-Hazor, quam Iosephus 12, 37. tribui Nephthali attribuit.

273

4mo Nephthali urbs posita in confinio tribus Zabulon non procul ab urbem Masson versus orientem, et septem versus meridiem. Cassiatis, 10. 11. Harum urbium insulam alias in S. scriptura fit mentio.

274

2do Capharnaum urbs praecipua, cuius in veteri testamento insulam fit mentio; at contra in Novo Testamento frequenter ab Evangelicis memoratur. ut Math 4, 13. Mat. 11, 23. 12, 23. Marc 1, 21. 2. 1. 9, 32. Luc 4, 23. 31. 7, 1. 10, 15. Ioan 2, 12. 4, 46. 6, 17, 24, 60. Ina fuit ad lacum Tiberiadis Jo 6, 1. et in finibus tribuum Nephthali et Zabulon Math 4, 13. adeo, ut incertum sit, ad quamnam pertineat. quo autem proprio loco posita fuerit, ignoratur; parum tamen a Bethsaida eam abfuisse ex Evangelio discimus Math 11, 23. Luc 10, 15. Hic IESUS praedicavit, et in eam civitas eius dicta est Math 9, 1. In hac urbe, etiam ac in eius synagoga Jo 6, 60. pluria praedicavit, pluraque miracula edidit: verum quod Capernaite parvam proficerent, tandem eius ultimum minaturus est, et praedixit eandem existimari, Math 11, 23. Luc 10, 15. Iidem Mathaeus a Salomo reprobatus est, ut Christus loqueretur. In ea etiam S. Petrus domum habuit. Math 8, 14.

275

2do Conereth, Conereth, Genesar seu Genesareth urbs, Tribui Nephthali attribuita Jos 19, 35. S. theonymus et alij crediderunt Conereth eandem fuisse cum ea, qua Tiberias postmodum dicta fuit, eoque magna Galilaea et antiquam Tiberiadis nomine insignitum fuerit, lacus Conereth seu lacum Genesareth Luc 5, 1. et aqua Genesar 1. Math 11, 67. inoccupatur. at Relandus lib. 1. c. 28. p. 181. id omnino incertum, et non factum esse, videretur demonstrare ex eo, quod termini astrales Tribus Nephthali insulam sumant a Capernaum; nam S. Mathaeus 4, 13. novit, Capharnaum lacum habere in finibus Zabulon et Nephthali. Nephthali erat ad Dorcas, Zabulon vero ad Aulrum: cum itaque Tiberias multo australior urbe Capharnaum abne in Tribu Zabulon posita fuerit, apertum esse ait, illam cum urbe Conereth, quae in Tribu Nephthali erat, nec non ad eam pertinebat, minime confundendam esse. Verum hanc difficultatem momento solvit la. arthographus Joannes Christophorus Hareobergerus Obopositus Laurinij Schenmig. Is enim in sua, quam 1756 edidit, Chorographica terra sancta Tabula, Tribum Zabulon ad orientem a mari Galilaeae remouit, ac secundum illud a Capernaum urbe hanc, ut in confinio utriusque Tribus affe videretur, aqua textu Math 4, 13. facta veritas, etiam ab eodem mari disingit: perque linguam ultra Tiberiadem versus australem procedit velut Tribus Nephthali appendicem, hanc hanc urbem eandem esse ac Conereth statuit, ac in Tribu Nephthali collocat.

Itaq. suum Schema ex eo forte lausit, quod Jos 19, 34. dicitur, territorium filiorum Nephthali pertransire in Zabulon contra meridiem. verum id non ita intelligi debere videtur, quasi territorium Tribus Nephthali in ipsam Tribu Zabulon penetraret, sed quod ad eam usque pertransiret seu peringeretur, parum id est, etiam Tribu Zabulon, sed intelligendum est, quod territorium Nephthali quoque in alio contra occidentem pertransire dicitur. Demum Evangelistica loci sup. cit. aerea in mappa videntur Capharnaum urbem in littore maris hanc fuisse.

Quidquid ea de re sit, profecto velis Conereth hanc procul a mari ino in illius ora sita fuisse videtur, ut quod illi

Gam a tabe Moysi nomen
 hoc mare Conareth usurpa-
 tum fuit, Num 34. 11. et dicitur
 3. 17. ubi simpliciter Ca-
 nereth nuncupatum. Ma-
 ris Conereth hanc memo-
 rit 1. 13. 27. 276.

nomine nuncupata fuerit*, idque inde eruitur, quod
 Christus et discipuli eius mare istud transgressi sunt, in terra
 Gensarum seu Gensareth, quae eadem est de Conereth ve-
 nerunt. Math 14. 24. Marc 6. 53.

10. no Abel seu Abela urbs illustris et mater in fra-
 nuncupata 2 reg 20. 10. In parte Septentrionali terra
 syriacae hanc fuisse colligimus, et 2 reg 20. 14. ubi
 cum ad eam obsidendam pararetur, a Ierobolyma ad Aspa-
 trionem per omnes tribus syriacae progressus fuisse scribitur
 profusa fuisse videtur ad occidentem vel austrum Canaan
 seu Dan, quod innuitur videtur 3 reg 15. 20. ubi Baanath rex
 syria, qui regiam habebat in Damasco, miser principes
 et exercitus sui in civitates syriacae, et persecutus terram
 et Dan, et Abel, quoniam Maacha, et universam Canaan
 omnem scilicet terram, Asphaltali.

Duplici nomine vocatur 2 reg 14. 15. nempe Abela et
 Beth-Maacha, et 3 reg 5. 20. ubi primum vocatur
 Abel domus Maacha, i. domus habraeae Beth, dicitur
 forsua ut ab alijs urbibus Abela nomine dictis distingua-
 retur, a loco vicino Beth-Maacha cognomen accepit.

In hanc se recuperat Saba, qui rebellionem adversus
 David suscitavit, 2 reg 20. 1. quo veniens Iob urbem vivit
 suscipere iam moribus, aggressionem parabat, cum
 mulier quaedam peruentia fama insignis ex alto me-
 nium Iob allata quaerit, an ad urbem occidentem
 venisset, neganti illi, sequo arma in manum Sabam ve-
 nisse profertur, semina savorum eius caput ad ipsum mi-
 seram sperandis, quo quaedam mulieris per suasionem de
 populo peracto, Iob afflictione soluta recessit. Dicit post
 Asa Rex Iuda cum Baasa Rege syriae simul abas
 hanc sedis inijt cum Bahadad Rege syriae, hincque
 federis urbem hanc et totam Asphaltali occupavit. 2 reg
 15. 18.

CAPUT IV.

De Trachonitide.

277

De Trachonitide seu Manasse trans Jordanem.

Trachonitidis nomen sacrae scripturae meminit nisi I. Luca
 qui Evangelij sui c. 3. v. 1. memorat anno decimo quinto
 herij Philippium Herodis magni filium Tetrarcham fuisse
 Syriae et Trachonitidis, ubi Syriae nomine ambae Tribus
 Ruben et Gad, et per Trachonitidem dimidiam tribum Ma-
 nasse trans Jordanem intelligit, hoc enim nomine
 denotatur tota illa trans Jordanem regio, quam Salatis filius
 Jacobus Moyses et Josue hinc dimidia tribum Tradiderunt.

Num 21. 35. 32. 35. Deut 1. 4. 3. 1. 2. 3. 11. 13. 1. 12. 46. et 13. 23.

igitur fluvius hic fuerunt termini, ad orientalem montes
 Arabiae Deserta seu Galaad, ad meridiam Tribus Gad seu
 Syriae, ad occidentem Jordanes, et ad Septentrionem mon-
 tes Libani. Extremum in varias provincias distributa
 quarum praecipuae, et quibus alia minores continabantur
 sic vocata fuerunt, nempe Trachonitidis, Batanaea, et
 Golanitidis. Trachonitidis a Trachonibus hinc et
 Liban, quos Strabo lib. 16. p. 195. in vicina Damasci colu-
 ta dicta, plagam Tribus Manasse Septentrionalem occupa-
 bat; eam tamen omnes infra fines terra syriacae, quae
 Moyses et Josue duodecim tribubus assignaverunt, con-
 tinet, videtur in se continuisse regionem Gessuri
 et Machati, de qua fit mentio 2. 14. ubi dicitur
 Iair filius Manasse possessisse omnem regionem Argo-
 usque ad terminos Gessuri et Machati, i. par 2. 13.

Legimus enim Gessur et Aram * in ea Gessur Syriae ca-
 pisse. unde colligi potest, regionem hanc vel ad Syriam
 haec, vel Salam si quovis vicinam fuisse. Hinc regi-
 nis incolae ab syriacis non delatos fuisse, sed in medio

* Aram regio, quam pro-
 prios Gessur Syriae vo-
 cabant, sed illius populos
 Syrorum, qui prius Aramici
 dicebantur.

eorum habitaverat Jos 13, 13. memoratur. Gogath filius Saul
Rex constituitur super Gassur p 2 reg 2, 31.
Gassur regnum fuit, cuius Regis filia Davidi nupta Absalon
fuit 2 reg 3, 13. qui post eadem fratris ad eum transfugerat
Jos 13, 13. Videtur tamen regnum hoc aliud fuisse à re-
gione Gassur transjordanica, ex ip, quae primùm de Gair,
et Gogath annotavimus; quae in Trachonide fuisse quo-
que videmus, quo nomine tota Tribus Manasse potmodum
nuncupata fuit; sunt tamen, qui velint illud ab ea maxime
distinctum fuisse.

Quando autem Trachonidis nomine universa dimidia tri-
bus Manasse trans Jordanem nuncupari coepit, ignoramus
est, postea postquam à Phil et Haglath, Isalasar, Assiria
Regibus occupata ejusque populi in Assyriam deducti fuere,
Jos 8, 26. Tunc enim istam regionem illius nomen anti-
quatum fuit. certe jam Christi aetate ha nomina totam istam
regionem, quam Moyses et Josue Num 32, 33. deut 3, 13 Jos
12, 4. et 13, 29 p dimidia hinc Tribu tradiderunt, vestigia
testis locuples est S. Lucas 3, 1.

Basanae nomen quocumque in sacris litteris occurrit,
sed cum loco Basan praecipue ponitur, atque etiam quum
Gogatha lapis illius sub hoc nomine meminimus, ut
Jos 6, 23. 134, 11. 135, 20. Isa 2, 13. 33, 9. Jerem 22, 20. 50, 19
Ezech 27, 6. Mich 7, 14. Nahum 1, 4. Zach 11, 2. Basan
autem regnum fuit Assyriorum, cuius ultimus Rex
Og prodigiosa magnitudinis gigas à Moysè devictus fuit,
cuiusque dimidia Tribu Manasse tradita Num 21, 33. et 32, 33.
deut 1, 4. et 3, 12, 2, 11, 13. Jos 12, 40. et 13, 29 p Basan etiam
regionem Argob in la complectebatur. deut 3, 4, 14. et
3 reg 4, 13.

Basanae seu Basan Trachonidis meridionalis fuit,
atque usque orientem montes Arabia seu Galaad usque
perlongebatur, et ad meridiem usque ad fluvium Jaboc,
quo ab Huraa seu Tribu Gad separabatur. Denique ad
occidentem habebat Goulonidem, quae à Mari Tiberiadis
usque ad Jordanis fontes extendebatur, proinde perperam
ab aliquibus prope montes Galaad collocari et à mari
Tiberiadis longius removeri videtur. Goulonida autem
olim partem fuisse regni Basan habemus ex Jos 20, 8. et
1, post 6, 11. Ceterum Basanae seu Basan Graec habebat
fuit, quaeque pro caeteris passua, quaribus, et armenta
scriptura commendat, deut 32, 14. haec de Trachonide
seu dimidia Tribu Manasse ejusque provinciae genera-
tim, modo praecipua illius loca et urbes exponimus.

278 276

imo Gaba Galaad urbs sita ad radices montis Galaad
in plaga meridionali Trachonidis seu dimidia Tribu Ma-
nasse Gerasam versus. Haec urbem diripiunt Israëlitae, quod
binis armis in Benjaminitas unacum ipis injuriam injuria
terita alicujus vadri in Gabaon istam urbem captare re-
amiserunt, Jud 21, 4. Eandem postea oppidit Sbas Rex Am-
monitarum, qui à civibus exortatus, ut eo datis conditionibus
reciperet, respondit, se non alia conditione eo reciperetur, quia
ut urbs illa decita exalero oculo orbati paterentur. Ipsi
eandem vicium inducunt petierunt, neca quos, nisi supplicia
ferantur, illius arboris commissuros se responderunt. In-
terea Rex Saul hujus urbis radicebus angustis, cum exer-
citu super veniens, hostibus casu effidionem solvit 1 reg 11, 10.
Beneficium ha pulchra fabes etiam responderunt, cum
illius cadaver membris Basan à Philistinis appensum cla-
stulerunt, et in remore ubi prociis leguntur manda-
runt 1 reg 31, 12.

279

2do Gerasa urbs ad orientalem oram maris Tiberiadis
posita in plaga meridionali dimidia Tribu Manasse seu
Trachonidis, caput regionis, quae ex ipius nomine Gera-
sonorum dicitur. In eam cum venisset SESUS binis ho-
minibus à demonibus obsessis, obviam habuit à quibus asia
maligiosos hos spiritibus specie, qui accipere ab ipis spectata se
in porcos, qui tunc ibidem stabulabatur, intrantes

illos in mare praecipites egerunt Math 8, 28, 37. Marcus
5, 1 p et lucas 8, 26, 27. ubi dicitur quod demoniaci memo-
rerunt, quia hic ferocior erat, et forte in ea regione notior.
Gerapam aliquibus eodem fuisse nomen ac Gergatei, de
quibus Gen 10, 6 et 15, 21. Gen 11, 40, 3, 10 et 12, 11
i. par 1, 14. et 2, 9, 18. In Graecis s. Marci 5, 1, et s. Lucae
8, 26. nec non in quibus etiam Graecis s. Matthei 8, 28.
exemplaribus Galataram vocantur. unde et urbs Gerasa
Gergasa, idem Gadara nuncupata invenitur.

280.

2to. Magadan urbs trans mare Tiberiadis prope Ca-
rasam ad Libanationem. postquam Christus quatuordecim
millia hominum eodem portibus et paucis fidelibus
cessit, transiisse mari in huius urbis fines venit, ubi Bar-
tholomaeus et Thaddeus ab eo signum de caelo petierunt, quibus in
crepante navi contentis de novo alijs trans fectum Math 15, 39
et 16, 1 p. Marci 8, 10. ubi hic Evangelista loco Magadan
quod dicit Mattheus, ponit Salmita, utique, Christum
in partes Salmita venire. S. Augustinus arbitratum
urum eundemque fuisse locum sed binominum: ut forte fu-
erint duae urbes, seu oppida sibi mutuo vicina, in quibus
Christus fines tenuit.

281.

3to. Camoz urbs in Galatia Galatidiae seu
Galatae populi habes Galatae ad Euro-aequilonem mesam
in ea fuit rex Israel sepultus est Gen 10, 5.

282.

4to. Cedar. Graeci inter praeter nomen hoc Galatae
fuit; ex quo apparet illo regionem Galatae seu Galatidiam
designari, quae ad orientem perit et ad radices mon-
tum Arabiae deserta ino intra hos montes, qui Asiae
montes Galatae nuncupantur, sita fuit. Augustinus
Calmet ait Ladarenes Arabiae deserta regione in Arabiae Na-
bathaeis proximam. addit, difficile esse certum huius populi
domicilium reperire, cum nec in urbibus nec in domibus
sed in cavernis durabant vivere, ut habetur Cant 1, 4
Hag 4, 2, 11. atque eadem frequenter mutarent. S. Hieronymus
ait, regionem hanc nomen accepisse a Cedar, secundum genus
Hamae filii, in quo Gen 25, 12 et i. par 1, 29 filii dicitur
fuisse qui valuit sine lege tamen, Cedar fuisse urbem in
sua provincia, hanc in provincia Arabiae, supra montem ad
locum fuisse, quod nomen Cedar, quod obscurum significat
non satis concordat. Cedar alius etiam nomen habuit, videlicet
Judith 15. p. 11. 15. Jacobi 42, 11. et 60, 7. per 2, 10
et 49, 28. 9. Zach 21, 21.

* Nabathaei, a regione Nabathae, quam Iudas 10, 7 me-
morat, sic dicitur Arabia po-
puli, Machabaeorum amici
i. mach 5, 23 et 6, 35. ubi Na-
bathaei vocantur. Epipha-
num hanc lib 10 vel 30.
Eliopitarum praecipue a Na-
bathaea et Arabade accep-
sit.

4 et v. 30. et 33. 283.
Loui Aror quem

quidam volunt fuisse
et Cognit Cedar
urbem in huius re-
gione prophetam.

5to. Cordaim urbs Decapoles ad ripam orientalem
Jordanis, ubi mare Tiberiadis intrat a regione Ca-
pharnaenae. sunt, tamen, qui post s. Hieronymum eam in Gal-
ilaea ad latus occidentale ipsius maris his mille passibus
a Capharnaenae versus Libanationem collocant. Christus
Iesu pluribus diebus miraculis, ac reprobis praedicationi-
bus hanc urbem excoluit, verum cum pulchra et labori-
osa intellexeret, ultimam ei imputatur exitum Math 11,
huc 10, 13. alius nullibi in scriptura huius urbis est memo-
ria. Jam diu penitus exhaesit, ut nullum ipsius caele-
stis vestigium, forte jam s. Hieronymi aetate non amplius
supererat; unde non mirum, quod circa eam huius
scriptores inter se differerent.

284.

6to. Argob urbs caput eisdem nominis regionis in
Bassanide, in qua occurrunt et illa urbes Havath-
Havath et est villa sua appellata praecipue munitis et firmis
partibus notissima, pluraque alia oppida et vici. deut 3, 17
et 3, 23 4, 13. Insulae urbem Argob 18 miliaribus a
Gerasa ad orientem collocat.

285.

7to. Gassur urbs caput eisdem locum nominis regio-
nis in Thekonide hoc procul a monte Libano inter
fines Jordanis et montem Hermon sita, de qua supra
n. egimus.

286.

8to. Gassan urbs celebris, quae Gassanensis modica
groni, de qua supra, nomach invenit. Tribu Manasse
Transjordanica cessit deut 4, 43. ubi Gerasi nuncupata
ac deinde civitas a familia Gerson, et inter urbes repa-

x

gij deputata Josai, 27. ea hac urbe ortum dicitur
quidam Judas, qui in actis Apost. 5, 37. Judas Galileus
nuncupatur. de quo egimus supra C. 3, n. in not.
certus quis situs ignoratur.

11mo Maspha, urbs in montibus Galaea posita. huius
factus inter Laban et Jacob videtur est Gen 31, 44. Item
alii inter Joseph & eundem urbis incolas et Israe-
litanos, qui ab Ammonitis acriter premebantur, a
quibus in suum ducem electus est. Igitur Joseph coactis
copiis in Ammonitas montes, ibique prole fugit, cum
Joseph voto se Domino offerret, post salutem de hosti-
bus victoriam se in holocaustum oblaturum eam, qui
a domo sua agrorum primus sibi occurrisset, tum victori
domum revertenti prima ipsi occurrisset unica filia sua,
cui postquam ipsa duorum mensuram spatio in montibus
virginitatem suam planxisset, sicut sicut fuerat Jos 11, 10.
Circa hoc Joseph verum non convenimus. I. Scriptura in
locis: In Patres et doctissimi quinque Commentariorum
scriptores agnoverunt Joseph re, ipsa filiam suam domum
in holocaustum obtulisse, idque aperte videtur videtur
lex per verba: nihilominus ea aliter, et contra mentem
veterum sibi ex potentia suscipiunt recentiores quidam
inter preces, atque conantur vincere, a Joseph filiam
hanc minime fuisse immolatam. verum haec de re videtur
Joseph Commentarius nosse in 2, 31 et Jos. de Joseph
nihil ultra meminit Scriptura, nisi postquam decennio
Rom publicam administrasset, mortuus fuerit, ac in Maspha
civitate sua sepultus Jos 12, 17. ubi vulgata nostra omis-
so vocabulo Maspha, eam Simpliciter civitatem Galaea
nuncupat, et C. 11, v. 11, ait eum in Maspha in ducem
populi Israelitici, electum fuisse in via. habetur, urbem
hanc ipsius patriam fuisse. Apostolus etiam Joseph
inter viros veteris testamenti fidei merito in Epistola
recenset Gal 3, 24. Jos 11, 31. Hebraeorum incolas
regionem Maspha ad radices montis Hermon sita non
est, sed Livanam arbitrantur, hic intelligi regionem urbem
Maspha, de qua proximum egimus.

288

12mo Maspha, seu Maspha vel Maspha urbs prodecem mil-
liaribus a Gazara seu Gadara versus orientem Jos 11, 23.
legitur Joseph Ammonitas ab Aioer urbe usque Monnith,
et usque ad Abel persequentibus fuisse. Monnith et Aioer urbes
fuerunt in Tribu Gad, quae Joseph etale Ammonitis parabant.

289

13mo Carnion, seu Carnion-Carnaim vel Carnaim Car-
naim, seu Carnion, urbs sita ad meridiem Abila, et Araca
seu Dorai ad occidentem. Duo erant ejusdem nominis loca
in Batanea inter Abilam et Aracam sita inter circiter
miliaribus inter se distita, quod prout Eusebius in Notarcho.
In hac urbe Og rex Basan regiam habuit Jos 11, 4. Jos 11, 10.
12, 17. 13, 12. Firmidia habuit Manasse et videtur in Jos. et apud
refugij confugerunt, atque levitae de familia Gerson asservit
Jos 1, 11. Jos 1, 26. Carnionis mactabatur. Hostes
Judaeorum ducem Juda Machabaeo ab ipso confecti projectis ar-
mis figerunt ad fanum, quod erat in Carnaim, quam Ju-
das occupavit, fanumque in aecum ipsi omnibus, qui in illud
se recuperari, confugerunt. Jos 1, 26. Jos 12, 21. p. urbs
haec Carnion vocatur, in quam Simonides cognito Juda ad-
ventu mulieres, filios, et reliquum a paratam praemisit,
quod inter pugna videtur et accusu dispersis propter
locorum quosdam Jos. nihilominus sicut Juda occupavit
interfectis hostium viginti quinque milibus Jos.

290

Nomen Carnion Carnaim ex cultu Astartes Deae lo-
nigerae derivatum creditur, siquidem Carnaim, additur Cor-
nica. procul dubio hujus Deae fanum fuit, quod Judas
Machabaeus in Carnaim flammis addidisse dicitur. In ali-
sunt autem Astartes Dea Sumerorum, Alina, Regina caeli,
Dea caelestis, Venus caelestis, Dea Syriae, vel Venus Syriae,
Adonis sponsa, Juno, Ipsi, cuius simulacro vel caput bo-
vis, vel colima imponebantur in vii calmet in Jos. Astartes
13mo Dorai urbs duabus leucis seu sex miliaribus
ab Astartes ad orientem. in hac urbe Og rex Basan

Joseph patrem habuit nomine
eadem matrem unam ex
concupis: a patribus ex
ultimo conjugio natis velut
Dolabris habetura pullos in
patria Tob de recepit, ubi col-
patria ac pcedonum manu co-
patria invaluisti, unde
carus a Galatensis principis
eum confiteretur et Jos 11, 10
unde fuit regis in ora
aene lapideis, Jos 11, 10
Dolabris Tribus manasse transf-
Jordanica. hujus regibus no-
mibus Jos 11, 13. Dolabris, atque
Jos 11, 13. Tubia
Jos 11, 13. appellatur.

aque ac in Asaroth regiam habuit Jud 1, 4. Jos 12, 4. & dicitur
Prope hanc urbem exiit cum fratris impeller propria
quam una cum omni populo suo ad videraciorum peruenit
seruat. Nim 21, 38. Jud 8, 1. ubi haec dimidia Tribus
Manasse viris adhibetur. Jos 18, 2. Jos 19, 27. alia quoque
nomini vrbis memoratur ignis tribus Abrahali aperitur
diversa usque ab illa, quam hic expendimus.

C A P U T V.

De

Sturæa

Seu

De Tribubus Gad et Ruben.

291

A Lucas Evangelij sui c. 3, v. ambas Tribus Gad et
Ruben sub Sturæa nomine comprehendisse videtur, pro
alibi iam advertimus. Ha Tribus Sturæa nomen ac
capite videntur ab Sturæis sicut Sturæis filij Gen 25, 18.
i. par 13. potens, qui à sua regione ad orientem Paranae
et ad meridiem Trachonitidis propria propria, in
his Tribubus, post Araram devastationem, inde reliquia
populi Sturæis recederunt. i. par 5, 19, 20. Manasse, Gad
et Ruben contra Agareos ab Ugar Abelhami in
villa hic dicta populi, quod ad orientem Galaaditidis de
habebant, dimicantibus auxilium præstare dicuntur, et
nonnulli hinc scriptura locum hic intelligunt, ut Sturæa
Agareis intra contra harum Tribuum vires auxilium
debuisse videantur.

Sturæa etiam aliis nomine à propria Sturæis, Caræa
dicitur à voce Græca Κερα, quæ trans significat, quod
trans Jordanem posita est, item Sturæis cujus sub
Sturæa nomine meminit Esaias 47, 18. Nonnulli
Sturæam à Caræa distingunt, juxta binas Tribus Gad et
Ruben, præter Sturæam superiorem, inferiorem vero le
ream, quos hic legi placet. igitur hujus capitis duo
erunt §§, in quorum primo de Sturæa propria seu Tribu
Gad, in secundo autem de Caræa seu Tribu Ruben
disparemur. § I

De Sturæa propria

Seu

Tribu Gad

292

Sturæa propria seu Tribus Gad hic hinc limites ad orientem
montes Galaad, ad meridiem Caræa seu Tribus Ruben, ad
occidentem Jordanes, et ad septentrionem dimidia Tribus Ma
nasse.

Post devictos Amorrhæorum Reges Og et Lihon Tribus
Gad et Ruben eam sibi regionem concedi popularunt per
cuius civitatem, qualem hæ Tribus precibus abundantibus exi
gabant. Nim 32, 1. et acquirit Moyse et tamen legi, ut
trajecto amne fratres suos in obtinenda chanaanitica
adjuvarent. Nim 32, 28. Tribus igitur Gad et Ru
ben, quibus dimidiam Tribus Manasse adjunxit, regna Li
hon regis Amorrhæorum et Og Regis Paan trajecit
quod totum capitulum 12, 4. ubi lingulis conficitur frat
res hæ Tribus Gad et par obitus, cujus limites præter
expressimus, in ea potari videbuntur.

293

Imo Græci vrbis sanguinem arminius vrbisque Tribu
designat, Tribu Gad ad meridiem et Tribu Ruben ad
septentrionem, in confinio ammonitidis, moabitidis et
Amorrhæorum sita à ripam Arnon fluvij pene ad
quodam fontem, Deut 2, 26. et 3, 12. Jam 4, 48. Jos 12,
13, 9, 10, 26. Nim 32, 34. Gad ita dicitur edum ex
truisse, id est reparasse, nam primo jam oppidum hic
urbis erat. Deut 2, 26. sepulta videbatur prope hanc urbem
cum Ammonitis dimicasse, quos vide persecutus et vixit
Moabitibus et Abel, quæ vixit confinitibus, et quæ erat ad
videtur ac Rabba seu Rabbath Ammon, de qua erat
plura, Jud 11, 33. Jos 11, 33. et Principes ex exercitibus David

ab eo missi ad numerandum populum israel; transiit
Jordanem in Aröer ad dexteram urbis custodiam in vallis Gad
posita leguntur, venisse 2 reg 24. Habaäl Rex Syria
paraverit dicitur in universis finibus israel à Jordane
et contra orientem plagam eandem urbem (Gad, Gad, et
Ruben et Manasse ab Aröer, quae est supra torrentem Arnon

Relandus lib 3 p 582. V. Aröer contendit binas hujus no-
minis trans Jordanem fuisse urbes, unam, quae habitaverit
in termino australi transjordanica regionis; alteram vera
contra seu in conspectu Ratha urbis Ammonitarum collo-
cat; illamque Josue 13. 24. et 10. ex profum esse ait; haec vero
ibid 125. utramque tamen quatuordecim longae à se invicem
distans ad tribum Gad pertinuisse. Verum tunc ne-
cessa videtur hinc duas ejusdem nominis urbes confirmare
santa ~~urbe~~ videri videri in regione à se invicem distans,
quarum una tribus seu regionis Gad, altera vero tribus
Ruben sit terminus australis, et tamen amba ad tribum
Gad pertineant, quod satis paradoxum videtur: Nec ex
eo, quod Josue 13. 24. Aröer ad ripam Arnon fluminis est
ibid 125. contra Ratha urbem Ammonitiam posita di-
citur, sequitur duas fuisse hujus nominis urbes, nam
Scriptura plerumque eadem urbi varia hinc nomina
adjicere; unde quia ~~Aröer~~ Aröer ad ripam Arnon fluminis
et simul à regione Ratha sita fuit, ita etiam modo ad ripam
Arnon, modo contra Ratha sita dicitur à Josue. Denique
quavis Num 21. 24. dicuntur israelitae cepisse terram Ruben
Regis Amorrhæorum ab Arnon usque ad Jeboc fluvium
et usque ad filios Ammon, id est, usque ad terram Ammo-
nitarum, non sequitur, Ammonitas nullas ad austrum Je-
boc habuisse possessiones; Ratha enim, quae iterum erat
et contra quam Aröer erat, in Jeboc sita in ejus plaga infra
h. ripam fuisse constat.

2 reg 30. 16. 28. David dona missa dicitur ad proximos suos
in Aröer; inde colligi potest, hujus nominis urbem in
tribu Juda etiam fuisse. ab ista tamen bene ista commode etiam
intelligi potest de urbe Aröer transjordanica. David enim
diutius in regione Moabitarum demoratus fuit in urbe
hac aliquot ex suis cognatis reliquisse potuit.

Ergo Aröer Tamariscum significat planta genus fre-
quentissimum; quare plurimum locorum nomen ex ea
facile derivari potuit.

294

200 Ratha, Rabbat Ammon, Rabbat Ammana, sive
tantum Ammana, vel Rabbat filiorum Ammon, idem
Abel viarum, de qua Josue 11. 35. postmodum Philadelphiam
urbis metropolis Ammonitarum, ad radices montis ha-
taad non praevalent à fontibus Arnon fluminis sita, sed
septentrionem Aröer urbis tribus Gad in ripa helen-
trionali torrentis Arnon sita, contra quam loci in
conspectu cuius eam ponit Josue 13. 25. Jam Moysis
causa celebris habebatur, itaque perreus lectus in Regis
Basan ex parte traditur. Deut 34. David suscepto in Am-
monitis bello, ad hanc urbem Joab cum exercitu misit,
in cuius obsidione Uräs occulto Regis hujus insidiis vi-
gentibus hostibus derelictus interit 2 reg 19. 35. i par 22. i.
ad ultimas seductam angustias David expugnaturus
ad exercitum veniens obtinuit 2 reg 22. 26. 27. circa de-
gum sua imperium passus est.

Sibi filius Naas de Rabbat filiorum Ammon miser ille,
qui Davidi filium suum ablatum fugienti occurrerunt, sique
frumenta, rapina, vasa fictilia, Prumonum, hordium,
farinam, potentem, fabam, Lentem et fixum circei in
urbe Manajm, quam vulgata nostra casta nuncupat,
obtulit, numeratus 2 reg 19. 27. 28.

Sub Roboam Salomonis filio urbs haec eadem ac eadem
tribus Transjordanicae Jabo Regi israel cessit: habentia tunc
regno israelis cum Teglatphalasar abductis in captivitatem
pluribus quoque regionis incolis praesens illam nudasset.
Ammonite in reliquis debachant sunt: hinc Propheta

Jeremias et Ezechiel futuram in Babel metropolim
monitarum ultionem minitabi sunt per 49, 212 Ezech 21, 20
et 25, 5.

* hac de re in Tom. i. Theod.
nost. Tract. 1, part. 1, c. 7, pag
50, n. 99.

295

Ptolemaeus Philadelphus rex Aegypti ille ipse, qui gra-
cam LXXVI. inter presum L. scripturae hierosolimitanum
reasse dicitur & nomen hanc de hoc nomine Philadelphum
appellari voluit. apocal. 1, 11 inter Epistolam Ecclesiarum, ad quos
scribere iussur Johannes apostolus Philadelphiam recitari
sunt ut et 3, 7. ad eam etiam directa creditur. Ignatius
fuit parte ante obitum suum data epistola. Annotat
que eadem esse ac Abel urbis confusa, de qua Jer. 11, 33.
Hic Jazer urbs sita ad radices montis Galaad, 8. vel
10. miliaribus a Babelia versus occidentem iudea ejusdem
locum nominis torrentem, quam toraxer h. dicitur, fuit
Amorhaeorum. Num. 21, 32. militi Moyses viros ad eam
expellendam, qui ibidem et vicales ejus occupant, ad eam
terramque ipsius sibi dari populum Rubenita et Gadita
Gaditis traditur, hinc eam restaurat. Num. 32, 33, 35.
Jos. 13, 25. Levitis de familia Merari traditur, nec
non urbs refugij constituitur, Jos. 21, 34, 37.

Jozab et principes exercitus Davidis missi ab ipso ad nu-
merandum populum israeliticum per Jazer transierunt
in Galaad 2 reg. 24, 16. Jives habuit fortissimos i peris,
circa eam urbs fuerunt, quarum excisionem per me-
phoram praedixit propheta Hajar 10, 119, et Jeremia:
48, 32. Ex eo, quod apud Jeremiam haec est haec loquens
de plautu Jazer plautu hinc urbs Sabana: propagines
sue transierunt mare, usque ad mare tunc peruenit
volens colligunt, prope hanc urbem lacum fuisse, qui
mare Jazer dicitur. at hoc non adeo certum esse
ait Delandus l. 3. p. 825. Jazer. nam, inquit, in he-
braeo vox sum, quae latine mare significat, ad arcedon-
da urbs Jazer est legi, ad Jazer peruenit, prout
habet Hajar est c. 10, 119. ubi sic legitur: « vineam Sabana
ma Domini gentium exciderunt: flagella sua est pro-
pagines: usque ad Jazer peruenit, et haurit unum
in deserto, propagines ejus salicis sunt, et transierunt
in mare. nulla hic de mari Jazer mentio, sicut
per metaphoram locuti sunt hic propheta, ac per
gella seu propagines intelligunt Sabana et Jazer, pro-
pales, quos in captivitatem abducentes praedixit: Ad
hunc horum prophetarum textus sic exponi posse ar-
bitramur, scilicet Hajar dicere voluisse, populum et
giberos Sabanae usque ad Jazer peruenisse, atque post
quam in deserto ab omnibus derelicti, aliquam diem
traierunt, tandem capti trans mare in captivitatem ab-
ductos fuisse. Jeremiam vero: faculus Sabanae vel
sua mare abducos fuisse, civis vero Jazer usque ad ma-
re duntaxat, ubi post haec verba: usque ad mare Jazer
testiganda videtur vox propagines, quae si diceret pro-
pagines usque ad mare propagines Jazer peruenit, vel
quoniam hic vox mare redundans sit, atque ad antecedentem
referri debeat juxta Delandum; et sic textus hic per-
tinet cum ipso, quae Hajar loquitur, ordinis conveniat.
et sane mirum videtur, quod, cum scriptura ubi
frequenter urbis Jazer meminerit, nunquam tamen de
mari aliquo, quod prope eam sit, loquatur, ex unico
Jeremia textu, qui sola ex librorum aliquorum incuria
quod hanc vocem mare mendosus est, hincque vel
mare aliqua prope Jazer edidit.

Horum facinus prophetarum medicina in Malibus
recla sunt, qui post ductas a Babel et deinde a Teglat-
phalasar in captivitatem tribus Gal et Ruben p. 1. par. 22
earum urbes occupaverant.

Jos. 21, 30. sit metropolis urbis Jazer contra, hinc regione
pertho in Tribu Ruben. Ita tanquam civitas refugij et
levitis ex familia Merari castra; unde colligitur, Jazer fuisse
trans Jordanem hujus nominis urbes: vel forte

eadem est, quae quibus erepta Ribonivis transitur
3to Ramoth Galaad urbs celebris non procul a ~~Beth~~
Jaboc seu Jaboc fluvio in montibus Galaad ad orientem
Beth-san 10to 15 miliaribus a Ratha versus orientem sita di-
trictus Tribus Gad, et urbs refugij nec non civitatum sacras
Deut 4, 43. Jos 13, 26. et 20, 8. Num 21, 37. i. par 6, 30.

Salomon in ea habuit pyrum ex dignitate praefectis su-
per omnes Israel constitutis, qui ei et domui suae annuam
parabant 3 reg 4, 13. postmodum sub Regibus Israel flo-
ruit; deinde regum Damasci seu Syriae facta est: quae
inter eos et reges Israel bella interceserunt, consensu off-
rae eius in Syria ab hostibus, qui eam vexabant, in-
dicare; Achab igitur Rex Israelis ante eam inchoavit cum
Syriis praedio aclusus est 3 reg 22, 27. 2 par 18, 13. et 20, 34.
Jordan eius filius Syriarum adversus Syrios bello urbem
hanc anno obsidet, ubi accepto vulnere in Jerabel de-
cessit 4 reg 8, 28, 29. 2 par 22, 5. 6. videtur ~~seu~~ Jehu
filius Namsi. supremus foram bellorum a ~~seu~~ plebe
quodam, quem Elzeus ad id miserat, in castris apud
Ramoth Galaad in regem Israelis ungitur in 9, 10. et
2 par 22, 17.

296° 4to Danuel urbs juxta torrentem Jaboc et infra
vallis duo trachia, 3 miliaribus a Maxim ad orientem
diffusa, et in a Beth-san. Cum Jacob a Mesopotamia
rediret ad torrentem Jaboc subit, sed ante auroram
alterius diei, universa eius familia torrentem transgre-
ssa, ipse solus in adversa ripa manens Angelum obviatum
habuit, quocum ad auroram naque lucis ab, nunquam
tenens dimittere noluit, usque ab ipso rogatus, ut accepta
pernis benedictione; ex hoc locum hunc Danuel, quod
faciem Dei significat, nominavit dicens: vidi Deum
in facie ad faciem, et salva facta est anima mea, gen 32, 24.
Incessu temporis urbs ibi sub eodem nomine condita
fuit, quae Tribus Gad castra.

Jedon e cado Madianitarum redire urbem hanc ever-
sit, aquae in cives ultimo exserpente ferit, quod antea
ibi huiusque capis insultasse, et comatum dehaesent
4 reg 4, 17. Hanc postea Jeroboam filius Nabath re-
stituit 3 reg 12, 18.

297° 5to Beoth, Beoth et Beoth, urbs non procul a Jorda-
ne ad Jaboc fluvij meridiem sita. Jacob a Mesopotamia
veniens hanc missis forale in Beoth venit, ubi edificavit
domo fixisque pastorij locum hunc Beoth, id est taberna-
cula appellavit Gen 22, 17.

Urbs haec Tribus Gad obtendit Jos 13, 27. Hujus urbis opti-
males Gedeon, quod honoram ipse exercitu suo ipse dante
gessent, spiritus ac tribulis coloravit ac comminavit quod 8, 17.
Nam postea Jeroboam filius Nabath Rex Israel respicit
3 reg 12, 25. Inter hanc urbem et Bethsan seu Sa-
regathan in campo Area templi vase ingentis operis
sub Salomone conflata fuisse 3 reg 7, 46. et 2 par 4, 17.

Non confundenda est cum ipse huius nominis loco illo,
ad quem Machabaei Aegyptum deferentes e Damasco venerunt,
Ecc 12, 38. et Num 33, 3, 5. Urbs Beoth Tribus Juda
assignatur Jos 15, 28. forte eadem ac locus ille.

298° 6to Manaim, Mahanaim urbs ad Septentrionalem ta-
bor fluminis ripam non procul a Danuel versus occiden-
tem posita. Tribus Gad assignatur, usque urbs Levitarum
de familia Merari Jos 13, 26, 27. et 15, 27. i. par 6, 30. Nomen
Manaim, quod castra significat loco videtur esse a Jacob
a Mesopotamia revertente, cum Angeli ibidem apparuerunt,
Gen 28, 2. Vulgari postea urbem hanc interdum Manaim
et Mahanaim, interdum vero castra nuncupat. Iphos h
1° Jos 17, 24. huius obitum Tobam regni sui in hac urbe
constituit 2 reg 10, 12. David ab Achis filium suum fugiens
in eam se recepit, 2 reg 17, 24, 27. et non procul a ea, quem
in Bethu Ephraim, ipse Achis victus et interfectus est
a Joab 18, 16, 17. Tunc David hac urbe relicta transiitque
Jordanem reversus est in Jerusalem Jos 15, 27.

299° 7mo Dan urbs Mahanaim inter et Sargam collocata.
Israelitis ducis Josue vada Josue benedixit, aquae illius

307

§ II.

De Peraa seu Tribu Ruben.

Peraa seu Tribus Ruben limites habet ad orientem terram Moabitaram, ad quos ipsa haec regio pertinet antiqua ab Israelitis occupata, ad meridiem torrentem Arnon, qui illam a Madianitida Sargat, ad occidentem Jordanem et partem exiguam maris mortui, et ad occidentem tribu Gad, a qua torrente Jazer separatur. In ea notatur

308

imo Dofra urbs valde et ampla quatuor diebus itinere a Dapafca versus meridiem, in campis solitudinis infra montes Galadi, feriebant ad orientem. Tribus Ruben adhibetur, siquae urbs confugit denique 9, 43. 40, 20, 8. 1, 29. 4, par 6, 17. Machabeorum caele a Syria seu Moabitum incolabatur in eaque multi Israeliti castri derivabantur, at mox Judas Machabeus eas affecit capis et succendit castra in ea omnibus maribus in mach 5, 28, 30.

Sub nomine Dofra memoratur Gen 30, 3. et 1, par 1, 49 ubi Jobab filius Dofra de Dofra in Edom, id est Dumaca regnasse dicitur. Perique auctoritas hunc esse Job, quem vultis patristica speculum sacra Biblia specialiter libro nobis exhibent. Hic 34, 15, 17. Dumaca ac regnum in urbi Dofra videtur eandem. C. 63. i. in omni virum de Dofra tinctis sanguine vestitus venientem. per hunc virum inica se videtur Dofra Judam Machabeum qui Dofra seu Dofram occupavit, ac ipse fenoga dicitur. 4 mach 7, 18. prout primum dicitur. Sic etiam inter patres nostri Christum servatorem intelligunt. Jeremias 48, 24. Siam Dofra, quam Moabitaram urbem nun cupat, eandem significat, ut et 49, 13 et 14. ubi Dofra etiam Dofram nuncupat. Dem praefat. Amos 1, 12. Dicitur aliqui, num haec Dofra eadem ubi Dofra ac Dofra, quae Moabitaram fuit, quod alibi in Geograph. Lib. est ut apud Strabonem in urbi Edom seu Dumaca dicitur verum, si i. Sybas, qui in ea regione, quae postmodum Moabitaram facta est, Dumaca pariter, quae Dumaca vocatur, in qua Sau habitavit, ab ipsis vocatur, collocant, haud difficile est intelligere, utroque haec nomina eandem urbem designari; quod si vero Dumaca magis ad austrum removeret dicitur, prout a peris quoque sit, eas distincta et urbes dici oportet.

309

200 Sabana urbs septem vicibus ab Hezebon versus septentrionem distans, tribus Ruben ad Hezebon Num 32, 38. et 1, 12. Vinea Sabana ab hostibus Moabitaram vastata significat Jeremias 48, 39. Eandem urbem Sabana, cataraque Rubeniticas Moabica post abductos in captivitatem in Teqlathpharsan decem tribus, 1, par 5, 26. occupaverant per 48, 32. Eandem videtur esse ac Saban Num 32, 3.

310.

310 Dibon urbs regni Edom Regis Amorrhoeorum, cuius denique regionem Israelita occupaverunt. Num 42, 24, 25. Tribus Gad a Moysse assignatus Num 32, 30. postea Rubenitis eam tradit Josaphat 1, 13, 9, 17. Sita fuisse videtur in utroque tribus confinijs ad austrum torrentis Jazer et non procul a torrente Arnon, forta illi ad orientem. videtur etiam eandem esse ac Dibon. Quae ubi Israelita ex Aegypto profecta castra castris sunt Num 30, 45. ubi haec castra Prophatarum Syria et Jeremia Moabitaram erat, cuius exivit peraditum Hic 15, 29. per 4, 18, 22. 2, 1, 15. memoratur urbs Dibon tribus Juda, at haec videtur eandem esse ac Dabir seu Cariat - lepher in eadem tribu. Cui Cariat - lepher.

311.

311 Bethania urbs ad Jordanem et ad occidentem Hezebon, ubi Joannes baptizabat per 1, 28. Origenes in Joh 1, 8. S. Joannes Chrysostomus hom 10 in c. 1. Joannes et Crispianus Cradver, hanc loco Bethania legunt, Bethabara, quae vox domus transitus interpretatur.

notantque oram fuisse, quas fraeilica duce ipse Jordanem
trajecere, et hanc communem hujus fluminis vadum esse
serunt.

312 ~~309~~

5to Medaba et Magaba urbs in ora meridionali non
procul ab Heselon sita, Tribui Ruben tradita Jos 13, 10,
de ea etiam fit mentio Num 21, 30. Ammon
ita contra Davidem, cuius legatos Hanon eorum de
contumelia affecerat, pugnavit ex mesopotamia, Syria
copias conduxerat, quae venientes e regione hujus urbis
castra metati sunt i par 19, 517. Haja etale a Moabitibus
occupata fuit, cuius exitum praedicit Is 15, 2. Mach
9, 35, p. narratur quod cum eius civis filij Jambri viri
his hujus potentis Joanni fratri Juda Machabaei ad Na
buthaer proficiscenti occurrisset, illum et uxorem, quae
eadem postea Simon et Jonathan Joannis fratres ulturi
etiam Jambri filios hujus viri luce regionis clarissimi
filiam in domum suam sponsi ducendo in yerrore
adorti occiderunt.

313

6to Heselon urbs celebri et summissima, et Lehon
Regis Amorrhaeorum, qui Moabitae ex ea populaverat
Regia, et capta ab fraeilicis Num 21, 26, Deut 1, 4, et 2, 1,
Iam 2, 2, 10, 4, 40. Jos 11, 12. Jos 11, 13, 21. Jos 11, 19
2, 2, 22. Jam ubi aliae urbes, sibi de populis (Judae
et Rubenita, hi eam obtinent atque restaurant, Num 3
2, 23. Jos 13, 12, 21. atamen ad Tribum Gad transisse
videtur Jos 21, 37. et i par 6, 41. ubi inter urbes ex ea
dem Tribu Levitis concessas recensetur.

Septimae Judae et Dux fraeilicorum Regi Ammonitico
Heselon velut suam repulenti preceatorum anno
rum possessionem ostendit, Jos 11, 20. Achior dux Ammo
nitico sub Holoferae Nabuchodonosoris Imperatoris Babilo
niae, eadem Babiloniam oppidum volenti inter agrum
hebraeorum facinora omnes potentes in Heselon eos
prostrata narrat Jos 11, 5, 20.

8to transactis trans Jordanem decem Tribus civitas
haec rursum in Moabitatum veterum illius incolatum
quos sup. supra dictum, Lehon capulerat, postquam in
transit, cuius iteritum praedicit Haja C 15, 4, 10, 4, 19
et Jeremias 48, 2, 34, 45. et 49, 3.

9to Jos 11, 4. Sponsus cuius Sulamitis sponsa sua con
parat, proficiscenti ad portam Heselon urbis popu
lifficis sibi, 2 Mach 12, p. sub nomine Cassian
eius fit mentio, quam Judas Machabeus cepit, in
eaque innumerabiles fecit cades, adeo, ut in hujus
sanguine faciorum duorum seu 300 passum salin
dinis sanguine interfectorum fluere videretur.

314

7mo Cademoth urbs ad orientem Jordanis Arnon
e Regione Heselon sita, una e stationibus Hebraeorum
ex Aegypto venientium in deserto, unde Moyses nuptias
ad Lehon regem Heselon misit, qui ab eo postulavit, ut
populum fraeilicum pacifice per ipsam terram transire
permitteret Deut 2, 10, 16. Rubenitis assignatur Jos 13, 18
ubi Cademoth nuncupatur; postea Lehon Merabi filij
eam obtinent i par 6, 17.

315

8vo Haja et Haja urbs ad meridiem non procul
ab occidentali Lehon torrentis ripa. hi Lehon rex
Amorrhaeorum a Moysse hujus fugatusque fuit Num 21, 23
Deut 2, 32, 33. Jos 11, 14, 15. Tribui Ruben cessit
Jos 13, 18. ac Davidae Levitis i par 6, 17. ubi Haja nuncu
patur. etale Haja et Jeremias a Moabitibus lamabatur
cui ipsi mala imminantur Is 15, 4. Jos 48, 21, 34.

316

9vo Haba et Haba urbs ad occidentem Haja posita
et non procul ab ejusdem nominis monte, in quem
ascendere a Deo iussus est Moyses, ut ibi moreretur, Deut
32, 49, et 34. Tribui Ruben assignatur Jos 13, 18
etale Haja et Jeremias ea parte dicitur Moabita, cui
etiam praenudantur Is 15, 2. et 48, 1. Jos 48, 1, 22.

317. 10mo Abel latium, idem Abel, ut Abel ubi Sila in
plante seu campis. Abel Moab e regione Gericho Laaginta
padis seu Laagim miliaribus cum ditina a Jordane ad pro-
cul a monte Phogor. In Hebraei de montibus Abaram profeti
castra metati ad morati cum filibus Moab fornicati sunt
atque ab illis in idolatriam adusti: ob id illos Deus manu
sua Levitarum duo muleavit, Num 25, 12, 13 et 25, 49.
de Abel Ipse misit duos exploratores, qui terram et urbem
Gericho confiderant, Jos 2, 1. Ipse Ipse castris, maris ad for-
danam, ubi cum exercitu per res Dei substitit, Jos 3, 1.
Mihcaas 6, 15, populo Israëlico in memoriam laborat ben-
eficia Ipse a Deo collata a Abel usque Galgala.

318. 11mo Ar Moabitarum metropolis sita ad fluvium
arnon, qui mediam vulneravit, et ea sit mentis, Num 21, 13.
Deut 2, 9. Israëlitæ prohibentes adversus Moabitas pugnare,
unde indictam reliquerunt, Jos 4, 18, 19. Phogor Ar Ipse
et terram minas ex parte Ipse, Ar Ipse 15, 1. eam Ar Ipse
17, 2, 11, ut et Jeremias 48, 31. Abi-harajet, live Kiriatha
res inoccupans, quod hebraicum nomen vulgata nostra
per muros seu Muram cocti lateris, idem Murum
fictilem radit.

Cum Reges Israël, Juda, et Dom Ipse degyptiam om-
nem regionem, eam offenderent, atque ad ultimas angu-
stias hadach esset, Rex Moab intra conflictio, primogeniti
su linguine dis litare confituit, cujus rei indignitate
percussit aggressores, Israël Ipse offensione recesserunt,
4 Reg 3, 25. ubi vulgata nostra illam terram fictilem vocat.

319. 12mo Beth-Phogor ubi Moabitarum ad epolentio-
nam arnon, ubi moa maris ingituo immergitur, posita
in qua solus Phogor colabatur; tribus Ruben tradita
Deut 4, 46. et Jos 15, 20.

320. 13mo Beala Tribus Ruben aperitur Jos 15, 20.
Beala plurimum significat, unde verbo hæc Ipse nomine
dicitur est, quod in planta est ad radices montis Beala
significat etiam locum fecunda et irrigua, sub quali signi-
ficatione duitur Ipse ex Jordane per Ipse omnem
terram montanam, et meridianam, atque camp postrem,
et Beala Jos 10, 40.

321. 14mo Beth-jesimoth ad quidam, 10 circiter miliaribus
a Jordane posita. Rubenitis traditur Jos 15, 20. abale
Ezechielis a Moabitis occupatur, cujus ubi et aliarum ur-
bum Moab excidium prædicit 25, 9.

322. 15mo Baalmeon et Baalmeon ubi Tribus Ruben,
Num 32, 38, et Jos 15, 17. Hanc Rubenitis cepit Eze-
chielis abale possidentibus Moabitis, cujus excidium pra-
dicat 25, 9.

323. 16mo Mathana locus ubi Israëlitæ in deserto castra
habuerunt, unde in Nahaliel hinc in Bamoth perre-
cerunt Num 21, 18, 19. Eufabius locus Arnon Nahaliel,
et Mathana ultra Arnon ad orientem locus se milia-
ribus ab urbe Medaba.

324. 17mo Bamoth, Bamoth-Baal. Hebraei ex Ba-
moth profeci hinc ad vallam, qua est in regione
Moab, Num 21, 20. Jos 15, 17. Bamoth-Baal vocatur,
atque Rubenitarum sibi possessio. In agro Ita, quem in-
terluit arnon.

325. 18mo Adama una ex quatuor in ipsis ciuitatibus igne
caelesti consumtis Gen 19, 14 et Deut 29, 23. reliquis orien-
talior ad meridientem Arnon ac forte ubi torrens ipse Mari
mortuo immergitur, Sila. conjectura est eum non om-
nino perisset, aut regionis illius accitas novam epidam
nomini urbem in orientali Mari mortui littora
et pene ad offia Arnonis edificasse, quod juxta Epipha-
nia Sacrorum Scripturarum intertextales Epipha 15 vult.
prædicit de structuram Moabitas, urbem Ar, et re-
liquas Adama. vid sup hæc c. i. 81, n. 14, 16, 17.

326. 19mo Nemra et Nemrim urbs locus mare mor-
tuum est ad ejus orientem posita. hanc Libi dari pos-
itulum Gadita et Rubenitis Num 32, 3, ex quo traditur
15 v 30. ubi Beth-nemra dicitur, ut et Jos 13, 27.

ubi Tribus Gad a scribitur, cum tamen in Tribu Ruben
lita fuerit. Isaias 15, 6. et Jeremias 48, 34. male Mo
alibi mirantes aquarum Namaim meminerunt, quod
desidas et passinas nuncupant.

C A P U T VI.

De Idumaea

Seu Terra Edom.

327

Idumaea arabia provincia ab Esau Patriarcha Isaac
filio et eius posteris post ejectos Horreos priores illius
vicinas possessas, videlicet Idumeam, Aegyptum et Arabiam
Desertam lita; montibus abundans, inter quos praeci-
puus Seir fuit, qui illam a Judaea Lejungebat.

Edom, quod nomen Hebraicum est, latine rufus signi-
ficat, dicta est a cognomine Esau, qui quod rufus est
Edom, cognominatus fuit, illiusque regio terra Edom
nuncupata, quam deinde Graeci Idumeam dixerunt.

D. Calmet scribit: "Esau primo in montibus Seir le-
"dem fixisset; deinde ex regionem Horreorum ad orientem
"sem et meridiem maris hircanij migrasse, posteroque
"regis Arabiam Desertam, totamque regionem ad mari-
"timum Caesaria inter mare mortuum et mediter-
"raneanum lata habitasse. Quin et tempore captivitate in
"Babylonia, et cum Judaea raris frequentaretur habi-
"tatoribus, plagam Judaea meridionalem hebron usque
"occupasse. Quare, pergit iste, cum de Idumaea ag-
"tur, Seir distingueret hunc: Esau Moyses, Johes in

* sinus Claudicus fructus fructus
ab urbe Elax fructus Clax ad
ripam orientalem maris Ru-
brici lita nuncupatum. Elax
sive Elax portus erat ex tri-
bus maris indici, quorum sti-
mi duo berganica vel clax
appellabantur, tertio Elax.
Sive Elax spatij 150 miliarium
a Gaza distabat, prae Beit
vel 1200 stadium secundum
Strabonem et Clivium.

Legum Judae ita ad orientem et meridiem Mare mor-
tuum desinabat, ac Seir nons versus littorem Elam-
iticum claudibat. Successu temporis Idumaea in pla-
gam australiam Judae potrigabatur. Orientalis Idumaea
metropolis Bozra edificabatur Edrai versus lita; meri-
dionalis vero Beira seu Jactael. Staxe duas Idumaea
adit, orientalem et meridionalem Caesaria non nos-
trum distinguerimus, alii quoque ante nos, Prabo, Bro-
cardus, Ponfrimus, Adriellomus, Torguelus eas distin-
guerunt.

At hic opponunt alii, nec non Cellaris opponunt
nos, op. ant. III, 19, 23. Specialiter Ponfrimium littas fo-
ruentem Idumaea refutat, simulque ostendit, regionem hanc
indis non ita amplam fuisse, quod Isaie ex Aegypto
migrantes illam facili negotio circuire et in quod frax
pertransire valuerint. Hoc modum de prophetis du-
rant Babylonica captivitate Idumaea finis suos longin-
quos in Idumaea terram Hebron et Eleuteropolim
usque profunderunt; unde factum est hujus terrae pars
australis fuit in libro Nachabaeorum, cum in novo te-
stamento Edom seu Idumaea nuncupatur. Quo Idu-
maea, reges ante Judaeos habuerunt, quos 16, 17, 18 ex
regionis suae aditum lax esse et montose proinde ac-
cessu difficili litu arrogantia tumentis exclerorum pe-
pulorum dominationem nunquam primo toleraverunt
nisi cum David illos in suam redegit ditionem, 2 reg. 8, 14,
quo impleta est divina promissio: et major Servet
minor reg. 25, 23.

Impositum a Judaeis hunc agere submerunt Idu-
maea; quare David et Joab notius Idu Idumaea
qui ab infantia in Aegyptum delatus fuisset, in parva
regressus Salomoni aditum facessit 3 reg. 11, 14. David
de sub rege Joram filij Josaphat venit de finibus
suorum que hic ipsis bellum intulit 2 par. 21, 9, 10.
A massas filij Joas Regis Joram aliquibus vicinis
dis eos affecit. Idumaea urbem occupavit 10000 Idu-
maeorum prostravit, totidemque praecipites egit 2 Co-
pulo, cui urbis haec erat vicinissima 4 reg. 14, 12 et 2 par.
25, 11, 12. at haec victoria parum profecit.

Harias seu Ozias ejus filius Pumeas ex urbe Alath seu
 Alath seu Elat et Elat expulsi 4 reg 14, 22 2 par 26, 2. Sub
 Achaz Haria nazala et Jonathan filio Rapa Rex Syria eam
 occupavit, atque ejectis Judaeis illam Pumeas danti restituit,
 4 reg 15, 6. Illos Holofernes in Babiloniam reduxit 3, 14.
 Nabuchodonosor Jerosolymam obsidit, Pumeas de ea conjur-
 xerunt, rogantque ad eam funditus everteendam instigaverunt,
 1, 13, 7. Jerlm in 10 et 52, 7. Thren 4, 21, 22. Ezech 5, 12
 et 13, 7. at mali consilij auctores debita poena subsecuta
 est i signum Nabuchodonosor post quingentos annos ab urbe
 Jerosolymae direptione foris summo nationes per circuitum
 Judae, ac Pumeas excessibus subegit. Per 19, 10. Ezech 25, 13, 14
 et 2 mach 11. ubi Tobias filius dicitur, quos Tobias ejus avus
 fuerit, celebratus tandem eos edomuit, ac lege victoris
 circumcisorum, ac caeterorum legalium offerentia subdidit
 1, 13, 7. c. 12. Jnda usque ad excidium Jerosolymae
 per Romanos Judaeis paruerunt; quibus in quidem ur-
 bis obsidione, certum illis non expectantibus, in Pumea
 praedea onusti regressi sunt 1, 13, 7. c. 12.

Pumeorum vetus religio ignoratur. olim et ab exa-
 dio in obsequio veri Dei fuerant, fradente Ejan, quam in
 doma patris sui Isaac abierat, Religionem. Job quoque
 Pumeas ejusque amici, quorum scriptura in libro
 Job meminit, Dominus quoque adhaerant. Pumei cir-
 cumcisionem abiecerant, cum a Joanne Hircano sub jugum
 missi eo se iterum mysterio initiare, moreque omnia a
 religione Judaica abstrata coacti sunt.

Modus Pumea terra deserta est et inculta, ac nemini
 quidam hinc inde dispersi pagi in ea occurrunt, adeo
 ut omnino implationem videatur perennia a saeculo hinc
 " Et erit Pumea deserta: omnis qui transibit per eam
 " superbit, et sibilabit super omnes plagas ejus. Jer 49, 11.
 Videtur ea esse regio, quam Turci Bidumi vocant;
 haec enim collectata est inter terram sanctam ad Ephen-
 trionem, Aegyptum ad occidentem, Arabiam ad meridiam
 et orientem. Notatur hic

328

imo Bosra, urbs totius regionis caput et sedes Regu-
 lus. qui linguas Pumeas orientalem scilicet et meri-
 dionalem serunt, urbem hanc in orientali collocant
 velut illius metropolim, nec non cum civitate Bosra, de
 qua praecedenti cap 52, 11. egimus, confundunt. Relan-
 dus tamen c. 3. p. 615, 2 notat plures hujus nominis urbes
 fuisse, ut in Thachontida seu dimidia Tribu Manassa 1, 21, 27.
 ubi Bosram vocatur; in Magbitide, in Pumea, de qua
 simul confundenda haud his, adhibere, quod cum nomen
 Hebraicum Bosra seu, ut ipse legitur, Bosra locum mu-
 nitionum significat, mirum non est, illud pluribus urbibus
 commune fuisse.

No de Bosra velut Pumea regio pro viribus nostris
 in c. 5, 52, 11. sufficienter describitur, a quoque sum-
 juxta illorum opinionem, qui eandem esse ac Bosra
 volunt, assignavimus: videtur mox, qui huius opinionem ob-
 munit, quo loco eam collocent.

329

2do Cebra seu fectehal urbs in finibus Pumea
 versus meridiem sita. Amasias Rex Juda adversus Pu-
 meas movens in valle Balaatum ad austrum maris
 mortui eos fudit, atque victoriam suam usque ad hanc
 urbem prosecutus est, quam et a fectehal cepit, nec non
 fectehal in obediencia Deo appellavit, ut ostenderet
 merito obedienciae suae erga Deum partem de Pumeis
 victoriam se accepto referre 4 Reg 14, 17.

Cebra vox graeca rugam significat, sic in Hebraeo Ba-
 nuanen vasus, quod nomen urbi huius forsata inditum est,
 quod sedes quam plurimas in Saxo ex cavatis habet.
 De ea nullibi alias in scriptura, si exceptio nisi forte
 apud Isaiam 10, 1. et 40, 11. mentionem tamen est, an-
 tique Propheeta de hac, aut etiam alia ejusdem nominis

urbe, quas plures fuisse nonnulli Geographi avia
advertunt, de vero de hujus quaedam seu subseq sermo
est. Ino etiam incertum quatuordecim videtur eam
fuisse summa meridionalis metropolim, prout voluit, qui
regionem hanc byzariam dixerunt; potuit enim, apparet
Amapias superam quamdam, in quam summae felle la
re et parant expugnare, quia inde argui debeat superam
illam urbem fuisse, sed forte ei casum quendam in
fuisse: nobis tamen verisimiliter videtur illam fuisse
urbem, quam Amapias expugnavit, quamvis ignore
mus ad summa metropolim fuerit spere.

3230

310 Dedan urbs inter Arabiam et mare noricum
hinc ad meridiem et illi ad septentrionem posita. De ea
loquuntur, etque mala uteruntur Agostus Jeremias
35, 23. et 49, 18. et Ezechiel 25, 12 et 27, 20. Isaias
21, 13 etiam hujus urbis populorum meminit, quos
Dedanim vocat. Non confundenda est cum alia quorundam
nominis urbe, quam Geographi in Arabia felici in li
tore Sinus Persici collocant, et quam Ezechiel 27, 15. et
38, 13 memorat.

331 ~~324~~

410 Theman urbs inter Arabiam et Petra ad
Septentrionem posita. creditur fundata a Theman filio
Eliphaz et Sui nepote, cuius fit mentio Gen 36, 11.
Joban 1, 34. et 1 par 1, 38 memoratur Hufam de ur
be Themanorum in summa regno successore Jobab,
Jeremias 49, 7. deservisse sapientiam in Theman, ait,
urbemque dissipandam praenuntiavit 2 ro. Isaias
et sapientiam ab ipsius habitatoribus recessisse ait
Baruch 3, 22 et 23. Ino delendam praedicit Amos
1, 12. Quorundam volunt in hac urbe litterarum aca
demiam fuisse, quibus tamen alij obstant.

332 ~~325~~

510 Laza urbs aequali spatio inter valle mara mo
rum inter et Rubrum posita. Eam quidam civis ur
bis Bethel, quae prius Laza vocabatur, condidit. Hic
Ephraimius Bethel obsidentibus occultum in eam an
tum ostendit, per quem illi urbem ingressi, eade mo
pacti civem hunc ipsaque cognatos omnes vita et
libertate donatos, dimiserunt; qui hinc profectus urbem
aedificavit, quam veteri civitatis luce nomine Lazaam
nuncupavit. Jud 1, 24 Quorundam volunt eandem
esse ac Lesam, quam velut terminum meridionalem
Chanadunidis designat Moyse Gen 10, 19, quod, si
verum sit, civis ille urbis Bethel eam restaurasse
dubitatur dicendus erit; porro scriptura Isaias 20,
quae restauratur, aedificari dicit. Alij etiam vide
tur eadem esse ac Alas, ad quam Isaias 38, cum in de
serto sui morarentur, Daphnia regressi venerunt, Num 20, 15.

333 ~~326~~

610 Charan urbs in desertis ab Ela seu Aial,
orientem versus, ex qua nomen deserto Charan in
ditum. Cadorlahomor, federativus Reges, bello regi
bus Centapoleos elato, regionem usque ad arva
Charan vastavit Gen 14, 16 Agar e domo Abra
ham pulsa in deserto Charan uxorem filio suo Isa
ele Isaiam fecit, Gen 21, 21. Isaias a Isai Isai Isai
her in eodem deserto caesa Metas. Num 10, 12 et 13.
Ino Moyse ex singulis tribubus principes viros ad
explorandam terram Chananaan misit Num 13, 3, 4.
de monte Charan dominum apparuisse ait Moyse
Deut 34, 2. Caria apud Habacuc 2, 3 leguntur
In Charan juxta Maon et Carmelum David Isaiam
persequentem declinavit 1 reg 25, 12. Viri illi, qui
Isaias filium Regis Summa, cum in ea Isaias Isaias
masculos inkerueret, Isaias Isaias, illum per Charan
in Aegyptum detulerunt 3 reg 11, 13.

324 ~~327~~

710 Aila, Ailath, Elath, Elath, et Elan urbs
posita in finibus summae ad Sinum maris rubri,
qui ab ipsa Sinus Elaniticus dicitur, decem passuum

millibus à Betha secundum Eusebium in loc. Hebr. V. Elath
 et 1200 Fadijs seu 180 miliaribus à Gaza per Habonem
 et Elimum orientem versus. Israelitae per viam eam
 profugam de Elath et Asiongaber ad iter venerunt, quod
 dicitur in deserto Moab. Deut. 218. David victis Pumeis
 2 reg 8, 14. Ailath quoque procul dubio subegit, quippe
 quod ex ea Salomon ejus filius naues miserit in Ophir,
 qua inde 450 talenta auri ad eum deferuntur. 2 par 9, 17. p.
 Pumei sub regno foram filij Isaphat libertatem sua
 recuperarunt, nec non usque ad Oziam seu Ozariam,
 qui hanc urbem de novo obtinuit ac reparavit. 4 reg 9
 14. 22. et 2 par 20, 2. Postmodum sub Rehabe regis Jude
 Rasin Rex Syriae illam occupavit atque Pumei eiecit,
 cum servum Pumeorum faceret. 4 reg 16, 6. Urbis
 hac apud veteres profanos Scriptores plura alia no-
 mina sortitur, ut Elan, Elana, Elas, Aelan, sive Elon
 sive Asiongaber ubi etiam ad Sinum Elaniticum
 portus Ailath sita. Israelitae post longiorem moram
 in Habona tandem venerunt in Asiongaber, indeque
 moventes ad desertum Sin, in quo urbs Cades sita
 fuit, transierunt. Num 20, 25. Deut 218.
 In hujus etiam urbis portu Salomon classem in
 Pruxit in Ophir mittendam, ut inde aurum referret.
 3 reg 9, 26. et 2 par 8, 17, 18. Eadem intentione post-
 modum Isaphat Rex Jude classem instruxit, sed
 frustra, quae in hujus urbis portu constructa fue-
 rit. 3 reg 22, 49. ad quod in curando hoc negotio
 societatem misisset cum Echiozia imperio Rege Hiel
 2 par 20, 35. ubi Ophir Tharsis invenitur.

335. 228.

Index

Index

NB. litteram F. fluxu, M montis, T. torrentis, V vallis
 asteriscum (*) autem civilitatis esse signum.

Abel seu abela, x 276.	Arnon desertu 122.	Bersabee Desertu 118.
Abel, Abela seu A- belsa, — x 286.	Arzer ... 154 x 292.	Besor seu Besor T. 37.
Abel-Mehula, x 226.	Aromatum Montes vid Bethel.	Besur vid Bethsur
Abel-Satim, x 315.	Artificium - V. 91.	Bethania - x 169.
Abel vinearum ~~...~~ vid. Rabba.	Arundineti vallis vid Arundinis.	Bethania - x 280.
Abilfa vid Abel	Arundinis - V. 89.	Bethaven deserti 118.
Accaron, — x 187.	Asasoththamar vid Engaddi.	Bethel — x 199.
Acco seu accho vid Po- lemais.	Ascalon — x 161.	Bether — M 75.
Acbot, — V. 86.	Asedoth-Phasga x 310.	seu Montes Aromatum
Adar vid Atbaroth.	Asen, Hefsona, Ge- simon — x 172.	Bethlehem x 190.
Adama, ³ ¹⁵⁰ ³² arsa aduze x 390.	Aser Tribus — 256.	Beth-maacha vid abel seu Abela.
Adom, ³ ¹⁵⁰ ³² arsa aduze x 390.	Asiongaber x 333.	Bethoron — x 214.
Adra vid Arad.	Asparoth seu Asparoth- Caemaim x 288.	Bethjesimoth x 321.
Adullam vid Odollam.	Atbar, Etber, Gether — x 197.	Bethphage Lago 168.
Aegypti desertum, 123.	Atbaroth — x 214.	Bethphogor x 317.
Ailah vid Aila.	Atparoth x ³ ¹⁵⁰ ³²	Bethsaida x 284.
Armon vid berrmon.	Auran seu Auramitis vid Sturea.	Bethsames x 183.
Atropisio fons, — 55.	Axaph, seu Achapho, — x 259.	Bethsan x 226.
Agar fons, — 53.	Azotus — x 182.	Bethsur, Besur, Beth- Zura — x 194.
Agrorum Vallis vid Sivrotis.	B.	Beth-Zura vid Bethsur
Abielon vid Ajalon.	Baal vid Cariathian.	Bethul, Bethuel, Be- thuel, Bethulia x 175.
Ajalon, — V. 87.	Baal-Hapsot x 210.	Bethsain x 284.
Aila, Ailac, x 334.	Baal-Hermon vid Hermon.	Beth-Zecha x 220.
Ailom, ~~...~~ x 184.	Baalmeon x 320.	Besor vid Besor.
Allophili, Populus, 23.	Bamoth, seu Bamath Baal — x 327.	Bochin vid lacrymarum
Alus vid Lura.	Bajan vid Trachonitis.	Bosor seu Bosra des- tum. 198 ~~...~~
Amathoni, Populus, 15.	Bathanea vid Bajan.	~~Bosra~~
Amma vid Polemais.	Bathnel vid Bethul.	Bosor seu Bosra x 300.
Ammana vid Rabba.	Belens, Belus, Lagia, Rigada, Bel F. 43.	Bosra — x 326.
Amorhai Populus, 8.	Benedictionis V. 78 vid etiam Josaphat V.	Botri — V. 83.
Anathoth, ³ ¹⁵⁰ ³² arsa aduze x 204.	Benjamin Tribus 192.	C.
Asbece, — x 244.	Bersabee, Putens jura- menti, Putens sep- tem — x 169.	Cabul — x 258.
As — x 316.		Cadmoth x 312.
Aracaei, Populus 11.		Cades, Cadesbarne x 19.
Arad, Arada, Arath, Aras, Aras x 159.		Cades Desertum 118.
Aradii, Populus 1-13.		Cadmon seu Chelmon
Aramah vid Herma.		Cadmonim vid Gizon
Argeb, vid Trachonitis		Casarea Palast. x 234.
Argeb, — x 284.		Casarea Philip vid Dan
Armathaea vid Ramatha.		Castellum Thermae 51.
Arnon, F. — 32.		Camon — 77. x 286.

x Ajalon

Armathaea

Phafaf - V. 110.
 Phafaf - V. 93.
 Phafaf - X 251.
 Phafaf vid Der -
 Phafaf - X 175.
 Phafaf - X 209.
 Phafaf - X 2023.
 Phafaf - 5.
 Phafaf - 56.
 Phafaf - X 212.
 Phafaf - F. 46.
 Phafaf - 79.
 Phafaf - 108.
 Phafaf - 120.
 Phafaf - 121.
 Phafaf - 12.
 Phafaf - X vid Socho.
 Phafaf - X 298.
 Phafaf - X 142.
 Phafaf - X 2370.
 Phafaf - 117.
 Phafaf vid Semeon.
 Phafaf - V 94.
 Phafaf - I 38.
 Phafaf vid Turris vid Caprea Palaestina.
 Phafaf - 240.
 Phafaf - 119.
 Phafaf - V. 79.
 Phafaf - I.
 Phafaf - 107.
 Phafaf - X 234.
 Phafaf - X 229.
 Phafaf - V 109.
 Phafaf - m. 73.
 Phafaf - X 151.
 Phafaf - X 185.
 Phafaf - X 219.
 Phafaf - X 220.
 Phafaf - X 222.
 Phafaf - X 145.
 Phafaf - 117.
 Phafaf - X 329.
 Phafaf vid Thamma.
 Phafaf vid Tanach - N. Teome in terra Santa.
 Phafaf - X 223.
 Phafaf - N. 90.
 Phafaf - 57.
 Phafaf vid Cenoreth.
 Phafaf - X 299.
 Phafaf V vid Raphaim.

Tob. regio 286. in rot
 Tophet V vid Ennon.
~~Tophet~~
 Tachonitis Regio 277.
 Tachonitis 206. in rot X 260.
 Tachonitis V X 180.
 Tachonitis 78. p.
 Tachonitis - V. 98.
 Tachonitis - V. 101.
 Tachonitis - 43.
 Tachonitis - Z.
 Tachonitis Tribus - 248.
 Tachonitis - X 256.
 Tachonitis - I 31.
 Tachonitis desertum 117.
 Tachonitis - X 155.
 Tachonitis 325.
 Tachonitis 324.
 Tachonitis 58.

43
 Turris Stratonis Vid.
 Caesarea Palaestina
 urbs Balmaram Vid.
 Jericho.

Verum Plinius de qui longe post ea tempora scripsit, ubi ipse de fontis fonte sermo est, sicut lib. 5. haec simpliciter ait Jordanem ex fonte Peneade oriri & Jordanem esse de Chiala in partibus in hunc laenum palis quo per ductus subterraneos, iuxta Peneadem redditus fuerint altum silet. ca. ipsius verba.

Imo ex num. c. 31. v. 11. et 12. illa a Peneade ubi Moyses limitem ^{scilicet} terra sancta describit, idem à Peneade ad Mare Tiberiatis usque fontem Daphnim dicit Laurorum fuisse vocatum, ac proximum postquam illius in hoc mari exitum Jordanem nomine inquiri.

Schoenus sunt ~~manuscriptis~~ Schoeni Schoenis apud Aegyptios sunt in una dispari tamen longitudine, alii enim Schoens tribunt Sexaginta stadia, alii quadraginta alii viginti tantum, et à sepe in vicinis ^{is orientis}

Laurae hanc habitationis veterum Monachorum singulis cellis distantes ^{magis quilibet a numero cellarum et illas in orientem metaba longas} ^{magis pacem quamdam referunt in occidentem (Antihispani). Laurae S. Sabae quidam uti ^{abinde huiusmodi} Laurae ut agnum pagum referunt celebres est Paul. v. 9. ex m. d. v. b. ut Jerusalem a quodam viro S. cui}

Charito nomen fundatum fuisse Lauram postquam S. Hilario vitam Monasticam Palaestina invenit. Eodem Paulo quinto S. Euthymius ¹² aut aut 18. miliaria a Jerusalem Lauram edificavit. 7 erant duae Laurae, S. Sabae nomen referentes, veter. & nova binae erant celebres fuerunt bin

^{re} Catholici ajunt, et quia hanc Christi proportionem hoc est corpus meum esse ^{multiplicite} compositum duabusque aequivalere, atque sic reserui et exponi debet hoc quod ^{in hoc} hoc throno est panis, pro alio momento est corpus meum. Quam igitur Christus Apostolis huius exhibendo panem dixit hoc panis ideam in meo ipse comperunt, et ubi ait corpus meum, illi sublata panis idea, corporis ideam habuerunt

Terra Sancta vetus effigies

in
S. Scriptura libri adumbrata

Part II.

De singulis illius regionibus et provin-
ciis, earumque Urbibus, Oppidis et vicis, p.
Ubi Israëlitæ, partim pulvis partim subactis
veteribus Terra Sancta. sibi à Deo in parente suo
Abrahama promissa Gen. 12. 13. inchois, illius possessio-
nem adepti sunt, tum Moyses, et post ipsum
Ioseph eam in duodecim portiones totidem Tribubus
assignatas, iuxta numerum filiorum Jacob, qui duo-
decim erant, distribuere: à quibus tamen Tribus
Levi specialem regionem hanc obtinuit, nec Joseph
ujus locum subiere Manasse et Ephraim filii filii,
sic, ut inter duodecim Tribus tota regio fuerit
distributa eâ ratione, ut cis Jordanem novem
Tribus et dimidia, trans Jordanem vero duo-
decim dimidia sedes suas auferunt.

Cis Jordanem ab austro ad aquilonem fuere
Tribus Juda, Tribus Simeon, Tribus Dan, Tribus
Benjamin, Tribus Ephraim, Dimidia Ma-
nasse, Tribus Issachar, Tribus Zabulon,
Tribus Aser, et Tribus Nephthali. Trans
Jordanem ab Aquilone ad Austrum fuere
Dimidia Tribus Manasse, Tribus Gad, et
Tribus Ruben.

Postmodum stante scilicet Templo Secundo in
quatuor distantat principales regiones Terra
Sancta divisa fuit, nimirum cis Jordanem in
Judeam, qua Tribus Juda Benjamin, Simeon,
et Dan comprehendebantur: in Samariam
qua Tribus Ephraim et dimidiam Manasse
completabatur: et in Galileam qua Tribus
Issachar, Zabulon, Aser, et Nephthali conti-
nebantur. Trans Jordanem vero in Beza-
ram seu Ituream, qua in duas alias provincias
divisa erat, nempe in Trachonitidem, et Bathu-
neam, ~~quibus ad ipsos Idumæos adijunguntur, q~~

9 quibus altera dimidia Tribus Ma-
nasse, necnon Tribus Gad et Ruben
includebantur; aliqui Idumæam
adjungunt.

Tandem a tate Christi Servatoris nostri Terra
sancta universim in sex regiones seu provincias
distributa erat, quarum tres cis Jordanem ver-
sus mare mediterraneum colorate erant, scilicet
Galilea, in qua Tribus Zabulon, Aser, et Neph-
thali continebantur: eam D. Calmet in Superi-
orem et Inferiorem dividit, atque Inferiorem
tres memoratas Tribus complecti ad Orientem
Maris Genesareth seu Tiberiadis; Superiorem vero
etiam ac potissimum ultra Jordanem porrigi Tra-
chonitidem, Libanum, et Bathaneam versus,
atque Galileam Gentium appellatam fuisse,
sive quod Idumæos foret Ethnicos, sive quod Phœni-
ces, Syros, et Arabes quintimos habent. Samaria
qua proprie Idum Tribus Ephraim et dimidiam
Manasse continebat. Et Judea propria
qua Tribus Juda, Simeon, Dan, et Benjamin

comprehendebantur.

Dua vero trans Jordanem, nempe Trachonitis, in qua Simonia Tribus Manasse, regiones Basan seu Galilaea et Galilee includuntur: et Itursa seu Peraa, quae ambas Tribus Gad et Ruben complectebatur.

Denique Idumaea, quam aliqui in Orientalem et Meridionalem dividunt; haec ad meridiem Terrae Sanctae collocatur, imò olim in plaga australi Judaea Hebronem usque porrigebatur; Orientalis vero ad orientem Maris mortui sita erat. Verum de Idumaea huius sus loco agemus.

Porro huius ultima Terrae Sanctae distributioni huius inherere animus est; proinde hanc partem nostri Partem II. in Sex Capita variis §§. distincte dividimus; in quorum I. de Judaea, in II. de Samaria, in III. de Galilaea, in IV. de Trachonitis, in V. de Itursa, et in VI. denique de Idumaea differemus.

Caput I.

De Judaea.

Judaea, quod primum diximus, quatuor Tribus complectitur, scilicet Tribus Juda, Simeon, Dan, et Benjamin. Limites habet ad Orientem Mare mortuum et partem Jordanis fluvii; ad Septentrionem Tribum Ephraim; ad Occidentem Mare Mediterraneum, et ad Meridiem Idumaeam et Amaleitarum regionem. Eius longitudo ab Oriente in Occidentem est circiter 80. miliarium Romanorum seu Hebraeorum, Latitudo vero 70. Singulas, quas continet, Tribus singulis §§. exhibemus.

§. I.

De Tribu Juda.

In Tribu Juda ambitu clauduntur Tribus Simeon et Dan, unde eadem ac Judaea limites ei sunt, nisi quod versus Septentrionem Tribus Benjamin attingat. In ea occurrit

1.º Jerusalem Urbis antea Jabus Jos. 18. 18. quod multorum est opinio, Salem Gen. 14. 18. Hebr. 7. i. vocata. Latini Solyman et Jerusalem dicunt. Hebraei pronuntiant Jerschalaim sive Jerschelem, quod reddi potest visio, possessio et hereditas pacis. Sita est 24. miliaribus Romanis à Joppe et Mari Mediterraneo ad Orientem, et 30. à Mari Mortuo ad Occidentem.

Metropolis seu Caput fuit non modo totius Judaeae sed et universae Terrae Sanctae, ex quo Deus illam in Sedem Templi sui elegit. Sed exacte lines Tribuum Juda et Benjamin occupabat, ut unius illarum esset haud satis dignoscere, unde modo illi modo huic attributa fuit. Filii Juda Jabuseos Urbis huius incolae delere non potuerunt, sed eum in habitare eos permittere dabuerunt; deinde

filiis Benjamin cepit, qui et Jebusaei cum in
illa manere siverunt, Jos. 18. 28. Mortuo
Jone filii Juda ad eam applicaverunt, expugna-
tamque incendio tradiderunt, Jud. 1. 8. quam
tamen vel sic devastatam reliquerunt, vel iterum
amiserunt, aut non nisi inferiorem urbem te-
nuerunt Jebusaeis Arcem Defendentibus, penes
quos et ea stetit usque ad Davidis aetatem, qui
statim regi sui initio expeditionem in eam
suscepit 2. Reg. 5. 6. p. captamque Tribui Juda
adjeit non modo sed et totius Regni Sedem pra-
cipuam constituit; unde Es. 7. 67. ait: Domini-
num non Ephraim elegerit sed Tribum Juda
et Montem Sion, in quo ipse novam urbem ex-
trauit suoque nomine insignivit.

Igitur Jerusalem jure veteris divisionis ad Ben-
jamin spectabat, deinde jure acquisitionis
ad Judam, quod illam hostibus his eripuerit
nempe primum sub Judicibus, ac tandem sub
Davide.

Urbis haec duobus collibus insidebat, monti-
umque coronam ambiabatur, Es. 124. 2. Solo
erat petroso et sterili 60. Stadium longitudi-
nis. Substantia illius fontibus Gihon et Siloe
irrigabantur, ac Torrens Cedron et aqua Ethan
moenia aduebant. Vetus Urbis, quam

David Jebusaeis eripuit, angustis pomeriis clau-
debatur, quippe quae montem ~~Sion~~ Moria, in
cujus vertice postea Salomon Templum aedifi-
cavit, tantum completabatur. In monte
Sion, priori è regione opposito et ad Aquilonem
Peto, David novam urbem extravit suo nomi-
ne appellatam, 2. Reg. 5. 7. 9. et 1. Par. 7. 8.
item 3. Reg. 6. 1. p. et 2. Par. 3. 1. p. Es. 47. 3.

Inter binos montes istos vallis Medo jacebat,
qua Davide et Salomone ejus filio ac hinc inde
invariantibus aggesti humo completata basis Urbis
ambas conjunxit, 3. Reg. 9. 15. 24. et 11. 27.
Post Manasses Rex Juda è captivitate rediit
novam urbem extravit ac moenibus cinxit, 2. Par.
33. 14. Deinde Machabaei quibusdam adjectis
à Septentrione illam producerunt, adeo, ut ali-
um tertium collem completeretur, Joseph. de
Bab. lib. 5. c. 6. Quartum collem nomine
Bezetham ad Septentrionem Templi secundum
Torrentem Cedron Agrippam addidisse et
moenibus ambire coepisse ait idem Josephus.
Quare Urbis Jerusalem nunquam amplior
fuit, quam ubi à Romanis obrepit, quip-
pe cujus tunc temporis ambitus 33. Stadio-
rum seu 4125. passuum erat, qui leuam
galliam et fere dimidiam aequant.

Jerusalem magnificè exornatam et
auctam à Davide Salomon ejus filius,
praeclearis aedificiis ita ampliavit, ut Urbium
orientalium magnificentissima haberetur.
Postmodum variis calamitatibus prope

fuit, multotiesque offensa et capta. Regna
ta Roboamo Salomonis filio et Successore à
Sesae Rege Aegypti occupata est, Saurone et
Regius thesaurus asportatus, 3. Reg. 14. 15. p.
Hazael Rex Syria motu ad illam exercitum ibidem
parabat expugnationem, id Joas Rex Juda, missis
ad Iffum Templi et Regii arari thesauris, impedi-
vit, 4. Reg. 12. 17. 18. et 2. Par. 24. 25. Illi
quanto post Amasias ejus filius bello contra Joas
Regem Israël temere invito victus in hostis venit
potestatem, qui ea occasione Jerusalem in-
gressus thesauros Templi et Domus ^{Regis} Capita-
vit, ubique muros à porta Ephraim usque
ad portam Anguli spatii 400. cubitorum de-
jicit, ac dein Samariam reversus est, 4. Reg.
14. 11. p. et 2. Par. 29. 23. 24. Sub Ezechia
Rege Juda Sennacherib Rex Assiriorum
milit validum exercitum, qui Jerusalem
obsideret, at Ezechia et Isaiam Deum depe-
cantibus Angelus Domini 185.000. Assiriorum
interfecit, 4. Reg. 18. 17. p. et 19. 1. p. Re-
gnante Joachin filio Joachin Nabuchodonosor
Rex Babylonis demum urbem hanc obsedit et
obtinet, ablatisque Domus Domini et Domus
Regis thesauris, Regem Iffum unicum tota
sua familia, principes omnes, universumque
populum, solis relictis pauperibus, cum Ba-
bylonem duxit captivos, pro Joachin Matthe-
nia ipsius patris in Regem constituto, cui Se-
decia nomen imposuit, 4. Reg. 24. 10. p. Cum
que hic adversus Iffum rebellasset, coacto
iterum valido exercitu movit in Jerusalem
captamque penitus evertit nec Templo nec
ceteris aedificiis parens. Populos vero et Re-
gem Sedeciam in fugam apprehensum, post oc-
culos coram eo filios suos, ac oculos effodi jussit
siquae orbatum oculis in captivitatem abdu-
xit, 4. Reg. 25. 1. p. Hic initium Summi
70. anni captivitatis Judaeorum à Jeremia
26. 11. et 29. 10. predicti. Quibus ex-
tis Cyrus anno primo, quo Babylone regna-
vit, relaxata captivitate Judaeis facultatem
ad propria remeandi dedit: tum ipsi Tem-
plum ac urbem restituerunt, prout fuisse
narratur in binis Ebrae libris, Stetitque us-
que ad tempora Vespasiani Romanorum Im-
peratoris, cujus Imperii anno secundo Christo
70. Titus ejus filius post gravem quatuor me-
sium obsidionem à mense Aprili scilicet
usque in Augustum eam obte asultu
obtinet ac penitus evertit. Haec omni-
um, quas Urbs haec ista sustinuit, memo-
rabilissima fuit, quippe in qua usque
1100000 Judaeorum perierunt. Sane
quidquid arte excogitari poterat formam

416
dis obidionibus validius, quidquid admirabilis, ni-
hil tunc à Romanis omnifurum est; nec aggresso-
rum peritia seu peritia militari, seu virtuti,
seu constantia quidquam cepit obessorum ardor
resistendi: mala vero omnia, quae diuturnam
obidionum sunt appendices, misera haec urbs caper-
ta fuit, iuxta id, quod de illa jam diu antea vati-
cinatus fuerat Jeremias c. 7. 32. et c. 9. 11. ac vo-
luntate Christus ipse Matth. 24. 2. et Luc. 23. 29.
enimvero peste, fame, seditione, mutuisque
caedibus non minus in ipsa urbe levitum est, quam
hostium furore. Hoc tandem supremum fuit
divina iudicis justitiae de sorte et exitis superba
hujus metropolis in perfidia ac ingratisimi co-
gra cum animi ultionem latum iudicium.

2° Eleutheropolis. De hac urbe S. Scriptura
haud meminit; eam tamen huius statim amo-
tare placuit, quod Eusebius et S. Hieronymus,
quorum aetate celeberrima erat, ab illa omnia
urbium meridionalium Judaeae metiantur inter-
valla. Sita erat ad occidentem Jerusalem
medio ferme itinere ab hac urbe ad mediterra-
neum. 20. miliaribus ab ea absisse tradit Jo-
sephus, et 24. ab Ascalone, nempe 18. à Lydda
in Itinerario Antonini perhibetur. Eusebius
illam 5. miliaribus à Geth, 6. à Lachis, 25.
à Gerara, 20. à Jether, et octo à Gila
removet.

3° Maecada Urbs 8. miliaribus ab Eleutheropo-
li Orientem versus et Jerusalem juxta Euse-
bium. Jome è Maecada Lebna processit,
Jos. 10. 29. et 15. 41. Maecada Tribui Juda assi-
gnatur.

4° Lebna seu Lobna ~~Urbs~~ Jos. 15. 42. ubi
Labana nuncupatur. Urbs Sacerdotalis et
refugii ib. 21. 13. et 1. Par. 6. 57. Cuius Idumaei
sub regno Joram jugum exuissent, Lobna
etiam se in libertatem aperuit, 4. Reg. 8. 22.
In parte meridionali Tribus Juda sita erat.
Eusebius et Hieronymus in Eleutheropolis re-
gione illam locant. Alia non est à Lebna
seu Lebna prope quam Israelitarum per
desertum itinerantium Statio fuit Num. 33. 20.
Attamen quidam volunt locum hunc in Arabia
fuisse. Sennacherib Rex Assyriorum hanc
urbem obidebat, cum Angelus Domini una
nocte 185000. de exercitu ipsius contidavit, sic-
que obidionem solvere. eum coegit. 4. Reg.
19. 8. 35. et Isa. 37. 8. 36. 37.

5° Cariathiarim, Cariath-Baalath, Baal,
Urbs in Confiniis Benjamin, Dan, et Juda
12. miliaribus Romanis ciriter à Jerusalem
versus Occidentem. Primum Gabaoni-
tarum fuisse dicitur Jos. 9. 17. Tribui Juda
attribuitur, ib. 15. 9. Hic Ara Do-

mini in Domo Domus Aminadab tandem Servatae
donec à Davide Jerusalem defertur, 2. Reg. 6.2.
et 1. Bar. 13.5. p.

6° Bethlam, Orulam, et Adulam Urbs sita
12. miliaribus ab Eleutheropoli ad Austum versus
Mare mortuum. Josue hujus Urbs Regem
terfecit Jos. 12. 15. Tribui Juda illam adscript ib.
16. 36. David à Saule profugus in spelunca Oru-
lam delituit 1. Reg. 22. 1. Idem fuit in provi-
dio, dum Philistini in valla gigantum castra
haberent, 2. Reg. 23. 13.

7° Marva seu Morasthi Urbs 2. miliaribus
Romanis ab Eleutheropoli ad orientem posita.
Patris Michae Propheta, Mich. 1. 1. Justa
illam in valla Sephata initum est proelium
inter Aza Regem Juda, et Geram Regem Athi-
pum, quam 1000000. militum exercitu Regum
Aza fecit fugavitque, neon Geram in pro-
persecutus est, 2. Bar. 14. 8. p. His Marva
1. Machab. 5. 66. legitur Samarita, quod mendacium
est librari.

8° Bethsur, Besur, seu Beth-Zura Urbs vel
Arx validissima à Roboam Rege Juda mun-
itionibus instruita, 2. Bar. 11. 7. Sita 20. milia-
ribus à Jerusalem Hebronem versus. Tribui
Juda ascribita est Jos. 15. 58. De ea etiam fit men-
tio 1. Bar. 2. 45. et 2. End. 3. 16. Potissimum at-
te Machabaeorum celebrata fuit, ac de ea fit
mentio 1. Mach. 4. 61. et 6. 7. 26. 31. 49. 50. item
9. 52. et 10. 14. neon 11. 65. ac 14. 7. 33. 2. Ma-
chab. 11. 5. ubi dicitur quinque diutinat studij
à Jerusalem abesse, verum error est, qui in ta-
tum incepit.

9° Socho seu Soco Urbs 9. miliaribus ab Ele-
theropoli Jerusalem versus disita. Tribui
Juda attribuitur Jos. 15. 35. Philistaei ad-
versus Saulem proelium inituri inter Soco et Alpe-
urbem Eleutheropolim inter et Jerusalem posita
castra metati sunt, 1. Reg. 17. 1. Sahel per-
sequens Davidem ad isternam magnam, qua
est in Socho venit, 16. 19. 22. Socho ad Be-
hered num ex divitiis Prasatis, qui Salo-
moni Regi et Domini ejus annonam praebeant
partimisse dicitur 3. Reg. 4. 10.

10° Jerimoth Urbs 4. miliaribus ab Eleuthe-
ropoli ad Septentrionem Jerusalem versus.
Idem Regem occidit Josue, Jos. 10. 26.

11° Maspha sive Mispha et Mazphat Urbs
ad meridiem Jerusalem posita, et 6. leuis ab
illa distans, ad Septentrionem Hebronis et Eleu-
theropolis. De ea fit mentio Jos. 15. 38. Cre-
datur esse Maspha Benjamin Jos. 10. 17. et 18.
26. item 21. 5. ac 1. Reg. 7. 16. quo Hebraei oran-
di gratia convenire solebant, ac catus indubitan-
tur 1. Reg. 7. 5. p. 10. 17. 3. Reg. 15. 22. 2. Bar.
16. 6. 2. End. 3. 7. et 1. Mach. 3. 46.

12° Thema seu Thema Urbs 12. miliaribus à
Jerusalem versus meridiem ab Eusebio et S. Hiero-

quodam modo inter
alios in reg. 15. 22. 2. Bar.

* fenta
quing
mor
gor
igne
nut
Bala
Leth
So
rang
man

onymo coloratur; alibi tamen idem S. Hieronymus
6. miliaribus à Bethleem meridiam versus illam
amovet. ejus fit mentio 2. Bar. 11. 6. Desertum
Theue occurrit 2. Bar. 20. 20. quod non longè à
mari mortuo patebat, 1. Mach. 9. 4.

13° Bethleem, Bet-tehem, et Beth-lehem,
id est, Domus panis Jos. 17. 7. Urbs exigua in collis
divis posita duabus levis galviis ad austrum à
Jerusalem. Vulgò dicitur Bethleem Juda, ut
ab alia ejusdem nominis Urbe in Tribu Zabulon
distingueretur ~~Bethleem Galilee~~ Ruth. 1. 1. Vocatur etiam Ephrata
Gen. 48. 7. Mich. 5. 2. et ejus Imola Ephrataei
numuntur 1. Reg. 17. 12. Nec magnitudine
nec opibus celebris ceteras tamen ob natum apud
ipsam mundi Servatorem nobilitate antecedit.
Autrum seu specus, in quo Christus natus est, non
intus sed extra urbem reperitur, atque prosta-
bulo adhibebatur.

14° Gomorra urbs regia et inter florentissi-
mas Pentapoles Gen. 10. 19. Etate Abra-
hami speciales suos habuit Reges, ac ob civium
suorum scelera una cum ipsis igne coelesti
consumta est, ib. 19. 24. p. et Dent. 29. 23.

D. Calmet eam inter quinque Pentapoles Ur-
bes maxime Septentrionalem constituit, in-
jus sudera in Mari Mortuo non procul ab Engad-
di adhuc eam dicuntur.

15° Engaddi alio nomine Asaroththamar,
id est, Urbs palmarum 2. Bar. 20. 2. regioni
enim palnis consita adiacebat ad Mare Mor-
tuum 300. Stadiis ab Jerusalem. Vineis,
cypri et balsami arboribus abundabat; hinc
vineae Engaddi à Salomone celebrantur Cant.
1. 14. In spelunca deserti Engaddi Da-
vid latens Sauli se insequentem necem inferre
potuisset 1. Reg. 24. 1. p. Hujus Urbis
aliàs etiam fit mentio in Scriptura, ut Jos.
15. 62. ubi Tribui Juda adscribitur. Item
Ezech. 47. 10.

16° Seboim inter quatuor urbes Pentapoles
coelesti igne absumtas una, Gen. 19. 24. p. et
Dent. 29. 23. posita Sodomam inter et Engad-
di ad lacum Asphaltitem sive Mare Mortuum.
Hujus nominis Urbem ad ripam occidentalem
Maris mortui adhuc sua statata extitisse Euse-
bius et Hieronymus memorant. Forte post
Abrahami et Lothi tempora in eodem solo
altera ejusdem nominis Urbs edificata fuit.
Valis Seboim 1. Reg. 13. 18. et hujus nominis
Urbs in Tribu Benjamin 2. Par. 11. 34. occurrunt.

17° Sodoma Metropolis Pentapoles propè
Mare mortuum in plaga Australi Judæa Tha-
mar inter et Seboim colorata. In ea Loth
Abrahami nepos aliquandiu versatus est, Gen.

* Pentapoles seu Pentapolis nomine
quinque simul Urbes Sodomam, Go-
morra, Adama, Seboim, et Se-
gor significantur. Illæ omnes,
igne coelesti delapso consumtae fue-
runt, præter Segor, alio nomine
Bala Gen. 14. 2. 8. quæ ad præces
Loth servata est, Gen. 19. 24. p.
Segor verò urbs exigua ad alte-
ram partem anguli meridionalis
maris mortui sita erat.

13. 12. Hujus Urbis civium Sceleribus Divinam ultio-
nem provocantibus, ignis à coelo delapsus illos ubi-
que consumpsit; una et deflagarunt Gomorra,
Sobrim, et Adama, qua ad orientalem Maris mor-
tui ripam sita perhibetur, criminum communi-
ne conjuncta civitates, Gen. 19. 24. p. Deut. 29. 23
In amoenis et fertili agro urbes istae sitae tunc
paradisi specimen exhibebant Gen. 2. 8. at
dein terra faevis versa est, nam fulmine caelesti
imensum latens in illa regione bitumen exarsit.
Igni aquae fluminis succedentes solum inunda-
runt, et iis subinde recedentibus Mare mor-
tuum protenso ambitu suo ibidem resedit, cui
etiam Lacus Asphaltidis ex bitumine seu
asphalto ex aquis ebulliente nomen inditum
est. Vid. quae de isto Lacu diximus Sup. parte I.
c. 5. n. 26.

Apud Prophetas minarum Sodoma et Go-
morra saepius fit mentio, ut Jer. 49. 18. et
50. 38. Amos 4. 11. et Sophon. 2. 9. Tra-
dit Josephus de Bello l. 5. c. 5. circumjacentem
illis urbibus agrum incendiis etiam servare re-
liquias, et combustarum urbium catere vestigia.

Sodomam postmodum restitutam fuisse sive in
eodem, quo prius erat loco, sive juxta illum caes
conjecti licet, quod in veteri Notitia Ecclesiastica
Sodoma urbs Episcopalis recensatur, cujus Severus
Episcopus Concilio Nisano subscripsit, necnon Tha-
mar inter et Engadi constituitur.

18° Thamar Urb. Eam veluti terminum meri-
dionalem Judaeae Ezechiel constituisse videtur Ezech.
47. 19. et 48. 28. ad Angulum meridionalem Ma-
ris mortui; amissa videtur unius diei itinere Jeru-
salem versus à Maloda Urbe 20. circiter miliaribus
Romanis ab Hebrone ad austrum sita, Jos. 15. 26
et 19. 2. Videtur eadem esse ac Maseloth Num. 33.
25. 26. Tribui Simeon attributa Jos. 19. 2. 1. Bar.
4. 28.

19° Gerara Urb. 25. miliaribus ab Eleutheropoli
ultra Davomam* in plaga meridionali Tri-
bus Juda posita. Illam Moyses inter Cades, et
Sud Arabiam Petraea Urbem colorat Gen. 20. 1.
et S. Hieronymus de Trad. Heb. in genes. ab ea the-
rosolyman tridni iter metitur. Torrentis
seu Vallis Gerara fit mentio Gen. 26. 27. Rex
~~Abimelech~~ Rex Juda Zaram Aethiopiae
Regem proliofum Geraram usque persequi-
tur, 2. Bar. 14. 13. Praefecturam totius
ora à Ptolemaide usque Geraram seu Gene-
ros Antiochus Imperator Jude Machabaeo de-
fuit, 2. Mach. 13. 24. Abrahami et

Isaaci aetate Reges Gerara communi nomine
lechi nomine appellabantur: cum ambo hi
Patriarchae pater et filius successivè ibidem ali-
quandiu versari cogerentur, uxores suas,
quas apud se habebant, sorores suas dixerunt
veriti, ne, quia formosae erant, raperentur

* Davoma Sive Davon vox Hebraea
meridiam significans, et plagam
australem Judaeae quod Eusebi-
um et Hieronymum. Propter hoc
nomine totus ille tractus appel-
labatur, qui ab Eleutheropoli
Arabiam Petraeam versus in sep-
tentrione ad meridiem spatii
20. miliarium, ab oriente ve-
rò in occidentem à mari mor-
tuo usque Geraram et Bersabeu
protenditur.

ipsi vero neci darentur Gen. 21. et 26. 48

20° Cades seu Cades-Barne Urbs, alio nomine mons Misphat, id est, mons iudicii dicta, Gen. 14. 7. 24. circiter miliaribus ab Hebrone ad austrum dista. Celebram esse tum Maria Soror Moyse et Aaron in ea diem claudens, tum ipsi Moyse et Aaron, cum super ad aquas contradictionis perire iussi Dei omnipotentia diffidere aliquantulum nisi morte damnati fuerunt optata spe terra promissa potius praesens, Num. 27. 14. Huius Urbis Rex à Jone cuius est, Jos. 12. 22. Inter Urbes Tribus Juda recensetur Jos. 15. 23.

21° Hebron seu Chabron una ex vetustissimis mundi Urbibus, ut quae septem annis ante Tanin Inferioris Aegypti Metropolim condita fuerit Num. 13. 23. Cuius Aegyptii suorum Urbium iactant vetustatem, ac re vera illorum regio post Babelis dispersionem omnium prima incolas habuerit, omnium antiquissimam fuisse Hebronem fatendum videtur. In loco edito sita erat 22. miliaribus à Jerusalem versus Meridiem, et 20. à Berrabee ad orientem.

Vetus ipsius nomen fuit Arbe seu Arbee Gen. 23. 2. et 35. 27. Dein Pariath-Arbe id est, Civitas Arbe Jos. 14. 15. ab Arbe eius institutore, qui fuit Gigas Balestina vetustissimus ex patre Enac genitus, à quo Enacim Gigantes dicti sunt, ib. 15. 13. qui adhuc Hebronem incolebant, dum Jone Chanaanitidem subegit, ib. 14.

Quando Urbs haec Hebron nomen accepit, ignotum est. Nonnulli autem aut Calab ea potitum Jos. 15. 13. illam Hebronis filii sui nomine vocasse: at nomen Hebron antiquius, ac potius Calab filium suum illius nomine Desasse videtur.

Abraham ex Aegypto movens in convalle Mambre prope Hebronem sedem fixit, Gen. 13. 18. Ibi sub quercu seu terebintho tres Angelos cepit, Gen. 18. 1. Sara eius Uxor ibi etiam vitam ponit, ac in Hebron sepelitur duplici sepelitur, ib. 23. 2. 19. post ipsa Abraham, ibid. 25. 7. p. ac demum Isaac ipsorum filius ib. 35. 29.

Jacob à Mesopotamia rediens venit ad patrem suum Isaac, qui et ipse in valle Mambre prope Hebron, quae tunc adhuc Arbee vocata fuit, morabatur, Gen. 35. 27. Joseph à Jacob patre de valle Hebron mittitur ad fratres suos, qui in Sichimis greges pascebant, Gen. 37. 14.

Jone Hebron expugnat, Jos. 10. 37. fit civitas refugii, et datur filius Aaron, Jos. 20. 7. et 21. 13.

David adhuc Saul fugiens caesis Amaleitis, de ipsorum spoliis dona mittit ad habitatores Hebron, 1. Reg. 30. 31. In hac Urbe, Rex Juda primum, deinde Rex Israel proclamatur et inauguratur, 2. Reg. 2. 4. et 9. 3. Regnat in

q ayri Ephronis

ca Septem annis, ib. 5. et 3. Reg. 2. 11., item 1. Cor. 29
27. Hic etiam conjuratio Abrahon in David
patram suam erumpit, ib. 15. 12. Janna
est in Hebron domiciliu habuisse. Zachariam
et Elisabeth, ibique eorum filium Joannem bap-
tistam natum fuisse.
22° Diph Ubs Tribui Juda comesta Jos. 15. 24. ^{15.}
populum millibus ab Hebrone ad Orientem posita. In
ejus solitudine David aliquandiu Saulem fugiens
latuit, 1. Reg. 23. 14. 15.
23° Ceila Ubs. 8. miliaribus ab Eleutheropoli
versis austrum et Hebronem. In ea, ut refert Do-
domenus Hist. lib. 8. c. 19. est sepulchrum Haba-
cuc propheta. Philistaeos eam oppugnante
David a Saule profugus caecidit, ubique libe-
ravit, inde, quia Ceilite cum Sauli erant tra-
dituri, aufugit, atque in desertum Diph se re-
cepit, 1. Reg. 23. 1. p.
24° Lachis Ubs sub Chananaeis Regia, quatuor leuis
gabicis a Jerusalem ad austrum, Septem miliaribus
Romanis ab Eleutheropoli ad Euronotum. De ea
fit mentio Jos. 10. 26. et 15. 39. Sennacherib
Assyriorum frustra eam obsedit, ac inde Babylonia
Jerosolymam misit, ut Urbis hujus incolae ad sub-
torem imitaret, 4. Reg. 18. 17. p. et 19. 8.
25° Cariath-Sepher, item Cariath-Senna, et
Dabir Ubs non procul ab Hebrone ad occidentem
Sita. Jos. 15. 15. 16. 49. et Jud. 1. 11. 12. p. Tribui Juda
assignata Calebo cepit, Jos. 15. 15. cujus dominium
obtinuit ope Othonielis, qui illam expugna-
vit, atque in rei bene gesta praemium filiam
ibius. Axam accepit in uxorem. Jos. 15. 17. et
Jud. 1. 13. Data est filijs Aaron et Urbis refe-
26° Arad live Arada, Arath, Arava, Arva. U
Chanaanitidis ad meridiem Tribui Juda in Arabia
petrea, ~~Arava~~ in vicinia Cadis quatuor miliaribus
a Malathi, et viginti ab Hebron ad Aspinum
Sita. Hujus Urbis Rex iter Israelitarum, qui in
Chanaanitidem jam proceperant, Num. 21. 1. prohib-
diturus, palio cum illis certavit prospero primum
successu; at Hebraeis totam eam regionem in
anathema devotentibus, iterum commisso pro-
lio caesus est, tota ipsius regione igni etque
justa voti obligationem tradita, Num. 21. 2. 3.
Arad post eam eadem restituta fuit.
26° Gaza Ubs Sita ad Mare Mediterra-
neum ad ostium Torrentis Besor, quem qui
dam putant esse ~~procurator~~ ^{idem} ~~egypti~~, ~~de quo Jos. 15. 4. 47. et Jud. 2.~~
Torrentem Egypti, de quo Jos. 15. 4. 47. et Jud. 2.
12. Sita 22. miliaribus ab Jerusalem ad
Afrum. De ea fit mentio Gen. 10. 19. et
Deut. 2. 23. Inter quinque Satrapias Phi-
listhinorum recensabatur, cuiusque loci op-
portunitate ea Ubs maximi esset momenti
varis idcirco fortuna casibus, aestata fuit.
Jonae idem occupasse, ac nihilominus Philis-
taeos in ea reliquisse videtur, Jos. 10. 41. et 11. 2.
Sorte Tribui Juda tradita est ib. 15. 47. cui

7 Uaque ejus interfectus,
q à Josue captus et sustata fuit Jos. 10.
38. 39. Ibi Dabir et Cariath-Sepher
municipatur.
q qui facta Jos. 21. 15. et 1. Cor. 6. 58.
ubi Dabir ~~municipatur~~ vocatur, 2. Eabr.
11. 25. fit mentio Urbis Dibon à filijs Juda
inhabitata, qua videtur eadem esse ac
Dabir seu Cariath-Sepher, ac ubi Jos. 12.
13. Vulgata nostra ex Hebraeo Dabir habet,
Septuaginta Dibon loquunt.

21. 3. p.
Dabir, nomen sup. p.
Dabir, nomen sup. p.

49
cepit Jud. i. 18. tunc Jannio Philistaeorum facta
est, in qua Samson duo proclara miraculosa for-
titudinis sua specimen edidit: nempe urbes hujus in-
portas una cum portibus celsas humeris suis im-
ponens in montis verticem detulit, Jud. 16. 3.

Item Domum seu Templum Idoli Dagon con-
cussis, quibus innitebatur, columnis subvertit,
ubi tria milia utriusque sexus animarum
una cum ipso interierunt, H. 30. Eze-

chias Rex Juda eam subegisse legitur 4. Reg.
18. 8. Pulsis Syris Affamoni seu

Machabei non semel eam subegere, 1. Ma-
chab. 11. 61. et 13. 43. S. Lucae aetate Jere-
ta erat, Act. 8. 26.

29° Ascalon Urbs in regione Philistinorum
inter Gazam et Azotum ad mare medi-
terraneum posita quingentis Stadiis seu sexa-
ginta duobus miliaribus una dimidio à Jeru-
salem. Hanc urbem unam ex quinque Sa-
trapiis Philistaeorum viri Juda post obitum

Josue occuparunt, Jud. 1. 18. at postmodum
ad Philistaeos rediisse debuit; nam ibid. 14. 19.
Samson Ascalonem descendisse ibique trigin-
ta viros occidisse scribitur. Ceterum hujus

urbis frequens occurrit in S. Scriptura sermo,
ut 1. Reg. 6. 17. 2. Reg. 1. 20. Jer. 25. 20. et
47. 5. 7. Amos 1. 8. Sophon. 2. 4. 7. Zachar.

9. 5. ~~in Machab. 11. 61. et 13. 43.~~ Act. 8. 26. p.

30° Azotus, juxta lectionem hebraicam As-
dod Urbs ad mare mediterraneum Ascalonem
inter et Accaronem posita. Jos. 15. 47. Tribui
Juda adscribitur. Una à Philistaeis deten-

tata fuit atque illorum quinque Satrapiarum
potentissima habebatur. Fuit in ea Tem-
plum Dagon, in quod Philistaei Israelitis
sub Saule devictis, eoque interempto, Aram

Dei, quam Israelita cum ipso pugnaturi ad
castroru adduxerant, captam intulerunt,
1. Reg. 5. 1. p. Judas Machabeus in mon-
te Azoti occisus est 1. Mach. 9. 15. 18. Jona-

thas ejus frater Azotum una cum Templo Dagon
ac omnibus, qui in illud fugerant, succendit.
16. 18. 84. Philippus baptizato Candaeis Regi-
na Eunuchs à Spiritu Domini raptus inven-

tus est Azoti Act. 8. 38. 39. 40. alias etiam
alibi in Scriptura Azoti memoria recurrit, ut
Jos. 11. 22. 1. Reg. 6. 17. 2. Reg. 26.
6. Isa. 20. 1. Jer. 25. 20. Amos 1. 8. et 3. 9.

Sophon. 2. 4. Zachar. 9. 6. 1. Mach. 4. 15. et
~~10. 10. 11. 4. 14. 34. et 16. 10.~~
p. 31° Bethsames Urbs Sacerdotalis Tribus
Juda Jos. 21. 16. 1. Reg. 6. 12. 4. Reg. 14. 21.

1. Bar. 6. 59. qua tamen, saltem sub hoc
nomine in catalogo Urbium Juda, quas huic
Tribui assignavit Josue cap. 15. non legitur.

Decem miliaribus ab Eleutheropoli ad Septentrionem versus Nicopolim seu Zumanus sita erat. Ara Domini à Philistais dimissa peruenit. Bethsames, cumque quidam ex populo nimia ditiacitate eam respicere ausi fuissent, Dominus ea principibus 70. viros et ex plebe 50000. hominum interfecit 1. Reg. 6. Amariam Regem, Iudas Rex Israël prelio vincit ac in hac urbe capit. 4. Reg. 14. 13. et 2. Par. 29. 23. Urbs hæc à Philistais oppugnatur, ib. 28. 18. Alibi etiam hujus Urbis non raro meminit Scriptura.

q̄ habitabant,

39° Bethania urbs seu oppidum 15. Stadiis seu 2000. circiter passibus ab Jerusalem distans, Joan. 1. 18. ad radices Montis Oliveti, Mar. 11. 1. ad orientem Jerusalemæ seu viam Jerichentis ad Jerusalem. Hic Martha et Maria una cum fratre suo Lazaro, quem mortuum Iesus iam Christus ad vitam revocavit, q̄ Joan. 11. 1. 43. 44. Ibi etiam Maria unguento unxit pedes Iesu et capillis suis terxit, Joan. 12. 3. Huc etiam à Jerusalem Christus Discipulos suos eduxit, dum que illis benediceret sublatus est in coelum, Luc. 24. 50. 51. Hæc Bethania non confundenda est cum alia ejusdem nominis urbe trans Jordanem posita, ubi Joannes baptizabat, Joan. 1. 28.

37° Bethphage pagus ad radices montis Oliveti Bethaniam inter et Jerusalemam à qua 1819 passibus aberat positus. Cum Christus Bethaniam radens Jerusalemis appropinquaret, mandavit Discipulis, ut Bethphage se conferrent, ad querendam sibi asinam, cui triumphantis insidens Jerusalem ingrederetur, Matth. 21. 2. Marc. 11. 2. Joan. 12. 14. ¶

S. II.

De Tribu Simeon.

q̄ 33° Maon urbs in extremis finibus Juda ad meridiem posita. Tribui Juda offeritur Jos. 15. 55. Nomen deserto tribuit, in quo Nabal Carmelus longum regionis tractum possidebat, 1. Reg. 25. 2. et David dicitur solvit Saulis persecutionem fugiens, 1. Reg. 23. 24. 25.

34° Carmel latus procul ab Urbe Maon sita civitas, tribui Juda offeritur Jos. 15. 55. Eam Nabal Carmelus vir Abigail inolebat, 1. Reg. 25. 2. 3. De eo et uxore ejus plura scribitur et c. 24. 3. et 30. 5. Item 2. Reg. 2. 2. et 3. 3. Hic Saul post victoriam de Amaleitis relatum trophæum sibi exivit. 1. Reg. 15. 12. Inter triginta fortes, hæc fuit assignata, Jos. 19. 1. p. quam hujusmodi viros exercitus Davidis recensetur hæc vari de Carmelo, 2. Reg. 23. 35.

Jacob Patriarcha morti proximus, in Simeon et Levi filios suos, ob crudelitatem in Hermor filiumque suum Sichem, necnon Urbis Sichem incolas exercitum Gen. 34. 25. commotior Divis eos insectatus est: Maledictus pinguit ibid. 49. 5. furor eorum, quia pertinax; et indignatio eorum, quia dura. Dividam eos in Jacob et dispergam eos in Israël. Et sanè amba hæc Tribus nisi in Israël dispersa substituerunt: nulla enim certa sedes et hereditas Levi constituta est; Tribui vero Simeonis pars quedam à Tribu Juda auxerunt, 1. Par. 4. 39. p.

Igitur Tribus Simeon in medio Tribus Juda substitit ita, ut ad oceanum propior esset Ma-

diterrones, quam ad ortum Mari mortuo; ad Aquilonem vero Tribum Dan et Philistaeos respiciat, ad austrum vero Arabiam Petraeam. Illius longitudo ab oriente ad occidentem erat 45. circiter miliarium Romanorum seu Hebraeorum, latitudo autem à Septentrione ad meridiem 30. In ea praecipue munerabantur sequentes Urbes,

1° Bersabee seu Beersabee, Putens juramenti vel Putens septem, quod ibi Abraham foedere cum Abimelech Rege Gerara Gen. 21. 22. imito septem agnas in jurati foederis monumentum illi dono dederit, Ibid. 30. Bersabee primum Tribui Juda à Jone tradita fuit, Jos. 15. 28. Deinde Tribui Simeon cepit, Ibid. 19. 2. Sitae est ad austrum 20. miliaribus ab Hebron. Sapientia Scriptura Terra Sancta fines his verbis notat: à Dan usque Bersabee, 2. Reg. 17. 11. et alibi, ad Aquilonem enim terminum habet Dan, ad austrum Bersabee, prout jam alibi indicavimus.

2° Molada, Malatha, Malathim Urbs ad orientem posita. Primum Tribui Juda Jos. 15. 29. dein Tribui Simeon adscripta, Ibid. 19. 2. Eadem videtur esse ac Macloth Num. 33. 25. Israelita in hoc itinere in Aegypto moventes à Sepher venerunt Arad, inde Macloth, quae dictum, creditur esse Malathim seu Malatha.

3° Hasekual, Jos. 15. 28. Tribui Juda attribuitur, dein 1. Reg. 3. Tribui Simeon.

4° Asem Jos. 19. 3. eadem forte ac Asemona seu Hasmona, Num. 33. 29. ad meridiem Aegyptum versus Sita Jos. 15. 4. quae statio fuit Hebraeorum in deserto, Num. 34. 4. 9. videtur etiam quae

5° Bethul seu Bethuel et Bathuel, prout duobis eadem ac Bethulia seu Bethulia Gazam versus Sita, quam Sodomemus Hist. Eul. lib. 5. c. 15. Suburbium Gaza dicit, Eam quinque brevium dierum itinere à Belusio Aegypti Urbe ad ostium Nili versus Palaestinam colorata distare ait S. Hieronymus in vita B. Hilariensis. Haec est ipsa Bethulia obidione Holofernis à Judith interfecti celebris, Judith 6. 1. p. et 13. 10.

6° Horma, Horma, Horma, et Arama Urbs in ultimis finibus Simeon ad meridiem vel innotuam posita. ab Hebraeis Horma, id est, Anathema, nomen accepit, cum prius Sephaat appellaretur, Jud. 1. 17. Cum Rex Urbis Arad meridiana Terra promissionis tenens Hebraeos proelio vicisset, illi, ut victoriam à Deo obtinerent, omnia, quae illius forent, anathemati devota se habituros Domino poponderunt. Hinc hoc nomen Horma inditum, Num. 21. 3. Hujus tamen voti religionem non antea solvisse videntur, quam post ingressum Jone in Terram promissionis. Inter devictos à Jone Reges Rex Horma seu Horma, et Rex Hared seu Arad vel Arad recensentur, Jos. 12. 14. Post Horma ut Tribum Juda primum Jos. 15. 30. deinde ad Tribum Simeon pertinuit, Jos. 19. 4.

7 eadem esse ac Jesimon, de qua 1. Reg. 23.

24.

7° Siceleg Urbs sita in septentrionali regione
plaga ad orientem, Tribui Juda adscripta Jos. 15. 31.
Tribui Simeon ceditur, Jos. 19. 5. nec tamen illius
possessionem adisse videtur, enimvero Saulis pri-
mi Hebraeorum Regis aetate adhuc Philistaeorum
erat, illam quippe Achis Rex Geth Davidi don-
avit eo tempore, quo Saulem fugiens in terram
Philistinorum seceperat, 1. Reg. 27. 5. Unde legi-
bus, Juda mansit. Absente Davide Amale-
itae urbem hanc occupaverunt ac diruperunt,
1. Reg. 30. 1. 2. quos persequens David caecidit, et
nuncupque praedam retulit, ib. 31. 7. 18

8° Kemmon Jos. 19. 7. Urbem hanc confun-
dendam censet D. Calmet cum alia in parte
Juda Jos. 15. 3. 1. 2. Esd. 11. 29. quae interdum Kemm
appellatur. Sita est 16. miliaribus ab Eleu-
theropoli austrum versus, Eadem facile est
de qua Zacharias loquitur 14. 10.

9° Athar, Ether, seu Jether Urbs proxima
Tribui Juda, Jos. 15. 42. Dein Tribui Simeon
affecta, ib. 19. 7. octo miliaribus ad meridiem
ab Eleutheropoli juxta Malatham. Cata-
urbes, et loca, quae in hac Tribu occurrunt, cum in
iis nihil, quod memoria dignum sit, inveniantur
hic annotare supervacuum videtur.

§. III.

De Tribu Dan.

Danitarum Regio seu Tribus Dan limites habe-
bat ad orientem Tribum Juda et Tribum Benja-
min, ad meridiem demum Tribum Juda et Tribum
Simeon, ad occidentem Philistaeorum regionem
qua postmodum Tribus Juda facta est; et ad
septentrionem Tribum Ephraim. Solus erat pro-
picius et fertilis, sed artis adeo finibus: ut pote quod
portus esset regionis, quae Juda obtigerat: ut coloni
in alienas regiones mittere Danitae coacti fuerint;
quare missi quinque selectissimi viri ad aptum lo-
cum explorandum, Jud. 18. 1. p. Hi veniunt ad
Lais urbem ad fontes Jordanis, civibus nullo periculo
timore incautis, facile occupari posse. Idem igitur
destinata est colonia constans 600. viris, ad arma
idoneis cum suis familiis, qui in itinere juniores
quemdam Levitam in domo Michae idoli ajuvantes
Mystam in monte Ephraim offendentes se cum
coegerunt. Urbem vero Lais improvisè adorti
facile obtinuerunt; cui deinde nomen Dan inde-
derunt, superstitioemque idoli Michae cultum
in eam invenerunt.

Jos. 19. 40. p. post assignatam Tribui Dan sortem
enumeratisque urbes illius tum v. 47. haec adhu-
tur: Manderuntque filii Dan et pugnaverunt
contra Lesem, ceperuntque eam in ore gladii
et possederunt et habitaverunt in ea vocantes
nomen ejus Lesem-Dan ex nomine patris sui
Dan. Lesem vero eandem esse ac Lais pla-
rimumque asserunt; cumque 600. viri illi Tribui Dan
proximum post obitum Josue Lesem seu Lais
occupaverint, dicendum videtur, ea, quae Jos.
19. 47. leguntur, deinceps ab alio, qui Josue

centior fuit, addita fuisse, necnon ex Jud. 18. huc
translata fuisse majoris claritatis gratia, et ut
omnes possessiones Tribus Dan legentium oculis li-
minali subicerentur. Praequae huius annotantur

1° Dan, Laïs, seu Lesem, alias etiam Baneas,
intra Caesarea Philippi, Iemum Neronias dicta:
Urbis in ultimis finibus Septentrionalibus Terra
Israëlitica ac Tribu Nephtali ad radices montis

Libani, ubi Jordanis e terra erumpit, collocata.
quare, ut iam alibi observavimus, apud Saeros Scrip-
tores in designandis ditioribus Israëlitica extremitati-
bus non raro haec phrasis occurrit: à Dan usque Ber-
Sabee, ut 1. Reg. 30. 20. 2. Reg. 3. 10. et 17. 11. item 24.
2. atque passim. Dan nempe ad Septentrionem
Terram Israëliticam terminabat, et ad Meridiem
Bersabee.

In Urbe Dan Jeroboam filius Nabath post adrep-
tum adversus Roboam filium Salomonis regnum
Israëliticum vitulum aureum consecravit, 3. Reg.
12. 29.

Dan dicta est à viris illis ejusdem nominis Tribus,
quorum supra meminimus; cum prius etiam
Baneas diceretur à monte Banio, ad cuius pe-
dem sita est, vel à Phoeniciis. Postmodum
in honorem Augusti Imperatoris, vel, ut alii
placet, Tiborii ejus successoris Philippus Magni
Herodis filius Caesarem Philippi appellari voluit.
Idem sub hoc nomine fit mentio Matth. 16. 13. et
Mar. 8. 27. Soemina illa, quae fimbria vestis
Christi contactu à fluxu sanguinis liberata est
Matth. 9. 20. et Luc. 8. 43. ex hac Urbe fuisse di-
citur. Denique Caesare nomen Junior

Agrippa in Neroniadi nomen ob Neronem Impe-
ratorem commutavit.

Nonnulli post Eusebium et S. Hieronymum
Baneadem à Dan distinguunt, hancque ab illa
quatuor miliaribus in via Tyrum versus col-
locant: plerique tamen univiam Urbem cre-
dunt, ipsique S. Hieronymus in 2. Reg. 48. Dan
seu Lesem Baneadis nomen habuisse testatur.

2° Saraa sive Thara Urbs sita in plaga me-
ridionali Tribus Dan versus Africum, et ad confi-
nia Tribus Simeon non procul ab Esthaol, Jos.
19. 11. Hanc Urbem Eusebius sitam perhibet
juncta Capharsoree 10. miliaribus ab Eleuther-
ropoli Nicopolim seu Emmaum versus.

Fuit patria Samsonis Jud. 13. 24. C. Saraa
et Esthaol 600. viri illi Danita, quorum supra
meminimus, proceperunt ad Urbem Laïs seu Le-
sem, Jud. 18. 11. 10.

3° Esthaol Urbs ad Tormentem Soree, et Urbs
Saraa ad Africum posita 10. miliaribus ab Eleu-
theropoli Nicopolim versus. Primum Tribus
Juda fuit, Jos. 15. 33. Deinde Tribu Dan aperta, ib.
19. 4. Urbem hanc inter et Saraa Danita

castra metati sunt adversus Philistaeos, ubi Sam-
son egregia stupenda fortitudinis suae edidit spe-
cimina, Jud. 13. 25. Hic quoque sepultus est
in tumulo patris sui Manue, postquam 20. annorum
spatio Inzäl iudicasset, Jud. 16. 31.

4° Selebin seu Salebin Urbis Esthaol ad Gorum, Jos. 19. 42. Selebin Amorrhæi sibi oppugnauerunt, ~~Jos. 19. 42.~~ Sed Ephraimitæ et Manasse filii Josephi eos subjugauerunt, necnon tributarios sibi effecerunt, Jud. 1. 35. Hæc Resa-lomon fratre suo habuit unum ex illis duodecim, qui per singulos menses ei et domini sui amoniam præbebant, 3. Reg. 4. 9.

5° Hirsenes id est, Civitas Solis Jos. 19. 41. Selebin ad Aquilonem, et Saraa ad cauciam. Quibusdam eadem esse videtur ac Bethsames, que Bonnum Solis significat, et de qua Sup. 5. 1. egimus, id non obscure colligi ajunt ex 3. Reg. 4. 9. ubi inter Salebin et Elon ambas Daniticæ urbes collocatur. Cum enim Tribus Juda et Tribus Dan sint finitimæ, hinc fit, ut in Scripturâ modo uni modo alteri eadem Urbis tribuatur.

6° Ajalon, que et Ahialon, aliquando Elom, et Hilom dicitur, Tribui Dan assignata Jos. 19. 42. ac Levitis ea familia Cuath tradita Jbid. 21. 14. Jone Amorrhæos oppugnans lunam supra valem Ajalon stare jussit, Jos. 10. 12. De ea etiam fit mentio 2. Par. 28. 18. Urbis Selebin ad cauciam sita videtur.

7° Themna, alias etiam Thamna Urbis proximæ Tribui Juda Jos. 19. 57. postea vero Tribui Dan assignata Jos. 19. 43. Vocata etiam fuit Thamnata Samsonis historia celebris Jud. 14. 1. p. quam tunc tenebant Philistæi, Sita erat infra Saraam Modin inter et Emmaum. Euxcopolim versus Mare Mediterraneum in valle pularis vinetis ornata, in quibus Samson catulum Leonis discerpit, Jud. 14. 6. ad hæc vineta abuisse videntur Isaias 9. 2. et Jeremias 2. 21. Urbem hanc munivit Jonathas Machabæus 1. Mach. 9. 50.

8° Modin Vicus seu Urbis celeberrima, in qua Mathathias pater Machabæorum unam urbem filiis suis consedit 1. Mach. 2. 1. p. Judas unus ex dicti Mathathie filijs egressus circa Modin constituto nocte aggreditur Antiochi Regis pætorium atque 4000. viros interfecit, 2. Mach. 11. 14. p. Postmodum cum exigua 800. virorum manu adversus Barchidem et Alimum 20000. perditum et 2000. equitum instructos dimicans occiditur, ac in civitate Modin à fratribus suis Jonatha et Simone sepelitur, 1. Mach. 9. 6. p.

Urbis Modin haud procul à Mari sita erat tumulus enim in honorem Mathathie erectus à nautis à navi spectantibus videri poterat, 1. Mach. 13. 27. 28. 29. p.

9° Auaron seu Avron Akron et Ekron Urbis et Sacerdotia Philistinorum. Hæc in prima Tribuum Divisione Tribui Juda cessit, Jos. 19. tum Tribui Dan concessa est, Jb. 19. 43.

Haec prout à mediterraneo sita erat 2. Reg. 2.
tum inter et Jamniam. Potens erat civitas,
quam Hebraeos pacifice possedisse nusquam ex
historia patet. Accaronitae primi Arcam
Domini, quam fess Saulis exercitu ipsoque oc-
ciso Philistaei ceperant, remittendam censue-
re, ut à morbis, quos illius praesentia ipsi ac-
cesserat, liberarentur 1. Reg. 5. 10. Idolum
Musca seu Bealzebub primum Accaronitarum
numen fuit, 4. Reg. 1. 2. 3. 6. p.

10. Geth seu Gath Urbs quinque celeberrimum
Philistaeorum Urbium et Satrapiarum Ordine
quarta, Jos. 13. 3. 1. Reg. 6. 16. 17. ad mare medi-
terraneum Aegyptum inter et Accaron communi-
ter collocatur. Eundem vero illam longe ad
Meridiem versus Arabiam Petraeam collocant,
quod 1. Par. 7. 21. illius incolae, qui rapina vivere
solebant in Aegyptum, ubi Israhelites adhuc versa-
bantur, descendentes Ephraimites primo occur-
rentes adorti occiderunt: at vero id accidere
potuit, quin propterea Urbs Geth in Arabia
Petraea collocetur. Galis autem hunc scrip-
turae locum interpretari videntur, qui ex eo
colligunt, Ephraimitas in Aegypto adhuc versan-
tes, inde egresos in Urbem Geth expeditionem
molitos esse, atque hac occasione ab illius in-
digenis tomidatos fuisse. Vid. G. Germani Car-
tier Commentarium in hunc locum.

Inter Urbes Daniticas à Josepho Antiquitat.
lib. 5. 2. 1. recensetur, quamvis in catalogo
Urbium Tribuum Israel à Josue ducto nus-
quam legatur.

Ab hac Urbe ortum dixerunt gigantes Go-
liath altitudinis sex cubitorum et palmi 1. Reg.
17. 4. quem David prostravit, 2. Reg. 21. 16. et eius
frater cuius hasta lignum erat quasi liniato-
rium texentium, quem percussit Adonathus
filius Salthus Bethlehemitae, 1. Par. 20. 5. et
alius senos habens digitos, id est, simul viginti
quatuor, quem interfecit Jonathan filius
Samaa fratris David. 2. Reg. 21. 16. et 17. Hi fue-
runt filii seu de origine Rapha in Geth, 2. Reg.
21. 17.

David Regni sui initia in hujus Urbis expu-
gnatione auspiciatus est 2. Reg. 5. 1. et 1. Par.
18. 1. Davidi Absalom filium suum
fugienti se junxit Ethai de Geth cum sea-
centis Gethaeis validis pugnantibus 2. Reg. 18.
18. p.

2. Reg. 21. 20. recensetur bellum à Davide
susceptum adversus Geth, inter bella ipsius
ordine quartum: at bellum hoc non vide-
tur esse aliud agnoscere ab illis, quo Regni
sui initia auspiciatum esse fuisse pri-
mum dicimus, atque Regem Geth Ge-
thaeisque sibi tributarios duntaxat esse
cit.

Semci servos suos ad Achis Regem Geth profugos persecutus, deorsum rediens, quod contra mandatum Salomonis Urbe egressus esset, infra ipsius interfectus, 3. Reg. 2. 36. p.

2. Par. 11. 8. Geth inter Urbes muratas à Salomone Salomonis filio edificatas recensetur. ex quo colligere licet vel Urbem hanc à Salomone occupatam fuisse, vel quod Roboam ipse ejusque filius Roboam jus praesidii in ea habuerint, Gethaique ipsorum tributaria fuerint. Labente regno ipsius Geth, jugum exiit, quare ab Ozia Rege Juda captata est et muris nudata 2. Par. 26. 6. postmodum Hazael Rex Syria eam obsedit ac obtinuit 4. Reg. 12. 17.

Sub prophetis Amos et Michaa Geth tanquam Urbs potentissima atque à jure Regni Juda exanta habebatur Amos. 6. 2. Mich. 1. 10. 14. quare illi vanae Ozias, ut diximus, et post ipsum Ezechias sub Michaa operam hanc frustra impenderunt.

Eadem est ac Gethaim, de qua 2. Reg. 4. 3. et 2. Reg. 11. 33.

Sub Davide inter milites corporis sui custodes seu Fraternos legis etiam Gethaorum cui praerat Ethai, recensetur 2. Reg. 15. 18. 19. et 18. 2.

Cum autem vox Geth seu gath. Coruella sonat, idcirco multa hujus nominis loca in Palaestina occurrunt.

11.º Gebbethon Urbs in plaga orientali Tribus Dan posita, Jos. 19. 49. Eadem forte ac Zabbatha. Baasa filius Ahia de Domo Tribus Issachar, Nadab Regem Israel Gebbethon, qua tunc Philistaeorum erat, obsidentem occidit, atque pro eo regnavit, 3. Reg. 15. 27. 28.

12.º Geth-Remmon, Jos. 19. 45. 10. miliaribus à Diopoli seu Lydda in via ad Eleutheropolim sita civitas. Levitis ex familia Caath caput.

4 13.º Jamnia seu Jabnia Urbs Maritima inter Azotum et Joppem. commode portu utitur. Eius nomen in textu Hebraeo et vulgata nostra Jos. 15. 45. non legitur sed tantum in Graeco ubi Jamnai dicitur, atque post Accaron in enumeratione Urbium Juda recensetur. Hanc Urbem Ozias Rex Juda filius Amaria à Philistaeis reduxit, 2. Par. 26. 6. Tribus Dan cepit teste Josepho Antiq. l. 5. c. 1. Portus Jamniae 240. Stadiis seu 30. miliaribus Romanis à Jerusalem abesse legimus 2. Mach. 12. 9.

4

§. IV.

De Tribu Benjamin.

Regionis Benjamin termini describuntur in Josue 18. 11. p. Sunt autem ad Orientem Jordanis flumen, ad Meridiem Tribus Juda ad Occidentem Tribus Dan, et ad Septentrionem Tribus Ephraim. In notari merentur 1.º Jericho Urbs aequae in Novo ac in Veteri Testamento celebrata, Tribus Benjamin apud Jos. 18. 25. Septem circiter miliaribus à Jerusalem ad Orientem, et duobus à Jordane ad Occidentem distans. Eam Moyses Deut. 34.

urbem palmarum appellat, siquidem ejus planities, palmis abundabat.

Hanc in Chanaanitide primam urbem Jone, promissis exploratoribus novis eoque miraculosis obsequiis genere expugnavit, pentitusque caecisam diis devovit, maledictioni subjiciens eam, qui in postea illam restaurare cogitaret, Jos. 2. 1. p. et 6. 1. p. Haec maledictio post 575. annos impleta est in Hiele de Bethel sub regno Ahab, qui eam urbem restituit, cum illius fundamenta jaceret primogenitum suum Abiram amisit, et cum portus imponeret, sequor illius natus minimus filius extinctus est, 3. Reg. 16. 34.

Præter tamen et ante Hiele statem urbs quaedam in eadem regione fuit, cui Jericho nomen, in vicinia Siliest veteris posita, nam tempore Judicium in eadem plaga Egloni Regi Moab parit urbs palmarum Jud. 3. 13. quæ non alia à Jericho fuisse videtur. Item Legati Davidis ab Ammonitis probrose habiti tandem in Jericho substituerunt, donec barbae eorum crescerent, 2. Reg. 10. 4. 5.

Has duas ejusdem nominis urbes satis aperte distinguit Josephus de Bello 6. 5. c. 9. ubi ait huc adhuc tempore fontem quendam occurrisse prope veterem Jerichentem à Jone olim eversam, quo circumjacentia arva late irrigabantur. Post reparatam à Hiele hanc veterem urbem in ea sedem habere nemo venit: Elisæus et filii prophetarum in illa domicilium habere, ipsæque Elisæus illius fontis aquas prius amaras et salvas dulces et juveni potabiles efficit, 4. Reg. 2. 18. p.

Jesus prope Jericho coctis vinum reddidit, Matth. 20. 34. Marc. 10. 52. et Luc. 18. 43. Hi etiam Christus, Jesus apud Zacheum principem Publicanorum dicitur, Luc. 19. 1. p. Rosas Jericho Scriptura commendat Eccli. 24. 18. Alias etiam hujus urbis Savi præsertim Veteris Instrumenti Scriptores frequenter meminerunt.

2°. Emmaus Viciis 60. Stadiis seu 7. miliaribus Romanis cum dimidiis à Jerosolyma distans versus Septentrionem. Illuc ipsa resurrectionis Christi die tendentibus duobus illius Discipulis ipse velut iter agens se junxit comitem, ac ibidem cum ipsis comans se agnosendum illis præbuit necnon subito ex ipsorum oculis evanuit, Luc. 24. 13. p.

3°. Maspha, Masphath, Masphe, urbs clarissima Jos. 18. 26. 3. Reg. 17. 22. 2. Par. 16. 6. Hæc Israëlita juramento se obstrinxerunt, quod filii Benjamin uxores de filiabus suis daturi non essent Jud. 21. 1. Olim in Maspha Hebraei orandi gratia convenire solebant, et coctus indicabantur, 1. Reg. 7. 5. 11. 16. 1. Mach. 5. 46.

4°. Maspha Bonis Maspha genericum nomen est. Sita erat in plaga occidentali regionis non atque locum in Sublimi positum significat procul à Gaboon, Jerosolyma ad caurum. unde in remotiora prospectus est, vigilesque locari soleant. Unde etiam plures hujus nominis urbes in Terra Sancta occurrunt.

4°. Gaboon Metropolis Gabaonitarum, qui post exisas à Jone urbes Jericho et Hielæ religionis specie illum et Seniores Israëlitis in

castris galgala adhuc moram facientes, deperunt
à longinqua regione se venire simulantes, foederis
cum populo Dei iituri, Jos. 9. 3. p.

Urbs Gabaon colli insidebat, quod ejus nomen
indicat, Gabaon enim collem significat, 40
Stadiis seu 5. miliaribus Romanis ab Jerusalem
versus Aquilonem. Aliquando Gabaa in
Scripturis sacris appellatur mutatis tantisper
litteris sed eodem sensu, 2. Reg. 9. 25. ubi dicitur
David percussisse Philistaeos de Gabaa usque
gazera, quod 1. Bar. 14. 16. repetitur his verbis
David... percussit castra Philistinorum
de Gabaon usque Gazera.

Gabaonita ab Hebraeis veteribus regionis habi-
tatoribus à quinque Chananaeis legibus obsequii
opem à Jove implorant, qui accurrens eo-
rum caso exercitu ipsos capit ac trucidat, Jos.
10. 1. p.

Gabaon Tabernaculum et Altare holocausto-
rum olim à Moysse conflata Gabaone erat
sub finem Regni Davidis et initium Salomonis,
cum Templum nondum constructum
esset, 1. Bar. 21. 29. 30. Salomonque regno
inito ibi ad offerenda sacrificia se contu-
lit, 3. Reg. 3. 4.

Gabaonita ab Hebraeis veteribus regionis ha-
bitatoribus genus dicebant, ac in eorum diti-
one, prater Gabaon ceterarum Metropolim
tres adhuc numerabantur Urbes, scilicet Cap-
ra seu Caphara, Beoth, et Cariath-jarim
qua Tribui Juda cessit.

5° Gabaa, gabai, gaba, et Gabee, ita
gabaath, et Gebeeth, necnon juxta pronun-
tiationem hebraicam Gibeà. Jos. 18. 24. 25. 26.
2. Reg. 7. 30. Urbs Scriptura testimonio
famosa; patria Saulis primi Israelitarum Regis
unde Gabaa Saulis dicitur 1. Reg. 11. 4. Haec
prouit à Rama posita erat ad occidentem,
Jud. 19. 13. Josephus de Bell. lib. 6. c. 2. et
Antiq. lib. 9. c. 2. viginti Stadiis, Hieronymus
vero ad c. 5. Ofce septem miliaribus à Jerusa-
lema distitam fuisse aperunt versus septentri-
onem.

Civium sceleribus notissima fuit, praesertim
violata junioris cujusdam Levitae, qui ad eam
veniens ibidem pernoctavit, conjugem, et
enecandi facinoris historia fuisse describitur
Jud. 19. et 20.

6° Rama editum quid sonat, hic eo nomine
intelligitur urbs Tribui Benjamin caesa Jos. 18. 25.
posita Gabaa inter et Bethel Jud. 9. 5. et 19.
Montes Ephraim versus 6. miliaribus à Jerusa-
lema juxta Eusebium in locis. et 7. juxta S. Hierony-
mum in Ofce 5. ad septentrionem. Via à Jerusa-
lema ad Jerosolymam imminebat; unde Baasa
Rea Israel, sub cujus ditione erat, illam mun-
tionibus vadavit, 3. Reg. 15. 17. et 2. Bar. 16. 1.
quis unquam à ditione Juda in Israel transiit

q 1. Reg. 13. 3.

2
Nudum esse videtur delirium quin haec eadem sit² ai
Ramatha sive Ramathaim-Sophim patria Sa-
muelis Prophetae 1. Reg. 1. 1. 19. et 2. 11. item 7. 17.
Cumque in confinis Ephraim sita esset, utriusque
Tribus homines sapientias habebat.

In Rama Jeremias Propheta ex omnibus, qui
de Jerusalem et Juda in Babylonem captivi de-
cebantur, solus libertate donatur, Jer. 40. 1. Ra-
ma etiam designatur, ubi Dominus Rachelum
plorantem filios suos solatur, Jer. 31. 15. quam
prophetiam Matthaeus ad Luctum Rachelis
pro nece puerorum in Bethleem ab Herode
patrata interpretatur Matth. 2. 18. et cum
vulgata nostra apud Jeremiam loc. cit. in
excelsis habet, apud Matthaeum ponit in
Rama.

7° Bethel Urbs ad occidentem Hai, Gen. 12. 8. in
confinis Tribus Ephraim, 12. miliaribus Roma-
nis à Jerusalem versus messem Seius viam qua
ducit Sichem colorata. Tribui Benjamin
adscribitur legitur Jos. 18. 13.

9. 26. 35. 6. et 48. 3. Jos. 18. 2. et
18. 13.
Jacob iram patris sui declinans ac in Mesopota-
miam secedens prope hanc urbem post solis occa-
sum requievit, dormiensque Angelorum visio-
nem habuit, qua occasione urbs haec, quo prius
Luz nuncupabatur, Bethel, id est, Domus Dei
ab ipso dicta fuit, Gen. 28. 11. p. 19. De hac urbe
alias in Scriptura frequens fit mentio.

In defectione decem Tribuum Israel à Robo-
amo Rege Juda et Salomonis filio sub Jeroboamo
filio Nabath Ephrathaeo Urbs haec Regni Israel
facta est, atque in ea Rex iste vitulum au-
reum erexit, 3. Reg. 12. 16. .... 28. .... Tum filii
Juda, qui Domini David adhererant per con-
tentum eam loco Bethel, id est, Domus Dei
Bethaven, id est, Domus nihili seu iniquitatis
appellaverunt, Osee 4. 15. et 5. 8. item 10. 5.

Jona Verum jam ante tempora Jeroboami
nomen Bethaven in Scriptura usurpatum le-
gitur, quo vel urbs vel solitudo seu Campus
haud procul à Bethel designatur. Jona capta
Jerichunte mittit, qui Urbem Hai explorarent,
quo ad orientem plagam Bethel, juxta Betha-
ven sita dicitur Jos. 7. 2. et ibi. 18. 12. filio-
rum Benjamin termini per solitudinem Beth-
aven transeunt. 1. Reg. 13. 5. Philistaei in
Machmas vicis 9. miliaribus à Jerusalem
Raman versus ad orientem Bethaven castra
metati sunt proelium cum Saule inturo; et
ibid. 14. 23. viti fieri Philistaei, et pugna
peruenit usque ad Bethaven.

8° Hai Urbs non procul à Bethel versus
orientem sita, Jos. 7. 2. Inter hanc urbem
et Bethel Abraham à Sichem veniens teten-
dit tabernaculum suum, et aedificavit alta-
re Domino invocans nomen ejus, Gen. 12. 6. 8.

Ad hanc urbem expugnandam Jona 3000
Selectissimos viros miserat, quos strenue
exsurgentes incolae in fugam vertierunt,
Deo ita permittente, ut violatum ab

Achan anathema in Hierichuntem prolatum
ulisceretur, cum scilicet ex praeda ejusdem
bis ipse sibi spolia eripuit, Jos. 7. 3. p. Expulsa
tandem crimine Urbs capta, direpta, et in con-
dis absumta est ab Hebraeis, omnes incola ter-
cidati, Rex quoque eorum in patibulo suspen-
sus, Jos. 8. 19. p.

9° Petra-Hemmon rupes aut Urbs supra pro-
ruptum saxum posita, ad quam Benjamin-
prolis fracti se receperunt, Jud. 20. 47. Sita
erat non procul à Gabaa et Hai 15. milia
ribus à Jerosolyms ad orientem.

10° Galgala locus celeberrimus ad occidentem
Jordanis et ad orientalem plagam Urbis Jeri-
cho, ubi Israelitae post trajectum huius pede-
annum castra metati sunt, Jos. 4. 19.
Successu temporis Urbs ibidem condita est
rum gestarum memoria in Scripturis sacris
celeberrima. Hic Jome jubente Dominus
filios Israël circumcidit, Jos. 5. 3. Manna
quoque defecit, ibid. 12. De Galgalis
ascendit Jome, ut Gabaonitas foederato-
sus à quinque Regibus obsepos liberaret,
Jos. 10. 9. p.

Judicium etate idola Galgalis fuisse memo-
ratur Jud. 3. 19. Hic Saul à populis in
Regem electus est, 1. Reg. 11. 15. Postea de
Saul immolatis ante Samuelis adventum
victimis Dei indignationem in se inuitari
1. Reg. 13. 9. p. quoniam et reprobatum senten-
tiam in se prolatam audivit, quod Jerich-
Amalaicis eorum Regem vivere permittit
opinamque spolia levasset contra Domini
praeceptum, ibid. c. 15. v. 2. 3. 12. 18. 23. p.

Post cladem Absalom David Regiam re-
petens transiisse Jordane venit in Galga-
la omni populo Juda comitante, 2. Reg.
19. 40.

Cum levare vellet Dominus Eliam per
tubinem in cochum, ibant ipse et Eliseus
de Galgalis, 4. Reg. 2. 1. Videtur, quod
Eliseus etiam in Galgalis domicilium ha-
buerit, ibid. 4. 30.

Vitulum aureum populorum cultui ibi
vel à Jeroboamo Rege Israëlis, vel ab alio
quodam ejus Successore erectum fuisse tes-
tatum fuisse videntur Propheta Iseet
3. et 9. 15. item 12. 11. et Amos 4. 4. et 5.

Caput II. De Samaria.

Samaria Terra Sancta vis Jordane
provincia Tribum Ephraim simul et ma-
riam Tribum Manasse complectebatur,
limitesque habebat ad ortum Jordane
ad austrum Judaeam propriam, ad oceanum
Mare Mediterraneum, et ad Aquilonem
Galilaam. Illius Longitudo ab or-
te in occidentem seu ad Jordane ad Ma-

4 10° Non hic patentermittenda est
Urbs Hobe, ^{non Nob} ~~pro Samaria~~. Videtur eadem esse
ae Anathoth, de qua Jos. 13. 18, quam in-
lebius vi Anathoth tribus nephtalim ab
Hieronymum in Jerem. 1. et 31. Iose-
phus vero Ant. l. 10. c. 10. 20. Stadis ab ea
distantem fuisse memorat, quod ferme ad
eamdem redit distantiam. id ~~videtur~~
quod videtur in 2. Reg. 2. 20.

Auctor libri 2. Esd. c. ii. v. 32. eas distinguere videtur, aut enim filios Benjamin occupasse Anathoth, et Nob. Verum quidquid ea de re sit sibi invicem vicinioribus, ab eis vicina fuisse dici debent, ut unus idemque locus fuerint reputata.

Anathoth Jos. 21. 18. fit civitas confregit filios Lavon tributur. 2. Reg. 23. 27.

Inter triginta fortes exercitus Davidis venietur Abiezer de Anathoth. 3. Reg. 2. 26. Salomon Abiathar Sacerdotem filium Achimelech Sacerdotis in Nobe amantem Davit in urbem suam Anathoth f. unde colligi potest, hanc eandem esse ac Nobe, cum in Nobe Abiathar natus fuerit: 1. Esd. 2. 23. inter Israelitas, qui tunc Zorobabel e captivitate Babylonica reversi sunt in Jerusalem, viri urbis Anathoth 123. at 2. Esd. 7. 27. 128. numerantur. Isai. 10. 30. Urbs haec pericula vocatur. Fuit patria Jeremiae Prophetae, Jer. 1. 1. Convidibus suis, qui ei mortem minabantur, Nontia eos prophetaret, exitium praedicit, c. ii. v. 21. p. Insuper Sedia Regis Jerosolymis in carcere detentus agrum in Anathoth eruit, Jb. c. 32. 7. 8. 9.

Nobe seu Nob si non eadem cum Anathoth saltem ei abas vicina fuit, ut eam attingere videatur, atque etiam Sacerdotalis audit, quod in Anathoth profugus patria Achimelech Sacerdotis; ad quem Davit a Saule profugus veniens ab eo gladium Goliath, qui ibidem operabatur, et panes propositionis quos Achimelech paulo ante e. levis mensuris subduerat, ad comedendum accepit; qua de re a Doeg Idumeo certior factus Saul, ipsum Achimelech et omnes Sacerdotes Nobe, interfecit, et omnesque populos ibi. 1. Reg. 21. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Abas hunc ex Achimelech filius fuga dicitur, interfecit, 1. Reg. 21. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Urbemque populatus est, 1. Reg. 21. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Sennacherib Regem Assyriorum in Nobe cum exercitu venturum praedicit.

Nobe haec confundi non debet cum alia ejusdem nominis Urbe trans Jordanem, et in dimidia Tribu Manasse non in ejus plaga septentrionali posita, qua prius Chanatha seu Anath dicta, tunc proximum Nobe si vocari cepit, cum eandem quidam Israelita, qui pariter Nobe vocabatur, occupavit, atque nomina suo insinavit, Num. 32. 42. Jechon usque ad hanc urbem impetravit, Jud. 8. 11. Jair filius Segub admittitur, 1. Par. 2. 23.

Mediterraneum erat civiter 63. miliarium Hebraeorum seu Romanorum; Latitudo autem à Meridie ad Septentrionem seu à Judea ad Galileam 33. civiter.

À Regno Israël, quod decem Tribubus, quae motus Salomone à Regno Juda secesserant, constabat, distincta non fuit, atque primum Samaria nomen adeptæ est ab Urbe Samaria ab Amri Rege Israël à fundamentis extorta atque totius Israëlitiæ Regni Metropoli facta. Unde Samaritanorum nomine censeri possent decem Tribuum Israëlita, qui Regnum hoc universim tenebant: ut consueto Savorum Auctorum Stylo, illi duntaxat Samaritani vocantur, qui Tribum Ephraim et dimidiam Manasse incolunt, et quos Salomanasar Rex Assyria occupatis hisce duabus provinciis, earumque omnibus incolis ad longinquas regiones in captivitatem abductis, e remotissimis transseptentrionalibus regionibus in illas deduxit, 4. Reg. 17. 24. Hi cum veri Dei cultum ignorantes falsa sua numina colere pergerent, à Leonibus subito inventibus devorabantur, unde e captivitate missi, ad eos Sacerdos Dei Israël, à quo Hebraeorum religionem edocuerant, quam ita amplexi sunt, ut pristinam Idolorum religionem retinentes cultum veri Dei cum veteri superstitione jungerent. 16. v. 28. et Reg.

Quamdiu is rerum Status permanserit, incertum est: post regressum tamen e captivitate Idola jam abieciisse videntur; tum cum Israelitas etiam atque etiam rogarent, ut in adificatione Templi se socios adhiberent, testati. e. Jam à diebus Asor Haddan Regis Assyria, qui Salmanasari successerat, eosque veram Religionem persecutos esse, 2. Esd. 4. 1. 2. Neque sane usquam Scriptura cultum Idolorum populi istius exprobrat, quamquam aliorum civium eos insinulet, veluti invidi in Judaeos animi, atque instigatorum in illos fraudum et calumniarum, ut Regia edita contra illos obtinent, 2. Esd. 2. 10. 19. et 4. 2. item 6. 1. p.

Postmodum ipsi sibi Templum vero Deo dictum in Monte Garizim extorserunt, qua de re differimus supra part. 1. c. 2. §. 2. n. 70. Eundem montem et Templum indicavit Samaritana cum Christo miscens Sermonem Joan. 4. 20.

Samaria frumenti, vini, variorumque fructuum, non parvorum feracissima fuit; Samaritensis Regio, inquit Josephus de bello lib. 3. c. 2. inter Judaeam et Galileam sita est. . . . natura nihil à Judæa discrepat, nam amba montosa sunt et campestris, agrisque colendo moles, atque optima, non et arboribus plena: pomisque tam

Sylvestribus quam mansuetis abundant, eo quod
natura sint acida, imbrumque satis habent
ant: Dulces autem per eas supra modum
sunt aqua, Bonique graminis copia; pro-
ter alias earum pecora lactis abundant
quodque maximum virtutis est, utque op-
lentia specimen, utraque vis referta
est. At modo Samaria plerumque
deserta est et inulta.

Hujus regionis nomen non raro occurrit
apud Sacros N. T. Scriptores: Transibat Jesus
per mediam Samariam; id est, per regio-
nem Samaria, Luc. 17. 11. Oportebat au-
tem eum transire per Samariam, Joan. 4.

4. Venit in civitatem Samariae quae
dicitur Sichar, ibique cum foemina Sa-
maritana collocutus est, Joan. 4. 5. p.
Post necem S. Stephani Discipuli per Urbem
Judaea et Samaria disperserunt, Act. 8. 1.

Samaria, ut jam dictum, binas continet
provincias Tribum Ephraim nempe et
et dimidiam Manasse, quas binis S. S. ex-
penditur.

S. I. De Tribu Ephraim.

Tribus Ephraim inter Tribum Benja-
min et dimidiam Manasse collocata
est, haec ei ad aquilonem, illa ad austrum
est. In ea notari merentur loca se-
quentia

id est Samaria Metropolis Regni ejusdem
nominis sive decem Tribuum, ab Anni Regis
Israelis condita 3. Reg. 16. 24. atque ea me-
tis ~~circumscripta~~ Somerom, quem du-
rum talentorum Argenteorum pretio a viro
quodam Somer nomi dicto emit, et cum
illam inaedificavit, nomine Samaritan
dixit. Igitur in collis amoni et ulte-
riori porta erat 12. miliaribus Romanis
a Dotthaim, totidem a Merom, et qua-
tuor ab Atharoth, et 36. a Jerusalem verso
Septentrionem.

Sunt, qui ante Anni aetatem jam initia
quodam urbis ejusdem nominis existisse
picentur, ut cujus ante ea tempora mentio
occurrat 3. Reg. 13. 32. At alii volunt hoc
locum virum Dei per prolepsin seu anticipati-
onem de Urbibus Samariae locutum fuisse.

Verum quidquid ea de re sit, illud sane
constat Samariam non nisi post Anni aeta-
tem fuisse; neque antea, quam post
illam aetatem Sedes Regni in ea consti-
ta fuit, quae prius Thersa erat.

Eius gloria augenda qua munitioni-
bus, qua divitiis Reges Israel totis in-
venere viribus. Ahab eburneas aedes
habet ebore instructissimas edificavit in

adificavit, 3. Reg. 22. 29. praedictam urbem hujus
ideam etiam sub Jeroboam II. etiam exhibet
Amos 3. 15. et 4. 1. 2.

Fors publica seu vias Benadad Rex Syria suis
impensis Samaria adificaverat, 3. Reg. 20. 34.
forte ut commodis suorum Mercatorum ibi
negotiorum causa versantium servirent.
Benadad ejus filius annis eam invasit, sed pro-
lis victus obsidionem solvere coactus est, 3. Reg.
20. 1. .... 20. cumque anno sequenti reparata
enerit bellum adintegraret, novo proelio fac-
tus annis aliquot se continuit, 3. Reg. 20. 26. p.
His elapsis Sennacherib Samariam ante obsidione
proffit adeo, ut dira fame cives veniente mater
inventu sit, quae filii sui carnibus vesceretur.
Tandem non sine Dei prodigio fugientibus hostibus
a presentissimo periculo Urbs liberata est, 4. Reg.
6. 26. p. et 7. 1. p. Denique post trienna-
lem toleratam obsidionem omnis Salmanasa-
ris Regis Assyria cepit, passimque a victori-
bus non in urbem tantum, quam secundum
Michaeam prophetiam c. 1. v. 6. in turrem lapi-
dum redegerunt, sed et iuxta dictum Osee c. 10.
v. 4. in cives dire levitum, ~~quodammodo~~ ^{quodammodo} captivitate abducti, 4. Reg. 17. 6. p. Deserta
regio ~~involens~~ Chutais aliisque Babilonia
populis ad incolendum tradita est a Rege Assy-
ria, ib. v. 24. qui, ut narrat Josephus Antiq. lib. 7.
c. ult. eversam urbem negligentes, Sichem
regni metropolim constituerunt. Non tamen
Samariam adeo neglexisse videntur, quin sub
Ipsam Israelitarum a captivitate regressum
quaedam illius aedificata conerentur,
1. Erod. 4. 17. et 2. Erod. 4. 2. Denique He-
rodes magnus pristino illam splendore resti-
tutam, in honorem Augusti Imperatoris
Sebastem latine Augustam dici voluit,
Josephus Antiq. l. 15. c. 11.

Philippus Diaconus ad hanc urbem veniens
plurimos ad Jesu Christi fidem traduxit, qui-
bus S. Spiritus idipsum confirmandis Petrus et
Joannes in illam se contulerunt. Ea occa-
sione Simon Magus jam a Philippo Bapti-
zatus munus conferendi Spiritum S. pecunia
oblata comparare sibi ab Apostolis tentavit,
Act. 8. 9. pp.

Eslovi corpus Abdica Propheta sepultum fuisse
vulgò creditum tradit S. Hieronymus in Abdica 1.
ut et sepulchra Elisei et S. Joannis Baptista
ibi fuisse ait in Mich. 1. et in Osee 1. nempe
Epist. ad Macedam.

2° Sichem Urbs refugii et Levitica posita
in confiniis Manasse Jos. 17. 7. ac in monte Ephra-
im Jos. 20. 7. prope montem Garizim, 10. milia
sibus Romanis seu Hebrais a Silo ad aquilonem
40. a Jerusalem pariter ad aquilonem, et 5 2.
à Jericho ad Eus-aquilone-mesem.

Hebraei per Darisum eam Sichem vocant quod

4 in ea Urbe versans, et

abrietatem exprimit, forte iuncta huius nominis occasione ex eo, quod Isaias Ephraimites Siccirim, id est, abrios nuncupat c. 38. i. Va corona Superbia abris Ephraim. Incola eam Mastha seu Marmotha dicunt. Sicut Romani, postquam Iudaeos penitus opprefferunt, urbem hanc munitionibus instruxerunt, atque Neapolim vocaverunt, quod nomen hactenus servare videtur.

Abraham prociante Dominus relicta patria venit Sichem usque ad locum Sichem ibique altare Domino edificavit, gen. 12. 4. 7. Jacob agrum apud eam urbem emit, gen. 33. 19 in quo ossa Iosephi, quae Hebraei de Aegypto tecum tulerant, sepulta fuisse Jos. 24. 32.

Sichem filii Iacob occisus habitatoribus occiderunt, gen. 33. 25. p. Restauratam Abimelech filius Gedeon ex concubina oppugnavit, interfectisque habitatoribus destruxit ita ut, alim ea dispergeret Jud. 9. 45. Postmodum restituta fuit, ad eam enim venit Roboam filius Salomonis ut ab Israelitis ibidem congregatis in regem eligeretur, ubi cum ipsorum postulatis annuere renfisset, denique ipsis respondisset, tum eo abdicato Jeroboam filium Nabath Ephraim sibi regem constituerunt, qui Sichem penitus restauravit ac aedificiis auxit, sedemque suam fecit. 3. Reg. 12. 1. p.

Post eversam a Salmanasare Rege Regis Aegyptiae Samariam Sichem regionis Samariae Metropolis facta est, idemque privilegium aetate Alexandri Magni huius urbi mansisse auctor est Iosephus Antiq. l. ii. c. 8.

Iuxta hanc urbem fons seu puteus Iacob extabat, cui Iesus Christus assidens, cum muliere Samaritana sermonem habuit, Joan. 4. 5.

93° Mello iuxta vulgatam nostram Jud. 9. 6. Urbs eorum prope Sichem, cuius Incola una cum Sichimitis Abimelech Gedeonis ex concubina filium Regem salutarunt. Verum textus Hebraeus pro Urbe Mello legit Domum Mello, unde credunt aliqui Mello nomen esse visi Sichimita, seu vicinibus Urbis Sichem. Et sane nulla alias in Terra Israelitica Urbs huius nominis occurrit, cuius Scriptura, si vulgatam nostram loc. cit. exquiras, meminere.

94° Ischarioth vicus ad orientem Sichem, de illo Scriptura quidem non meminit, meminere autem Eusebius, et S. Hieronymus in Isai. 28. 1. in eo natus creditur Judas Proditor. Alii vero Carioth in Tribu Iuda Urbem, cuius meminit Jos. 18. 25. Josue c. 15. 25. ei patriam fuisse volent, alii denique eum in Tribu Issachar fuisse putant, atque Ischarioth nuncupari, cum Issachariotes dici deberet.

95° Baalhasor Urb. sita in plaga maritima Tribus Ephraim in confinis Benjamin versus Jordanem. In ea tondabantur greges Absalom filii David, ibique Amnon alter filius David occidi ab ipsis iussus est in vindictam stupri Thamar sorori suae idati, 2. Reg. 13. 23. --- 28.

96° Ephraim seu Ephrem Baalhasor ad occidentem in confinis Benjamin. Ad hanc urbem Christus passus ante passionem

fugientesque persequitur usque Gazara unius diei
itinere, ib. v. 45. Bakhides munit Bethoron
Inferiorem, 1. Mach. 9. 30.

Etate Eusebii et Hieronymi ambae urbes ad vici-
nam conditionem redactae jam fuerant. Sic enim
ille scribit in Onomastico, sicut ~~cas~~ duo esse vici
12. Milliaribus ab Alia seu Jerusalem versus Niopoli-
m seu Emmaum, quorum unus à situ dicitur
Bethoron Superior, quem edificavit Salomon,
alter Bethoron inferior datus Levitis in possessi-
onem. Josephus de Bello l. 2. c. 11. et Antiq.
lib. 20. c. 4. centum circiter stadiis Bethoron
locat; at 5. Hieronymus in Epitaph. S. Paula
apertit, S. Paulum à Bichem seu Neapoli Ierosoly-
man pergentem per utramque Bethoron tran-
sisse, urbes esse à Salomone constructas, sed varia
postmodum belorum tempestate delatas, et
in Sophon. c. 1. ait: Rama et Bethoron et reli-
quae urbes nobiles à Salomone constructae, per
vi viculi demonstrantur.

* ex 3. Reg. 9. 17. et 2. Par. 8. 5.

At Eusebius nimis vicinas sibi invicem vicinas
has binas ponit urbes, ut qui utramque 12.
Miliaribus à Jerusalem miliaribus distans asse-
rat, cum certum sit tum in Jos. 16. 3. 5. tum
ex 1. Mach. 7. 45. eas longius à se invicem
distans remotas esse, necnon Bethoron
Superiorem ab Inferiori diei itinere quem
admodum Gazara sicut quae sub eadem cum
ipsa linea paulo versus orientem sit consti-
tuta, distans esse. Quod ergo hic Eusebius
de ambarum urbium seu vicorum à Jeru-
salem distantia loquitur, intelligi dum-
taxat debet de Bethoron Inferiori.

Quod denique Salomon dicitur has binas
urbes edificasse, cum incertum sit, ea
jam diu ante hujus Regis aetatem stetisse
id ita accipiendum, ut nempe eas restau-
ravit atque munitionibus instruxerit,
qui loquendi modus in sacris libris admodum
frequens est.

9° Thammath-Saraa Urbs quam filii Israëli
Josue, postquam singulis Tribubus Teram
promissionis sorte diripisset, dederunt in posses-
ionem, Jos. 19. 50. Abique motus est ad septen-
trium. Jos. 24. 30. et Jud. 2. 9. ubi Urbs haec
Thammath-Saraa nuncupatur. Sitae erat
in plaga septentrionali montis Gaas Gazara
inter et Bethoron inferiorem, in confinis
Tribus Benjamin.

10° Gazer seu Gazara, item Gathara, seu
Urbs sub Chananaeis regia, cujus Regem
Josue una cum populo ipsius percussit ad
interuersionem, Jos. 10. 33. et 12. 12. Urbs
refugii facta est et Levitis assignata Jos. 21.
21. Nec tamen Chananaeis excepta fuit, sed
ipsam retinuerunt, suorumque Ebronit-
tarum tributarii, Jos. 16. 10. et Jud. 1. 29.
Chananaei postmodum illam oppugnavit et in-
cendit, deinde filia sua, quam Salomoni
uxorem dedit, tradidit, dedit in dotem, cum

Salomon restauravit, 3. Reg. 9. 16. 17. ⁵⁸ Diei
itinere, ut supra dictum, à Bethoron Superiori
distabat pontagium confinis Benjamin quatuor
miliaribus Romanis ab Emasa seu Nicopoli
ad Septentrionem inter Jerusalem et Joppem.

1. Bar. 4. 16. Gezer nuncupatur, et 2. Reg. 5.
25. Gezer, tandem 1. Mach. 4. 15. Gezeron.

11. Lydda seu Lyda, vel Diospolis, hebraice
Lud sive Lod, 12 vel 15. circiter miliaribus
Romanis à Joppe ad lironotum. ad Tri-
bum Ephraim pertinebat, at post captivi-
tatem Babylonicam a Beniamitis frequen-
tata creditur ex 2. Esd. 11. 34. ubi ipsi in Lod
fuisse dicuntur. Una est ex Toparchis à
Samaria dimissa atque Judaeis tradita, 1. Mach.
11. 34. Hic S. Petrus Aeneam paralyti-
cum sanitati restituit, Act. 9. 33. 34.

12. Ramatha Ubs sita Lyddam inter et
Joppem 17. circiter miliaribus à Joppe, et
3. à Lydda, quae ipsi ad latus est versis mesem,
in plaga meridionali Tribus Ephraim et in con-
finis Tribus Dan. sive inter Jerusalem et
Joppem 38. miliaribus Romanis à Jerusa-
lam.

Postmodum et jam aetate Christi
Arimathia seu iuxta vulgatam nostram
Arimathaea fuit nuncupata, nomen à
Ramatha, quod celsitudinem significat, de-
rivatum. Patria fuit Josephi viri poten-
tis et Deumionis, necnon Christi Discipuli
oculti, qui laudatur ab Evangelistis Matth. 27. 57. p. Marc. 15. 43. p. Luc. 23.

50. p. Joan. 19. 38. p. Luc. 23. 51. ci-
vitas Judaea vocatur, non quod in Judaea
propria situm habuerit, sed quia aetate
Christi, et post reditum Hebraeorum à cap-
tivitate Tribus haud amplius distincta
fuerint, et Ubs ista 1. Mach. 11. 34. ubi
Ramatha vocatur, è ditione Samaria
seu Tribus Ephraim avulsa Judaea ad-
jecta dicitur. alias etiam Rama vocatur.

13. Joppe Ubs maritima in patenti agro
Jammiam inter et Caesarem Balestina.
seu Turrim Stratonis, et Ramatha, quae qua
6. vel 7. miliaribus distat, interjacet.
Portum habet Scopulis in eo prominentibus
satis infestum. Jos. 19. 46. Limites Tri-
bus Dan Joppem usque protenduntur. In
Joppem appelebantur rates Hiram Regis Ty-
ri, quae Salomoni ligna in monte Libano
cursa pro Templi Hierosolymitani constructione
advehebant, 2. Bar. 2. 16. Hebraei è cap-
tivitate reversi iterum Sidonios et Tyrios
mercede condusserunt, qui ligna ad novi Tem-
pli aedificium de Libano Joppem adveherent,
1. Esd. 3. 7. Jonas Ninivem pergere à Joppe
jussus imperium detrahitans in Joppe navem
consequitur Tharsum Cilicia fugitivus, Jon. 1. 1. 2. 3.

Jonathas Machabeus Joppem oppugnat, i. Mach.
10. 75. 76. alias etiam frequens est huius Urbis
in libris Machabeorum memoria, ut i. Machab.
11. 6. i. Machab. 12. 33. 34. et alibi. S. Petrus hic

Tabitham mortuam suscitavit, ac multis die-
bus commoratus est, Act. 9. 36. p. Iudeus
Sarcam à Cornelio gentili cohortis Italiae
Centurione accersitur, Act. 10. 1. p.

Joppe una à vetustissimis mundi Urbibus
creditur et à Japhet Noë filio fundata.
Jaffa seu Japha, et Jufa à media etatis et
novissimis Scriptoribus nuncupatur.

34. Saron seu Saronia Urbs aliquibus rite
tur ad Septentrionem Joppe et non procul à
Mari ad orientem collocata. Josue Regem
Saron prolixo victum et captum interfecit, Jos.
12. 18. i. Bar. 27. 29. Armentis, quae pone-
bantur in Saron propositus fuit Saroni Saroni-
tates. Act. 9. 35. Saroni habitatores con-
vertuntur ad Dominum. facile tamen in
eis nomen regionis, non Urbis exprimitur, Vid.
quae de Saroni in pervinimus parte I. c. 8. n.

35. ~~Thapsa Urbs non procul à Sa-~~
~~maria. Sciso à Solum filio~~
~~Jabes Zacharia Rege Israelis~~
~~vocatum regnum Manahem~~
~~Dua copiarum ejusdem Regis~~
~~occupavit: cumque huius Ur-~~
~~bis cives ipsi obsisterent, Urbe~~
~~acquiescente, tanta crudelitate~~
~~in eos servit, ut nec foetibus ipsi~~
~~dissecto matrum utero peper-~~
~~erit, 4. Reg. 15. 10. p.~~

9 15. Thapsa Urbs non procul à Sa-
maria. Sciso à Solum filio
Jabes Zacharia Rege Israelis
vocatum regnum Manahem
Dua copiarum ejusdem Regis
occupavit: cumque huius Ur-
bis cives ipsi obsisterent, Urbe
acquiescente, tanta crudelitate
in eos servit, ut nec foetibus ipsi
dissecto matrum utero peper-
erit, 4. Reg. 15. 10. p.

9 15. Thapsa Urbs non procul à Sa-

~~Thapsa Urbs non procul à Sa-~~
~~maria. Sciso à Solum filio~~
~~Jabes Zacharia Rege Israelis~~
~~vocatum regnum Manahem~~
~~Dua copiarum ejusdem Regis~~
~~occupavit: cumque huius Ur-~~
~~bis cives ipsi obsisterent, Urbe~~
~~acquiescente, tanta crudelitate~~
~~in eos servit, ut nec foetibus ipsi~~
~~dissecto matrum utero peper-~~
~~erit, 4. Reg. 15. 10. p.~~

§. II.

De Dimidia Tribu Manasse.

Dimidia Tribus Manasse posita est inter
Tribus Ephraim et Issachar; haec ei Septen-
trionalis est, illa meridionalis, ad orientem
Jordanem attingit, et ad occidentem à Ma-
diterraneo abluitur. Hos limites ei tribuit
Josephus Antiq. l. 5. c. 1. At Relandus li. 6. c. 2.
p. 156. ex Jos. 17. 10. alios ejus fuisse terminos
contendit, illamque ad orientem habuisse

Tribum Issachar duntaxat, et ad boream
Tribum Aser, adeoque ad Jordanem usque
non pertigisse. Verum potuerunt portiones
horum Tribuum limites ita mutari, ut Tribus
Manasse in fuerintestate Josephi, quos ille
ipsi adscribit; Et sane post assignatos à
Josue huius Tribui terminos, quos Relandus
eidem attribuit, idem Josue eodem cap.
17. 8. 11. ex Tribu Aser ipsi varias Urbes ad-

scribit, quae Tribui Issachar fontem
Teram Taphneque qua versus meridiem Jor-
danem attingit, et ex Tribu Issachar Ur-
bem Bethsan, qua pariter versus boream
huius fluvii iungitur. Unde quid ea de
re sit nos hic consultum et commemorum
suaviter Tribui Manasse terminos ad-

scribit, quae Tribui Issachar fontem
Teram Taphneque qua versus meridiem Jor-
danem attingit, et ex Tribu Issachar Ur-
bem Bethsan, qua pariter versus boream
huius fluvii iungitur. Unde quid ea de
re sit nos hic consultum et commemorum
suaviter Tribui Manasse terminos ad-

scribit, quae Tribui Issachar fontem
Teram Taphneque qua versus meridiem Jor-
danem attingit, et ex Tribu Issachar Ur-
bem Bethsan, qua pariter versus boream
huius fluvii iungitur. Unde quid ea de
re sit nos hic consultum et commemorum
suaviter Tribui Manasse terminos ad-

scribit, quae Tribui Issachar fontem
Teram Taphneque qua versus meridiem Jor-
danem attingit, et ex Tribu Issachar Ur-
bem Bethsan, qua pariter versus boream
huius fluvii iungitur. Unde quid ea de
re sit nos hic consultum et commemorum
suaviter Tribui Manasse terminos ad-

scribit, quae Tribui Issachar fontem
Teram Taphneque qua versus meridiem Jor-
danem attingit, et ex Tribu Issachar Ur-
bem Bethsan, qua pariter versus boream
huius fluvii iungitur. Unde quid ea de
re sit nos hic consultum et commemorum
suaviter Tribui Manasse terminos ad-

9 inter quas Dor quae maxime bo-
nalis est; et ex Tribu Ephraim

9 quos procul dubio ipsius atate habuit.

9 gideonis ex concubina filius

Angu illa, de qua Jud. 7. 23. ubi narra-
tur, quod cum Madianita in Valle Jazrael
seu Campo magno contra Gedeonem castra
locarent, versis in se armis effusa fuga
ad Bethsettam, et crepidinem Abelme-
hula in Tebbath profugerint.

4° Taphua Ubs in confinis Ephraimitica,
diuide Tribus Manasse facta. Res Thessa
Jone ovisse prohibetur, Jos. 12. 24. Thessa
fuit Sides Regum Israelis seu Decem Tribu-
um à Regno Jeroboam filii Nabath usque
ad Amri, 3. Reg. 14. 17. 15. 21. 23. 16. 6. 9. 15.
17. 23. ~~Thessa in confinis Ephraimitica~~
~~Thessa in confinis Ephraimitica~~
~~Thessa in confinis Ephraimitica~~
Sita erat 12. millibus passuum à Pava-
ria versus orientem.

3° Taphua Ubs pariter Ephraim sed et
Tribui Manasse attributa Jos. 17. 7. Sita
fuit ad fontem seu Torrentem ejusdem
nominis, illiusque regio Terra Taphua
dicitur ib. v. 8. in Utriusque Tribus fini-
bus non procul à Jordane in quem Tor-
rens ille influit.

4° Ephra Ubs in confinis Ephraim,
quam aliqui eidem adscribunt, Thessam
inter Taphuam, patria Gedeonis, ubi
ipse ex manibus aureis, quibus Gavaibita
Madianitas spoliaverant sibi Ephod con-
fecit, quod eius domui factum est in Uni-
nam. Jud. 6. 11. 8. 24. .... 27. et 9. 5.

5° Abelmehula Ubs Sita non procul à
Bethsan 7. à qua 16. millibus passuum cum
Eusebius removet versus meridiem. Madia-
nita Gedeonem fugientes ad hujus Ubs
crepidinem se receperunt, Jud. 7. 23. fuit
patria Elisei, 3. Reg. 19. 16.

93. Reg. 4. 12.

6° Aenaron locus prope Jordanem orto
passuum millibus à Bethsan versus me-
ridiem juxta latum et Jordanem, ubi
Joannes baptizabat, Joan. 3. 23.

7° Bethsan Ubs prope Tribus Issachar,
sed Tribui dimidia Tribui Manasse adje-
ta Jos. 17. 11. 16. Jud. 1. 27. Sita erat in plaga
Septentrionali ad Jordanem et in finibus cam-
pi Magni sexcentis Stadiis seu 65. miliaribus
Romanis à Jerusalem ad Euro-aquilonem, 2. Mac.
12. 29. Josephus de vita sua 120. Stadiis seu 15.
miliaribus cum dimidio à Tiberiade ad austrum
eam locat.

Post pugnam Galboe Philistaei
cadaveres Saulis et Jonathanae potiti illud
à moenibus Bethsan suspenderunt; at ha-
bitatores Jabes galaad Ubs transjordanica
noctu venientes illud sublatum honorificè
condiderunt in nemore prope Jabes una cum
cadaveribus filiorum suorum, 1. Reg. 31. 10. p.
qua postea David inveniit etque sepeliri cura-
vit in terra Benjamin in sepulchris Patris Saul
is, 2. Reg. 21. 13. 14.

4 quod nomen jam aetate Maab-
 baorum invaluerat, nam 2. Mach.
 12. 29. Civitas Scythorum, et ibid.
 5. 30. Cives illius Scythopolita num-
 upantur; ~~quod nomen~~ idemque
 Bethsan seu Scythopolis potissima
 fuit inter ~~urbes~~ Decem Urbes, à quibus le-
 gis illarum Decapolis dicit vocata fuit, cuius
 unius apud Matth. 4. 45. et apud Marcum
 5. 20. et 7. 21. ^{fit mentio:} quod urbes inter Bethsan
 trans Jordanem circa Hippum, Bellam,
 et Gabaram teste S. Hieronymo collocate
 fuerunt. Hippus et Bella non meminit
 Scriptura; Hippus tamen celebratur
 à Josepho velut Hippenes modica regio
 aë metropolis, lib. 3. c. 2. De bello. Ultra
 lacum Genesareth 30. Stadiis (9) habuit,
 à Tiberiade, et 60. à Gabara
 eam reperit ~~De veteribus lib.~~ De vita
 sua. Bellam vero Plinius in jucundis
 aquarum fluentis laudat, lib. 5. c. 16. Pro-
 pter Eusebium de in Onomast. v. Anioth. 60
 miliaribus à Jabos inter ipsam et Gerasam
 collocat.

* Strato Græcus quidam fuisse creditur,
 qui constructam à se ~~urbem~~ hinc
 turrim de suo nomine appellaverit
 præfat. Novella 103. in corpore Juris
 Casarei

Ubs hæc postmodum Scythopolis dicta est,
 à Sythis, et quidam ~~antiqui~~ qui imperante
 Jovia filio Amos Rege Judææ Palestinam in-
 vaserunt, derivatum quidam autemunt.

8° Beth-zecha Ubs decem circiter miliaribus
 a Bethsan ad occidentem. Eam invadens
 Bacchides plerisque ejus incolas in puteum pro-
 jecit, 1. Mach. 7. 19. Fors eadem est ac Beth-
 zeha Jud. 1. 4. 8. et 1. Reg. 11. 8.

9° Dothain Ubs 12. miliaribus a Sama-
 ria ad Septentrionem. Hic Joseph à fratri-
 bus venditus est Ismaëlitis mercatoribus ex
 Galaaditide venientibus, Gen. 37. 25. p.
 Holofernes castra à Dothain usque Chel-
 mon urbem prope Eubelon ~~pagum~~ pagum
 in Tribu Machab. 7. 3. Ubs hæc etiam
 vocatur Dothan, ubi Eliscus fuit, quando
 Regis Syria invidias Regi Israël detexit, 4. Reg.
 6. 8. .... 13.

10° Merom in regione Dothain ad mari-
 diem, ac etiam 12. miliaribus versus ad Cas-
 rum à Samaria prope torrentem seu aquam
 Merom, ubi Jome exercitum Jabin et
 federatorum Regum debilitavit, Jos. 11. 5. 7. 8.
 Sita urbs. Jud. 5. 18. Merome vocatur
 ubi duæ Tribus Zabulon et Nephthali Ga-
 alem subierunt.

11° Dor Ubs maritima cum portu satis
 incommodo Casaram Palestinæ inter et
 montem Carmelum posita, et 5. seu, ut quæ-
 dam volunt, 9. miliaribus ad boream ab
 illa distans. Soepe apud antiquos Scrip-
 tores inter Phœnicia Urbes recensetur.
 Proprium habuit legem, caputque fuit Re-
 qui, quod ab illa nomen habebat, Jos. 11. 2.
 Idem Jome obtinuit Rege illius interfecit
 ac dimidia Tribui Manasse tradidit, Jos. 17.
 23. et 17. 11. quæ Chananaeos veteres illius
 incolas seum habitare permisit, atque
 postea sibi tributarios fecit, Jud. 1. 27.
 In hac Urbe Antiochus Semeon filius
 phonem Syria Tyrannum obedit, 1. Mach.
 15. 11. 12. 25.

12° Casarea Palestina, antea Turris
 Stratonis dicta. Hanc urbem Herodes
 Magnus in honorem Augusti edificavit
 eo loco, in quo olim Turris Stratonis ca-
 nebat. Sita erat ad orientale Mare
 Mediterraneæ latus; 600. Stadiis seu 82.
 miliaribus à Jerusalem remotam ad
 Septentrionem remotam tradit Jose-
 phus, De Bell. l. 1. c. 5. Antiq. l. 13. c. 19.
 cum portu satis commode. Hujus Urbis
 frequens est in Novo Testamento mentio
 Hic Rex Agrippa populi laudibus tur-
 nec Deo gloriam referens à Deo percussus
 est, Act. 12. 25. Cornelius Centurio

ibidem baptisus initiatus est à S. Petro, Act. 10.1.p. Casarea domicilium habebat S. Philippus Diaconus quatuor virginum pater, Act. 21.8.9. Ibi Syabus propheta

Paulo Apostolo carcerem et vincula Ierosolimis imminere praedixit, ib. v. 10. 11.

Tandem idem Apostolus in hac urbe tam diu custoditus fuit, donec Romam abduceretur, Act. 23. 35. et 24. item 25.

Hac urbs semper intelligitur, quoties in Scriptura nomen Casarea sine addito legitur.

13° Tanach urbs q. miliaribus à monte Carmelo versus orientem, nec procul à Merom et Dothaim ad Septentrionem posita; facta est civitas refugii ac Levitis concessa Jos. 21. 25. Eadem est ac Thanae, cuius Rex à Josue interfectus dicitur Jos. 12. 21. Jud. 5. 18. 19.

Reges Chanaan in Thanach iuxta aquas Mageddo pugasse memorantur. 1. Bar. 6. 70. Aner vocatur, atque Levitis ex familia Gaath tradita dicitur.

14° Mageddo urbs Thanach inter et Bethoron Superiorem sita priori ad meridiem nec procul ab ea; nec etiam multum à Merome abfuisse conjicitur ex Judic. 5. 18. 19. ubi duo Tribus Zabulon et Nephthali pugnae animas suas obtulisse in regione Merome, et Reges Chanaan pugnae in Thanach iuxta aquas Mageddo duntur in Canticum triumphali et gratiarum actionis Sebbore et Barac post victoriam de Sisara ad radices montis Thabor reportatam, Jos. 5. 21. Ilius Regem interfecisse dicitur Josue, cunctae Tribui Manasse aperuisse, Jos. 12. 21. et 17. 11. Manassei Chanaanos tecum in Mageddo habitare permiserunt Jud. 1. 27. quos deinde tributarios fecerunt, ib. 28.

à Salomone noviter edificata seu restaurata perhibetur 3. Reg. 9. 15. Urbs hac etiam caede exercitus Josia Regis Iuda ejusque lethali vulnere à Nechas Rege Aegypti inflicta celebratur 4. Reg. 23. 29. 30. et 2. Bar. 35. 22. ubi Josias in campo Mageddo dimicasse dicitur.

Cum enim Nechas Rex Aegypti Assyriis bellum illaturus et Chocanis urbem ad Euphratem positam occupaturus mari cum exercitu, ut credibile est, trajecto, Samaria^{*} littus attingeret per eandem abierunt terra Israelitica regiones iter instituturus, si occurrit Josias in campo Mageddo impediturus, ne ultra progrediretur, tum, quod verisimile est, ne regio ab ipsius exercitu quidquam detrimenti pateretur, tum ne, semel dato transitu, eundem exercitum sub eodem regionis, damno cuipere cogentur

* Imperante Josia nulla auxilium abductis nempe decem Tribubus in Assyriam 4. Reg. 17. distinctio fuit inter Regnum Iuda et Israelis, sed utroque imperabat Josias, ut qui non in Iuda tantum, sed et in urbibus Samariae, 4. Reg. 23. 17. in urbibus Manasse, Ephraim, et Simeonis usque ad Nephthali cultum veri Dei restituerit, 2. Bar. 34. 6.

reuerentiam, tum denique quia metuebatur, ne
Egyptii si victores in Aegyptia essent, feroces
effecti graves sibi magisque metuerent forent.
Hac pugna curio esse videtur, quo Jona fu-
resta fuit.

15° Machmethath urbs sita in confinijs
Ephraim et Manasse e regione et in cons-
pectu Sichem, Jos. 18. 6. et 17. 7. ubi Tribus
Manasse ascribitur.

Caput III. De Galilea.

Galilea ampla Terra Sancta provin-
cia plagam ipsius Septentrionalem potissi-
mum occupans a planitie Eschilat Idgra
et sive campo magno, Limites habebat
ad Meridiem Samariam; ad Orientem
Jordanem et Laam genesareth seu Mare
Tiberiadis; ad Septentrionem Montes Libani
Sidonem usque potensam fuisse scribit Jo-
sephus Antiq. l. 8. et ad occidentem Mare
Mediterraneum.

Dividebatur in Superiorem et Inferio-
rem; hac binas Tribus Issachar et Zabulon
completebatur, Illa vero Tribubus
Aser et Nephthali circumscripta erat,
atque etiam Galilea gentium nun-
cupata fuit, sive quod, prout alibi jam
annotavimus, inter Hebraeos quamplurimi
in ea numerarentur Ethnici, sive Phoe-
nices, Syros, et Arabes Idololatrias finitimas
haberent. Hanc J. Calmet ultra Jor-
danem et Mare Tiberiadis ad Orientem
Trachonitidem, Libanum et Bathanea-
am versus enumerasse vult his praecipue

argumentis: quod Judas gaulonites in Actis
Apostolorum c. 31. et apud Josephum Antiq.
l. 20. c. 3. Galileus dicitur, Gaulonitis ve-
ro autem trans Jordanem sita sit. Quod
Bethsaida urbs Galileae fuerit, ut e-
qua oriundi Apostoli Galilaei dicti sint,
eam autem Josephus trans Jordanem collocat
De Bebo l. 2. 13. Quod Eusebius in Isai-
conceptis verbis Galileam in Transjorda-
nica sitam aperat. Quod Septuaginta
in Isai 33. 9. pro Basan, quod habet
vulgata nostra, qua regio transjordanica
est, vertant Galilea. Et

Verum respondet Relandus lib. 1. c. 31. p. 11.
Hujus Judae nomen triplex dari potest
ab urbe natali scilicet, a loco educa-
tionis, et habitationis. Judae patrum
fuisse Gamalam Gaulonitidis urbem
at eum in Galilea domicilium habuisse
Ipsum Josephum, qui sollicitus Galileam
et Gaulonitidem distinguit, Ant. l. 1.
3. eundem Galileum appellare; eum pro
scilicet lib. 18. 1. Gaulonitem dicitur

Et qua in re nomen partis pro toto usu-
posse illos S. Hieronymus animadvertit
in Comment. ibid. unde habetur
illius etiam opinione Galileam ad
Basanitidem enumerasse. His addi
potest quod Isaias c. 9. v. 1. Gali-
laam gentium trans Jordanem
collocat.

* Judas iste auctor fuit Sectae, qua quibusdam
post Christi ortum annis audiri
coepit. Secta seu haeresis occasionem
praebuit census Imperii Romani subdi-
torum ab Augusto imperatus, Luc. 2. 1.
Pratenabant hi seditiosi solum Deum
tanquam Dominum esse agnoscendum,
proinde insignem fore Israelitis
alii, praeter ipsum, quidquam pen-
dere, unde nec Imperatori tribu-
tum esse pendendum. Hanc
Judam perisse, eique adhaeren-
tes dissipatos fuisse aperit qui-
dam Phariseus Gamaliel nomi-
ne in Actis Apostolorum c. 5. v. 37.

Attamen dum post ipsum Gamalie-
lem Sectarium hunc superfuisse
ait Calmet in suo Dictionario
Biblico V. Judas XII. quavis quo
tempore quova mortis genere ob-
it ignotum sit.

Quia Christus ac ejus Discipuli e Gali-
laea erant, in hujus Sectae suspicio-
nem adducti fuerunt, unde Pharisei
piscerunt, qui ab eo quaeaverant, nun-

ligerat dare tributum caesari, Matth. 21. 16.
17. ut inde, quod advertit S. Hieronymus,
occasione caperent eum accusandi; at-
que id praestiterit, coram Pilato, afferentes:
Hunc invenimus subvertentem gentem
nostram et prohibentem tributa dare
Caesari. Luc. 23. 2. At sunt, qui si-
cant, hunc Judam Seditiosum iunta-
xat fuisse, qui factionem fecerit, non
verò Seditarium qui haecim commen-
tatus fuerit.

ligerat tributum dare caesari, Matth. 21. 16.
ut inde, quod
Bethsaidam vero Josephi non eandem
esse cum illa, quam scriptores laevi com-
memorant, hoc visum est, Jordanem sitam
esse, postquam ubi de caesariis iudicibus
et de iudicibus de Bethsaidam, per iudicem
episcopum iudicibus, quos pingit, hoc Bethsaidam
Bethsaidam, alii postquam Jordanem sitam
operante hanc enim cis Jordanem sitam
fuisse, quod postea ostendimus sit. cetera
D. Calmeti argumenta proferit. Nos ubi
nobis de urbe Bethsaidam sermo erit, situm
illius expendemus.

Galilaea nomen habere videtur ab
Hebraeo gelilath quod limites seu confi-
nia significat, atque hinc regione forsi-
tan inditum, quod confinia Terra Sancta
attingeret. Ex eo Graeci et Latini
Galileam effecere.

Primum in S. Scriptura Galilaea nomen
occurrit Jos. 13. 2. 20. 7. et postea 1. Reg. 9. 2.
2. Reg. 15. 9. 1. Par. 6. 76. Isai. 9. 1. ubi
Galileam gentium memorat, atque hic
primum gentium nomine vocatur, ex quo
conjecti potest, id nomen ei tunc primum
fuisse inditum, postquam nempe Reges
Aegypti Israelis destructo regno, deporta-
tisque in Orientem Hebraeis, eorum loco
Syriorum et Aegyptiorum colonias in illud de-
duxerunt. Aut forte ipse Isaias primus
eam hoc nomine nuncupavit. Tobias c. 1.
sit mentis Galilaea superioris. Alibi etiam
tam in Veteri, quam in Novo Testamento
Galilaea saepius memoratur, at in Novo
frequentius adhuc quam in Veteri.

Galileos ingenio esse bediosos, audaces,
et impravidos, qui finitivis nationibus vali-
da Pompei manu restiterint, ait Josephus
lib. 3. de Bell. c. 2. Adit imper Galil-
laam et soli natura, ut quae tota fru-
tum ferax sit, et egregia cultura uberi-
simam esse, vivisque alere solertes et la-
boriosos, ubes in ea et ricos frequentissimos,
occurrere incolis refertos, adeo ut omnium
minimus vicus 15000 incolas exhiberet.

Galilaei nomen Jesu Christo ex Nazareth
Galilaea urbe, ubi pueriles annos exegit,
inditum fuisse constat. Apostoli vero,
quod in Galilaea essent, eodem et ipsi cogno-
mento appellati sunt, quod et in ceteros
Discipulos et Fideles omnes derivatum est,
ut colligitur ex Act. 2. 7. Galilaei quidem
nunquam spectata religionis viri sunt habiti,
neque ex illis Prophetam proditorum unquam
Judaei arbitrabantur Joan. 7. 41. 52. Disci-
pulis in ceterorum Judaeorum diversa utebantur
quo inditio Betrus Galilaeus agnitus est Matth. 26.

73. Haec generatim de galileis et ipsa galilaea, modo singulas ejus provincias seu Tribus expendimus.

S. I.

De Tribu Issachar.

Tribus seu Regio Issachar, de qua Jos. 19. 17. una ex fertilioribus Terra Sancta provinciis seu Campum Magnum seu Vallem Jezrael in Galilaea inferiori sita limites habuit ad Meridiem dimidiam Tribum Manasse, ad Orientem Jordanis et laeus Jenepareth partem, ad Septentrionem Tribum Zabulon, et ad Occidentem Mare Mediterraneum ubi Montem Carmelum adit.

Relandus l. i. c. 28. p. 158. contendit hujus Tribus regionem non ad ipsum Mare, sed usque ad portionem Tribus Manasse borealem et Maritimam duntaxat pertigisse, nam alias, inquit, Aser non contigisset Manasse ab Austro, quod legitur Jos. 17. 10. Verum, quod jam sup. §. 2.

n. ubi de Tribu Manasse nobis locum erat, annotavimus huc tempore, imo jam ipsa Josue aetate horum Tribuum limites mutatos fuisse, unde facile evenire potuit, ut Regio Issachar eo protensa fuerit, ut ad occidentem Mare Mediterraneum etiamnum attigerit: hanc quoque opinio à plerisque Geographis communiter adoptata est, quam et Nos huc sequi commodum arbitravimus. In ea notatur

Jezrael seu Jezrahel Urbs primae Tribui Judae afferta Jos. 18. 55. Deinde Tribui Issachar Jos. 19. 18. celebris et Regia, necnon, ut ait S. Hieronymus Com. in Osee 1. Samaria Metropolis, prope quam sunt campi latissimi et vallis nimis vastitatis, quae plusquam ad decem milia passuum tenditur. Nempe sita erat in Campo Magno seu in Campo Jezreel, atque ut dicitur Jos. 17. 16. mediam valem possidebat, in confinis Tribus Manasse non procul à Dothaim, et ad radices Montis Gelboë versus Occidentem, ubi fons scaturit, cujus aquae prope Bethsan in Jordanem labuntur.

Ad hanc Urbem castra sua metati fuerant Madianita et Amalceita, cum eos Gedeon seu Jerobaal fudit, Jud. 6. 33. et 7. 16. p. In hujus etiam Urbis conspectu, et prope fontem illius Juvilita castra habebant, quando Philistaei eos fugaverunt occisis Saul et ejus filius, 1. Reg. 29. et 31. 1. p. Hic etiam Achab Re-

Israël salutem habuit, iuxta quod erat in
 re Naboth Jezraelitica, quam cum ^{neg} per
 mutationem ^{neg} pecuniā ab ipso obtinere posset,
 Jezabel eius uxor curavit, ut ~~Naboth~~ ini-
 qua ~~sententia~~ sententiā tanquam blas-
 phemus lapidaretur, tū Achab vineam
 hanc occupavit. 3. Reg. 21. 1. p. Item
 Achab prolians adversus Syros, prope Ramoth
 Galaad lethale vulnus accipit et moritur
3. Reg. 22. 3. 34. 37. Ochozias ejus filius
 iterato adversus ~~syros~~ ~~in~~ ~~ramoth~~ ~~galaad~~ ~~regem~~
 Juda Joram, qui in obsidione Ramoth
 Galaad, qua uterque iterato contra Syros
 bello, urbem hanc invenerat, accepto vulnere
 in Jezrael reportari se fecerat, ut curaretur,
 invisens à Jehu interceptus, illicque urbem
 egressus occiditur, ab eo in agro Naboth Jez-
 raelitica occiditur, 4. Reg. 9. 18. p. Deinde
 Jehu urbem ingressus Jezabel Ochozias
 matrem per fenestram in plateam proci-
 pitari jussit, aspersoque ~~ejus~~ sanguine ejus
 pariete equorum ungulis conculcata est,
 canesque illius cadaver devoraverunt, ib.
33. p. Cives Samaria Jussu Jehu
 Septuaginta filios Achab interfecerunt, et
 eorum capita ad eum in Jezrael mittunt,
4. Reg. 10. 6. p. Regio, qua huic urbi adja-
 cet, ipsius nomine valis Jezrael, item Cam-
pus Endelon vocatur.

2° Sunem seu Sunam, item Sulem Urbs
 Tribui Issachar adscripta Jos. 19. 18. Sita in
 Campis magno 5. miliaribus à monte Thabor
 versus austrum, nec procul à monte Gelboi
 ad occidentem. Philistaei cum Saule
 proliantur ad hanc urbem castra habue-
 runt, dum Saul ~~huc~~ ad montem Gelboi
 sua constituerat, 1. Reg. 28. 4. Ibi, quod alibi
 memoravimus, fuit Saulis exercitus, ipseque
 et filii sui occiderunt, ib. 31. 1. p. Abitrag
 virgo illa à Davide bene, quo ab ipsa foreve-
 tur, ducta ex hac urbe originem ducit, 3. Reg.
1. 23. 15. et 2. 17. 21. 22. Eodem nomine in
 Scriptura vocatur mulier illa, quae Eliseum
 prophetam, quoties Sunam venisset, hospitio
 recipiebat, 4. Reg. 4. 8. p.

3° Ramoth Urbs non procul à Sunem ad
 orientem. Tribui Issachar cedit Jos. 19. 21.
 Eadem videtur esse ac Jaramoth Jos. 21. 29.
 et Ramoth 1. Par. 6. 73. fuit Urbs Levitarum
 4° Endor Urbs quamvis in Tribu Issachar
 collocata, tamen Tribui Manasse attribu-
 ta, Jos. 17. 11. 4. miliaribus à Monte
 Thabor posita meridiem versus non procul
 à Naïm: ~~quis~~ ~~orientalis~~ ~~partes~~ Hic Sisaram
 à Gedeone fuisse immo videtur Eff.
82. 11. vid. Judic. 4. 6. p. Endor sedes

4° seu Casaloth live Cesleth Thabor
 urbe ad pedem ~~montis~~ hujus montis
 collocata, de qua Jos. 19. 12. 18.

5° ad Cives Ramoth Jona de prada sua
 misisse dicitur David. 2. Reg. 30. 27.

Pythoniæ fuit, quam Saul ante primum gelboe consuluit, 1. Reg. 28. 13.

5° Naim Urbs sita in confinis Tribus Zabulon duobus miliaribus à monte Thabor propè ad meridiem propè ~~Thabor~~ non procul ab Endor, Ibi Christus vidua filium, qui ad tumulum efferebatur, ad vitam revocavit, Luc. 7. 12. p. Toremus Cison inter Thabor et Naim fluit ad Jordanem pergens.

6° Aphec Urbs, ~~in valle Jezrael~~ sita non procul à Jezrael et ad idius Septentrionem, ubi primum castra metati sunt Philistai, cum Saul, ejusque exercitus viciniam Jezrael, et montes gelboe occupabant, 1. Reg. 29. 1. p.

§. II.

De Tribu Zabulon

Tribus seu regioni Zabulon communiter hi designantur termini, scilicet ad Meridiem Tribus Issachar, ad Orientem Mare Tiberiadis, ad Septentrionem Tribus Aser et Nephthali, et ad occidentem Mare Mediterraneum.

Hic demum obmunitat Relandus lib. 1. c. 28. p. 159. ubi, non putarem, inquit, hanc Tribum Zabulon: usque ad Mare extensam ob illa, quæ leguntur Jos. 19. 10. et 19. 26. ad Orientem fuit Mare generareth et pars Jordanis Matth. 4. 13. ad boream Nephthali Jos. 19. 34. ad austrum Issachar. Thabor erat in confinis Jos. 19. 12. 22. Hæc Relandus. Verum, quod

alibi jam diximus, non iidem semper fuerunt singulorum Tribuum limites, quos ipse initio Jomæ assignavit Jomæ, immo ipse adhuc vivente quidam id eorum mutati fuisse videntur: præterea limites hi, quos assignat Jomæ, tanta involuntur obcuritate præsertim quia gloria, quæ velut Tribuum terminos recenset, vel nusquam amplius extant vel nomen mutarunt, ut ex his certum quid pro statuendis dictorum Tribuum limitibus erui haud possit.

Certe gen. 49. 13. Jacob prædicit Zabulon in littore maris habitaturum, et in statione navium portaturum usque Sidonem, proinde illius terminus occidentalis Mare Mediterraneum haud improbe assignatur. Et quamvis Matth. 4. 13. dicatur Capharnaum esse in finibus Zabulon et Nephthali, non tamen inde sequi videtur

Tribum Zabulon ~~contineret~~ præter Mare Tiberiadis etiam attigisse Jordanem. Denique Jos. 19. 26. et 19. 34. dicitur Zabulon ~~contineret~~ ad mare usque et ad Jordanem, quod ~~non~~ ~~est~~ ~~improbabile~~ ~~quia~~ ~~in~~ ~~Matth. 4. 13.~~ ~~dicatur~~ ~~Capharnaum~~ ~~esse~~ ~~in~~ ~~finibus~~ ~~Zabulon~~ ~~et~~ ~~Nephthali~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~statione~~ ~~navium~~ ~~portaturum~~ ~~usque~~ ~~Sidonem~~ ~~proinde~~ ~~illius~~ ~~terminus~~ ~~occidentalis~~ ~~Mare~~ ~~Mediterraneum~~ ~~haud~~ ~~improbe~~ ~~assignatur.~~ ~~Et~~ ~~quamvis~~ ~~Matth. 4. 13.~~ ~~dicatur~~ ~~Capharnaum~~ ~~esse~~ ~~in~~ ~~finibus~~ ~~Zabulon~~ ~~et~~ ~~Nephthali~~, ~~non~~ ~~tamen~~ ~~inde~~ ~~sequi~~ ~~videtur~~ ~~Tribum~~ ~~Zabulon~~ ~~contineret~~ ~~præter~~ ~~Mare~~ ~~Tiberiadis~~ ~~etiam~~ ~~attigisse~~ ~~Jordanem.~~ ~~Denique~~ ~~Jos. 19. 26.~~ ~~et~~ ~~19. 34.~~ ~~dicitur~~ ~~Zabulon~~ ~~ad~~ ~~mare~~ ~~usque~~ ~~et~~ ~~ad~~ ~~Jordanem~~, ~~quod~~ ~~non~~ ~~est~~ ~~improbabile~~ ~~quia~~ ~~in~~ ~~Matth. 4. 13.~~ ~~dicatur~~ ~~Capharnaum~~ ~~esse~~ ~~in~~ ~~finibus~~ ~~Zabulon~~ ~~et~~ ~~Nephthali~~ ~~et~~ ~~in~~ ~~statione~~ ~~navium~~ ~~portaturum~~ ~~usque~~ ~~Sidonem~~ ~~proinde~~ ~~illius~~ ~~terminus~~ ~~occidentalis~~ ~~Mare~~ ~~Mediterraneum~~ ~~haud~~ ~~improbe~~ ~~assignatur.~~

7 pleraque

equidem dicitur Jos. 19. 34. Zabulon esse
ad meridiem Nephthali, at id non obest,
quin etiam sit quoque ad meridiem Aseri.
Hic recenseri merentur loca sequen-
tia.

1° Savid seu Sared ad Torrentem
Cison Sita^{Urbis} versus mare mediterrane-
um Jos. 19. 10. dicitur, quod Tribus
Zabulon limites usque Savid proten-
dantur, indeque versus orientem ad fi-
nes Ceseteth-Thabor vergant. forte hic
fines isti ad Mare Tiberiadis usque porrigi
intelliguntur, quod Tribus Zabulon
terminus est.

2° Nazareth urbs exigua in finibus
Tribus Machar versus orientem. in latere seu radice
montis ubi ad quem iudaeus Endelon campus
desinit, 3000 passuum a Ierusalyma, 7. q^a Mari medi-
terraneo versus orientem, et 2. a monte
Thabor ad occidentem posita. Undique
montibus cingitur, qui tamen arva
habent frugifera, necnon pulchris ar-
boribus et plantis variisque salubribus
herbis luxuriantur, unde nomen Naza-
reth non incongrue quidam Interpretes
florem et succulentum seu germen ver-
tunt, atque hanc urbem et Christum Ser-
vatores nostrum, qui in ea conceptus
est et educatus, Isaiam intellexisse ajunt
c. 11. 1. ubi ait: Egredietur virga de radice
Jesse id est in familia David: et flos
de radice ejus ascendet.

Urbis Nazareth in Veteri Testamento
nulla fit mentio, vel quia prioribus tempo-
ribus obscura admodum fuit, vel quia
forte nomen mutavit; at in Novo tan-
to magis celebratur. In ea enim Christus
homo Deus carnem induit, Luc. 1. 31. p.

atque pluribus annis eam incoluit, ac Josepho
et Mariae matris sua subditus vixit Luc. 2. 53.
atque ea eadem Nazaraei nomen accepit.
postquam predicare coepit, interdum in
ejus Synagoga concionatus est, Luc. 4. 18. p.
cum autem a suis popularibus, generis ipsius
ignobilitatem, ut qui fabri filius diceretur,
de dignantibus, minime ei fides praes-
taretur, prodigia ibi paucissima patravit,
Matth. 13. 54. p. Cumque eos increduli-
tatis argueret, irati eum in montem, ad quem
Civitas erat edificata, supercilium duxerunt,
ut inde eum praecipitem agerent, Luc. 4. 23. p.
Inde alio transiit, ultimus
vite suae annis in Urbe Capharnaum habita-
vit, Matth. 4. 13.

Modo Nazareth non nisi vilis vicus est,
quem incolunt Arabes. 5. h. Minores de
observantia ibi conventum habent et Eule-
siam eo loco, ut ajunt, in quo Domus B. V. Ma-
riae fuit, positam.

q inter et Nazareth.

q miliaribus transessum Ierusalymam, 7. q^a Mari medi-

3° Casaloth seu Ceseleth - Thabor, Jos.
19. 12. 18. Urbs ad pedem montis Thabor ver-
sus orientem posita. pro uno terminorum

Tribui Zabulon à Josue assignata, ib. 18.
4° Tiberias Urbs celebris sita ad litus seu
ripam occidentalem lacus Genesareth seu Ma-
ris Galilaeae, quod ab ipsa etiam mare Tiberia-
dis dicitur 12. circiter miliaribus à Bethsaida
et 18. à Capharnaum versus meridiem.

Ab Herode Agrippa condita dicitur an. Chr.
17. atque in honorem Tiberii Imperatoris
ipsius nomine Tiberias dicta. Non pro-
cul ab ipsa versus austrum in loco Emaus dicitur
fuisse condantia ex aquarum balnea.

Communis post Eusebium et S. Hieronymum
fuit opinio hanc urbem non relictam ab Herode
constructam fuisse sed restauratam. Iuxta
veterumque idius nomen esse Ceneseth seu Ge-
nesareth. at id admodum incertum est

inde colligi videtur, quod Urbs Ceneseth
ta fuerit in Tribu Nephthali Jos. 19. 35. Tri-
bus autem haec ad austrum ultra Capharna-
um posita non fuerit, Capharnaum enim
sita fuit in confiniis Zabulon et Nephthali
Matth. 4. 13. cum igitur Tiberias in

Tribu Zabulon posita longius ad austrum
à Capharnaum remota fuerit, Ceneseth
autem Urbs fuerit ultra Capharnaum ad
Boream collocata, certe non potuit esse
eandem ac Tiberias. De hac Urbe in
Novo Testamento non fit mentio nisi
occasione Maris, quod ab idius nomine
Mare Tiberiadis dicitur, Joan. 6. 1. 23. c.
21. 1.

5° Bethsaida ex vico Urbs sita creditur
ad ripam Maris Genesareth in confi-
niis Tribus Nephthali non procul à Ca-
pharnaum. At D. Calmet eam
ultra Jordanem ~~posuit~~ prope Jordanis
ostia ubi in idius mare influit collocat
fultus auctoritate Josephi, qui Ant. 6. 11.
13. et de Belo 6. 2. 13. eam trans Jordanem
in regione Gaulanitica posuit, atque à
Philippo Herodis Antipae fratre Iturae
Traconitidis legionis Tetrarcha resta-
ratam ornatum et auctam, necnon
antiquato ejus veteri nomine Juliam
seu Juliadum appellatam memorat.

Verum non in Traconitide aut Itu-
rea sed in Galilaea ad mare Genesae-
reth, proinde ad idius occidentale litus
Bethsaidam sitam fuisse testantur
Evangelista Marcus 6. 45. et 8. 22. Jo-
ann. 12. 21.

Equidem non ignoramus
quorundam tueri partem Gaulanitidis et
am Galilaam dictam fuisse, attamen
qua hanc in rem proferunt argumenta
non sunt omnino secretoria. Certe
Novi Testamenti Scriptores Evangelisti

7 Tribus Nephthali

universam Galilaeam cis Jordanem colorare videntur: Et navigaverunt ad regionem Gerasenorum, quae est contra Galilaeam, inquit S. Lucas c. 8. v. 26. Haec supposito Jo-

sephus, quem eruditi interdum oritantiis arguunt, commode cum Evangelistis nostris conciliari posse videtur, si bina ejusdem nominis urbes statuantur, quarum una cis Jordanem, altera vero trans Jordanem in Gaulanitide sita fuerit: De illa sermonem esse apud Evangelistas, hanc vero intellexisse Josephum, eamque ipsam esse, quam Philippus Tetrarcha restauratam, ornatum, et autam, antiquato ejus veteri nomine, Juliadem numparavit. Neque

etiam absurdum videtur, binas admittere hujus nominis urbes, quarum una cis-altera trans Jordanem seu Mare Tiberiadis sita fuerit, cum enim ~~Bethsaida~~ nomen Bethsaida ex hebraeo Beth quod domum, et tsaida quod verationem seu piscationem significat, compositum sit, quid obest, quin nomen hoc pluribus ad mare positis conveniat locis? Denique cum Evangelista Tiberiadis, quod etiam vocens nomen fuit, meminissent, Juliadis vero nunquam, quamvis tamen antequam

Christus predicandi munus exorsus esset, Philippus Tetrarcha Iturae p. jam fuerit, Luc. 3. i. nomenque Bethsaida in Juliadem mutavit, omnino verisimile est, quod ubi apud Evangelistas nomen Bethsaida occurrit, urbs cis-jordanica intelligi debeat: id manifestè colligitur, quod Luc. 6. i. p. Christus post

scollatum Joannem Baptistam à patria sua, quae cis Jordanem erat, exiens navi rectus trans mare Tiberiadis in desertum locum ~~loperit~~ cum Discipulis suis secesserit, Matth. 14. 13. Marc. 6. 32. quos postea regressi atque navi ascensâ transfretum ad Bethsaidam illum procedere iussit, Marc. 6. 45. Joan. 6. 17. Unde quando Luc. 9. 10. Desertus

hic locus dicitur, quod sit Bethsaida, sensus non est, quod prope Bethsaidam fuerit, sed à regione illius trans Mare duntaxat.

Ad hanc urbem loape divertit Jesus, ubi etiam à deserto loco, ad quem se trans mare receperat, regressus eorum curavit, Marc. 8. 22. p. Ibi etiam quamplurima alia miracula edidit, quibus utat sermonibus suis nihil permoti inole tandem aeternum ea ipsis imitantem audierunt, Luc. 10. 13.

Ad hanc urbem loape divertit Jesus, ubi etiam à deserto loco, ad quem se trans mare receperat, regressus eorum curavit, Marc. 8. 22. p. Ibi etiam quamplurima alia miracula edidit, quibus utat sermonibus suis nihil permoti inole tandem aeternum ea ipsis imitantem audierunt, Luc. 10. 13.

Bethsaida Apostolorum Petri Andreae et Philippi patria fuit. Joan. 1. 44. et 12. 21.

6. Sephoris urbs celebris et Galilaeae metropolis, dein Dioscasarea appellata, 18. vel 10. duntaxat milliariibus à Tiberiade ad occidentem posita non procul à Thabor et à magno Campo. De ea in Sava Scrip-

7 Joan. 6. i.

4 Matth. 11. 21.

q illius

tura nulla fit mentis; cum tamen recensere
placuit, quoniam vobis amplissima pars ac vobis
in Balastina mediterranea sita, ^{et} post con-
cepam juniori Agrippa Galilaeae Metropoli
constituta fuit. optima quoque totius regionis
fuit habita est.

7° Geth-opher sive Geth-Epher, vel Geth
vobis inter Civitates Tribus Zabulon recensita
Jos. 19. 13. Ejus situm 2. miliaribus à Saphori
ad meridiem montem Thabor versus statuit
S. Hieronymus. fuit patria Jona Propheta
4. Reg. 14. 15.

8° Cana Galilaeae. Vobis Saphorim inter et Nazareth
6. Miliaribus à Saphori ad occidentem
et 4. à Nazareth ad Euro-Aquilonem vulgo
locata. Primo Christi miraculo, ubi aqua
in vinum mutavit, celebris, Joan. 11. 1. 2. p.

9° Jeconam sive Jeconam Vobis Tribus Za-
bulon assignata Jos. 19. 11. et Levitis ex fa-
milia Merari attributa ib. 21. 34. Ea-
dem est ac Jechanan Carmeli, sic dic-
ta, quod haud procul à Carmelo distat
ac fortè aetate Josue ei pro aliis vobis
proxima fuerit, cujus Regem Josue
interfecit, Jos. 12. 22.

q non procul à monte Carme-
lo ad Septentrionem.

10° Zabulon Vobis sita in confinis Tribus
Aser, Jos. 19. 27. q ^{prolemaicis} ^{proximo}.
Abialon Israelis Judex eam patriam habuit
ac in illa sepultus est, Jud. 12. 12. In-
ter vobes Tribus Aser numerata fuisse vide-
tur Jos. 19. 27.

§. III.

De Tribu Aser.

In designandis finibus Tribus Aser non satis
convenit inter Scriptores. Relandus ex Jos. 17. 7.
10. contendit eam ad austrum habuisse Tribum
Manasse, ad occidentem Mare magnum, ad
Boream fines terrae Israeliticae, et ad Orientem
Tribus Zabulon et Neptali ex Jos. 19. 34.

Calmet vero hos eadem terminos assignat:
ad occidentem Phoeniciam, ad septentrionem
Libanum, ad meridiem Carmelum et Tri-
bum Issachar, et ad orientem Tribus Za-
bulon et Neptali; additque hanc Tribum
nunquam eum regionis tractum sibi attri-
butum totum possedisse, ut qui ultra li-
banum ad Syria et Phoenicia portionem
perrectus fuerit, hujusque rei causam fuisse
sive hominum avaritiam et torporem, sive
crimina, sive haec omnia simul.

Cum autem legamus Jos. 19. 28 p. Tribus
haec pro termino assignari Sidonem, Ty-
nam, et Achzibum, quae vobes
Maritima fuerunt, merito arbitra-
mur eam versus occidentem mari con-
terminam fuisse. Nec tamen absum-
mus quin Jona aetate ~~ex~~ ad latus suum ori-

4 ei fuerint

entale exiguum terra spatium seu linguam, quae nos alibi Tribus Zabulon et Issachar adscripsimus, possederit usque ad Tribum Manasse, sique quantum ad hanc portionem amba Tribus Zabulon et Issachar fuisse orientales, quae tamen postmodum hisce Tribus ceperit.

Quidquid ea de re sit nos hic eos sequimur, qui huic Tribui hos assignant limites, scilicet ad Meridiem Tribum Zabulon, ad Orientem Tribum Nephtali, ad Septentrionem Montes Libani, et ad occidentem Mare Magnum.

Regio haec solum habebat omnium maxime pingue; praecipueque, qui eam perfleunt, fluvii, sunt Belus seu Balanus, qui prope Stolemaidem, et Eleuterus, qui Tyrum et Sareptam inter in Mare influunt. In ea notari merentur sequentia loca

1° Stolemais Urbs maritima ad Belum sita, cuius vetus nomen hebraicum Acco seu Acco fuit Jud. i. 31. Anna Urbs, quae Jos. 19. 29. Tribui Aser assignatur, alios ignota, forte eadem est ac Acco, cuius nomen Annamensium invidia corruptum fuerit. Unde Stolemais dicta fuerit incertum est.

Veteres ejus incolas Tribus Aser, cui ipsa obtigerat, non delevit, sed quietos et sub Chananaeorum seu Phoenicum ditione reliquit, Jud. i. 31. Sub nomine Stolemaidis ambo Machabeorum libri illius frequenter meminere, ut 1. Mach. capitibus 5. 10. 11. 12. 13. 2. Mach. c. 12. item act. Apost. c. 21. v. 7.

2° Cabul Jos. 19. 29. sive Chabul 3. Reg. 9. 13. Urbs non procul à Stolemaide ad meridiem Tyri posita. Ab hac Urbe Regem Tyri eas Urbes, quas pro exhibitis ad Templi constructionem subsidis à Salomone acceperat, Terram Chabul appellasse plerique autumant.

3° Anaph seu Stechapho Urbs cuius Regem Josue profligavit Jos. 12. 25. et quam Tribui Aser adscripsit c. 19. v. 29. Ad Mare Mediterraneum sita fuit Tyrum inter et Stolemaidem trium viciter horarum spatios itinere ab hac distita.

4° Tyris Urbs Phoenices florentissima Iustitiae Zor seu Tzor, dicitur, Petra, Tribui Aser assignata Jos. 19. 29. ubi et ciuitas unitissima vocatur. Non tamen legimus hujus Tribus viros illius possessionem unquam adeptos fuisse, aut Chananaeos ea ca populasse. Sane Davidis et Salomonis aetate proprium Regem habuit, 2. Reg. 9. 11. 3. Reg. 5. 1. 7. 13. 9. 11. 12. 1. Par. 14. 1. 2. Par. 2. 3. aliorum

De ea tunc in Veteri tunc in Novo Testamento frequens est memoria. Sunt qui contendunt hanc urbem primum post aetatem Josue caelitatem fuisse necnon urbem Mikgar Dor, quam vulgata reddit ~~Civitas~~ Civitatem munitissimam Tyorum aliam esse à Tyro de qua num loquimur, et qua Isai. 23. 12. Sidonis filia dicitur Colonia numpatur, unde videtur esse Sidon recentior. Josephus ~~et~~ etiam tradit Tyorum nominis 240. ante Templum Salomonis conditam fuisse, id est 200. post Josue annis. Et Homerus solius Sidonis, nunquam vero Tyri meminit.

q. ant. lib. 9. c. 9.

Ut cum certum sit hoc eodem nomine duas venire urbes, quarum una Graecis Palatyrus Latinis Tyris antiqua, altera simpliciter Tyris dicitur, illaque in continenti ad litus Maris posita erat, altera vero in Insula cuius quo 30 stadiorum, ut Strabo memorat, vel 700. passuum, ut ait Plinius l. 5. c. 19. inter duas intervallo à continenti distincta, dicendum de Tyro antiqua sermonem esse apud Josue, in scriptura in libris Regum et Paralipomenon loc. cit. quod velint aliqui Ty alteram Tyorum necnon vel ipsa Salomonis aetate conditam fuisse: contra quam tamen contendit Josephus: et hanc ab Isai Sidonis filiam appellari. Josephus l. 1. c. 8. cont. Appian. et Dio et Menandro Ephesio Phoenices, historia scriptoribus refert Hiram Salomonis amicum aggere in Mari constructo urbem et Templum Herculi unicum in tota insula junxisse. et Plinius it. loc. eam opera Alexandri Magni, dum eam obsideret, continenti junctam fuisse ait.

4 forte

Tyri excidium propheta praedixerunt Isaias c. 23. v. 1. Jeremias c. 27. 3. et 47. 4. Ezechiel c. 26. 2. p. 27. 2. p. 28. 2. 11. 29. 18. Joel c. 3. 4. Apoc. c. 1. 9. 10. Zacharias c. 9. 2. p. primum quidem à Salmanasare obsessa fuit et devastata; deinde à Nabuchodonosore, quam deversionem fuisse describit Ezechiel loc. cit. Denique ab Alexandro magno. Disceptant conditi an hae repetita et a Sanctis prophetis praenuntiatae obsidiones, et vastationes, de utraque urbe sint intelligenda an vero de una tantum. Parte utramque excisam fuisse comperimus habemus, novamque, quamvis saepius oppugnata tamen semper restauratam fuisse ac caput retulisse, proinde de ea intelligendum esse quod dicit Isaias c. 23. v. 15. 17. iam scilicet in oblivione septuaginta annis futuram, ac post eos demum restaurandam fore: veterem vero nunquam amplius fuisse restitutam, ejus nominis quaedam remanserunt vestigia, ut aquaeductum à continenti in Insulam aquas deducantium rudera; ac de illi potissimum locutus fuisse videtur Ezechiel c. 26. v. 21. ubi haec idem adloquitur: ~~Et~~

7 Tyri

nihilum te redigam et non eris, et requisita non
invenieris ultra in sempiternum. et c. 24. v. 36.
ad nihilum deducta es, et non eris neque in per-
petuum.

Apostolorum In libris Machabaeorum fit
etiam Tyri mentio, ut 1. Mach. 5. 15. et 11. 59.
Item 2. Mach. 4. 18. 32. 44. Item in Novo
Testamento Matth. 11. 21. 22. et 15. 21. Mar.
3. 8. et 7. 24. 31. Luc. 6. 17. et 10. 13. 14.

Apostolorum etate Tyrum ad Christianorum
Sera transivisse, atque in ea multos fuisse
fideles colligitur ex Act. c. 21. v. 3. 7.

5° Sarepta urbs Sidoniorum in Phoenicia
inter Tyrum et Sidonem 9. miliaribus à Ma-
ri 20. à Tyro et 10. à Sidone. Elias Prophe-
ta, cum famem regnum Israel die venisset,
ad hanc urbem veniens in domo pauperis viduae
divertit, cuius animum multiplicavit, ut
toto illo triennio, quo famem duravit, nullam
populi sit peruriam, illius quoque filium mor-
tuum ad vitam vocavit, 3. Reg. 17. 9. p. et 18. 1.

6° Maara Sidoniorum. Hoc nomine alii
urbem, alii specum, pratum, sive regionem
Sidoniorum intelligunt. Sarepta inter Si-
donem et Sareptam huic ad Euro-aquilo-
nem. Regionem intellexisse videtur Josue
c. 13. 4. Maara hebraice sonat cavernam.

7° Sidon urbs vetustissima simul et floren-
tissima, hodie Zaida nuncupata, à Sidone filio
Chanaan natu majori condita, prout alibi jam
advertimus. Sita est ad Mare Mediterraneum
in amano agro 200. Stadiis seu 25. miliari-
bus Romanis à Tyro ad Septentrionem, sicut
itinere à Baneade seu Dan, ubi fontes Jor-
danis, ad occidentem. Portu commodis in-
struita est, Imporiumque fuit celeberrimum.

Tribui Aser adscribitur Jos. 19. 28. ubi Sidon
magna vocatur, unde nata quorundam suspi-
cio, duas fuisse ea etate Sidones, quarum una
Magna altera parva dicta fuerit, quae seu
minor, cuius tamen apud veteres scriptores
et geographos altum silentium, adeoque
credendum, ob propriam suam distantiam ex-
cubentiam et sine ullo ad aliam minorem
respectu q. Jud. 1. 31. etiam in sorte Tribus
Aser recensetur; nunquam tamen factum
est, ut ea huius Tribus viri potiverentur.

Clarissima Sidoniorum Numina fuisse Baal
et Astarte, seu Sol et Luna, item Herulos.
Phoenicum seu Sidoniorum cultus saepe in-
ter Hebraeos inchoavit, potissimum post ductam
ab Achabo Rege Israelis Jezebel filiam
Etbaalis Regis Sidoniorum 3. Reg. 16. 31.

De hac Urbe in utroque Testamento fre-
quentissime loquitur Scriptura, ut Gen. 10.
19. et 49. 13. Jos. 11. 8. et 19. 28. Jud. 1. 31.

q. sic à Jone nuncupata
fuisse

et 10.6. item 18.7.28. 2. Reg. 24.6. Isai. 23.
2.4.12. Jer. 25.22. et 27.3. item 47.4. Isai.
Ezech. 27.8. et 28.21.22. Jool 3.4. Zachar.
9.2. 1. Mach. 9.15. Matth. ii. 21.22. et
15.21. Mar. 3.8. et 7.24.31. Luc. 6.17. et
10.13.14. Act. 27.3.

q Rohob Urbs Tribui Aser aperta
Jos. 19.28. et Levitis de familia
 Gerson ad habitandum tradita
ib. c. 21.31. In via seu introitu
 Emath sita erat, Num. 13.22. et
2. Reg. 10.6.8. Civitas Laïs seu
 Dan in regione Rohob collocata
 fuit, Jud. 18.28. ab Hebraeis
Rochob nuncupatur.

§. IV.
 De Tribu Nephthali.

Tribus Nephthali regis frumentum, olei, et
 pammorum dives limitas habuit ad ortum
 Jordanem, ad austrum Mare Tiberiadis
 et Tribum Zabulon, ad occiduum Tribum
 Aser, et ad Aquilonem Montes Libani.
Jos. 19.32. p. Nephthalitis adscripta fuit,
 hique, ubi illius adire possessionem,
 non omnes Chanaanos expulerunt aut dele-
 verunt, sed vestigales duntaxat sibi fece-
 runt, Jud. 1.33. cumque pro ceteris Tribu-
 bus maxime Septentrionales essent, hinc
 inter primos fuere, quos invasit Rex Syria
 et captivos abduxit, 4. Reg. 25.29.

Isaias c. 9. v. i. praedicit ipsos visuros lucem
 Christi, et iis annumerandos fore, qui pro-
 ves Evangelii lumine illustrarentur. Et
 profecto Christus Dominus frequentius et diu-
 tius quam alibi, in Galilea, et potissimum
 in Tribu Nephthali praedicavit, Matth. 4.13.
15. hic notari merentur sequentes
 Urbes

1) Emath Urbs ad radices Montis Libani,
 sita in confinis Provinciae Damasci. Veri-
 simile est eam ab Emath seu Amath, quem
 vulgata nostra Gen. 10.13. Amathum
 nominat, fundatam fuisse, ejusque no-
 men asumpsisse. Jos. 13. v. 5. Terminis Ter-
 ra promissa à Deo designatis ad Aquilonem
 designatis recensatur. Jb. 19.35. Tribui
 Nephthali tribuitur, qua tamen ibidem
 fuisse potitam Scriptura non meminit, pro-
 ut colligitur ex Judic. 3.3.

q in Scriptura sacra

Emath Caput fuit ejusdem nominis Regni,
 de quo non solum ac de ea frequens occurrit
 sermo: ut Num. 13.22. ubi à Moysse ad
 explorandam Terram promissam missi à
 Deserto Sin usque Rohob intrantibus
Emath, id est, usque ad confinia regionis
Emath, penetrarunt, et C. 34. v. 8. Ter-
 minus Septentrionalis ejusdem terrae pro-
 missae Emath à Moysse designatur, Jos.
13. v. 5. ut primus annotavimus, inter
 fines illius à Deo assignatos numeratur:
Donac ingradivis Emath. Jud. 3.3. inter
 populos, qui, sic disponente Deo, ab Isaac
 etis delicti haud fuerunt, recensentur

3° Sabarim Ubs limes Septentrionalis Terra
promissae. Tam Ezechiel c. 47. 16. inter fi-
nes Emath et Damasci constituit.

4° Dan seu Lais in Tribu Nephtali sita
sed ad Tribum Dan pertinens, qua loquens in
Scriptura fines seu extremitates ditioris Ibrae-
liticae versus Septentrionem designantur p.
vid. que de ea diximus supra Cap. 1. 8. 3.

5° Cades Ubs Tribu Nephtali tradita Jos. 19. 37
Civitas refugii constituitur et Levitis ex fami-
lia Gerson traditur ib. 20. 7. et 21. 32. Patria
fuit Barac, qui una cum Deborah Prophe-
tice Sisaram Principem militiae Regis Jabin
devicit, Jud. 4. 5. Sub Chace Rege Israel
Theglathphalasar Rex Assyriae cum occupa-
vit, ~~prope~~ et universam Terram Nephtali,
et idius incolas transtulit in Assyrios, 4. Reg. 18.
29. Eusebius et S. Hieronymus eadem 20. mil-
liaribus à Tyro prope Pancadem collocant.

Dicta est Cades Nephtali ad distinctionem
aliorum ejusdem nominis Urbium in aliis Tri-
bus collocatarum. Dominus Calmet q.

6° Enan. De hac Ube sic eloquitur Cal-
met: fortasse eadem est ac Enna sive Inna
Propheta Ezechiel c. 48. 1. ^{de Enna} et prius versu
c. 47. 17. De Enon velut de limite notissime
ore Septentrionalis Terrae promissionis loqui-
tur. Apud Moysen haec verba occurrunt
Num. 34. 9. Istantque confinia: Terra pro-
missionis: usque ad Zephrona, et Villam
Enan, hi erunt termini in parte Aquilo-
nis.

~~6° Enon Ubs, quod Josue non fit mentio.~~
At apud Moysen haec verba occurrunt Num. 34.
8. 9. 10.

6° Enan Ubs. Idius non meminit Josue
At Num. 34. ^{11. 9.} ubi Terra promissa situs et
limites, iuxta quatuor Orbis plagas descri-
buntur, ~~et~~ villa nuncupatur, atque una-
cum Emath et Zephrona velut terminus
aquilonaris terrae promissae constituitur.
Ezechiel quoque c. 48. 1. idem circa eam
statuit, quam c. 47. 15. ^{Enon} nuncupat.
^{credidit} eadem epla ac En-Hazar quam
Josue c. 19. 37. Tribu Nephtali adscribit.

7° Nephtali Ubs posita in confinis Tri-
bus Zabulon, non procul ab Ube Naapton
versus orientem, et Sephet versus meridiem.
Patria Tobia, Tob. 1. 1. Harum Urbium
nupiam alias in S. Scriptura fit mentio.

8° Capharnaum Ubs maritima, cujus
in Veteri Testamento nupiam fit mentio;
at contra in Novo frequenter ab Evan-
gelistis memoratur, ut Matth. 4. 13. 8. 5.
11. 23. 17. 23. Marc. 1. 21. 2. 1. 9. 32.

q. arbitratur, quod sit eadem ac
Nephtali patria Tobiae, Tob. 1. 1.
Communiter tamen utraque
distinguitur. De Nephtali
mox erit nobis sermo.

q. Enna

Luc. 4. 23. 31. 7. 1. 10. 15. Joan. 2. 12. 4. 46.
6. 17. 24. 60. Sita fuit ad Lacum Tiberiadis,
Joan. 6. 17. et in finibus Tribuum Nephtali et
Zabulon, Matth. 4. 13. ad eam ut incertum sit ad
quamnam pertineat. Quo autem proprie locus
posita fuerit, ignoratur; parum tamen a Beth-
saida eam abfuisse ex Evangelio discimus,
Matth. 11. 23. Luc. 10. 15. Hic Jesus spatio
trium suae praedicationis annorum ut plurimum
demonstratus est, Matth. 4. 13. 8. 5. 17. 23. Marc. 2.
1. 9. 32. Unde etiam civitas ejus dicta est, Matth.

7 Joan. 6. 60.

7 am S. Petrus Iosumum habuit,
Matth. 8. 14.

9. 1. In hac urbe etiam plures ac in eius
Synagoga plures praedixit, plurisque miracu-
la adidit: verum quod Capharnaum parum
proficerent, tandem eis ultimum minatus est
et praedixit exitium, Matth. 11. 23. Luc. 10. 15.
Ibidem Matthaeus à telonio revocatus est, ut
Christum sequeretur, Matth. 9. 9. In ea eti-

9. Cenereth, Ceneroth, Genesar seu gene-
sareth Urbs Tribui Nephtali attributa, Jos. 19.
35. S. Hieronymus et alii crediderunt Cene-
rath eandem fuisse cum ea, quae Tiberias
postmodum dicta fuit, eò quod Mare Galilaea
antequam Tiberiadis nomine insignitum fuerit,
Lacus Cenereth seu Stagnum Genesareth, Luc. 5.
1. et Aqua Genesar, 1. Marc. 11. 67. nomen pa-
retur. At Relandus lib. 1. c. 28. p. 161. id

omnino incertum, si non falsum, esse videtur
demonstrare ex eo, quod termini australes
Tribus Nephtali initium sumant à Capharna-
um, nam S. Matthaeus c. 4. 13. notat Caphar-
naum situm habere in finibus Zabulon et Nephtali;
Nephtali erat ad boream, Zabulon vero
ad austrum: cum itaque Tiberias multo aus-
tralis urbe Capharnaum atque in Tribu Za-
bulon posita fuerit, apertum esse ait, illam
cum urbe Cenereth, quae in Tribu Nephtali
erat nempe ad eam pertinebat, minime con-
fundendam esse.

Verum hanc difficultatem momento soluisse
se arbitratur Joannes Christophorus Havenber-
gus Praepositus S. Laurentii Scheming. Is
etiam in sua, quam anno 1750. edidit, chorogra-
phica Terra Sancta Tabula, Tribum Zabulon
ad orientem à Mari Galilaea removet, ac secundum
illud à Capharnaum urbe: quam, ut in confi-
niis utriusque Tribus esse videatur, atque hoc ten-
turi Matth. 4. 13. Stat hanc veritas, etiam ab eodem
Mari disjungit: terra linguam ultra Tiberia-
den versus austrum protendit velut Tribus Nephtali
appendicem, sicque hanc urbem eandem
esse ac Cenereth statuit, ac in Tribu Nephtali
collocat.

Hoc solum Systema ex eo forte haurit, quod
Jos. 19. 34. dicitur terminum filiorum Nephtali
pertransire in Zabulon contra meridiem:
verum id non ita intelligi debere videtur, quasi
terminus Tribus Nephtali in ipsam Tribum Za-

bulon penetraret, sed quod ad eam usque pertinet
sive seu porigeretur, prout id ipsum etiam ibidem
de Tribu Aser intelligendum est, ubi terminus Nephtali
quoque in Aser contra occidentem pertransire
dicitur. Deinde Evangelista Cæsaris, citatis
aperta in mare videntur Capharnaum Urbem in
altiore maris litem fuisse.

Quidquid ea de re sit, profecto Urbis Cenereth
haud procul à mari inò in illius ora lita fuisse
videtur, ut quod illius nomine nuncupatum
fuerit, idque inde conitur, quod cum Christus
et Discipuli eius Mare istud transstarent, in
terram Genesar seu Genesareth, que eadem est
ac Cenereth, venerint, Matth. 14. 34. Marc. 6.
53.

10° Abel seu Abela Urbis illustis et Mater
in Israel nuncupata 2. Reg. 20. 19. In parte
septentrionali Terra Israëlita litem fuisse
colligimus ex 2. Reg. 20. 14. Ubi Joab, cum ad eam
obviendam pergeret, à Jerusolyma ad septen-
trionem per omnes Tribus Israël progressus
fuisse scribitur. Contra fuisse videtur ad occi-
dentem vel austrum Damasci seu Dan, quod
inimè videtur 3. Reg. 15. 20. Ubi Benadad Rex
Syria qui regiam habebat in Damasco misit
Principes exercitus sui in ciuitates Israël, et
percusserunt Abion, et Dan, et Abel domum
Maacha, et universam Cenereth, omnes
Tribus Terram Nephtali.

Duplici nomine vocatur 2. Reg. 14. 18. nem-
pe Abela et Beth-Maacha; et 3. Reg. 15.
20. ut primum retulimus, Abel domus Ma-
cha; Domus Hebraice Beth dicitur; forsi-
tan ut ab aliis Urbibus Abela nomine di-
ctis distingueretur à locis vicinis Beth-Ma-
cha cognomen accepit.

In hanc se receperat Seba, qui rebellionem
aduersus David suscitauerat, 2. Reg. 20. 1. quo
veniens Joab urbem inuavit, suffragisque jam
moenibus, aggrationem parabat, cum mulier
quedam prudentia fama insignis ex alto
moenium Joab abouit, quæsiuit, an ad urbem
excidendam venisset, neganti illi, seque ar-
ma in unum Sebam morisse proficenti, for-
mina statim ejus caput ad ipsum missuram
propondit; quo ejusdem mulieris persuasione
à populo peracto, Joab obsidione soluta
recepit. Die post Itra Rex Juda cum
Baasa Rege Israel similitates gerens foedus
iuit cum Benadad Rege Syria; hincque vi
foederis Urbem hanc una et tota Nephtali
Regionem occupavit, 3. Reg. 15. 18. 20.

Hæc Urbis videtur fuisse Metropolis paræ-
topæ Abihine, cujus Lyraniam Tetra-
cham fuisse memorat S. Lucas c. 3. 1.

* Jam ætate Moysis nomen hoc Mare
Cenereth nuncupatum fuit, Num. 34. 11.
et Deut. 3. 17. ubi simpliciter Cenereth
nuncupatur. Mare Cenereth etiam
meminit Josue c. 13. 27.

Caput IV.
De Trachonitide
Sive

In Dimidia Tribu Manasse trans Jordanem.
Trachonitidis nomen, Sacer Scriptor memi-
nit nisi S. Lucas, qui Evangelii sui c. 3. v. 1.
memorat Anno Decimo quinto Tiberii Phi-
lippum Herodis Magni filium Tetrarcham
fuisse Ituræa et Trachonitidis; ubi Ituræa
nomine ambas Tribus Ruben et Gad, et per
Trachonitidem Dimidiam Tribum Manasse
trans Jordanem intelligit; hoc enim nomine
tunc veniebat tota illa Trans Jordanem regio,
quam delatis illius incolis Moyses et Josue
huius Dimidiæ Tribui tradiderunt, Num. 21. 35.
32. 33. Deut. 1. 4. 3. 1. 2. 3. 11. 13. Jos. 12. 4.
6. et 13. 29. p.

Igitur finis hi fuerunt termini, adorian-
tem Arabia desertæ montes Arabie Deserte
Sive Galaad, ad Meridiem Tribus Gad
Sive Ituræa, ~~in quo Jabos fluvius ab oriente~~
trans, ad occidentem Jordanes, et ad Septen-
trionem Montes Libani.

Postmodum in varias provincias distributa
fuit, quarum præcipua, et quibus alia mino-
res continebantur sic vocatae fuerunt, nem-
pe Trachonitis, Batanaea, et Golanitis.

Trachonitis, ~~quæ præcipua in Arabia desertæ~~
Tribus Manasse Septentrionalem occupa-
bat; eam tamen omnem intra fines terra
Israëliticæ, quam Moyses et Josue duode-
cim Tribubus assignarunt, constituere non
audet Relandus lib. 1. c. 23. p. 108. ad meridiem

Batanaea contamina erat. videtur Regio
nem Geshuri et Machati, de qua fit mentio
Deut. 3. 14. ubi dicitur Jair filius Manasse
possidere omnem regionem Argob usque ad termi-
nos Geshuri et Machati; et 1. 6. ar. 2. 23. legi-
mus cum Geshur et Aran, id est Geshur Syriae

regis. Unde colligi potest, regionem, vel ad
Syriam spectasse, vel Saltam si omnino iui-
nam fuisse. Huius regionis incolæ ab Israë-
litis non delatis fuisse sed in medio eorum ha-
bitasse, Jos. 13. 13. memoratur. ~~ubi dicitur~~

~~quæ dicitur in Arabia desertæ~~
Ishobeth filius Saul
Ara constituitur Super Geshur p. 2. Reg. 2. 8.

2. Geshur Regnum fuit, cuius, ^{Regis} filia Davidi
nupta Absalon genuit 2. Reg. 3. 3. qui post
eodem patris cum eum confugit, 13. 37.

videtur tamen Regnum hoc aliud fuisse
à regione Geshuri transjordanica, ea in
qua primus de Jair, et Ishobeth anno-
taviimus; quam in Trachonitide fuisse
quoque dicimus, quo nomine tota
Tribus Manasse postmodum nuncupata
fuit. Sicut tamen, qui voluit illud ab ea
minime distinctum fuisse.

* Haec regiones Agareorum genti-
lium populorum ab Agar ancilla
Abraham sic ditorum fuerunt
e quibus filii Ruben, Gad, et
Dimidia Tribus Manasse eos pe-
tulisse dicuntur, 1. Gen. 25. p.

q a finis Trachonibus binis collibus,
quos Strabo l. 16. p. 756. in vicinia
Samaris colorat, sic dicta

q in se continuisse

* Aran regis, quam posteriores quasi
Syriam vocaverunt, et illius populos
Syros, qui prius Aramei dicebantur.

4 Trachonitidis nomine universa di-
midia Tribus Manasse trans Jor-
danem nuncupari coepit,

q venise,

q atque etiamnum propheta locis illius sub
hoc nomine meminere ut Isa. 67.23. 134.11. 135.20.

Isa. 2.13. 33.9. Jerem. 22.20. 50.19.

Ezech. 27.6. Mich. 7.14. Nahum 1.4.

Zach. 11.2.

q proinde prope ab aliquibus prope
montes galaad collocari videtur
et à mari Tiberiadis longius remo-
veri videtur.

q dimidia

quando autem profectus fuerit, ignota
est, fortè postquam à Chul et Shel-
glathphalnasar Assyria legibus dissipata
ejusque populi in Assyriam deducti fuere,
1. Bar. 5.26. tum enim etiam proprium
illius nomen antiquatum fuit. Certe jam
Christi aetate hoc nomine totam illam re-
gionem, quam Moyses et Josue Num. 32.33
Dent. 3.13. Jos. 12.4.6. et 13.29.p. dimidia
huic Tribui tradiderunt q testis Complex est
5. Lucas c.3.v.1.

Batanea nomen usquam in sacris litteris
occurrit, sed ejus loco Basan frequenter po-
nitur, q Basan autem regnum fuit Amor-
raeorum, cujus ultimus Rex Og prodigiosa
magnitudinis gigas à Moyses devictus fuit,
regioque dimidia Tribui Manasse tradita
Num. 21.35. et 32.33. Dent. 3.1.2.3.11.13. Jo
12.4.6. et 13.29.p. Basan etiam regio-
nem Argob in se complectebatur, Dent. 3.4.14
et 3.29.4.13.

Batanea seu Basan Trachonitidi meridia-
lis fuit, cuius regio hanc in ditione usque ad
Arabiam seu Galaad usque porrigebatur, et ad
meridiem usque ad fluvium Jabor, quò ab
Iturea seu Tribu gad separabatur. Denique
ad occidentem habebat Gaulonitidem, qua
à mari Tiberiadis usque ad Jordanis fontes ex-
tendebatur, q Gaulonitis autem olim strabus
q partem fuisse Regni Basan habemus ex
Jos. 20.8. et 1. Bar. 6.71. Ceterum Bata-

naa seu Basan feras habebatur, ejusque
pro ceteris pasua, quercus, et armenta Scrip-
tura commendat, Dent. 32.14. Haec se-
Trachonitide seu Tribu Manasse gen ejusque
provinciis generatim, modo praecipua illius
loca et urbes expendimus. Igitur occurrit

1° Jabes Galaad urbs sita ad radices mon-
tis galaad in plaga meridionali Trachoni-
tidis seu dimidia Tribus Manasse gerasan-
ensis. Hanc urbem diripere Israelitae,
quòd cives roma in Benjaminis una cum ipsis
experta injuriam seivita alianus unori in ga-
baon idatam ultoris capere remiserunt, Jud.
21.8. Eandem postea obedit Naas Rex

Ammonitarum, qui à civibus exoratus, ut
eos satis conditionibus reciperet, respondit,
se non alia conditione eos accepturum, quàm
ut urbe dedita dentis oculo orbari pote-
rentur. Illi septem dierum inducias petie-
runt, intra quos, nisi hec petita fierentur,
illis arbitris committentur se sponderunt.
Interim Rex Saul hujus urbis intellactis
angustus cum exercitu superveniens, hosti-
bus caris, ditionem solvit, 1. Reg. 11.1.p.

Beneficium hoc Inocentia Jakes eidem referunt, cum illius cadaver moribus Bethsan à Philistis oppellum clam hestulerunt, et in nemore ubi proximo sepultura mandarent, i. Reg. 31. 12. p.

2. Gerasa Ubs ad orientalem oram Maris Tiberiadis posita in playa meridionali Simidie Tribus Manasse seu Trachonitidis, caput Regionis quo ex ipso nomine Gerasenorum dicitur. In eam cum venisset Jesus binos homines à demonibus obsessos obviam habuit, à quibus etiam reliquos hos spiritus eiecit, qui accepta ab ipso facultate in porcos, qui tunc ibidem pabulabantur, intrantes illos in mare precipites egerunt, Matth. 8. 28. 37. Marcus c. 5. i. p. et Lucas c. 8. 26. 27. unius duntaxat demoniaci meminerunt, quia hic ferocior erat, et fortè in ea regione notior.

Geraseni aliquibus iidem fuisse videntur ac Gergesai, de quibus Gen. 15. 16. et 15. 21. Dent. 7. 1. Jos. 3. 10. et 24. 11. i. Bar. 1. 14. et 2. Eud. 9. 8. In graecis S. Marci, 5. 1. 9

et S. Luca 8. 26. necnon in quibus etiam graecis S. Matthaei 8. 28. exemplari - bus gadareni vocantur. Unde et Ubs Gerasa, Gergesa, itam Gadara nuncupata invenitur.

3. Magadan Ubs trans Mare Tiberiadis prope Gerasam ad Septentrionem. Postquam Christus quasi quatuor milia hominum septem panibus et parvis pisciculis pavisset, transiit in hujus Ubs fines, venit; ibi Pharisei et Sadducei ab eo signum de caelo petierunt, quibus increpatis, navi conscensa demum abiit trans fretum Matth. 15. 32. p. et 16. i. p. Marci 8. 10. 11. 12. 13. ubi hic Evangelista loco Magadan, quod habet Matthaeus, ponit Dalmantha, atque Christum in partes Dalmantha venisse. S. Augustinus arbitratur unum idem eundemque fuisse locum sed binomium: at fortè fuerunt duae urbes seu oppida sibi mutuo vicina, in quorum fines Christus venit.

4. Camon Ubs in Galaadide seu terra Galaad posita Jakes Galaad ad Euro-aquilonem mesem. In ea Jair Index Israel sepultus est, Jud. 10. 5.

5. Cedar. Graeci Interpretes nomen hoc Galaad vertunt; ex quo apparet illo regionem Galaad seu Galaditidem designari, qua ad orientem Jordanis et ad radices montium Arabiae deserta imò intra hos montes, qui etiam Montes Galaad nuncupantur, sita fuit. Augustinus Calmet ait Cedarenos Arabiae deserta regionem tenuisse Nabathais* proximam. Adit difficile est certum hujus populi domicilium reperire, cum nec in urbibus, nec in domibus sed in tentoriis duntaxat viverent, ut habetur Gen. 1. 4. Isai. 42. 11. atque sedem frequenter nuntiant. S. Hieronymus ait regionem hanc à Nabathae et Peneide aversit. nomen accepisse à Cedar secundo genito Is-

* Nabathai, à Regione Nabajoth, quam Isaias c. 63. v. 7. memorat, sic dicitur Arabiae populi, Machabeorum amici, i. Mach. 5. 24. et 9. 35. ubi Nabathai vocantur. Epiphanius Hares. lib. 10. vel. 90. Ebionitas praetulerunt. S. Hieronymus ait regionem hanc à Nabathae et Peneide aversit.

maëlis filio, de quo Gen. 25. 13. et 1. Bar. 1. 29.
fit sermo. Sunt, qui velint, sine teste
tamen, Cedar fuisse urbem ad orientem Jor-
danis sitam; quidam ajunt, eam supra
montem collocatam fuisse, quod nomini
Cedar, quod obscurum significat, non latius
convenit. Cedar alius etiam meminit
Scriptura Judith 1. 8. Est. 119. 5. Isai. 21. 16.
17. 42. 11. et 60. 7. Jer. 2. 10. et 49. 28. Ezech.
27. 21.

6° Corozain Urbs Decapoleos ad ripam ori-
entalem Jordanis ubi Mare Tiberiadis in-
trat è regione Capharnaum sita. Sunt
tamen qui post S. Hieronymum, eam in Ga-
lilaea ad latus occidentale ejusdem maris
bis mille passibus à Capharnaum versus
septentrionem collocant. Christus
Jenus pluribus editis miraculis, ac repetitis
predicationibus hanc urbem exivit; ve-
rum cum frustra se laborare intelligeret,
ultimum ei minitatum exitum Matth.
11. 21. Luc. 10. 13. alius milibis in Scriptu-
ra hujus urbis est memoria. Jam dis-
pentus excisa fuit, ut nullum ipsius catel
vestigium. forte jam S. Hieronymi aeta-
te non amplius supererat; unde non mi-
rum, quod circa situm illius Scriptores
inter se discrepent.

7° Argob Urbs Caput ejusdem nominis re-
gionis in Basanitide, in qua occurrunt 60
illae urbes Haroth Jair, id est villa Jair
appellatae proceris moenibus et firmis por-
tis notissima, pluraque alia oppida et vici
Deut. 3. 4. 14. et 3. Reg. 4. 13. Eusebius
urbem Argob 15. miliaribus à Gerasa ad ori-
tem collocat.

8° Gessur Urbs Caput ejusdem seu
nominis regionis in Trachonitide non
procul à monte Libano inter fontes Jorda-
nis et montem Hermon sita; de qua
supra n. egimus.

9° Gaulon Urbs celebris, quo Gaulonitidis
modica regioni nomen indidit. Tribui
Manasse transjordanica cepit Deut. 4. 43.
ubi Golan nuncupatur. ac deinde Levitis
è familia Gerson, et inter urbes refugii de-
putata Jos. 21. 27. In hac urbe ortum
duxit quidam Judas, qui in Actis Apost.
c. 5. v. 37. Judas Galilaeus nuncupatur. de
quo egimus sup. c. 3. n. in not. Certus qd

10° Mospha Urbs in montibus Galaad
posita. Hic foedus inter Laban et Jacob
initum est Gen. 31. 49. p. Item aliud inter
Dephte* ejusdem urbis in solam et Israelitas

4 De qua Superius,

9 ejus Situs ignoratur.

* Dephte patrem habuit nomine Galaad et
matrem unam ea ipsius conubialis; à fra-

1124
 tribus, legitimo conjugio natis, velut hereditatis
 incipiam, in regionem Tob se recepit, ubi collecti-
 tia ac prodonum manu coacta plurimum inuoluit
 unde vocatus à galaaditis Brimeys eorum consti-
 tutus est Jud. ii. 1. 2. 3 p. Tob autem ~~ha~~ fuit
 Regis in ora maximè Septentrionali sortis di-
 midia Tribus Manasse Transjordanica. Hujus
 regionis nomen 1. Mach. 5. 13. Tubin, atque
 incola Tubianis 2. Mach. 12. 17. dicitur Tubianesi
 appellatur.

Transjordanicos, qui ab Ammonitis acriter
 premebantur, à quibus in suam Duceam clau-
 tus est. Igitur Jephthe coactis copiis in Am-
 monitas morit, illosque proelio fregit, cum
 prius voto se Domino obstrinxerat, post ~~ca~~
 vslatam de hostibus victoriam se in holo-
 caustum oblaturum eum, qui è domo sua
 agrefus primus sibi occurrerat; tum victor
 domum revertenti prima ipsi occurrat uni-
 ca filia sua, cui postquam ipsa duorum
 mensium spatii in montibus virginitatem
 suam planxerat, fecit sicut voverat, Jud.
ii. 1. 2 p.

Circa hoc Jephthe votum non conveniunt
 S. Scripturae Interpretes: SS. Patres et Doctissi-
 mi quique Commentariorum Scriptores agno-
 verunt Jephthe re ipsa filiam suam Domi-
 no in holocaustum obtulisse, Idque aperte
innere videntur clare testis verba,
 nihilominus ea aliter, lib et contra men-
tem Veterum, sibi exponenda suscipiunt
 recentiores quidam Interpretes, atque
 conantur evincere à Jephthe filiam hanc
 minime fuisse immolatam. Verum hac
 de re videri potest Commentarius noster
 in s. 31. c. ii. Jud. De Jephthe nihil

ultra meminit Scriptura, nisi quod post-
 quam Sexennio Rem publicam administrasset,
 mortuus fuerit ac in Maspha civitate sua
 sepultus, Jud. 12. 7. ubi vulgata nostra
 omisso vocabulo Maspha cum simpliciter
civitatem Galaad nuncupat; atque postea, eti-
 am Jephthe inter viros Veteris Testamenti
 fidei merito insignes recenset, Heb. ii.
32.

Josue ii. 3. Havaorum incolentium re-
 gionem Maspha ad radices montis Hermon
 sita mentis, p. quidam arbitrantur hic
 intelligi regionem Urbis Maspha, de qua
 proximum egimus.

11° Abel seu Abela vel Abila Urbis duo-
 decim miliaribus à Gerasa seu Gadara versus
 orientem. Jud. ii. 33. Legitur Jephthe immo-
 nitas ab Aroir Urbe usque Mamith, et
 usque ad Abal. Mamith et Aroir
 Urbes fuerunt in Tribu gad, quae Jephthe
 etate Ammonitis parebant.

12° Astaroth, seu Astaroth Carnaim,
 vel tantum Carnaim, et Carnion.
 Urbis sita ad meridiem Abilae, et Abrae
 seu Edrai ad occidentem. Duo erant ejus-
 dem nominis loca in Batanea inter abi-
 lam et Abraam sita novem circiter mil-
 liaribus inter se distita, quod prohit Eu-
selinus in Astaroth.

q. c. ii. v. ii. ait cum in Maspha in Duceam
 populi Israelitici electum fuisse; unde ha-
 betur Urbem hanc ipsius patriam fuisse.

In hac urbe Og Rex Basan regiam habuit, Deut. 1. 4. Jos. 9. 10. 12. 4. 12. 12. Tribus dimidia Tribu Manasse attribuitur, ib. 1. 31. et urbs refugium constituitur, atque levites de familia Gerson ascribitur 1. Cor. 6. 71. 1. Mach. 5. 26. Carnaim nuncupatur, Hostes Judaeorum Duce Juda Makhabeo ab eis constitutum, illius projectis armis fugerunt ad fanum, quod erat in Carnaim, quam Judas occupavit, fanumque una cum eis omnibus, qui in idem se receperunt combussit, ib. 1. 43. et 44. 7. Mach. 12. 26. 27.

7 2. Mach. 12. 21. et 28. Urbs haec Carnion vocatur, in quam Timotheus cognito Juda adventu mulieres, filios, et reliquum apparatus praemisit, quod inaequabilis videretur et acceperit diffidit propter locum. 4. Dea Cornigera cum angustias 1. 21. nihilominus cum Judas occupavit interfectis hostium viginti quinque milibus, 1. 26.

hac Carnion vocatur, in qua viginti quinque milia hostium Judas inter se interfecit. Nomen Astaroth Carnaim ex cultu Astaroth derivatum creditur; liquidem Carnaim redditur Cornua. Procul debis hujus Dea fanum fuit, quod Judas Makhabeus in Carnaim flammis addixisse dicitur loc. sup. cit. Sicut autem Astaroth Dea Nemorum, Luna, Regina Caeli, Dea Coelestis, Venus Coelestis, Dea Syria, vel Venus Syria, Adonidis sponsa, Juno Isis, cujus simulacro vel caput bovis, vel cornu imponebantur. p. vid. Palmet in Diet. V. Astaroth.

13. Edrai Urbs duabus levis seu sex milibus ab Astaroth ad orientem. In hac urbe Og Rex Basan regiam habuit, Deut. 1. 4. Jos. 12. 4. et 13. 12. Prope hanc urbem Og Rex iste cum Israelitis impetiter pugnavit, quem una cum omni populo suo ad internecionem deperierunt, Nun. 21. 34. 35. Deut. 3. 1. 3. Urbs haec dimidia Tribu Manasse viris ascribitur, Jos. 13. 31. et 19. 49. 1. Mach. 5. 27. alia hujus nominis Urbs memoratur, quae Tribu Neptali ascribitur, diversa utique ab illa, quam hic expendimus.

Caput V.
De Ituraea

Seu De Tribubus Gad et Ruben.

S. Lucas Evangelii sui c. 3. v. 1. ambas Tribus Gad et Ruben sub Ituraea nomine comprehendisse videtur, post alibi jam advertimus. Haec Tribus Ituraea nomen accepisse videntur ab Ituraeis Ietur Ismaelis filii Gen. 25. 18. 1. Cor. 1. 31. posteris, qui e sua regione ad orientem Batanae et ad meridiam Traconitidis propria posita profecti, in his Tribubus, inter reliquos post illarum devastationem, inter reliquos populi Israelitici resederunt. 1. Mach. 5. 19. 20. Manassitis, Gaditis, et Rubenitis.

q. Urbis Tribus Gad in ripa Septentrionali
torrentis Bonon sita,

73
Urbis Metropolis Ammonitarum, ad radi-
ces montis galaad non procul à fontibus
Bonon fluminis sita, ad Septentrionem
Avvör contra quam seu in conspectu cuius cam-
ponit Jome c. 13. 25. Jam Moyses sta-
ta celebris habebatur, ibique ferrens lectus
Og Regis Basan editisse traditur, Dent. 3. 11.
David suscepto in Ammonitas bello, ad hanc
urbem Joab cum exercitu misit, in cuius
obvione Urias occulto Regis hujus, infra
ingruentibus hostibus desolatus interiit,
2. Reg. 11. 1. 15. 16. 17. 1. Bar. 20. 1. Adulti-
mas redactam angustias David expugnatus
ad eam urbem veniens obtinuit, 2. Reg. 12. 26. p.
enimvero Regum Juda imperium possedit.
Sibi filius Naas de Rabbat filiorum Ammon
inter illos, qui Davidi filium suum Absalom fu-
gienti occurrerunt, eique stratoria, tapetia,
vasa fictilia, frumentum, hordeum, farinam,
polentam, fabam, lentem, et ficem ciner
in urbe Manaim, quam vulgata nostra Castra
nuncupat, obtulerunt, numeratur, 2. Reg. 17. 27.
28.

Sub Roboam Salomonis filio Urbis hanc eodem
ac cetera Tribus Transjordanica fatis Regi Israël
cepit: labente autem Regno Israël cum
Teglathphalasar abductis in captivitatem
pluribus ejus regionis incolis praesidio idam
indisset, Ammonita in reliquos debachati
sunt: hinc Propheta Jeremias et Ezechiel
futuram in Rabbat Metropolim Ammonita-
rum ultionem nuntiati sunt, Jer. 49. 2. 3. Eze-
ch. 21. 20. et 25. 5.

Ptolomaeus Philadelphus Rex Aegypti ille ipse,
qui Graecam Septuaginta Interpretum S. Scriptu-
rae versionem curasse dicitur, Urbem hanc de
suo nomine Philadelphiam appellari voluit.
Apocalypsis c. 1. v. 11. inter septem Ecclesias, ad
quas scribere jubetur Joannes Apostolus Phi-
ladelphia recensetur, ut et c. 3. v. 7. ad eam
etiam directa creditur S. Ignatii Martyris
paulo ante obitum suum data epistola.
Videtur quoque eadem esse ac Abel vineis
consita, de qua Judic. 11. 33.

30 Jazer Urbis sita ad radices montis galaad,
8. vel 10. miliaribus à Rabba versus Occasum
justa ejundem seu nominis torrentem, quem
Jordanes suscipit. fuit Amorrhoeorum. Num.
21. 32. mittit Moyses viros ad eam explorandam,
qui idam et viculos ejus occupant, p. Eam
tenantque ipsius Sibi dari postulant. Rubeni-
ta et Gadita; Gaditis traditur, hinc eam
restaurant, Num. 32. 1. 3. 35. Jos. 13. 25.

Levitis de familia Merari traditur, necnon
urbis refugii constituitur, Jos. 21. 34. 37.

Joab et principes exercitus David, missi ab
ipso ad numerandum populum Israeliticum

* hae de re vid. Tom. i. Theol. nost. Tract. i.
part. i. c. 7. pag. 60. n. 99.

3. per Jazer transierunt in Galaad, 2. Reg. 24.

Ro 6. Cives habuit fortissimos i. Bar. 26.31.

Urbes cum vinea fuerunt, quarum emissionem per metaphoram praedixit Propheta Isaias c. 16. v. 8. 9. et Jeremias c. 48. 32.

Et eo, quod apud Jeremiam loc. cit. haec legantur: De planctu Jazer plorabo tibi vinea Sabana: propagines tuae transierunt mare, usque ad mare Jazer pervenerunt, plerique colligunt prope hanc urbem laum fuisse, qui Mare Jazer diceretur.

At hoc non adeo certum esse ait Relandus, lib. 3. p. 825. v. Jazer. nam, inquit, in hebraeo vox Jazera quod antea dicitur referri potest et legi ad Jazer pervenerunt, prout habet Isaias cit. c. 16. v. 8. ubi sic legitur: Vineam Sabana Domini gentium exciderunt: flagella: id est propagines: ejus usque ad Jazer pervenerunt, nulla hic de Mari Jazer mentionis.

Siquate et per metaphoram locuti sunt hic Prophetae, si per flagella seu propagines intelligunt Sabana et Jazer populos, quos in captivitatem abducos praedixit: Nos viros horum Prophetarum textus sic exponi posse scilicet Isaiam dicere voluisse: populum et fugitivos Sabana usque Jazer pervenisse, atque postquam in deserto ab omnibus deserti aliquandiu errassent, tandem capti trans mare in captivitatem abducos fuisse.

Jeremiam vero: incolas Sabana ultra mare abducos fuisse, cives vero Jazer usque ad mare duxerat; ubi post haec verba usque ad mare, se intelligenda videtur non propagines, quasi diceret Propheta usque ad mare propagines Jazer pervenerunt.

Vel quod hic vox Mare redundans sit, atque ad antecedentia referri debeat iuxta Relandum; et sic textus hic Jeremia cum iis, quae Isaias loquitur, omnino conveniat.

Et sane mirum videri potest, quod cum Scriptura satis frequenter Urbis Jazer meminerit, nusquam tamen de Mari aliquo, quod prope eam sit, loquatur, ex unico hoc Jeremia textu, qui forte ex librari alicujus incuria quoad hanc vocem Mare mendosus est, plerique valint Mare aliquod prope Jazer existisse.

Horum binorum Prophetarum vaticinia in Moabitas directissima sunt, qui post abducos a Phul et deinde a Thelgathphalnasar in captivitatem Tribus Gad et Ruben, p. i. Bar. 5. 26. earum urbes occupaverunt.

Jos. 21. 36. sit mentis Urbis Jazer contra se in regione Jericho in Tribu Ruben sita tanquam civitatis refugii et levitis ex familia Merari cepta; unde colligitur duas fuisse trans Jordanem hujus nominis urbes; vel forte eadem est, quae quidam expta Rubenitis traditur.

q qua latine Mare significat

q erraverunt in deserto, propagines ejus volute. se transierunt mare.

q arbitramur

3° Ramoth galaad urbs celebris non procul à Jabor seu Jabor fluvio in montibus galaad ad orientem Beth-San, et 15. miliaribus à Rabba. versus orientem sita ditioris Tribus Gad, et urbs refugii necnon Levitarum facta, Deut. 4.43. Jos. 13.26. et 20.8. item 21.37. 1. Par. 6.80.

Salomon in ea habuit unum ex duodecim Praefectis super omnem Israël constitutis, qui ei et Domui suo annonam praebant, 3. Reg. 4.13. Postmodum sub Regibus Israël floruit; deinde Regum Damasci seu Syria facta est: unde inter hos et Reges Israël bella intercesserunt, conantibus Israëlitis ejus imperium ab hostibus, qui eam tenebant, vindicare; Achab igitur Rex Israël ante eam into cum Syris proelio occisus est, 3. Reg. 22.3.p. 2. Par. 18.3.p. et 33.34. Joam ejus filius instaurato adversus Syrios bello urbem hanc Damis obsidet, ubi accepto vulnere in Jezrahel defertur, 4. Reg. 8.28.29. 2. Par. 22.5.6. in-
terim Jahu filius Namsi Supremus Joam Bellidua à Propheta quodam, quem Eliseus ad id miserat, ~~inducitur in castris~~ in castris apud Ramoth galaad in Regem Israël ungitur, 16. c. 9. 1. p. et 2. Par. 22.7.

4° Phannel urbs, juxta torrentem Jabor et intra illius duobrachia, 3. miliaribus à Manaim ad orientem distita, et 12. à Beth-San. Cum Jacob à Mesopotamia redire ad torrentem Jabor substitisset ante auroram alterius diei, universa ejus familia torrentem transgressa, ipse solus in adversa ripa manens Angelum obvium habuit, quorum ad auroram usque hucatus est, eumque tenens dimittere noluit, et si obijfo rogatus, nisi accepta prius benedictione; ex hoc locum hunc Phannel, quod faciem Dei significat, nominavit dicens: Vidi Deum facie ad faciem, et salva facta est anima mea, Gen. 32.22. Successive temporis urbs ibi sub eodem nomine condita fuit, quae Tribui Gad cepit.

Gedcon à caede Madianitarum redire urbem hanc evertit, atque in cives ultimo caeterminis levit, quod antea sibi suisque copiis insultassent, et comuncatum denegassent, Jud. 8.4.17. Eam postea Jeroboam filius Nabath restituit, 3. Reg. 12.25.

5° Soroth, Sahot, et Socoth urbs non procul à Jordane ad Jabor fluvii meridiam sita. Jacob à Mesopotamia veniens transiit torrentem in Soroth venit, ubi edificata domo fixisque tentoris locum hunc Soroth, id est, Tabernacula appellavit, Gen. 32.17.

Urbs haec Tribui Gad obvinit, Jos. 13.27. Hujus urbis Optimates Gedcon, quod annonam pro exortu suo ipsi denegassent, spinis ac tribulis contrivit ac comminuit, Jud. 8.5.p. Eam

7 Inter hanc urbem et Satham seu Saxe-
 Satham in campo circa Templi vasa ingentis
 operis sub Salomone conflata fuerit, 3. Reg.
 7.46. et 2. Par. 4.17.

postea Jeroboam filius Nabath Rex Israel restituit
 3. Reg. 12.25. 9

Non confundenda est cum ejusdem nominis locis
 ad quem Israelita Egyptum desertes à Ramesse
 venerunt, Exod. 12.37. et Num. 33.3.5. Urbs
 Soroth Tribui Juda assignatur Jos. 15.48. forte
 eadem ac Lousille.

6. Manaim, Mahanaim Urbs ad septentriona-
 lem Jabor fluminis ripam non procul a Phannul
 versus occidentem posita. Tribui Gad assi-
 gnatur, fitque Urbs Levitarum de familia Mea-
 ri Jos. 13.26.30. et 21.37. 1. Par. 6.30. Nomen

Manaim, quod Castra significat loco inditum
 est à Jacob à Mesopotamia revertente, in
 Angeli ibidem occurrunt, Gen. 32.2. Vul-
 gata nostra eam Urbem hanc interdum Mana-
 im et Mahanaim, interdum vero Castra vnum-
 pat.

7. Isboeth post Saulis patris sui obitum
 Seben regni sui in hac Urbe constituit, 2. Reg. 2.
 9.12. David Absalom filium suum fugiens
 in eam se recepit, 2. Reg. 17.24.27. et non procul
 ab ea, nempe in Saltu Ephraim ipse Absalom
 vixit et interfectus est à Joab ib. c. 18. v. 6. 7. 14.

Tum David hac Urbe relicta transiitque
 Jordane reversus est in Jerusalem, ib. c. 19.

7. Adom Urbs ~~Satham~~ Manaim inter et
 Satham collocata. ~~Jos. 3.18.~~ Israelitis
 Duce Jone vada Jordanis tenentibus, aquae
 illius, ~~steterunt~~ ipsi illius transitum facili-
 terque pedibus effectura steterunt, atque mon-
 tis instar intumuerunt ita, ut procul videri
 poterint ab Adom videlicet usque Satham,
 Jos. 3.18.

8. Satham, ~~Satham~~ Sadata, Urbs ad
 ripam orientalem Jordanis, Laeni Tiberiadis ad
 meridiem, 9. Quidem, ^{ad hanc} ad hanc Jordanis ripam
 occidentalem collocant ex eo, quod, propterea
 meminimus, Israelitis vada Jordanis
 tenentibus aquae illius steterunt, ac montis
 instar intumuerunt, adeo ut procul videri po-
 tuerint, ab Adom videlicet usque Satham.

at inde hoc duntaxat colligitur, nempe
 Satham vicinam Jordani et ad ejus ripam
 collocatam fuisse, Adom vero longe ab ipso
 remotam. Satham autem, de qua
 hic nobis est sermo, ad orientalem Jordanis
 ripam sitam fuisse manifestum fit ex 3. Reg.
 4.46. et 2. Par. 4.17. ubi legitur in agro ~~tem-~~
 regione campestri inter Soroth et hanc Ur-
 bem vasa circa ad usum Templi Salomonis
 conflata fuisse.

Unde, quemad-
 modum Soroth, quod supra diximus, ita et
 Satham trans Jordanem sita fuerit ne-
 cesse est: absurdum quippe omnino videtur
 hinc campo cis Jordanem quærere limitem,
 qui Jordanes esset non Satham, si hanc

7 prope Jabor.

civitas ad occidentalem ejus ripam Sita fuisse.
Equidem 3. Reg. 4. 12. memoratur Sarthana
urbis ad occidentem Jordanis posita, juxta quam
Beth-san regio esse dicitur; sed profecto haec
alia est à Sarthan seu Saredata nostra. Ibid.
etiam c. 11. v. 26. p. et c. 12. 20. p. Sareda fit mentio
patria Jeroboam filii Nabath Ephraim, qui
rebellavit adversus Salomonem, ac post ejus mor-
tem regnum Israël obtinuit; nec ista con-
fundi debet cum Sarthan.

9° Ephron urbs humilissima non procul à Sar-
than et ad meridiem Sooth posita. Juda Ma-
chabeo ab expeditione in Timothaum Syriorum
Ducem redeunti transitum denegans ab ipso
capta fuit et direpta, nempe incolarum,
qui ex variis erant nationibus 25000. prostra-
ti, 1. Mach. 5. 46. p. 2. Mach. 12. 27. p.

Non confundenda est cum alia Ephron tribus
Benjamin, et in confiniis Tribus Ephraim posi-
ta, quam Abia Rex Juda Davido Jeroboamo
Rege Israël inter alias occupavit, et Regno Jude
denovo offeruit, 2. Bar. 13. 19.

10° Dabir urbs in confiniis Tribus Ruben
versus Jordanem collocata, Tribui Gad assigna-
ta Jos. 13. 26. Minime confundenda est cum
Dabir seu Cariath-Sepher Tribus Jude, de qua
alibi egimus.

11° Ataroth, urbs, quam Davitis Amonheo-
rum Regibus Schon et Og, inter alias sibi Davi
postulavit tradita, et obtinuerunt, Num. 32. 3.
34. Jos. 13. 26. Sita fuisse videtur in confiniis regio-
nis illius, qua Rubenitis attributa fuit non
procul à Dabir et Dibon huic ad Septentrio-
nem illi vero ad Orientem. Septentrionem

Minime confundenda est cum alia ejusdem
nominis urbe cisjordanica et Tribui Ephraim
adscripita Jos. 16. 5. quae non in confiniis Dima-
dia Tribus Manasse versaretur non procul à
Jordanis Sita, cuius jungitur Addar, atque
Ataroth Addar dicitur, unde vix haec no-
mina eandem urbem denotare videntur
Jos. 18. 13. Ataroth Addar denovo memoratur
atque filiorum Benjamin limes designatur,
nec procul à Bethoron inferiori collocatur: haec
non eadem videtur esse ac prior.

Josue 18. 3. inter Urbes Tribus Jude assignatas
fit mentio urbis Addar.

12° Ethroth urbs in plaga meridionali ac
confiniis Tribus Ruben. Quidam volunt eam
idem esse ac Atharoth, sed perperam, quippe
quae ab invicem aperte separantur, atque dis-
tinctim filius Gad adscribantur, Num. 32. 34.

13° Mennit urbs quatuor miliaribus ab Epe-
ron in via Habbam seu Philadelphiae versus
posita. Olim Ammonitarum erat tunc
sicut, cum Jephtha adversus eos bellum sus-
cepit, quos ab Aroer usque Mennit percussisse
dicitur, Jud. 11. 33.

7 Josue eam occupat ac vastat Jos. 10. 38. 39.

probat id est.

De Beraa seu Tribu Ruben

Beraa seu Tribus Ruben limites habet ad orientem terram Moabitarum, ad quos ipsa haec regio pertinet antequam ab Israelitis occuparetur; ad meridiem torrentem Arnon, qui illam à Madianitide separat; ad occidentem Jordanem et partem aliquam Maris mortui, et ad septentrionem Tribum Gad, à qua torrente Jazer separatur. In ea notatur

1° Bosor urbs valida et ampla quatuor dierum itinere à Damasco versus meridiem, in camperti solitudine intra montes Galaad Jerichunti ad orientem sita. Tribu Ruben adscribitur, filius urbs confugii Dent. 4. 43. Jos. 20. 8. et 21. 36. i. Bar. 6. 78. Machabaeorum aetate à Syris seu Moabitis incolebatur; in eaque multi Israelitae captivi detinebantur, at mox Judas Machabeus illam afflicta cepit ac incendit caesis in ea omnibus viribus, i. Mach. 5. 28. 30.

Sub nomine Bosra memoratur Gen. 36. 33. et i. Bar. 1. 47. ubi Jobab filius Zava de Bosra in Edom, Dent. 2. 12. Idumaea regnasse dicitur. Plerique autem hunc esse Job, quem velut patientiae speculum Sava Biblia speciali libro nobis exhibent. Isaias c. 34. v. 8. 7. 8. Idumaeae nomenclatur ubi Bosra minatur exitium. c. 63. 1. induit virum de Bosra tinctis sanguine vestibus venientemq. ~~quod~~ Interpretes nostri Christum Senatorem intelligunt. Jeremias c. 48. v. 24.

Idem exitium praedicit, ut et c. 49. v. 13. et 22. ubi Vulgata nostra illam Bosran nuncupat. Idem praestat Amos c. 1. 12.

Dubitant aliqui num haec Bosra eadem ubique sit ac Bosor, quae Moabitarum fuit, quod alibi, in generi scribit, et apud Isaiam, p. Urbs Edom seu Idumaeae dicitur. Verum, si eius fides, qui in ea regione, quae postmodum Moabitarum facta est, Idumaeae partem, quae Idumaea vetus, in qua Esau residit, ab ipsis vocatur, collocant scilicet difficile est intelligere, utroque hoc nomine eandem urbem designari: quod si vero Idumaea magis ad austrum removeri debeat, prout à plerisque fit, eas distinctas urbes dici oportet.

2° Sabana urbs 500. iuxta passibus ab Hebron versus septentrionem distans, Tribu Ruben adscripta Num. 32. 38. et Jos. 13. 19. Vincas Sabana ab hostibus Moabitarum vastatas significat Isaias c. 16. v. 8. 9. Fama urbem Sabaman, ceteraque Rubeniticas Moabita post abductas in captivitatem à Teglatphalassarum Decem Tribus, i. Bar. 5. 26. occupaverant, Jerem. 48. 32. Eadem videtur esse ac Saban Num. 32. 3.

3° Dibon urbs legum Schon Regis Amorrhaeorum, cujus deserti regionem Israelitae occupaverunt, Num. 22. 24. 25. Tribu Gad à Moyse assignatur, Num. 32. 3. 34. 35. postea Ruben

7 Per hunc virum indicasse videtur Propheta
Judam Machabaeum, qui Bosor seu
Bosram occupavit, ac eam fenestras dele-
vit, i. Mach. 5. 28. prout primum dicitur
mus. Hic etiam

Interpretes nostri Christum
Senatorem intelligunt. Jeremias c. 48. v. 24.
exitium praedicit, ut et c. 49. v. 13. et 22. ubi Vul-
gata nostra illam Bosran nuncupat. Idem
praestat Amos c. 1. 12.

Dubitant aliqui num haec Bosra eadem ubique
sit ac Bosor, quae Moabitarum fuit, quod alibi,
in generi scribit, et apud Isaiam, p. Urbs Edom
seu Idumaeae dicitur. Verum, si eius fides, qui
in ea regione, quae postmodum Moabitarum
facta est, Idumaeae partem, quae Idumaea vetus,
in qua Esau residit, ab ipsis vocatur, collocant scilicet
difficile est intelligere, utroque hoc nomine ean-
dem urbem designari: quod si vero Idumaea magis
ad austrum removeri debeat, prout à plerisque
fit, eas distinctas urbes dici oportet.

2° Sabana urbs 500. iuxta passibus ab He-
bron versus septentrionem distans, Tribu Ruben
adscripta Num. 32. 38. et Jos. 13. 19. Vincas Sa-
bana ab hostibus Moabitarum vastatas signifi-
cat Isaias c. 16. v. 8. 9. Fama urbem Saba-
man, ceteraque Rubeniticas Moabita post
abductas in captivitatem à Teglatphalassarum
Decem Tribus, i. Bar. 5. 26. occupaverant, Jerem.
48. 32. Eadem videtur esse ac Saban Num.
32. 3.

3° Dibon urbs legum Schon Regis Amorrhaeo-
rum, cujus deserti regionem Israelitae occupave-
runt, Num. 22. 24. 25. Tribu Gad à Moyse
assignatur, Num. 32. 3. 34. 35. postea Ruben

7 non procul a torrente Arnon, forte
illi ad orientem.

7 que vox domus transitus interpre-
tatur

7 ejus civis filii Jambri viri urbis
hujus potentis

7 filiam

itis eam tradit Jone, Jos. 13. 9. 17. 16. Sitafuisse
videtur in utriusque Tribus confinis ad austrum Tor-
rentis Jaber et Jorais. Videtur etiam
eandem esse ac Dibon-gad, ubi Israelita ex Agypto
profecti castra metati sunt, Num. 33. 45.

Urbis hac etate Prophetarum Isaie et Jeremiae
Moabitana erat, cujus exitium predicunt, Isai.
15. 2. 9. Jer. 48. 18. 22.

2. Esdr. 11. 25. memoratur urbs Dibon Tribus Juda:
at hac videtur eandem esse ac Dabir seu Cariath-
Sapher in eadem Tribu. Vid. Cariath-Sapher.

4° Bethania. Urbis ad Jordanem et ad occidentem
tam Hesebon, ubi Joannes baptizabat, Joan.
1. 28. Origenes loco in Joan. 1. 8. S. Joannes Chry-
tostomus hom. 16. in c. 1. Joan. et Epiphanius l. 2.
advers. haeres. loco Bethania loquunt Bethabara 9
notantque eam fuisse, qua Israelita Duce
Jone Jordanem trajecere; et hanc communem
hujus fluminis radum esse ferunt.

9° Madaba et Madaba urbs in ora meridie-
nali non procul ab Hesebon sita, Tribu Ruben
tradita, Jos. 13. 9. 16. De ea etiam fit mentio
Num. 21. 30. Ammonita contra Davidem

cujus Legatos Hanon cum Rea contumelia affe-
cerat, pugnaturo ex Mesopotamia, Syria p.
copias conduxerunt, que venientes e regione
hujus urbis castra metati sunt, 1. Par. 19. 6. 7.

Isaie etate a Moabitis occupata fuit cujus exiti-
um ipse predicat, Isai. 15. 2. 1. Mach. 9.

35. p. narratur, quod, cum Jonathas Joann-
ni fratri Juda Machabsei ad Nabuthaeos profugis
centi occurrissent, illum trepidaverunt, quam ca-
dem postea Simon et Jonathas Joannis fratres ultra
ri Jonathas eos contra Jambri filios nuptum viri
sua regionis clarissimi in domum sponsi Juduan-
tas improvisis adorti occiderunt.

6° Hesebon urbs celebris et munitissima
et Schon Regis Amorrhoeorum, qui Moabitus
an ea populabat, 1. Mach. 11. 29. Regia, et capta
ab Israelitis, Deut. Num. 21. 26. p. Deut. 1. 4.
c. 2. v. 24. p. c. 3. v. 2. b. c. 4. v. 46. c. 29. 7. Jos. 1. 4.
v. 10. c. 12. 5. 13. 21. Jud. 11. 14. 2. Esdr. 9. 22.

Eam inter alias urbes sibi deposcent gadita
et Rubenita, hi eam obtinent atque restan-
tant, Num. 32. 2. p. 37. Jos. 13. 17. 21. attu-
men ad Tribum Gad transisse videtur Jos. 21.
37. et 1. Par. 6. 81. ubi inter Urbes ex eadem
Tribu Levitis comessas recensetur.

Jephthe Judae et Duce Israelitarum Regi Am-
monitarum Hesebon velut suam repenti tre-
centorum annorum possessionem obtendit, Jud. 11.
11. 26. Achior Dux Ammonitarum

sub Holoferne Nabuchodonosoris Imperatoris Babilo-
niae, eidem Bethuliam obviare volenti inter
egregia Hebraeorum facinosa omnes potentes,
in Hesebon eos prostrasse narrat, Judith. 5.
5. .... 20.

Post translatas trans Jordanem Jacam Tribus
Civitas haec rursus in Moabitarem veterum ibi in-
colarum, quos, ut supra dictum, Schon expulerat,
potestatem tranxit, cujus introitum praedixit Isai
as c. 15. v. 4. c. 16. v. 8. 9. et Jeremias c. 48. v. 2. 34. 48.
et c. 49. v. 3.

Cant. 7. 4. Sponsus oculos Sulamitis Sponse sua
comparat piscinis ad portam Hesebon ubi populo-
sissima Sitis. 2. Mach. 12. p. sub nomi-
ne Casphin ejus fit mentio, quam Judas Macha-
beus cepit, in eaque innumerae fecit caedes,
adeo, ut ei adiacens stagnum stadiorum duorum
scilicet 300. populum latitudinis sanguine interfec-
torum fluere videretur.

7° Cademoth Urbs ad orientem Torrentis Amon
e regione Hesebon sita, una e Stationibus He-
braeorum ea Aegypto venientium in deserto,
unde Moyses nuntios ad Schon Regem Hesebon
misit, qui ab eo peterent, ut populum Israe-
liticum pacifice per ipsius terram transire
permitteret, Deut. 2. 26. p. Rubenitis
assignatur Jos. 13. 18. ubi Cademoth nuncupatur
postea Levita Merari filii eam obtinent, i. Bar.
6. 17.

8° Jasa et Jafa Urbs ad meridiem non procul
ab occidentali Amon torrentis ripa. Hic Schon
Rex Amorrhaeorum a Moysse furtim fugatusque
fuit, Num. 21. 23. Deut. 2. 32. 33. Jud. 11. 20. 21.

Tribui Ruben cepit, Jos. 13. 18. ac deinde Levi-
tis, i. Bar. 6. 78. ubi Jafa nuncupatur. Aetate
Isaia et Jeremias a Moabitibus tenabatur, cui
ipsi mala imitantur Isai. 15. 4. Jer. 48. 21. 34.

9° Nabo et Nebo Urbs ad occidentem Jasa po-
sita, et non procul ab ejundem nominis monte
in quem ascendere a Deo iussit Moyses, ut ibi
moreretur, Deut. 32. 49. et 34. 1. Tribui Ru-
ben adscripta est, Num. 32. 38. Aetate Isaia
et Jeremias ea potiebantur Moabitis, cui et
etiam praesentiant, Isai. 15. 2. et 46. 1. Jer.
48. 1. 22.

10° Abel-Satim, item Settim, et Setim Urbs sita
in planitie seu campestribus Moab e regione
Jericho sexaginta stadiis seu septem milliaribus
vel dimidio a Jordane nec procul a monte Ore-
gor. Ibi Hebraei de montibus Hebraim pro-
fecti castra metati ac morati cum filiabus
Moab fornicati sunt, ab atque ab illis in idolo-
latiam adducti: ob id Deus illos manu Levi-
tarum dure mulcavit, Num. 25. 1. 2. p. et
33. 49. De Setim Josue misit duos explo-
ratores, qui terram et urbem Jericho explor-
averunt considerarent, Jos. 2. 1. Inde Josue
castra movit ad Jordanem, ubi cum sacerdotibus
per tres dies substitit, Jos. 3. 1. Michas c. 6. 15.

populo Israelitico in memoriam revocat beneficia
ipsi à Deo collata à Bethim usque galgala.

11° R^o Moabitarum Metropolis posita ad flu-
vium Arnon, qui mediam interfluit. De ea fit
mentio Num. 21. 15. 28. Dent. 2. 9. Israelitae pro-
hibentur adversus Moabitas pugnare, unde in-
tactam reliquerunt, JB. 418. 29. ^{propheta-}
rum Isaia et Jeremiae minas capta est. Isai-
as c. 15. v. 1. cam R^o, et v. 7. et 11. ut et Jeremias
c. 48. v. 31. Kir. Hareset sive Kiriathares un-
cupant, quod hebraeum nomen vulgata nostra
per Muros seu Murum cocti lateris, item
murum fictilem reddit.

Cum Reges Israël, Juda, et Edom, penitus post
desertatam omnem regionem, eam obsiderent
atque ad ultimas angustias redacta esset, Rex
Moab, initis consilio, primo geniti sui sanguine Divi
litar constituit, cujus rei indignitate percussis ag-
gressores, statim soluta obsidione recesserunt, 4. Reg.
3. 25. p. ubi vulgata nostra illam Muros fictiles
vocat.

12° Beth-Chogor Urbis Moabitarum ad septen-
trionem Arnon, ubi non Mari mortuus immergi-
tur, posita, in qua idolum Chogor colabatur,
Tribui Ruben tradita Dent. 4. 46. et Jos. 13. 20.

13° Asedoth-Charga Tribui Ruben asseritur
Jos. 13. 20. Asedoth planitiam significat, unde
urbis haec eo nomine dicta est, quod in planitie
esset ad radices montis Charga. Significat
etiam loca fauorosa et irrigua, sub qua signifi-
catione dicitur Josue cis Jordanem percussisse
omnem terram montanam et meridianaam,
atque campestram, et Asedoth Jos. 10. 40.

14° Bethjesimoth ad austrum decem circiter
miliaribus à Jordane posita. Rubenitis traditur
Jos. 13. 20. etate Ezechielis à Moabitis occupaba-
tur, cujus ut et aliarum Urbium Moab evitium
praedixit c. 25. v. 9.

15° Baalmeon, et Baalmeon Urbis Tribus
Ruben, Num. 32. 38. et Jos. 13. 17. Haec Urbe-
nitae creptam Ezechielis etate possidebant
Moabitas, cujus evitium praenuntiavit, c. 25. 9.

16° Mathana locus ubi Israelitae in deserto
castra habuerunt, inde in Nahaliel, hinc in
Bamoth perreuerunt, Num. 21. 18. 19. Eusebius
seus Arnon Nahaliel, et Mathana ultra Ar-
non ad orientem locat 12. miliaribus ab Urbe
Medaba.

17° Bamoth, Bamoth-Baal. Hebraei ex
Bamoth profecti sunt ad vallam, quae est
in regione Moab, Num. 21. 20. Jos. 13. 17. Ba-
moth-Baal vocatur, atque Rubenitarum fit
possessio. In agro sita, quem interfluit Arnon.

18° Adama una ex quatuor impiis ciuita-
tibus igne coelesti consumptis, Gen. 19. 14. et
Dent. 29. 23. reliquis orientalis ad mari-
dem Arnon aeforta ubi tomens iste Mari
mortuus immergitur, sita conjectura est eam

190 Nemra et Nemrim Urbis hinc mare
 motuum et ad eum orientem posita. Hanc
 sibi dari postulavit Gaditæ et Rubenitæ
 Num. 32. 3. וְיִשְׂרָאֵל יִשְׁבְּרוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן וְיָבִיאוּ
 אֶת-הַיַּרְדֵּן מִן-הַיַּרְדֵּן וְיָבִיאוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן
 traditur ib. v. 36. ubi Beth Nemra dici-
 tur, ut at Jos. 13. 27. ubi Tribu Gad
 adscribitur, cum tamen in Tribu Ruben
 sita fuerit. Isaias 15. 6. et Jeremias
48. 34. mala Moabitæ minitantes
 aquarum Nemrim meminerunt, quas
 desertas et pessimas nuncupant.

* Sinus Elaniticus factum fuit ab urbe
 Elan sive Hilan ad ripam orienta-
 lem maris Rubri sita nuncupatum.
 Elat sive Elan portus erat in tribu
 Maris Rubri, quorum primi duo
 Beonice, et Clypea appellabantur.
 Foris Elan sive Elat spatium 150. mil-
 liarium à Gaza distabat, juxta
 Plinium, vel 1200. Stadium solum
 dicit Strabonem et Plinium.

non omnino perisse, aut regionis illius accolæ
 novam ejusdem nominis urbem in orientali
 Maris mortui littore et juxta ad ostia Anonis
 edificasse, quod juxta Septuaginta Sacerdotum
 Bibliorum Interpretes Isaias c. 15. v. ult. probat
 at Deum destructurum Moabitæ, urbem Ar
 et reliquias Adama. Vid. quæ diximus sup. hinc
c. i. §. i. n. 14. 16. 17.

¶ Caput VI.
 De Idumæa seu terra Edom.

Idumæa Arabia provincia ab Elau Patriar-
 cha Isaac filio et ejus posteris post ejectionem Hor-
 ras prioris illius incolæ possessa, inter Juda-
 am, Ægyptum et Arabiam Petrosam sita, mor-
 tibus et heris abundans, inter quos præcipuus
 Scir fuit, qui illam à Juda sejungebat.

Edom dicitur quod nomen hebræum est, di-
 ctum atque rufum significat, dicta est à
 cognomine Esau, qui quod rufus esset, Edom
 cognominatus fuit, et rufus illiusque re-
 gio terra Edom nuncupata, quam deinde Ge-
 ni Idumæam dixerunt.

S. Calmet scribit: Esau primò in montibus
 Scir sedem fixisse; deinde in regionem Horra-
 rum ad orientem et meridiem Maris mortui mi-
 grasse. Posterosque ipsius Arabiam Petrosam,
 totamque regionem ad meridiem Palestine in-
 ter Mare mortuum et Mediterraneum late ha-
 bitasse. Cum et tempore captivitatis Baby-
 lonica, et cum Judæa vis frequentaretur
 habitatoribus, plagam Judææ meridionalem
 Hebron usque occupasse. Quare, pergit illa,
 cum de Idumæa agitur, astate distinguenda
 sunt: avo Moysis, Josuæ ac Regum Juda
 illam ad orientem et meridiem Mare Mor-
 tuum definiat, ac Scir Mons versus sinum
 Elaniticum claudat. Insuper temporis
 Idumæa in plagam australem Juda jomi-
 gebatur. Orientalis Idumæa Metropolis
 Bozra habebatur Edmæ versus sita; meri-
 dionalis vero Petra seu Jestacl. Hanc
 duas Idumæas, addit, orientalem et meri-
 dionalem Palestine non nos primi distin-
 ximus: alii quoque ante nos, Strabo, Bro-
 cardus, Bonfrerius, Abichonius, Tornielus, ea
 distinxerunt.

At hæc obmittunt alii, necnon Cellarius
 Not. Ob. Ant. III. 14. 23. Specialiter Bonfrer-
 rium binas statuentem Idumæas refutat,
 simulque ostendit, regionem hanc initio
 non ita amplam fuisse, quia Israhelita ex
 Ægypto migrantes illam facili negotio circum-
 ve ejusque fines pertransire valuerint. Post
 modum ac præsertim durante Babylonia cap-
 tività Idumæi fines suos longius postea
 distaxerunt etiam in Hebræorum terram postea

adherabant. Idumaei circumcisionem
abiecerant, cum à Joanne Hircano sub jugum missi
eos se iterum mysteris initiare, moxque omnes
religionis Judaicae adoptare coacti sunt.

Modò Idumaea pene deserta est et inculta, ac
nomini quidam hinc inde dispersi pagi in ea
occurunt, adeo ut omnino impletum videatur
Jeremiae de ea oraculum: Et erit Idumaea deserta,
omnis qui transibit per eam stupabit, et labietur
sibilabit super omnes plagas ejus, Jer. 49. 17.

Videtur ea esse regio, quam Turcae Biduni
vocant, haec enim collocata est inter Terram
Sanctam ad septentrionem, Aegyptum ad occiden-
tem, Arabiam ad meridiem et orientem. No-
tatur hic

1° Bosra Urbs totius regionis caput et Sedes
Regum ipsius. Qui binas Idumaeas orientalem
scilicet et Meridionalem statuerunt, urbem hanc
in orientali collocant velut illius Metropolim,
necnon unam civitatem Bosor, de qua procedenti
cap. 5. 2. n. 1. agimus, confundunt. Relandus
tamen l. 3. p. 665. et 666. notat plures hujus nomi-
nis urbes fuisse, ut in Trachonitide seu Dimidia
Tribu Manasse Jos. 21. 27. ubi Bosram vocatur,
in Moabitide, in Idumaea, p. quae simul con-
fundenda haud sint, additque quòd, cum
nomen hebraeum Bosra seu, ut ipse loquitur,
Botzra locum munitum significat, mirum
non sit, illud pluribus urbibus commune fuisse.

Nos de Bosra velut Idumaeae Regia pro viribus
nostris cit. c. 9. 5. 2. n. 1. sufficienter demonstramus,
ejusque situm juxta illorum opinionem, qui
eamdem esse ac Bosor volunt, assignavimus.
viderint modo ~~alii~~ qui huic opinioni obstant,
quo loco eam collocent.

¶ Urbs

2° Petra seu Jactahel in finibus Idumaeae
versus meridiem sita. Amasias Rex Juda
adversus Idumaeos movens in Valle Salinarum
ad ~~autem~~ austrum Maris mortui eos perdit, at-
que victoriam suam usque ad hanc urbem
prosecutus est, quam et assultu cepit, nec-
non Jactahel, id est, Obdientia Deo appel-
lavit, ut ostenderet merito obedientia sua er-
ga Deum justam de Idumaeis victoriam se
ausupto referre, 4. Reg. 14. 17.

Petra vox graeca rupes significat, ac
in Hebraeo Sela nuncupatur, quod nomen
Urbi huic fortasse inditum est, sive quòd
rupi insederit, sive quia laevis undique cir-
circundata esset, sive tandem, quòd ardes, quam
plurimas in loco excavatas haberat.

De ea nullibi alia in Scriptura fit men-
tio, nisi fortè apud Isaiam c. 16. v. 1. et 42. 11.
incertum tamen est, an huic Prophetae de
haec, aut etiam alia ejusdem nominis urbes,
quas plures fuisse nonnulli geographi ani-
madvertunt, an verò de rupe quadam
sive saxo sermo sit. Incertum incertum

quibusdam videtur eam fuisse Idumaea meridionalis, sicut voluit, qui regionem hanc bifariam dividit; potuit enim, ajunt, Amasias regem quandam, in quam Idumaei forte se receperunt expugnare, quin inde argui debeat regem eam urbem fuisse, sed forte ei castrum quoddam insedisse: nobis tamen verisimilius videtur illam fuisse urbem, quam Amasias expugnavit, quamvis ignoremus an Idumaea Metropolis fuerit necne.

3° Dedan Urbs inter Petram et Mare mortuum hinc ad meridiem, et illi ad Septentrionem posita. De ea loquuntur, eique mala praediciunt Prophetae Jeremias c. 25. v. 23. et c. 49. v. 8. ~~et~~ et Ezechiel c. 25. v. 13. et c. 27. v. 20. Isaias c. 21. v. 13. etiam hujus urbis populorum meminit, quos Dedaniam vocat. Non confundenda est cum alia ejusdem nominis urbe, quam Geographi in Arabia Sabae in litore Sinus Persici collocant, et quam Ezechiel c. 27. v. 15. et c. 38. v. 13. memorat.

4° Theman Urbs Dedan ad Africum et Petra ad Septentrionem posita. Creditur fundata à Theman filio Eliphaz et Esau nepote, cuius fit mentio Gen. 36. 11. Ibidem v. 34. et i. Par. 1. 45. memoratur Theman de terra Themanorum in Idumaea regis successor Jobab. Jeremias c. 49. v. 7. Insuper sapientiam in Theman ait, ubique dissipationem praenuntiat v. 20. Disciplinam et sapientiam ab ipsius habitatoribus recepisse ait Baruch c. 3. v. 22. et 23. Igne delendam praedicit Amos c. 1. v. 12.

Quidam volunt in hac urbe litterarum academiam fuisse, quibus tamen alii obmucant. 5° Luz Urbs aequali fere intervallo Mare mortuum inter et Rubrum ~~est~~ posita. Eam quidam civis urbis Bethel, quae prius Luz vocabatur, condidit. Hic Ephraimitis Bethel obsidentibus occultum in eam aditum ostendit, per quem illi urbem ingressi, eademque potiti civem hunc ejusque cognationem cognatos omnes vita et libertate donatos, dimiserunt, qui huc progressus urbem aedificavit, quam veteri civitatis suae nomine Luzam nuncupavit, Jud. 1. 24. 25. 26. Quidam volunt eandem esse ac Lesam, quam velut terminum meridionalem Chanaanitidis designat Moyses Gen. 10. 19. quod si verum sit, civis iste urbis Bethel eam restaurasse duntaxat dicendus erit; porro Scriptura loquitur de ea, quae restauratur, aedificari dicit.

Aliis etiam videtur eandem esse ac Alus, ad quam Israhelita, cum in deserto Sine morarentur, Daphnia egredi venire, Num. 33. 13.

6° Pharan Urbs tridui itinere ab Ela Sen Ailat, orientem versus, ex qua novam deserti Pharan inditum. Cordolabomor

federatiq[ue] Reges, bello Regibus Pentapoles illatis,
regionem usque ad arva Pharan vastarunt, Gen. 14
6. Agar à domo Abraham pulsa in deserto
Pharan unacum filio suo Ismaele sedem finit,
Gen. 21. 21. Israëlita à Sinai moventes in eodem
deserto castra metati sunt, Num. 10. 12. et 13. 1.
Inde Moyses ea singulis Tribubus principes viros ad ex-
plorandam terram Chanaan Num. 13. 3. 4. De
monte Pharan Dominum apparuisse ait Moyses
Deut. 33. 2. Baria apud Habacuc c. 3. 3. legun-
tur. In Pharan juxta Maon et Carnalium
David Saulam persequentem delinquit, 1. Reg. 28
1. 2. Viri illi, qui Adad filius Ismaelis, Idumaeus,
cum in ea Joab omnes masculos occideret, subduerunt,
idem per Pharan in Aegyptum exierunt.
Detulerunt, 3. Reg. 11. 18.

7° Aila, Ailath, Elath, Elath, et Elan,
urbs posita in finibus Idumaeae ad sinum Maris
Rubri, qui ab ipsa Sinus Elaniticus dicitur, secun-
dum passuum milibus à Petra secundum Eusebium
in locis Hebr. v. Elath. et 1200 Stadiis seu 150. mi-
liaribus à Gaza juxta Strabonem et Plinium
orientem versus. Israëlita per viam
campestrem de Elath et Aniongaber ad iter
venerunt, quod dicit in desertum Moab, Deut.
2. 8. David victis Idumaeis, 2. Reg. 8. 14.
Ailath quoque procul dubio subegit, quippe
quod ex ea Salomon ejus filius naues mise-
rit in Ophir, qua inde 450. talenta auri
ad eum detulerunt, 2. Par. 8. 17. 18.

Idumaei sub Regno Joram filii Josaphat
libertatem suam recuperarunt, necnon usque
ad Odiam seu Azariam, qui hanc urbem
demum obtinuit ac restauravit, 4. Reg. 14. 22
et 2. Par. 26. 2. Postmodum sub Achaz Regi
Juda Resin Rex Syria illam occupavit atque
Judaeos eiecit, tunc iterum Idumaeorum facta
est, 4. Reg. 16. 6. Urbs haec apud veteres
profanos Scriptores plura alia nomina sortitur
ut Elan, Elana, Elas, Aelan sive Elon.

8° Aniongaber Urbs etiam ad sinum Elani-
ticum prope Ailath sita. Israëlita
post longiorem moram in Hebrona tandem
venerunt in Aniongaber, indeque moventes
ad desertum Sin, in quo urbs Cades sita fuit,
transierunt, Num. 33. 35. Deut. 2. 8.

In hujus etiam Urbis portu Salomon classem
instituit instruit in Ophir mittendam, ut
inde aurum referret, 3. Reg. 9. 26. et 2. Par.
8. 17. 18. Eadem intentione postmodum
Josaphat Rex Juda classem instruit, sed fru-
stra, ut quae in hujus Urbis portu confecta fue-
rit, 3. Reg. 22. 44. eo quod in curando hoc ne-
gotio societatem iniussit cum Ophioa imperio
Rege Ismael, 2. Par. 20. 35. 36. 37. ubi Ophioa
Thasis nuncupatur.

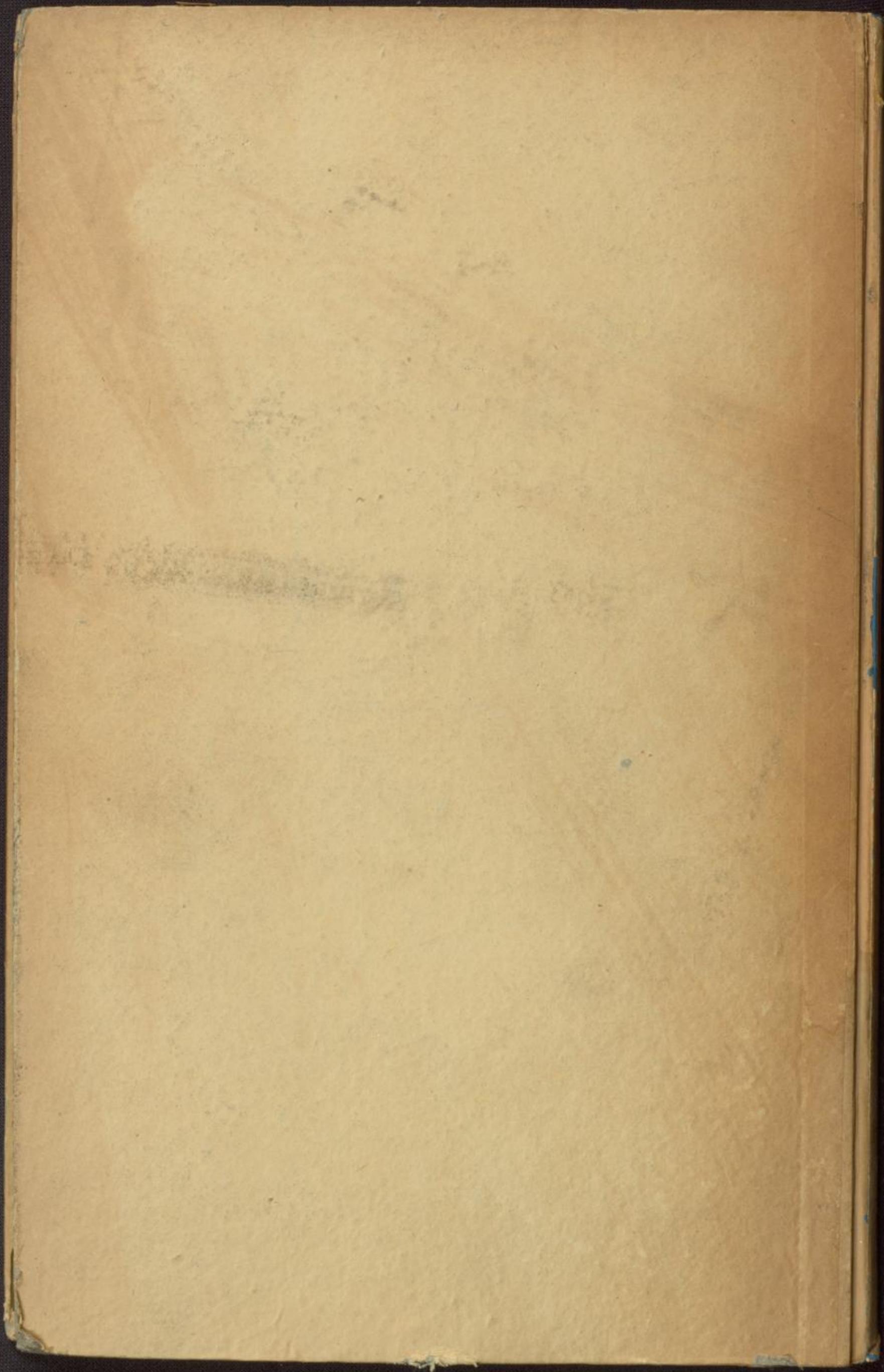
Thasis.

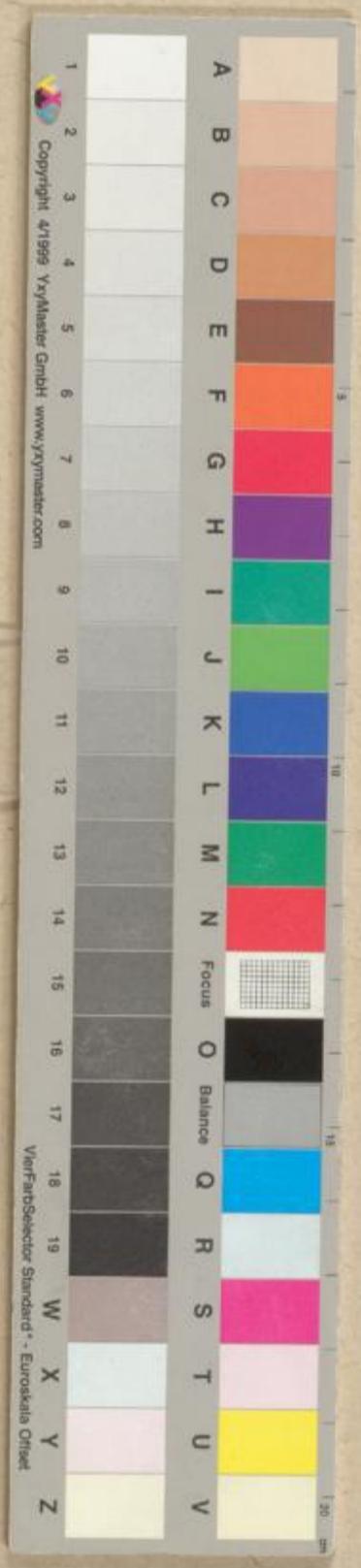

79 Bl. 35 x 22

35 x 22